GRAMMATICA ARABICA,

BREVITER

IN USUM SCHOLARUM ACADEMICARUM

CONSCRIPTA

A

T. ROORDA.

ADIUNCTA EST

BREVIS CHRESTOMATHIA,

EDITA

ET LEXICO EXPLANATA

A

P. COOL,

V. D. M.

LUGDUNI BATAVORUM,

APUD S. ET J. LUCHTMANS,

Academiae Typographos.

MDCCCXXXV.

PRAEFATIO.

Causa, quâ ad hunc librum conscribendum motus sum, desiderium fuit, quod iam dudum, neque, ut comperi, ego solus, sentiebam grammaticae Arabicae, Latine conscriptae et usui in scholis academicis aptae, quae in summâ, quâ posset, brevitate ea tamen omnia contineret, quae tironibus cognitu necessaria sint, quaeque praesenti linguae Arabicae accommodata esset scientiae; talis fere, qualis suo tempore Erpeniana fuit. Nam Institutiones Rosenmulleri desiderium illud haudquaquam potuisse explere, omnes consentient, qui, quantâ negligentiâ et inscitiâ conscriptae sint, ac quàm mendose editae, noverint. Postquam igitur diu frustrà speraveram fore, ut alius me peritior tale grammaticae Arabicae compendium ederet, tandem ipse manum ad opus admovi. In quo in primis brevitati studui. Quare vel omittenda, vel leviter duntaxat tangenda esse putavi ea omnia, quae aut provectiori-

bus tantùm opus est cognoscere, aut quae, quum omnibus linguis Semiticis communia sint, plerisque eorum, qui grammaticae Arabicae operam navant, ex Hebraeâ iam nota sunt suâve sponte intelliguntur, vel et a doctore in erudiendo facilè tradi possunt explicarique. Quod tamen brevitatis et tironum maxime commodis inserviendi studium non prohibuit, quo minùs et hoc libro, ubi longiore non opus erat expositione, aliquid ad scientiam et disciplinam grammaticae Arabicae promovendam conarer conferre. — Ut etiam magis iuvaretur studiosorum utilitas, brevem Chrestomathiam, e manu scripto Thaâlebîi facetiarum libro selectam, adiunxit et lexico explanavit Petrus Cool, vir amicissimus, antè discipulus diligentissimus, nunc apud Teleiobaptistas Purmerendenses verbi divini interpres.

Scripsi Amstelodami, a. d. XXIV *Octobris, anno* MDCCCXXXV.

T. R.

GRAMMATICAE CONSPECTUS.

I. DE ELEMENTIS ET SCRIPTURÂ. pag.

24.

C.

C. *De nomine.*

E.

GRAM-

GRAMMATICA ARABICA.

1. Lingua, cuius grammaticam breviter tractare proposuimus, unà est ex multis sermonis Arabici dialectis, quâ prae ceteris excultâ ab antiquissimis temporibus fere solâ in scriptis suis usi sunt eruditiores, quamque igitur *linguam scriptorum* sive *eruditorum* nuncupamus, dum reliquas communi nomine *linguae vulgaris*, seu *linguae populi*, comprehendimus.

I.

DE ELEMENTIS ET SCRIPTURÂ.

2. Scribitur a dextrâ manu versùs sinistram. — Scripturae genus, quod in orientalibus regionibus usitatissimum est et quo in Europâ libri Arabici edi solent, *Nèschi*, id est *exemplarium*, appellatur. Singulae autem litterae, exceptis sex, cum eâ, quae in eâdem voce sequitur, in scribendo connectuntur, atque eaedem paene omnes in fine vocum liberiore ductu producuntur. Itaque, si calami ductum, quo ita inter se iunguntur, ipsius, aut praecedentis, aut sequentis, litterae partem esse ducas, primâ specie videantur quatuor, vel saltem duas, habere figuras diversas; sed accuratiùs eas consideranti proprie unam tantùm singularum formam esse apparebit. Figuras, consuetum ordinem, nomina et cuiusque sonum sequens tabella docet.

Nomen.	Figura.				Sonus.
	Litterae non connexae.	Connexae cum praecedente.	Utrimque connexae.	Connexae cum sequente.	
Aleph	ا	ـا	...	...	Spiritus lenis, sicut *h* mutum in Gallicis *homme*, *bonheur*. Praeterea vocalem longam *a* designat.
Bâ	ب	ـب	ـبـ	بـ	*B.*
Tâ	ت	ـت	ـتـ	تـ	*T.*
Thâ	ث	ـث	ـثـ	ثـ	A praecedente litterâ non differt, praeterquam quòd illa *muta*, sed haec *adspirata* consonans et *blaesâ linguâ* pronuntianda est. Sonat ut *th* Anglorum in plerisque vocibus, mediaque est inter *t* et *s*.
Djîm	ج	ـج	ـجـ	جـ	*G*. Sed in multis Orientis regionibus, et a plerisque in Europâ, profertur sicut *dj*, sive ut *g* Gallorum ante *e* vel *i*.
'Hâ	ح	ـح	ـحـ	حـ	Est spiritus asperrimus, quasi duplex *h*.
Châ	خ	ـخ	ـخـ	خـ	*Ch*, sicut in Germanico et vernaculo *nacht*, cum rasurâ gulae efferenda.
Dâl	د	ـد	...	...	*D.*
Dzâl	ذ	ـذ	...	...	A praecedente litterâ eatenus tantùm differt, quòd illa *muta*, sed haec *adspirata* consonans et *blaesâ linguâ* pronuntianda est. Itaque sonus eius, medius inter *d* et *s*, per *ds* exprimi quodammodo potest.
Râ	ر	ـر	...	...	*R.*
Zâ	ز	ـز	...	...	*Z*, sicut in Gallicâ et vernaculâ linguâ haec littera pronuntiatur.
Sîn	س	ـس	ـسـ	سـ	*S.*
Sjîn	ش	ـش	ـشـ	شـ	*Sj*. Sonat enim haec littera plane sicut *sh* Anglorum ac fere ut *ch* Gallorum. Consimili modo Germani *sch* pronuntiant.
Çâd	ص	ـص	ـصـ	صـ	Sonat fere ut *ç* Gallorum, vel ut *z* Germanorum; sed ab orientalibus cùm vi quâdam profertur Europaeis vix imitabili, ita ut post consonantem brevis vocalis *o* vel *u* audiri videatur. Media littera est inter *z* et *s*, quasi *ts*; verùm ita, ut leniter *t*, fortiter *s* audiatur.

Nomen.	Figura.				Sonus.
	Litterae non connexae.	Connexae cum praecedente.	Utrimque connexae.	Connexae cum sequente.	
Zhâd	ض	ـض	ـضـ	ضـ	Eadem littera ao praeccedens: sed, dum illa *muta* consonans est., haeo *adspirata* et *blassâ linguâ* pronuntianda est. Ut ث per *th*, sic huins litterae souus per *zh* quodammodo exprimi potest.
Tâ	ط	ـط	ـطـ	طـ	Est *t*, sed cum vi quâdam et impetu efferenda, qualem litterae Çâd proprium esse diximus.
Dhâ	ظ	ـظ	ـظـ	ظـ	A praecedente litterâ etiam haec non differt, nisi quòd illa *muta* consonans, haec *adspirata* et *blaesâ linguâ* pronuntianda est; quo fit, ut fere eodem modo sonet, ao Zhâd. Discriminis gratiâ per *dh* exprimimus.
'Ain	ع	ـع	ـعـ	عـ	Est spiritus Europaeis incognitus, quem tamen fortasse ita quodammodo imitari poteris, ut litteram *n* pronuntiare incipiens, hauo tamen non efferas, sed quasi deglutias, adeo ut hiatus quidam relinquatur cum collisione gulae coniunctus.
Ghain	غ	ـغ	ـغـ	غـ	Eadem littera est atque antecedens, sed cum rasurâ gulae proferenda, ita ut sonet fere ut *gh*, et media sit inter *r* et *g*.
Phâ	ف	ـف	ـفـ	فـ	*Ph*, non verò F: uam *muta* consonans, non adspirata est, sonans ut *pf* Germanorum.
Kâph	ق	ـق	ـقـ	قـ	Est *k*, sed efferenda cum vi quâdam et impetu, qualem litteris Çâd et 'Tâ proprium esse diximus.
Câph	ك	ـك	ـكـ	كـ	*K*. [Figura, quae in fine vocum huic litterae inscribitur, nihil aliud est, quàm parvum ـكـ; idque fit, ne confundatur cum ل.]
Lâm	ل	ـل	ـلـ	لـ	*L*.
Mîm	م	ـم	ـمـ	مـ	*M*.
Nûn	ن	ـن	ـنـ	نـ	*N*.
Hâ	ه	ـه	ـهـ	هـ	*H*. Si, quod in terminatione nominum femininâ fit, duo puncta superscribuntur, ة sicut Tâ proferenda est.
Vâu	و	ـو	...	...	Est *semivocalis* consonans *v*, sonans ut *w* Anglorum, sive ut *ou* in Gallicis *oui*, *ouate*. Praeterea vocalem longam *û* (ε), quin etiam diphthongum *au*, designat.
Iâ	ى	ـى	ـيـ	يـ	*I* consonans, velut in *'Iησῦς*, sonatque ut Gallorum *y* in *il y a*. *Semivocalis* consonans est; atque etiam vocalem longam *î*, itemque diphthongum *ai* designat. [*In fine vocum* haeo littera plerumque sine punctis scribitur, quia hoo loco non facilè confundi potest cum litteris Bâ, Tâ, Thâ et Nûn.]

3. In libris manu scriptis, itemque in iis, qui artificioribus typis impressi sunt, aliquot litterae saepe paullò liberiùs vel arctiùs inter se connectuntur: veluti Lam-Mîm لم, Hâ-Mîm حم, 'Ain-Mîm عم, Mîm-Mîm مم, Iâ-Mîm يم, Hâ-Iâ هي, Mîm-'Hâ مح, Nûn-'Hâ نح, Çâd-'Hâ صح, 'Ain-Djîm عج, Iâ-'Hâ يح, Lâm-Mîm-'Hâ لمح, Phâ-'Hâ-Djîm فحج, Aleph-Lâm-Djîm-Mîm الجم, Aleph-Lâm-Mîm-'Hâ المح. — Semper Aleph cum praecedente Lâm coniungitur in hunc modum: لا, لا aut لا; quae igitur connexa figura Lâm-Aleph appellatur. — Interdum etiam littera ة in fine vocum iungitur cum litteris د, ذ, ر, ز et و, licet aliàs hae litterae cum sequente non connectuntur.

De vocalibus, Djezmate, Tanvine et diphthongis.

4. *Vocales breves* prisci Arabes non scribebant. Postea, ut etiam hae designarentur, inventae sunt tres notae, quae litteris, post quas pronuntiandae sunt, adscribuntur. Una *Phat'ha* (vel *Phat'h* sive *Phèt'h*) appellatur, estque lineola obliqua litterae superscripta, indicans sonum *a* aut *è* vel *é* (ut in Gallicis *père* et *péché*); velut in syllabâ دَ (*da*, aut *dè*, vel *dé*). Secundae nomen *Kesra* (vel *Casr* sive *Kèsr*) est, figura lineola obliqua litterae subscripta, eâque significatur sonus *i* aut *é* vel *e* (ut in diversis syllabis vocabuli Gallici *redressé*); velut in syllabâ دِ (*di*, *dé* vel *de*). Tertia denique *Zhamma* (vel *Zhamm*, sive, ut alii scribunt, *Dhamma* vel *Dhamm*) nuncupatur, figuram habet parvi و litterae superscripti, sonatque *o* vel *u* (ut in Germanico *und*); velut in syllabâ دُ (*do* vel *du*). Exemplum trium harum vocalium in

unâ

unâ voce sit نُقِدَ (*no'keda*). — Quibus autem in casibus quo modo singulae efferendae sint, certis regulis tradi nequit; et variant dialecti. Itaque exempli causâ nomen primae litterae Arabicae, quod nos *Aleph* extulimus, alii *Èliph* vel *Éliph* pronuntiant.

5. Littera consonans, quam nulla in eâdem syllabâ vocâlis consequitur, notari solet parvo, ut plurimum tamen non plane clauso, circulo (quippe qui in notis numerorum *nullum* designat); velut in قَدْ (*kad*) et سِرْتُ (*sertu*). Nota haec *Socùn* vel *Djezma* (proprie *Djèzm* sive *Djazm*) dicitur. — Quae autem littera non est *consonans*, ea non solet notari Djezmate.

6. *Longae vocales* litteris designari solent: longum *â* (a multis in nonnullis casibus ut Gallorum *è* aut Germanorum *ae*, vel plane *é*, pronuntiatum) litterâ ا, longum *î* litterâ ى, longum *û* (*u*) litterâ و. Quando autem vocalium notae adscribuntur, praecedens consonans notatur Phat'hâ, Kesrâ aut Zhammâ; ut in نَاصِرُونَ (*nâçerûna*) et نَاصِرِينَ (*nâçerîna*). Sic ergo litterae istae non magis vocalem, quàm longum eius sonum, significant; et, quum consonantes non sint, non solent scribi cum Djezmate (§ 5). Litterae *quiescentes* tunc dicuntur.

7. Longum *â* antiqui Arabes in mediis vocibus rariùs litterâ ا designabant. In aliquot frequentissimi usûs vocibus priscus hicce mos servatus est: sed tunc *Phat'ha* scribi solet *ad perpendiculum*, ut simul figuram parvi Aleph exhibeat; velut in هٰذَا *hic*, pro هَاذَا (*hâdzâ*). — Quidam minùs recte sic scribunt

bunt omne longum *â*, etiamsi longum esse littera ا indicat; quin etiam Kèsram, si longa est, pariter ad perpendiculum exarant: ut in فيها (*phihâ*).

8. Longum *â* in fine vocum saepe etymologiae sive originis causâ non litterâ ا, sed litterâ ى designatur, ac tunc etiam haec littera sine Djèzmate scribenda est, diciturque *quiescens*; velut in رَمَى (*ramâ*). Conservari potest haec scribendi ratio, si tali voci pronomen quoddam annexum est; ut in رَمَيهُ (*ramâhu*) *petiit eum*; quod tamen, quum littera ى ita non ampliùs *in fine* vocis esse putetur, plerumque رَمَاهُ scribitur. — In nonnullis vocabulis ob eandem rationem ante ة aliquando vice litterae ا scribitur و, quod tunc itidem, ut *quiescens* littera, non notandum est Djèzmate; ut in صَلَوةُ (*çalâtu*) pro صَلَاةُ. — Multi in his quoque casibus Phat'ham ad perpendiculum scribunt: رَمٰى, رَمٰيهُ, صَلٰوةُ.

9. Atqui non solet longum *â* in fine vocum litterâ ى designari, si etiam ultima consonans ى est: nimirum, ne duae similes litterae concurrant; quod, si licet, in scripturâ Arabicâ evitatur. Ergo scribitur دُنْيَا pro دُنْيَى. — Excipiuntur tamen duo nomina propria يَحْيَى et رَيَّى.

10. In fine vocum tres illae brevium vocalium notae saepe duplicantur, quo significetur, eas cum sono litterae Nûn pronuntiandas esse; velut in صَفْقَةً (*çephatan*) et صَفْقَةٍ (*çephatin*); ac duplex quidem Zbamma ab orientalibus tunc uno calami ductu pingi solet, fere ut in صَفْقَةٌ (*çephatun*). Appellatur haec vocalis cum sono litterae Nûn pronuntiatio *Tanvîn* seu *Tènvîn*, quasi dicas *Nunatio*; usitataque est in terminationibus no-

nominum, quae *casûs* dicuntur. Et, quia hae terminationes in linguâ vulgari non pronuntiantur, ideo non scribitur littera Nûn, sed in linguâ eruditorum designatur eâ notae vocalis duplicatione. Veruntamen, quando nomen in linguâ eruditorum cum terminatione *an* effertur, huius loco in linguâ vulgari, nisi ipsum nomen in longum *â* desinat, terminatio *â* usurpatur: et, quum haec terminatio significetur per litteram ا, ea, si ex consuetudine linguae eruditorum pro *â* cum Tanvîne *an* effertur, in scripturâ quidem conservatur, sed non pronuntiatur, ac plane otiosa littera est: velut in تَنْوِينًا (*tanvînan*, in linguâ vulgari *tanvînâ*). Pariter, si nomen cum Tanvîne effertur, nulla in pronuntiando ratio habetur litterae ى, si haec in fine vocum vocalem *â* designat (§ 8), ut in فَتًى (*phatan*, in linguâ vulgari *phatâ*).

11. *Diphthongi* in sermone Arabum duae sunt, *au* et *aí*; quas tamen plerumque propemodum sic pronuntiant, ut Galli solent, fere tanquam *ó* et *é*. Scribuntur ut in لَوْ (*lau*) et بَيْنَ (*baina*).

12. Monendum hic est, post litteram و, quâ vocalis longa *û* et diphthongus *au* scribuntur, in *fine* vocum, si verbum aut vocabulum eâ litterâ per coniugationem aut declinationem auctum est, scribi solere otiosum seu quiescens ا; velut in pluralibus مُلَاقُوا (*molâkû*) *occurrentes*, يَتْلُوا (*jatlû*) *legent*, et رَمَوْا (*ramau*) *petiverunt*. Quod igitur non scribitur, quando tali voci pronomen annectitur; ut in رَمَوْنِي *petiverunt me*. — Tradunt Arabum grammatici, et credimus, hoc ا in fine vocum ideo scribi, ne antecedens و in scripturâ,

quae

quae vocalium notis caret, cum sequente voce iungatur, atque habeatur pro coniunctione و; quippe cuius frequentissimus in linguâ Arabicâ usus est. Ergo illud ا initio nihil aliud fuit, quàm lineola ad perpendiculum scripta, quâ praecedens vox a sequente disiungeretur. — Scriptum quoque offenditur, praesertim in antiquis libris, post و, quod non item per coniugationem aut declinationem voci accessit; ut in يَتْلُوا (*jatlû*) pro يَتْلُو *leget:* sed recentiores in talibus id omittendum esse censuerunt, quo singularis numerus a plurali discernatur. — Quidam illud ا nunquam scribunt; et non scribere mos est in بَنُو *filii*, siquidem hoc a grammaticis subtilioribus non censetur esse *plurale*.

13. Praeter duas illas diphthongos *au* et *ai* alias Arabes in suâ linguâ non habent, et evitant, si forte ex analogiâ exsisterent. Itaque in eâdem syllabâ non pronuntiant semivocalem litteram و post vocalem *i*, nec semivocalem litteram ى post vocalem *u*. Veluti مُوقِنٌ dicunt pro مُيْقِنٌ, مِيلَادٌ pro مِوْلَادٌ, solâ vocali pronuntiatâ, sed, ut eadem syllabae quantitas sit, productâ. E contrario بِيضٌ pronuntiant pro بُيْضٌ, sono litterae semivocalis servato. Neque etiam in duabus continuis syllabis vocalem *u* aut diphthongum *au* ante semivocalem litteram ى proferre amant: certe, si analogia linguae permittit, vocalem *i* et diphthongum *ai* iis substituunt. Sic non بَنُوِىَ (*filii mei*), sed pro eo بَنِيَّ (*banija*) profertur. Nunquam verò vocales *u* et *i*, si concurrunt, coalescunt in diphthongum. — De concursu vocalium autem sequentia animadverti debent.

14.

14. Duae vocales concurrentes facilè sic duabus distinctis pronuntiantur syllabis, ut spiritu leni, id est litterâ ا, tanquam consonante, seiungantur; ut in سَأَلَ *sa-ala*, يَقْرَأُ *jakra-u*. Verùm saepissime hiatus evitatur. Quod quomodo fiat, paucis exponendum est.

15. *Duabus brevibus* vocalibus concurrentibus,

1°. utraque sine hiatu conservari potest, quando prior *u* vel *i*, posterior autem *a* est. Tunc enim ex priore vocali sponte suâ in pronuntiando exsistit conveniens semivocalis littera و vel ى, quae intercedens ambas vocales disiungit; velut in يَغْزُوَ *jaghzuva* pro *jaghzu-a*, رَامِيَةٌ *râmijatun* pro *râmi-atun*, رَامِيًا *râmijan* pro *râmi-an*.

2°. In reliquis casibus hiatus sic evitatur, ut una tantùm, plerumque prior, efferatur vocalis, alterâ plane omissâ: sed tunc, quae relinquitur vocalis, brevis manet tantummodo in syllabâ consonante clausâ sive compositâ, in apertâ sive simplice semper producitur. Sic dicitur فَتًى *phatan* pro *phata-un*, *phataïn* et *phata-an*, رَامٍ *râmin* pro *rami-on* et *râmiïn*, فَتَى *phatâ* pro *phata-u*, *phataï* et *phata-a*, رَامِي *râmî* pro *râmi-u* et *râmiï*, يَخْلُو *jachlû* pro *jachlu-u*; قِيلَ *kîla* pro *koïla*.

16. Si duarum, quae concurrunt, vocalium *prior brevis*, sed *posterior longa* est:

1°. utraque sine hiatu conservari potest, si posterior *â* est. Nam, si prior vocalis *u* vel *i* est, ex huius sono etiam hic sponte suâ nascitur conveniens semivocalis littera و vel ى,

 quae

quae inter utramque intercedens eas separat; velut in يغزوان *jaghzuvâni* pro *jaghzuâni*, راميات *râmijâtun* pro *râmiâtun*. Atqui eodem modo hiatus evitatur, etsi prior brevis vocalis *a* est: littera autem semivocalis quâ in hoc casu ambae vocales seiunguntur, plerumque و est; ut in خلوا *chalavâ* pro *chalaâ*. Littera ي non usurpatur, nisi ob analogiam linguae; ut in رميا *ramajâ* pro *ramaâ*.

2°. Si prior vocalis *a*, posterior *û* vel *î* est, hiatus sic evitatur, ut ambae vocales in diphthongos *au* et *ai* coalescant; velut in يرون *jarauna* pro *jara-ûna*, ترين *taraina* pro *tara-îna*.

3°. Si prior *u* vel *i* est, atque eadem longa vocalis sequitur, ambae in unam longam coalescunt; ut in يخلون *jachlûna* pro *jachlu-ûna*, ترمين *tarmîna* pro *tarmi-îna*. Et verò

4°. idem obtinet, si post breve *u* longum *î*, aut post breve *i* longum *û* consequitur: nam etiam tunc ita coalescunt vocales, ut brevis sequenti longae in pronuntiando assimiletur: ut in تخلين *tachlîna* pro *tachlu-îna*, يرمون *jarmûna* pro *jarmi-ûna*.

17. Si vocalium concurrentium *prior longa* est, eae nunquam coalescunt. Quodsi autem hiatus evitatur, littera semivocalis interponitur; ut in صفراوان *çaphrâvâni* pro *çaphrâ-âni*.

18. In paucis vocabulis sic denique hiatus evitatus est, ut spiritus asper, id est littera ه, pro leni spiritu pronuntiaretur: velut in أمهات *ommahâtun* pro *omma-âtun*.

De

De Hamzâ.

19. Quando littera ا non, ut saepe, longam vocalem *â* designat (§ 6), sed vim consonantis sive spiritûs lenis habet, litterae adscribitur parvum 'Ain (ء), quo significetur, litteram ut consonantem, propemodum ut ع, efferendam esse; velut in قَرَأَ *kara'a*, إِنْ *in*, أُمِرَ *omera*, تَأْمُرُ *ta'moru*. Nota haec *Hamza* (vel *Hamz*) nuncupatur, et scribi solet, ut ex his exemplis apparet, media inter litteram et vocalis notam aut Djezma.

20. Tum quoque Hamza sola vicem explet consonantis ا, quoties haec in linguâ vulgari non pronuntiatur. Quod *semper* obtinet *in fine vocum* post vocalem longam, diphthongum, aut syllabam consonante terminatam; velut in جَاءَ *djâ'a*, جِيءَ *djî'a*, سُوءٌ *sû'un*, ضَوْءٌ *zhau'un*, شَيْءٌ *sjai'un*, رِدْءٌ *red'un* et مَاءً *mâ'an* quae vulgò *djâ*, *djî*, *sû*, *zhau*, *sjai*, *réd* et *mâ* proferuntur.

21. *Aliquando* id locum quoque habet *in mediis vocibus*; ut in يَسْـَٔلُونَ pro يَسْأَلُونَ, يَيْـَٔسُ pro يَيْأَسُ, سَوْءَةٌ pro سَوْأَةٌ, مَقْرُوءَةٌ pro مَقْرُوأَةٌ: nam tunc facilè ا, sive Hamza, in pronuntiatione obscuratur, et vocalis sequens, quâcum proferenda esset, iungitur cum praecedente consonante, aut cum litterâ semivocali و vel ى, quae in pronuntiando sponte suâ nascitur ex antecedente vocali longâ *û* vel *î* aut diphthongo *au* vel *ai*. Itaque tunc effertur *jasalûna* pro *jas'alûna*, *jaijasu* pro *jai'asu*, *sauvâ* pro *sau'â*, *makrûvâ* pro *makrû'â*. Neque tamen, quamvis ita pronuntiatur, littera و vel ى bis scri-

scribitur: non solent enim Arabes vocales longas aut diphthongos litteris ا, و et ى designare, si eadem littera ut consonantis nota proxime antecedit aut sequitur. Ideoque nunquam ا, sed *semper in mediis vocibus* sola Hamza scribitur, si praecedit longa vocalis *â*; ut in جَاءَتْ *djâ'at;* denique ante terminationem اً (§ 10); ut in شَيْئًا *sjai'an.* — Celerùm plena illa litterae ا in mediâ voce obscuratio, quando syllaba consonante terminata praecedit, non soli linguae vulgari propria est, sed etiam in libris ab eruditis scriptis nonnunquam offenditur; veluti يَسَلُونَ pro يَسْأَلُونَ vel يَسْـَٔلُونَ.

22. Rarum et praeter consuetudinem est, ita *in mediis vocibus* loco consonantis ا solam Hamzam cum Phat'hâ scribere, si *brevis* vocalis *a* antecedit; ut in ذَءبٌ pro ذَأْبٌ.

23. *In principio vocum* si duo ا cum vocali *a* pronuntianda concurrunt, prius per solam Hamzam significatur; velut in ءَأَرْنَبٌ et ءَأَلِدُ. — Unum tantùm ا scribitur, quia in linguâ vulgari *arnâb* et *âled* profertur, duabus vocalibus, quas lingua eruditorum per spiritum lenem, id est per consonantem ا, disiungit, in unam brevem aut longam coalescentibus (§ 15, 2°.).

24. Scribi denique Hamza quoque solet super litteris و et ى, quando hae in locum consonantis ا succedunt. Quod obtinet, *in mediis vocibus*, quando proxime antecedit vel consequitur vocalis *u* vel *i:* nam tunc sponte suâ non spiritus lenis, sed aut longa vocalis *û* vel *î*, aut loco spiritûs semivocalis littera و vel ى profertur. Scribitur igitur مُؤْمِنٌ pro مُأْمِنٌ, سُؤَالٌ pro سُأَالٌ, رَؤُفٌ pro رَأُفٌ, أَذْؤُبٌ pro أَذْأُبٌ, دَنُؤَ pro دَنُأَ; et tunc duo illa puncta, quae aliàs litterae ى adscribuntur, omit-

omittere iubent orthographi; ut in جِئْتُ pro جِاتُ, فِئَةٌ pro رِئْيٌ, بَاسٌ pro يَئِسَ, مُذْئِبٌ pro مُذْابٌ, سُالٌ pro سُئِلَ, فِئَةٌ pro رَاىٌ, قَائِلٌ pro قَاالٌ, هَانِئٌ pro هَانَا. — Imperfecta autem sine punctis istis hoc in casu scribi videtur litera ى, quia proprie non est littera ى. Quin nonnulli tale ى sine punctis Hamzae subscribere quoque solent, ubi Hamza sola litterae ا vicem explet, nullaque vocalis *i* aut praecedit aut sequitur (§ 21); velut in يَسْئَلُونَ (*jas'alûna*) pro يَسْأَلُونَ seu يَسْـلُونَ. Ab his igitur illud ى pro mero Hamzae fulcro duci videtur.

25. Propter *ultimam* vocalem brevem *u* vel *i*, quae in linguâ vulgari non profertur, licet quidem pro antecedente ا aut Hamzâ scribere و vel ى cum Hamzâ; velut in تَفْتَؤُ pro تَفْتَأُ; plerumque tamen, et rectiùs, ut videtur, ا tunc non mutatur. — Sed animadvertendum est, in hoc casu Hamzam cum vocali saepe non superscribi aut subscribi litterae ا, sed post eam collocari; ut in تَفْتَاءُ et مُبْتَدَاءِ pro مُبْتَدَإٍ. Quod non aliam ob causam fieri videtur, quàm quòd Hamzam cum vocali super litterâ ا, aut sub eâ, scribere, vix permittit spatii inter lineas in libris manuscriptis angustia. Et cavendum tunc, ne proferatur *taphtâ-u* et *mubtadâï* cum longo *â*.

26. At si tali voci pronomen quoddam annectitur, vocalis *u* vel *i* plerumque non ampliùs *ultima* esse censetur, nec verò est. Sic vulgò scribitur مَاؤُهُ (*aqua eius*), rariùs مَاءُهُ.

27. Quodsi ob longam vocalem *û* vel *î* ا ita in و vel ى commutatur, ea longa vocalis ex orthographiae lege, quam suprà iam commemoravimus (§ 21), non solet alio و vel ى designari, scribiturque exempli causâ طَاوُسٌ pro طَاوُوسٌ, رِدَائِى

pro

pro رِدَائِى , مَوْؤُودَةٌ pro مَوْءُودَةٌ , مَسْؤُولٌ pro مَسْءُولٌ , رُؤُوسٌ pro رُءُوسٌ , رَئِيسٌ pro رَءِيسٌ , بَدَؤُوا pro بَدَءُوا , خَاطِئِينَ pro خَاطِءِينَ. — Sunt tamen, quibus, si non longa vocalis, diphthongus aut syllaba composita, ut in quatuor exemplis prioribus, sed, ut in quatuor posterioribus, brevis vocalis Hamzam antecedit, utrumque و vel ى scribere videatur praestare....

28. *In principio vocum* ا ob sequentem vocalem *u* vel *i* non mutatur. Nulla quoque mutatio fieri solet, ne ob praecedentem quidem vocalem, si voci, cuius prima littera ا est, particula quaedam praemittitur; ut in لِأَبٍ *ad patrem.* — Excipiuntur tamen certae quaedam voces compositae, ut لَئِنْ pro لَأِنْ , حِينَئِذٍ , similesque aliae. Et, quando particula, quae praemittitur, interrogandi particula أ est, sequens ا, si cum Kesrâ profertur, semper in ى mutatur; ut in أَئِذَا (*num quando*) pro أَإِذَا: sin verò Zhamma sequitur, aut ا in و mutatur, aut pro alterutro ا sola Hamza scribitur; velut in أَوُخِذَ, aut أَءُخِذَ vel أُخِذَ, *an prehensus est?* pro أَأُخِذَ. Conferatur § 23.

29. Littera أ, aut in eius locum succedens ؤ vel ئ, si syllabam claudit, quam etiam inchoat أ, ex multorum opinione plane desinit esse consonans, ideoque sine Hamzâ et Djezmate scribitur, ut in إِيمَانٌ pro إِئْمَانٌ , أُومِنَ pro أُؤْمِنَ. Conferatur § 33. — Atqui idem facere licet, etsi aliâ litterâ syllaba inchoatur; velut in رَاسٌ pro رَأْسٌ , بُوسٌ pro بُؤْسٌ , ذِيبٌ pro ذِئْبٌ.

30. Tum etiam litteras و et ى, quando in mediis vocibus ob praecedentem vocalem Zhammam vel Kesram pro ا scribuntur (§ 24), sine Hamzâ scribere quidam permittunt, licet non claudant syllabam, sed cum vocali *a* proferantur: veluti فِيَة pro فِئَة, سُوَال pro سُؤَال. — Sunt enim grammatici, qui Hamzam non scribunt, quâ significetur و aut ى pro litterâ أ substitutum esse, sed quâ indicetur, litteram و vel ى, etsi pro أ substituta sit, tamen non plane sic ut و vel ى, sed medio quodam inter hanc et ا pronuntiandam esse sono; veluti قَائِل ita proferendum esse, ut sonus medius sit inter *kâjilun* et *kâïlun*. Videlicet Hamzam semper idem significare volunt, ac si litterae ا adscribatur: hoc puta, litteram, cui addita sit, tanquam spiritum lenem, propemodum ut ع, efferendam esse.

31. Denique loco litterae ا sive Hamzae inter brevem et longam vocalem *a* saepe quidem و profertur (§ 16, 1°.) in certis quibusdam vocum formis, sed tunc littera و sine Hamzâ scribitur; ut in تَوَامَرُوا pro تَآمَرُوا, ذَوَائِبُ pro ذَءائِبُ. Praesertim hoc fit, si antecedens quoque syllaba litterâ ا inchoatur; velut in أَوَاخِر pro أَءاخِر.

De Meddâ.

32. Ex orthographiae lege, quam suprà memoravimus (§ 21), vice consonantis ا post ا, quod longam vocalem *â* designat, semper sola Hamza scribitur. Verùm tunc ا illud, quod in serie litterarum omissum est, scribi solet super altero ا inter lineas, et, quia spatium inter lineas ut plurimum angu-

gustius est, in transversum, sive in latus conversum, hoc modo: جآء, جآءتْ. Fit hoc, ut videtur, propterea, quòd Hamza et vocalis, quae litterae ا superscribendae essent, saepe ob angustiam spatii, quod inter lineas est, post eam scribuntur; velut in تَفْتَأُ pro تَفْتَأ (§ 25). Ut igitur declaretur, vocalem *a* non, ut in hac voce (*taphta'u*), brevem, sed longam esse; vel potiùs, ut significetur, Hamzâ non indicari, litteram ا, cui adscripta sit, consonantem esse, sed eam litterae ا, quae non scripta sit, vicem explere, istiusmodi transversum ا adscribitur. — Tale autem transversum ا a grammaticis *Mèdda* (sive *Madda*, vel *Mèdd* sive *Madd*) nuncupatur.

33. Ob eandem orthographiae legem longa vocalis *â* nunquam litterâ ا designatur, si syllabam inchoat consonans ا sive eius vicaria Hamza: atque etiam tunc huic consonanti ا superscribi solet Medda, omissis etiam Hamzâ et Phat'hâ, quippe quas in hoc casu scribere haud necesse est atque ut plurimum vix permittit angustum inter lineas spatium. Scribitur igitur تَآمَرُوا pro تَاأَمَرُوا, sive تَـاءَمَرُوا (ut suprà scripsimus § 31) ذَآئِبُ pro ذَأَائِبُ sive ذَءَائِبُ, آخَرُ pro أَاخَرُ sive أَءَاخَرُ. Pariter, quando ا, quod syllabam claudit, post alterum ا, quod syllabam inchoat, desinit esse consonans (§ 29); velut in آمَنَ pro أَامَنَ, et hoc pro أَأْمَنَ. — Ceterùm in his casibus idem significari potest Phat'ham ad perpendiculum scribendo (§ 7): أَامَنَ, تَاأَمَرُوا.

34. Eadem nota, quae Medda appellatur, adscribi quoque solet litteris, quae compendio pro integris vocibus scribuntur; velut in جٓ pro جَمْعٌ (*plurale*) apud grammaticos.

Tesjdid.

Tèsjdîd.

35. Quod Europaei litterae duplicatione designant (consonantem quampiam non magis cum sequente, quàm cum antecedente vocali in pronuntiando iungendam esse, adeo ut, quum praecedentem syllabam claudat, simul consequentem inchoët), id Arabes ita significant, ut unam tantùm litteram scribentes, ei superscribant hanc notam ّ, quae *Tèsjdîd* (seu *Tasjdîd*) nuncupatur; velut in مَدٌّ (*meddun*), مَدَّةٌ (*meddatun*), et إِنَّا (*innâ*), quod ex إِنَّ (*ecce*) et نَا (*nos*) compositum est. — Pariter super ا, licet lenis tantùm spiritûs sonum habeat; ut in رَأَّى (quamquam hoc rarum est, quia vulgò pro spiritu leni, si duplicandus est, semivocalis littera و vel ى effertur): ac proinde etiam super Hamzâ, sive sola litterae ا vicem expleat; ut in رَءَّاسٌ (*ra''âsun*); sive litterae ى superscribatur; ut in رِئِّيسٌ (*rijîsun*).

36. Porro, quando و vel ى in fine syllabae scribendum esset, ut vocalem longam aut diphthongum significaret, sequens autem syllaba ab eâdem litterâ, ut consonante, incipit, non bis exaratur eadem littera, sed semel scriptae (§ 21) superscribitur Tesjdîd; ut in فِيَّ (*phîja*) et يَدَيَّ (*jadaija*). Atque adeo, quando ا sive Hamza ob praecedentem longam vocalem *û* vel *î* in و vel ى mutatur (§ 24), non bis scribitur و vel ى, sed litterae, quâ longa vocalis designatur, superscribitur Tesjdîd, et omittitur Hamza; velut in مَقْرُوَّةٌ pro مَقْرُوءَةٌ et خَطِيَّةٌ pro خَطِيئَةٌ vel خَطِيءَةٌ. — Quodsi autem post

 lit-

litteram semivocalem ita duplicatam sequi deberet eadem littera, quâ vocalis longa designaretur, aut pro ا seu Hamzâ ob antecedentem vocalem substituenda, eam in scripturâ omittere licet. Sic scribitur أُمَيِّينَ et أُمَيِّنَ, سَيِّئَ et سَيِّ.

37. Superscribitur igitur Tesjdíd unicuique litterae, quae syllabam aliquam inchoans simul praecedentem syllabam claudit: nam, quando eadem littera bis scribitur, etsi nulla intercedit vocalis (quod accidit in connexione pronominis cum verbo, velut in أَهْلَكَكُمْ), etiam non una duplex, sed bis eadem, intercedente hiatu quodam, pronuntianda esse videtur (*ohlic'com*, non *ohliccom*). — Et in multis verborum vocabulorumque formis isthaec litterae quasi duplicatio cum singulari quâdam vi et novâ significationis accessione conjuncta est; veluti كَسَرَ *fregit*, sed كَسَّرَ *confregit*, significat. — Tum verò etiam eodem modo Tesjdid adscribitur litterae, quotiescunque accidit, ut *alia*, praecedentem syllabam claudens consonans illi in pronuntiando similis fiat et cum illâ coalescat. Accidit autem hoc in sequentibus casibus.

38. *Primò* littera liquida ل articuli definitivi أَلْ, qui nominibus praefigitur, cum sequente litterâ coalescit, si haec ex dentalibus (ت, ث, د, ذ, ط, ظ, ل et ن) aut lingualibus (ر, ز, س, ش, ص et ض) est. — Tunc autem, ut in scripturâ, quae notis orthographicis caret, nomen cum articulo compositum esse appareat, nihilo minùs littera ل scribitur; sed, quia tamen non pronuntiatur, ei non adscribitur Djezma (§ 5); velut in أَلرَّشِيدُ (*arrasjidu*) pro أَلْرَشِيدُ. — Attamen, si prima ipsius vocis littera etiam ل est, aliquando unum ل omittitur: quod semper obtinet in his tribus prono-

mi-

minis relativi usitatissimis formis ٱلَّذِى (*qui*) eiusque feminino ٱلَّتِى et plurali ٱلَّذِينَ. Et semper quoque ل articuli omittitur, si voci, cuius prima littera ل est, non tantùm articulus ٱلْ, sed etiam particula ل praefigitur: nam tunc, ut inferiùs videbimus, ا articuli disparet, atque adeo tria ل concurrerent. Scribitur ergo exempli causâ لِلَّيْلِ (*lillaili*) *à la nuit*, non لِلْلَّيْلِ. — Ceterùm monendum est, grammaticos litteras dentales et linguales communi nomine *solares* appellare, non aliam ob rationem, quàm quòd una ex iis prima est in voce شَمْسٌ *sol*. Similiter reliquas *lunares* nuncupant, quoniam una earum prima est vocis قَمَرٌ *luna*.

39. *Secundò* ultima nonnullarum particularum littera liquida ن coalescit cum primâ aliarum quarundam particularum litterâ liquidâ ل aut م, si ambae voculae adeo uno spiritu pronuntiantur, ut prior posteriori plane annitatur: ac tunc, suppressâ litterâ ن, voces etiam in scribendo coniunguntur; velut in مِمَّنْ *e quo*, عَمَّا *a quo*, إِلَّا *nisi*, أَلَّا *ut ne*, pro مِنْ مَنْ, عَنْ مَا, إِنْ لَا et أَنْ لَا. — Rarissime, ut infrà videbimus, talis particulae littera ن cum primâ alius vocis litterâ liquidâ, aut littera ن cum proximâ م in eâdem voce, sic coalescit.

40. *Tertiò* cum litterâ ت, in primâ et secundâ personâ Perfecti verborum, consonans, quae praecedentem syllabam claudit, coalescit, si adeo affinis soni est, ut proprium sonum ante illam conservare nequeat; atque etiam in hoc casu ea littera, quanquam cum ت coalescit, scribitur quidem, sed,

 quum

quum non pronuntietur, sine Djezmate (§ 5). Sic scribitur لَبِثّ (*labitta*), بَسَطّ, أَرَدّ, أَخَذُّمْ, pro لَبِثْتَ, بَسَطْتَ, أَرَدْتَ, أَخَذْتُمْ. — De alio simili litterae ت cum finitimâ confluxu inferiùs locus dicendi erit.

41. Quod reliquum est: syllaba, quam littera, cui Tèsjdîd adscribitur, terminat, dicitur quidem estque *consonante clausa* seu *composita;* ceteris tamen clausis sive compositis aliquantò *laxior* est: nam, quâ consonante praecedens syllaba clauditur, eâdem simul inchoatur sequens, atque adeo non duae consonantes efferuntur, quarum una praecedentem syllabam claudit, altera sequentem inchoat, sed una tantùm sic media inter duas vocales pronuntiatur et utrimque cum utrâque coniungitur, ut, etsi non geminetur, sola utroque fungatur officio. Haec autem talis syllabae natura efficit, ut in eâ locum habeat vocalis longa, certe longum *â*, velut in مَادَّ; quamquam aliàs lingua Arabum semper (puta extra pausam) vocalem in syllabâ compositâ corripit, exempli causâ non يَقُولْ et يَخَافْ, sed يَقُلْ et يَخَفْ, pronuntians.

Veçla.

42. In certis quibusdam vocibus et vocum formis, quarum prima syllaba clausa sive composita a vocali, ac proinde a litterâ ا (seu spiritu leni), incipit, haec vocalis in mediis sententiarum membris articulisve obscuratur, et sequens consonans in pronuntiando coniungitur cum extremâ vocali vocis antecedentis particulaeve praefixae. In scripturâ tum ا quidem servatur, sed omittuntur Hamza et nota vocalis, at-

atque harum loco litterae superscribitur haec nota ـ, *Vèçla* (proprie *Vèçl* seu *Vaçl*) dicta, quae connexionem cum praecedente voce significet: velut in رَأَيْتُ ٱبْنَكَ (*ra'aitu 'bnaca*) pro رَأَيْتُ ابْنَكَ, كَٱلنَّارِ (*ca'nnâri*) pro كَالنَّارِ.

43. Obtinet autem haec vocalis primae obscuratio:

1°. in articulo ال (sicut vulgò in vernaculo *het*); velut in عَلَى ٱلسَّاحِلِ (*'alâ 'ssâheli*), pro عَلَى ألسَّاحِلِ, quemadmodum in vernaculo *bij 't strand.*

2°. in Imperativis primae verborum formae, quemadmodum in أُكْتُبْ *scribe*, et إِسْمَعْ *audi;* veluti ثُمَّ ٱكْتُبْ *tum scribe.*

3°. in Perfecto, Imperativo et Infinitivo earum verbi formarum derivatarum, quarum prima littera ا cum Kesrâ profertur; itemque in Perfecto earundem formarum passivo, in quo ا, si pronuntiatur, Zhammam habet: ut in اِنْصَرِفْ *abi*, et أُنْصُرِفَ *abitum est;* sed praefixâ coni. وَٱنْصَرِفْ *et abi.*

4°. in his novem nominibus: اِبْنٌ et اِبْنَمٌ *filius*, اِبْنَةٌ *filia*, اِثْنَانِ *duo*, اِثْنَتَانِ *duae*, اِسْتٌ *nates*, اِسْمٌ *nomen*, اِمْرُؤٌ *vir*, اِمْرَأَةٌ *femina;* itemque in nomine أَيْمُنُ, quando praemittitur particula لَ in iurisiurandi formulâ لَأَيْمُنُ ٱللّٰهِ.

44. Aleph, quod ita simul cum vocali in mediis sententiarum articulis obscuratur, *Aleph unionis* nuncupatur. Et multi hoc ا semper, etiam in principio sententiarum, cum Veçlate, vel saltem sine Hamzâ et vocali, scribere solent: nos in hac grammaticâ ei, si nihil antecedit, vocalem quidem tironem gratiam adscripturi, sed, ut tamen simul appareat *Aleph unionis* esse, Hamzam omissuri sumus.

45. In articulo اَلْ celerior tantùm et correptior vocalis pronuntiatio obscurationis illius causa esse videtur; atque in لَيْمَنُ duae vocales breves in unam coaluerunt, leni, qui intercedebat, spiritu, licet scribatur, in pronuntiatione neglecto (§ 15, 2°.). Sed in reliquis vocibus et formis hoc accedit, quòd in earum initio brevis illa vocalis non aliam ob causam effertur, quàm ut evitetur durus duarum consonantium in principio vocis concursus; nam in mediis sententiarum membris hic consonantium concursus sic evitatur, ut prior cum extremâ vocis, quae proxime antecedat, coniungatur vocali. Veluti أُكْتُبْ (*octób*) dicitur pro كْتُبْ (*ctób*), اِبْنٌ (*ebnún*) pro بْنٌ (*bnún*); quemadmodum Galli *espérer* pro Latino *sperare* pronuntiant. Non habet enim Arabum lingua syllabas a duabus consonantibus incipientes: quare etiam vocibus peregrinis, in quarum initio duae consonantes coniunctae sunt, brevem vocalem cum ا praemittere solent. Sic efferunt scribuntque اَفْلَاطُونُ, اِسْفَنْجٌ et اُسْطُولٌ pro Πλάτων, σπόγγος et στόλος. — Tale ا *prostheticum* appellare solent grammatici.

46. Si contingit, ut Veçlati in eodem enuntiationis articulo praecedat vox *consonante* terminata; nihilo minùs ea in pronuntiatione coniunctio obtinet: ut autem locum habeat, ultima illa praecedentis vocis consonans cum vocali quasi subsidiariâ profertur. Et haec vocalis plerumque *Kesra* est; velut in مَنِ ٱبْنُكَ (*quis filius tuus est?*) pro مَنْ اِبْنُكَ. Similiter, si vox terminatur diphthongo *ai*, quae tunc resolvitur: ut بِيَدَيِ ٱلرَّجُلِ (*in manibus viri*) pro بِيَدَىْ اَلرَّجُلِ. — Atqui, si Tanvîn vocem claudit, non *scribi* solet vocalis, quoniam

niam consonans, cui adscribenda esset, non scribitur. Nihilominùs tamen *pronuntiatur* Kesra. Veluti مُحَمَّدٌ ٱلنَّبِىُّ (*Mohammedes propheta*) efferendum est: *Mohammèduni 'nnabiju.*

47. *Phat'ham* ante Veçla accipiunt مِنَ (*a, ex*), et مَنِ (*quis*); sed tantummodo ante articulum, quippe qui solus ا habet, quod proprie cum vocali *a* pronuntiandum est: ut in مِنَ ٱلْمَلِكِ (*a rege*), pro مِنْ ٱلْمَلِكِ.

48. Denique vocalem *Zhammam* ante Veçla accipit:

1°. pronomen tertiae personae plurale masculinum هُمْ; ac proinde etiam, quae ex eo facta sunt, pronomina secundae pers. pluralia masculina أَنْتُمْ et كُمْ; itemque secunda pers. pluralis masc. Perfecti verborum: veluti قَتَلَهُمُ ٱلْعَدُوُّ (*occidit eos hostis*), قَتَلْتُمُ ٱلْعَدُوَّ (*occidistis hostem*), a قَتَلْتُمْ. Videlicet primigenia pronominis istius tertiae personae forma هُمْ vel هُمُو est; quae igitur ante Veçla servatur.

2°. particula مُذْ (*inde a*), quippe cuius integra forma مُنْذُ est.

3°. omnis vox, quae cadit in diphthongum *au;* quippe quae tunc resolvitur: ut in غَزَوُا ٱلْمَدِينَةَ (*infestarunt oppidum*) a غَزَوْا. — Attamen particulae أَوْ (*aut*) et لَوْ (*si*) *Kesram* accipiunt; velut in أَوِ ٱبْنُكَ *aut filius tuus.*

49. Mutum illud ا, cui vulgò *Veçla* adscribitur, in quibusdam casibus in scripturâ omittitur:

1°. in frequentissimâ loquutione بِسْمِ ٱللهِ (*in nomine Dei*) pro بِٱسْمِ ٱللهِ; ex antiquâ, ut videtur, consuetudine.

2°.

2°. ob eandem, ut puto, rationem in voce ٱبْنٌ *filius*, quando nomini proprio statim subiungitur generis paterni, vel et materni, designatio; velut in إِسْحَٰقُ بْنُ إِبْرَٰهِيمَ *Isaacus filius Abrahami*, ٱلْمَسِيحُ بْنُ مَرْيَمَ *Messias filius Mariae.* — Non pariter verò in ceteris casibus; veluti, si dicitur إِسْحَٰقُ ٱبْنُ عَمِّى *Isaacus filius patrui mei*, aut إِسْحَٰقُ ٱبْنُ إِبْرَٰهِيمَ hoc sensu: *Isaacus filius Abrahami est.* — Praecipiunt quoque grammatici semper illud vocabulum cum ا scribere, quoties eo inchoatur paginae linea.

3°. in articulo أَلْ, si praefigitur praeverbium لِ aut لَ; ut in لِلرَّجُلِ (τῷ ἀνδρί) et لَلْحَقُّ, pro لِٱلرَّجُلِ et لَٱلْحَقُّ. — Fieri hoc videtur, ne, quum solae consonantes scribantur, duae primae litterae لا pro separatâ voce لَا (*non*) ducantur, ac pronuntietur, ut hoc utar, لَا رَجُلَ (οὐκ ἀνδρί).

4°. quando praefigitur particula interrogandi أَ; ut in أَبْنُكَ *an filius tuus?* آلْمَآءُ *an aqua?* pro أَٱبْنُكَ et أَٱلْمَآءُ. Conferatur § 21, 23 et 28.

De distinctione.

50. Sententias aut sententiarum membra scriptores Arabici non, sicuti nos, distinguunt punctis notisve similibus. Initium novi argumenti aut capitis indicare solent eo, quòd primam vocem rubro colore vel maioribus et crassioribus litteris pingunt, aut aliquam eius litteram dilatant; velut in قَـــالَ. Singulae particulae, in quas Alcorani capita distributa sunt, distinguuntur hac notâ ۞, aut simili aliâ. — Huiusmodi

di figuram unam aut plures etiam scribunt in vacuo lineae spatio, quod relinquitur, quando cum novâ libri sectione nova linea incipitur. Similiter denique, quando carminis cuiusdam versûs totam paginae latitudinem non complent, post singulos, vel et simul ante eos, scribitur aliqua harum figurarum: 6, $6^6 6$, ·:·, aut consimilis alia. Videlicet singularum paginae linearum aequabilitati student librarii, et inania spatia quodammodo complent.

De notis numerorum.

51. Numeros Arabes aut litteris, aut peculiaribus signis indicant. *Litterae* ad numeros designandos suam quaeque significationem nactae sunt ex antiquiore earum ordine, qui hic est:

ا ، ب ، ج ، د ، ه ، و ، ز ، ح ، ط ، ي ، ك ، ل ، م ، ن ، س ، ع

70, 60, 50, 40, 30, 20, 10, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1

ف ، ص ، ق ، ر ، ش ، ت ، ث ، خ ، ذ ، ض ، ظ ، غ

1000, 900, 800, 700, 600, 500, 400, 300, 200, 100, 90, 80

Componuntur ita, ut exempli causâ قلب 132, غنج 1053 valeat.

52. Scriptura numerorum, quae per *decem notas peculiares* fit, Arabes, quoniam ab Indis eam traditam habent, *Indicam* appellant; estque ea proprie eadem, atque hodierna Europaeorum, quae *Arabica* dicitur, quoniam ab Arabibus accepta est. Figurae tamen aliquantùm ab Europaeis differunt; sic enim vulgò scribuntur:

١ ٢ ٣ ۴ ٥ ٦ ٧ ٨ ٩ ٠

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Sed ratio, quâ componuntur, plane eadem est; veluti ١٠٥٣ valet 1053.

II.

DE FORMÂ ET FLEXURÂ SINGULARUM ORATIONIS PARTIUM.

A. DE PRONOMINE PERSONALI.

53. Pronomen personale aut *separatum* est, aut *inseparabile*. — *Separati* hae formae sunt:

3 pers. *sg.* m. هُوَ f. هِيَ; *pl.* m. هُمْ f. هُنَّ; *du.* هُمَا

2 pers. *sg.* m. أَنْتَ f. أَنْتِ; *pl.* m. أَنْتُمْ f. أَنْتُنَّ; *du.* أَنْتُمَا

1 personae *singulare* أَنَا; *plurale* نَحْنُ.

54. *Inseparabile* usurpatur, quoties alius vocis *complementum* pronomine designatur, eique voci annectitur. Variatur in hunc modum:

3 pers. *sg.* m. هُ, f. هَا; *pl.* m. هُمْ, f. هُنَّ; *dual.* هُمَا

2 pers. *sg.* m. كَ, f. كِ; *pl.* m. كُمْ, f. كُنَّ; *dual.* كُمَا

1 pers. *sg.* نِي, si obiectum designat; aliàs ـِي: *plur.* نَا.

55. Pronomina هُمْ, أَنْتُمْ et كُمْ ante Veçlam in mediis sententiarum articulis Zhammam accipere, suprà iam dictum est (§ 48, 1°.). Et poëtis hanc pleniorem formam usurpare licet, quoties lubet. — Pariter pro كُمْ, ut in vocalem exeat, ple-

plenius كُمُو profertur, si praeter hoc etiam pronomen tertiae personae uni verbo annectitur: veluti أَعْطَاكُمُوهُمْ *donavit vos iis.* Videlicet nonnunquam locum habet, ut uni verbo pro gemino complemento duo diversarum personarum pronomina annectantur; ac tunc prima persona secundae vel tertiae, tertiaeque secunda, semper tanquam potior praecedit.

56. Pronomina inseparabilia primae personae نِي et ـِي non opus quidem habent, quum in vocalem exeant, ante Veçlam vocalem subsidiariam assumere: attamen ante articulum أَلْ, quoniam in hoc ا proprie cum vocali *a* profertur, certe licitum est نِيَ et ـِيَ pronuntiare; veluti اِهْدِنِيَ ٱلصِّرَاطَ *ihdinija 'çcerâ'ta*) *duc me per viam.* — Et verò haec quoque productior forma (quemadmodum هُوَ et هِيَ facta sunt ex هُو et هِي) in carminibus etiam aliàs frequentis usûs est.

57. Tum etiam semper ـِيَ pro ـِي usurpatur, quando vox, cui pronomen annectendum est, in longam vocalem aut diphthongum cadit: sed tunc, quia brevis vocalis *i* post vocalem longam sponte suâ cum semivocali litterâ ي effertur, pro ـِيَ simpliciter يَ scribitur; ut in يَدَايَ *manûs meae*, a يَدَا. Quando vox in ـِي aut ـَيْ exit, unum tantùm scribitur ي, ac superscribitur Tèsjdîd (§ 36); velut in فِيَّ *in me*, a فِي, et بِيَدَيَّ *in manibus meis*, a بِيَدَيْ.

58. Consimili modo هُوَ et هِيَ, quando iis coniunctio وَ aut فَ (quin etiam apud poëtas interrogandi particula أَ) praefigitur, breve suum *u* et *i* amittere possunt, ut وَهْوَ et فَهْيَ

فَهْيَ scribatur pro وَهُوَ et فَهِيَ. Nam etiam sic in syllabis وَهْ et فَهْ brevis vocalis *a* per admixtum spiritum tanquam longa profertur, adeo ut cum sequente semivocali litterâ simul sponte suâ brevis illa vocalis *u* vel *i* enuntietur.

59. Pronomina inseparabilia tertiae personae: هُ, هُمْ, هُنَّ et هُمَا cum Kèsrâ loco Zhammae proferuntur, quoties vox, cui annectuntur, vocali *i* aut diphthongo *ai* terminatur; velut in بِيَدِهِ *in manu eius*, et بِيَدَيْهِنَّ *in manibus earum.* — Reliqua haec horum pronominum forma est ex antiquitate, quae utramque formam sine discrimine usurpabat, adeo ut ne inter هُوَ et هِيَ quidem generis observaretur differentia. Usitata autem mansit pronuntiatio cum vocali *i* tantummodo, quando vocalis *i*, sive sola, sive in diphthongo *ai*, antecedit, ut, quum littera ه in his pronominibus non nisi leniter pronuntietur, vocalium *i* et *u*, qui sic exsistit, evitetur concursus. — Quodsi autem, quoniam in eodem sententiae articulo Veçla sequitur, pronomen هِمْ cum vocali subsidiariâ proferendum est, alii quidem هِمُ, perinde ac هُمُ (§ 55), sed alii هِمِ cum usitatissimâ vocali subsidiariâ Kesrâ (§ 46), pronuntiant.

60. Si pronomen ـِي annectitur voci, cuius ultima littera ا sive Hamza ob accedentem vocalem *i* in ي commutatur (§ 21), unum tantùm ex lege orthographiae Arabicae scribi solet ي, superscriptâ Hamzâ (§ 27): velut in رِدَائِي (*pallium meum*) pro رِدَائِيِ, et hoc pro رِدَاءِي.

B. DE

B. DE VERBO.

1. *De verbo perfecto.*

61. *Verbum perfectum* est, quod tres saltem litteras consonantes habet easque in derivatione et omnibus flexibus conservat.

a. *De variis verbi perfecti formis et propriâ singularum significatione.*

62. *Trilitterum* verbum tum triplicem pro diversâ significatione formam admittit, unam *activam*, ac duplicem, quam *neutram* appellant grammatici; tum varias a se *derivatas* habet cum novâ quâdam singulis propriâ significationis accessione *formas*. Ad tredecim vulgò numerantur, quae in 3tia personâ sing. masc. Perfecti, quae simplicissima personalis verbi perfecti forma est, a verbo فعل, quo pro paradigmate uti solent grammatici Arabici, hoc modo se habent:

1. فَعَلَ	2. فَعَّلَ	5. تَفَعَّلَ	8. اِفْتَعَلَ	11. اِفْعَالَّ
1. فَعِلَ	3. فَاعَلَ	6. تَفَاعَلَ	9. اِفْعَلَّ	12. اِفْعَوْعَلَ
1. فَعُلَ	4. أَفْعَلَ	7. اِنْفَعَلَ	10. اِسْتَفْعَلَ	13. اِفْعَوَّلَ

Addunt quidam 14tam formam اِفْعَنْلَلَ, et 15tam اِفْعَنْلَى.

63. Tum accedunt quatuor formae verbi *quadrilitteri*, quae ab eodem verbo فَعَلَ, si, ut quadrilitterum fiat, litteram م praemittimus, sic variantur:

I. مَفْعَلَ, II. تَمَفْعَلَ, III. اِمْفَنْعَلَ, IV. اِمْفَعَلَّ.

64. Atqui in hac formarum verbi trilitteri et quadrilitteri ra-

ratione, a grammaticis Arabicis traditâ et vulgò acceptâ, non unum est, quod minùs probandum esse videtur. Quae igitur ut corrigantur, sequentia praecipue animadvertenda sunt.

65. In istis formis 5ta, 6ta, 7ma, 8va et 10ma verbi trilitteri, et II^{da} quadrilitteri, formae sunt *mediae*, quae vulgò dicuntur, id est *reflexivae* seu *reciprocae*. Hae autem a formis simplicibus, quae vulgò *activae*, sed rectiùs *subiectivae* dicuntur, hoc modo inclinari solent, ut praefigatur littera ت, sive cum brevi Phat'hâ prolata (ut in 5ta et 6ta verbi trilitteri, et in II^{da} quadrilitteri); sive cum nullâ vocali, sed ita ut praemittatur brevis Kesra cum ا prosthetico (§ 45), quo in casu littera ت non *ante* primam verbi litteram, sed *post* eam efferri solet (ut in 8va et 10ma formâ verbi trilitteri). In solâ formâ 7ma eâdem fere significatione praefigitur ن, praemissâ Kesrâ cum ا prosthetico. Sic igitur a *primâ* formâ verbi trilitteri duplici modo 7ma et 8va, a *secundâ* 5ta, a *tertiâ* 6ta, a *primâ* quadrilitteri II^{da}, inclinata est: sed 10ma *trilitteri* a *quadrilittero* سَفْعَلَ.

66. Videlicet pauca quidem verba quadrilittera facta sunt ex pluribus vocibus in unam contractis (ut بَسْمَلَ ex loquutione بِسْمِ ٱللّٰه); sed pleraque a verbo trilittero derivata sunt. Partim enim inclinata sunt a nomine, quod a verbo trilittero ope additae cuiusdam litterae factum est; veluti مَذْهَبَ *sectam sequutus est*, a مَذْهَبٌ *secta*, a verbo ذَهَبَ. Et maxima pars non alio modo a trilittero verbo declinata sunt, quàm forma 2da, 4ta et 9ma a primâ et simplice. — Nam,

pri-

primò, perinde ut 2da فَعَّلَ ex primâ sic facta est, ut ad formam cum significatione augendam media littera duplicaretur atque adeo quasi quadrilitterum verbum fieret; ita in aliis eodem consilio media littera non duplicata, sed ante vel post eam alia, sive semivocalis, sive spiritus aut gutturalis, sive liquida, sive denique alia, littera inserta est, ut exsisterent formae iam verè quadrilitterae فَوْعَلَ, فَيْعَلَ, فَأْعَلَ, فَهْعَلَ, فَنْعَلَ, فَرْعَلَ, فَمْعَلَ, فَعْوَلَ, فَعْيَلَ, فَعْأَلَ, فَعْهَلَ, فَعْنَلَ, فَعْمَلَ, aliaeque similes. Neque etiam forma 3tia فَاعَلَ a formis quadrilitteris فَوْعَلَ, فَيْعَلَ vel فَأْعَلَ quicquam differre videtur, praeterquam quòd pro diphthongo *au* vel *ai*, aut pro brevi *a* cum spiritu leni, longa vocalis *á* pronuntiata sit. — *Porro*, sicuti forma 9na افْعَلَّ a primâ inclinata est tertiâ litterâ duplicatâ (praemissâ brevi Kèsrâ cum ا prosthetico, quia, si media syllaba fortiùs et elatiore tono profertur, primae consonantis vocalis obscuratur), ita in aliis tertia littera bis pronuntiata est, ut exsisteret forma فَعْلَلَ, vel pro quartâ tertiae simili alia, veluti liquida, ut in فَعْلَنَ, aut semivocalis, ut plurimum quiescens, ut in فَعْلَى; quam ultimam formam vix *quadrilitterum* verbum appellare licet. — *Denique*, ut forma 4ta أَفْعَلَ a simplice facta et aucta est litterâ ا sive spiritu leni in principio additâ, sic in aliis aliam litteram adhibitam offendimus, veluti ه sive spiritum asperum, ut هَفْعَلَ exsisteret. Atque haec quoque origo est formae quadrilitterae سَفْعَلَ, praemisso spiritu dentali, cuius medium, ut diximus (§ 65), forma 10ma اسْتَفْعَلَ est. Sed, quum formae أَفْعَلَ et سَفْعَلَ eius-

eiusdem plane significationis sint, forma autem أَفْعَلَ frequentissime, sed سَفْعَلَ rarissime usurpetur; quumque a solâ formâ سَفْعَلَ derivetur forma media; ideo frequentissima haec forma media إِسْتَفْعَلَ, quasi ab أَفْعَلَ inclinata esset, formis verbi *trilitteri* accenseri solet. Ne verò mireris, formam أَفْعَلَ, quamvis quatuor litteras diversas habeat, inter formas trilitteri verbi numerari: nam prima huius formae littera in quibusdam flexibus obscuratur; verbum autem *quadrilitterum* non dicitur, nisi quod quatuor suas litteras in *omnibus* flexibus conservat (§ 61).

67. Tum, sicut a simplice verbo trilittero derivatae sunt omnes hae formae, variis modis auctae (sive in *formis verbi trilitteri* numerentur, sive *verba quadrilittera* dicantur); ita hae formae auctae denuo iisdem modis ampliùs augeri coeptae sunt. — Ac *primò* quidem, ut trilitteri, sic etiam quadrilitteri verbi, ultima consonans duplicata est, atque ita, quemadmodum a trilittero forma 9na (اِفْعَلَّ a فَعَلَ), sic a quadrilittero forma IVta derivata est; a مَفْعَلَ exempli causâ اِمْفَعَلَّ (§ 63). Et, quum sic etiam a formâ quadrilitterâ فَعَالَّ declinetur اِفْعَالَّ, paenultima autem et antepaenultima vocales, quae non nisi leni spiritu separantur, facilè in unam longam vocalem confluant (§ 15, 2°.); exinde orta est forma اِفْعَالَّ, quae, quia nunc paenultima verbi quadrilitteri consonans ا obscurata est, rursùm formis verbi trilitteri annumeratur in iisque 11ma dicitur. — *Tum* etiam, perinde ut a trilittero verbo quadrilitterum derivatur novâ litterâ ante mediam

diam consonantem, vel post eam, insertâ (§ 66), sic aliquando eodem modo quadrilitterum denuo augetur. Ac praecipue quidem sic medio verbo inseritur littera ن, vel potiùs syllaba *an*, ita ut a فَعْلَلَ exempli causâ fiat اِفْعَنْلَلَ: quae verbi quadrilitteri forma III^{tia} est (§ 63). Pariter e formis auctis فَعْلَلَ et فَعْلَى ortae sunt auctiores اِفْعَنْلَلَ et اِفْعَنْلَى; quae duae formae a quibusdam grammaticis in formis verbi trilitteri 14ta et 15ta numerantur (§ 62). Nimirum formae فَعْلَلَ et فَعْلَى, quum non quatuor *diversas* et *consonantes* litteras habeant, non vera quadrilittera verba sunt, et littera ن etiam septimae formae derivationi inservit: quare eodem certe iure illae 14ta et 15ta, atque 12ma et 13^{tia}, formis derivatis verbi trilitteri annumerari posse videantur. — Sin autem paenultima verbi quadrilitteri consonans م est, antecedens littera ن in unam duplicem cum eâ coalescit (§ 41), velut in اِدْرَمَّسَ pro اِدْرَنْمَسَ. Et in formis quadrilitteris, quae paenultimam litteram و vel ى habent, in formis فَعْوَلَ et فَعْيَلَ, non, sicut vulgò, syllaba *an*, sed cum sequente litterâ semivocali conveniens diphthongus *au* vel *ai*, inseritur, adeo ut اِفْعَوَّلَ et اِفْعَيَّلَ exsistat. اِفْعَوَّلَ vulgò a grammaticis formis derivatis verbi trilitteri accensetur, ac 13ma dicitur. Formarum autem اِفْعَيَّلَ et اِفْعَمَّلَ a perpaucis tantùm aliqua habita ratio est.

68. Prout autem verbum trilitterum augetur ultimae litterae repetitione (ut فَعْلَلَ exsistat, § 66), sic idem fieri potest repetendo *duas* litteras extremas, vel potiùs, quum ultima vocalis brevis in linguâ vulgari non pronuntietur, repetendo

 ul-

ultimam *syllabam.* Sic oritur forma اِفْعَلْعَلَ, sive, ut in linguâ vulgari effertur, *'ph'al'al*, a simplice verbi formâ *pha'al.* Quum autem haec forma cani latranti, quàm homini loquenti, convenientior esse videatur, ideo in sermone Arabico ea non integra manet, sed pro اِفْعَلْعَلَ effertur اِفْعَوْعَلَ, in linguâ vulgari *'ph'au'al* pro *'ph'al'al*, ita ut media syllaba, quo latratus evitetur, non in eandem, atque ultima, consonantem, sed in diphthongum, exeat. Haec igitur origo est formae verbi trilitteri 12[mae] (§ 62).

69. Iam verò ab hisce verbi Arabici formis (sive *verbi trilitteri formae*, sive *verba quadrilittera*, vulgò dicantur), quotquot actionis cuiusdam notionem sibi subiectam habent, atque adeo, si convenit, etiam a formis *mediis*, id est reflexivis seu reciprocis, praeterea derivari potest nova forma, quae vulgò *passiva*, sed rectiùs *obiectiva*, nuncupatur. Propria ei est vocalis Zhamma in primâ syllabâ.

70. Lubet nunc variam hancce, iam explicitam, verbi formationem et unius formae ab alterâ derivationem brevi in conspectu proponere: utque simul facilis comparatio sit cum vulgari formas verbi trilitteri et quadrilitteri numerandi ratione, quam superiùs descripsimus (§ 62 et 63), uncinis inclusas singulis verbi *trilitteri* formis adscribimus *Arabicam* numeri notam 1, 2, 3, 4 etc., iis formis, quae verba *quadrilittera* nuncupari solent, litteram Q, earumque derivatis *Romanam* numeri notam II, III aut IV. Non est autem opus, ut quadrilitteras formas hîc exhibeamus omnes, sed eas duntaxat, quae prae ceteris notabiles sunt, saltem in for-

mâ

mâ subiectivâ: notitia reliquarum intelligi potest ex § 66, obiectivarum et reflexivarum ex analogiâ.

Forma subiectiva ;		obiectiva.	Reflex. s. recipr. ;		obiectiva.
[1] activa	فَعَلَ	فُعِلَ	[7]	اِنْفَعَلَ	اُنْفُعِلَ
neutr.	فَعِلَ			et	
neutr.	فَعُلَ		[8]	اِفْتَعَلَ	اُفْتُعِلَ
[2]	فَعَّلَ	فُعِّلَ	[5]	تَفَعَّلَ	تُفُعِّلَ
[Q]	فَعْنَلَ	فُعْنِلَ	[II]	تَفَعْنَلَ	تُفُعْنِلَ
	فَعْيَلَ	—		—	—
	فَعْوَلَ	—		—	—
	فَعْأَلَ	—		—	—
[Q]	فَنْعَلَ	فُنْعِلَ	[II]	تَفَنْعَلَ	—
	فَيْعَلَ	—		—	—
	فَوْعَلَ	—		—	—
	فَأْعَلَ	—		—	—
[3]	فَاعَلَ	فُوعِلَ	[6]	تَفَاعَلَ	تُفُوعِلَ
[9]	اِفْعَلَّ	اُفْعِلَّ		inusitata.	inusit.
[Q]	فَعْلَلَ	فُعْلِلَ	[II]	تَفَعْلَلَ	تُفُعْلِلَ
	فَعْلَنَ	—		—	—
	فَعْلَى	—		—	—

	Forma subiectiva;	obiectiva.	Reflex. s. recipr.	obiectiva.
[4]	أَفْعَلَ	أُفْعِلَ	inusitata.	inusit.
[Q]	هَفْعَلَ	—	—	—
	سَفْعَلَ	—	[10] اِسْتَفْعَلَ	أُسْتُفْعِلَ
	مَفْعَلَ	—	[11] تَمَفْعَلَ	تُمُفْعِلَ
	تَفْعَلَ	—	—	—
[IV]	اِمْفَعَلَّ اِفْعَأَلَّ	أُمْفُعِلَّ —	inusitata.	inusitat.
[11]	اِفْعَالَّ	inusitat.	inusitata.	inusitat.
[III]	اِمْفَنْعَلَ	أُمْفُنْعِلَ	inusitata.	inusitat.
[14]	اِفْعَنْلَلَ	—		
[15]	اِفْعَنْلَى	—		
[III]	اِفْعَمَّلَ اِفْعَيَّلَ	أُفْعُمِّلَ —	inusitata.	inusitat.
[13]	اِفْعَوَّلَ	أُفْعُوِّلَ		
[12]	اِفْعَوْعَلَ	أُفْعُوعِلَ	inusitata.	inusitat.

71. Speciatim adhuc de formis mediis (reflexivis seu reciprocis) monenda sunt sequentia. — In iis, quae, ut 5ta et 6ta verbi trilitteri, litteram ت cum Phat'hâ praefixam habent, nonnunquam ea littera sine vocali illâ profertur, sed praemittitur ei brevis Kêsra cum ا *unionis* sive *prosthetico* (§ 65), si

si etiam prima verbi consonans ت est, aut soni finitimi littera ث, ج, د, ذ, ط vel ظ, aut denique sibilans ز, س, ش, ص vel ض. Attamen tunc littera ت non, sicut in 8va et 10ma formâ, post primam verbi consonantem effertur, sed in unam duplicem cum eâ coalescit (cf. § 42); velut in اِثَّاقَلَ pro vulgari تَثَاقَلَ. Sic evitatur duorum similium sonorum ingratus concursus.

72. Pariter in 8va formâ, si una istarum litterarum prima verbi consonans est, littera ت, quae aliàs post primam verbi consonantem profertur, cum ت, ط et د semper, cum reliquis nonnunquam, in unam duplicem coalescit: velut in اِتَّبَعَ, اِطَّبَعَ, اِدَّرَكَ, اِثَّبَتَ, اِذَّكَرَ, اِظَّلَمَ, اِزَّلَقَ, اِشَّبَهَ et اِضَّرَبَ, a verbis تَبِعَ, طَبَعَ, دَرَكَ, ثَبَتَ, ذَكَرَ, ظَلَمَ, زَلَقَ, شَبَهَ et ضَرَبَ. — Quando autem littera ت, ut vulgò, post primam verbi consonantem effertur, litterarum ظ, ص, ض, ذ et ز propria natura efficit, ut ت post tres priores in fortius ط, post duas posteriores in lenius د, commutetur, ac dicatur اِظْطَلَمَ pro اِظْتَلَمَ, اِصْطَبَغَ a صَبَغَ, et similiter اِضْطَرَبَ, اِذْدَكَرَ et اِزْدَلَقَ. — Sed etiam sic cum litterâ ط vel د facilè in unam duplicem coalescit, et blaesum suum sonum amittit antecedens ظ vel ذ, adeo ut pronuntietur اِطَّلَمَ et اِدَّكَرَ; cuiusmodi verba proinde tribus modis diversis in hac 8va formâ proferre licet. Semper autem sic prima verbi consonans ث, si littera ت post eam profertur, huic assimilatur; diciturque non minùs اِتَّبَتَ (pro اِثْتَبَتَ), quàm اِثَّبَتَ, a ثَبَتَ. — Obiter hîc monemus, in 10ma quidem formâ litteram ت post س proferri so-

solere, sed in uno frequentissimo verbo imperfecto إِسْتَطَاعَ ingratum duarum similium litterarum concursum sic evitari, ut littera ت cum suâ vocali elidatur atque إِسْطَاعَ pronuntietur; aut secundùm alios grammaticos ita, ut vocalis duntaxat maneat, ideoque littera س duplicetur atque إِسَّطَاعَ proferatur.

73. In 7ma denique formâ litteram ن praefixae syllabae in cum primâ verbi litterâ, si haec quoque ن est, in unam duplicem coalescere, velut in إِنَّمَسَ a نَمَسَ, vix, ut moneamus, necesse esse videtur (§ 38). Verùm idem nonnunquam accidit, si prima verbi littera م est (§ 41); ut in إِمَّلَسَ pro إِنْمَلَسَ. Conferatur § 67.

74. Iam verò quòd ad propriam singulis hisce verbi formis vim et significationem attinet; de eâ generatim quidem in primis sequentia animadverti debent: quàm varie autem propria et principalis singularum significatio transferatur, hic adductis exemplis exponere longum foret.

75. Ea *simplicis verbi* forma, cuius media consonans in Perfecto cum vocali *a* profertur, peculiaris est verbis *activis*, id est iis, quae *proprie* aliquam *actionem* designant, ut فَعَلَ *agere*. E contrario forma *neutra* فَعُلَ *qualitatem* aut *conditionem* significat, quae cum nullâ actione coniuncta est; ut حَسُنَ *pulchrum esse*. Sed alteram formam neutram فَعِلَ rectissime *semiactivam* nuncupes: designat enim *affectionem* aut *passionem*, quam nunquam non aliqua comitatur actio, aut *proprietatem*, quatenus ea *exhibetur* sive *exeri-*

eritur; ut حَزِنَ *tristem esse*, فَهِمَ *intelligentem esse*, *intelligere*.

76. Duplicatio mediae consonantis in *formâ secundâ* فَعَّلَ eam exprimit *vim*, ut aliquam *curam*, *operam* vel *diligentiam* adhibitam, vel actionis *frequentiam* designet: ut كَسَرَ *frangere*, sed كَسَّرَ *confringere*. Plerumque significat *curare* seu *facere* id, quod simplex verbi forma denotat; veluti نَزَلَ *descendere*, sed نَزَّلَ *curare*, *ut descendat*. — Convenit significatio omnium earum *formarum quadrilitterarum*, quae ex trilittero verbo factae sunt novâ litterâ post mediam consonantem, vel ante eam, insertâ.

77. *Tertiae formae* proprium est, ut significet *adversùs aliam rem* aut *personam*, vel *erga* eam, illam *instituere actionem*, illamve *exhibere qualitatem*, quae simplice verbi formâ designetur. Sic وَقَعَ significat *irruere*, *invadere*; sed وَاقَعَ *adoriri* (*invasionem instituere adversùs*) aliquem: خَشُنَ *rudem esse*; sed خَاشَنَ *rude tractare* (*ruditate uti erga*) aliquem.

78. Perinde ut in medio (§ 76), sic etiam in fine verbi litterae duplicatio (vel repetitio), aut novae additio, aliquam designat *vim*. Hoc tamen in usu linguae observatur discrimen, ut, si in medio verbum eo modo augeatur, significari soleat aliquid, quod *conspicuum* vel *insigne* sit in *actione*; sed, verbo in fine aucto, *conspicua* potiùs vel *insignis* designetur *qualitas*. Et *forma* quidem *nona* fere non usurpatur, nisi in iis verbis, quae *colorem* aut *deformitatem* significant: *color* enim et *deformitas* qualitates sunt *conspicuae*, quae

in

in primis in oculos incurrunt. Veluti اِصْفَرَّ *flavum esse* significat, et اِعْوَجَّ non simpliciter *curvum esse*, sed *curvitate conspicuum* vel *insignem*, id est *curvitate deformem*, esse. — Similiter *verbum quadrilitterum* in medio auctum طَأْمَنَ vel طَمْأَنَ *quietum* vel *tranquillum reddere* significat, sed in formâ IV[ta] اِطْمَأَنَّ *quiete* vel *tranquillitate frui*, sive *insigniter quietum* vel *tranquillum esse*. — Et, quum *undecima* verbi trilitteri forma (اِفْعَالَّ pro اِفْعَلَّ) hoc a nonâ differat, quòd etiam in medio aucta sit; ideo etiam maiorem et intensiorem habet significationis vim. Sic اِصْفَارَّ significat *valde flavum esse*.

79. *Verborum quadrilitterorum*, quae a fine aut a principio aucta sunt novae litterae additione, maxima pars originem et significationem habet a nomine, quod a verbo trilittero novâ litterâ in fine aut in principio additâ derivatum est; inprimis formae فَعْلَنَ, مَفْعَلَ et تَفْعَلَ. Sed iis formis, quae ab initio *spiritu* praemisso auctae sunt, id est *formae quartae* verbi trilitteri أَفْعَلَ, et rarissimis formis quadrilitteris هَفْعَلَ et سَفْعَلَ, hoc proprium est, ut significent *facere*, *efficere*, aut quocunque modo *causam esse*, ut id, quod simplex verbum denotet, sit vel fiat. Veluti حَزِنَ *tristem esse*, sed أَحْزَنَ *contristare*; طَرَدَ *propellere*, sed أَطْرَدَ *facere*, seu *iubere*, aliquem aliquid *propellere*.

80. *Forma duodecima*, اِفْعَوْعَلَ, quum proprie secundam syllabam iteratam et continuatam habet (§ 69), etiam proprius sensus, qui ei subiectus est, huic singulari formae respon-

spondet. Exempli causâ a خَشُنَ, *asperum* sive *rudem esse*, اِخْشَوْشَنَ significat *asperitatem iterumque asperitatem*, sive *frequentes asperitates*, vel *continuam ruditatem*, *habere*.

81. De significatione, quae singulis *formis reflexivis* seu *reciprocis* et *obiectivis* seu *passivis* propria sit, singulatim exponere non opus esse videtur. Monemus duntaxat, formas reflexivas etiam vice obiectivarum usurpari: quod in primis frequens est in formâ 7ma. — Etiam hoc animadvertendum est, omnes formas significationem obtinere posse, et saepissime obtinere, a *nomine*. Veluti مَرَّضَ non significat *curare*, *ut aegrotet*, sive *aegrotum reddere*, a مَرِضَ *aegrotare*; sed *aegrotum curare*, a مَرِيضٌ *aegrotus*.

b. *De flexurâ verbi perfecti.*

82. Quos in linguâ Arabicâ *modos*, tum personales, tum impersonales, habeat verbum perfectum, et quomodo *personales* pro diversitate *personarum*, *generis numerique* flectantur, apparebit ex paradigmate coniugationis formae simplicis, quod a verbo قَتَلَ desumtum hic sequitur. Modorum autem *impersonalium*, quum nomina sint, omnino eadem flexio est, ac ceterorum nominum; de hac igitur posthac agetur.

Formae primae subiectivae modi personales.

Perfectum activum.

persona.	Singulare. masc.	Singulare. fem.	Plurale. masc.	Plurale. fem.	Duale. masc.	Duale. fem.
3.	قَدَمَ	قَدَمَتْ	قَدَمُوا	[a] قَدَمْنَ	قَدَمَا	قَدَمَتَا
2.	[a] قَدَمْتَ	قَدَمْتِ	[b] قَدَمْتُمْ	قَدَمْتُنَّ	comm. قَدَمْتُمَا	
1.	comm. [a] قَدَمْتُ		قَدَمْنَا		. . . .	

Perfectum semiactivum.

قَدِمَ , قَدِمَتْ , قَدِمْتَ , et sic porro.

Perfectum neutrum.

قَدُمَ , قَدُمَتْ , قَدُمْتَ , et sic porro.

Imperfectum activum.

3.	[c] يَقْدُمُ	تَقْدُمُ	يَقْدُمُونَ	[a] يَقْدُمْنَ	يَقْدُمَانِ	تَقْدُمَانِ
2.	تَقْدُمُ	تَقْدُمِينَ	تَقْدُمُونَ	تَقْدُمْنَ	تَقْدُمَانِ	
1.	أَقْدُمُ		نَقْدُمُ		. . . .	

aut

---

[a] Animadverti debet, si ultima verbi littera ت aut ن est, illam cum ت in terminationibus personalibus 2dae pers., hanc cum ن in terminationibus نَ et نَا in unam duplicem coalescere. Sic a سَكَتَ 2 p. s. m. سَكَتَّ, a سَكَنَ 3 p. pl. f. سَكَنَّ est. Cf. § 35 et 37.

[b] Terminatio huius personae تُمْ, si pronomen annectitur, longa vocali *û* augetur; ut in قَدَمْتُمُونِي. Cf. § 48, 1°. et § 55.

[c] Sunt dialecti, in quibus prima huius modi syllaba non cum Phat'hâ, sed cum Kesrâ profertur, sicut in linguâ Hebraeâ.

aut

يَقْدِمُ , تَقْدِمُ , تَقْدِمُ , تَقْدِمِينَ , etc.

Imperfectum semiactivum.

يَقْدَمُ , rarò يَقْدِمُ.

Eandem autem hanc formam *saepe* habet Imperfectum verbi *activi*, quando ultima vel paenultima littera *gutturalis* est; ut يَقْدَحُ et يَقْحَمُ.

Imperfectum neutrum.

يَقْدُمُ.

Iussivus et *Coniunctivus.* [d]

3.	يَقْدُمْ / يَقْدُمَ	تَقْدُمْ / تَقْدُمَ	يَقْدُمُوا	يَقْدُمْنَ	يَقْدُمَا	تَقْدُمَا
2.	تَقْدُمْ / تَقْدُمَ	تَقْدُمِي	تَقْدُمُوا	تَقْدُمْنَ	تَقْدُمَا	
1.	أَقْدُمْ / أَقْدُمَ		نَقْدُمْ / نَقْدُمَ		.... /	

Pariter يَقْدِمْ vel يَقْدِمَ , et يَقْدَمْ vel يَقْدَمَ.[e]

For-

[d] Quam vocalem media consonans habet in Imperfecto, eandem in Iussivo et Coniunctivo atque in Imperativo, itemque in formis horum modorum paragogicis, obtinet.

[e] Duplicem in hoc modo formam eae tantùm habent personae, quae nullâ in fine auctae sunt terminatione. Nam his in quibusdam casibus additur terminatio *a* (quae in sermone Hebraeo soli

pri-

Forma paragogica.

3.	يَقْدُمَنَّ	تَقْدُمَنَّ	يَقْدُمُنَّ	يَقْدُمْنَانِّ	يَقْدُمَانِّ	تَقْدُمَانِّ
	يَقْدُمَنْ	تَقْدُمَنْ	يَقْدُمُنْ			
2.	تَقْدُمَنَّ	تَقْدُمِنَّ	تَقْدُمُنَّ	تَقْدُمْنَانِّ	تَقْدُمَانِّ	
	تَقْدُمَنْ	تَقْدُمِنْ	تَقْدُمُنْ			
1.	أَقْدُمَنَّ		نَقْدُمَنَّ		. . . .	
	أَقْدُمَنْ		نَقْدُمَنْ		. . . .	

Pariter يَقْدِمَنَّ vel يَقْدِمَنْ, et يَقْدَمَنَّ vel يَقْدَمَنْ.[f]

Im-

primae personae propria est): et, quum haec auctior forma post certas quasdam *coniunctiones* usurpetur, eam discriminis gratiâ *Coniunctivum* appellare poteris.

[f] Duae hae formae paragogicae a grammaticis sic distingui solent, ut prior *gravis*, posterior *levis*, dicatur. Significationis differentia propemodum nulla est, et tum in plurali feminino, tum in duali, etiam formae discrimen disparet. — In Alcorano formae *levis* terminatio *an* interdum eodem modo scribitur, ac similis terminatio nominum (§ 10): يَقْدُمًا. — Facta autem esse videtur forma paragogica a Iussivo seu Coniunctivo et Imperativo, annexâ particulâ encliticâ نَا, quae in linguâ Hebraeâ simili modo usurpatur et *en*, *age*, *obsecro* vel *quaeso* significat. Etiam in Hebraeâ linguâ particula נָא verbo in vocalem exeunti subiuncta litteram Nun duplicatam habet; sed, quum accentum habeat, seorsùm scribitur. In Arabicâ annexa est verbo, quia sine accentu profertur, ideoque etiam vocalis *a* correpta est. Et haec vocalis *a* in plurali feminino et in duali in breve *e* mutata est ob longum *â*, quod in paenultimâ syllabâ antecedit. Si breve illud *a* in reliquis personis penitùs in pronuntiando obscuratur et propterea ultimae quoque consonantis duplicatio non auditur, forma paragogica *levis* nuncupatur.

Imperativus. [d]

2. | أُقْدُمْ | أُقْدُمِي | أُقْدُمُوا | أُقْدُمْنَ | | أُقْدُمَا |

Pariter اِقْدِمْ et اِقْدَمْ.

Forma paragogica.

2. { أُقْدُمَنَّ / أُقْدُمَنْ } | { أُقْدُمِنَّ / أُقْدُمِنْ } | { أُقْدُمُنَّ / أُقْدُمُنْ } | أُقْدُمْنَانِّ | | أُقْدُمَانِّ |

Pariter اِقْدِمَنَّ vel اِقْدِمَنْ, et اِقْدَمَنَّ vel اِقْدَمَنْ. [f]

Modi impersonales.

Participium.

قَادِمٌ.

Infinitivus

unâ pluribusve profertur e sequentibus nominum formis: (1) قَدْمٌ, (2) قُدْمٌ, (3) قِدْمٌ, (4) قَدَمٌ, (5) قُدَمٌ, (6) قَدِمٌ, (7) قَدَامٌ, (8) قُدَامٌ, (9) قِدَامٌ, (10) قَدْمَةٌ, (11) قُدْمَةٌ, (12) قِدْمَةٌ, (13) قَدَمَةٌ, (14) قَدَامَةٌ, (15) قُدَامَةٌ, (16) قِدَامَةٌ, (17) قَدْمَى, (18) قُدْمَى, (19) قِدْمَى, (20) قَدْمَانٌ, (21) قُدْمَانٌ, (22) قِدْمَانٌ, (23) قَدَمَانٌ, (24) قَدُومٌ, (25) قَدِيمٌ, (26) قَدِمٌ, (27) قَدِمَةٌ, (28) قُدُومٌ, (29) قُدُومَةٌ, (30) مَقْدَمٌ, (31) مَقْدَمَةٌ, (32) مَقْدِمٌ, (33) مَقْدِمَةٌ. [g]

For-

[g] His 33, quae vulgò numerantur, Infinitivi formis ab aliis grammaticis etiam aliae accensentur; ut قَدَمَى, مَقْدُمٌ, مَقْدُمَةٌ, تَقْدِمَةٌ, et

Forma prima obiectiva.

Perfectum	قُدِمَ
Imperfectum	يُقْدَمُ
Iussivus	يُقْدَمْ
Coniunctivus	يُقْدَمَ
Forma paragogica	يُقْدَمَنَّ
Participium	مَقْدُومٌ

Imperativum et ***Infinitivum*** forma obiectiva in linguâ Arabicâ non admittit.

83. Sequuntur nunc exempla coniugationis ***formarum derivatarum verbi trilitteri*** eo, quo vulgò a grammaticis numerantur, ordine (§ 62), itemque ***formarum verbi quadrilitteri*** (§ 63). Non est autem opus, harum formarum exhibere Iussivum et Coniunctivum huiusque atque Imperativi formas paragogicas: nam hi modi quâ ratione formentur, ex analogiâ et comparatione formae primae facilè intelligitur.

Modi

---

et مَقْدُومٌ. Videlicet omnia a verbo derivata nomina abstracta, quae dicuntur, si tanquam Infinitivi construuntur, hoc quoque nomine appellari possunt. In magnâ autem illâ formarum copiâ notandum est, Infinitivum, si verbum transitivum est, vulgò esse ut قَدْمٌ, si intransitivum et activum, ut قُدُومٌ, si intransitivum et semiactivum, ut قَدَمٌ, si neutrum, ut قُدُومَةٌ vel قَدَامَةٌ: et quae a primâ verborum formâ Infinitivi formae in usu sunt, eae, ut reliqua nomina, in lexicis recensentur.

Modi personales.

Formae numerus.	*Formae subiectivae et reflexivae.*			*Formae obiectivae.*	
	Perfectum	Imperfect.	Imperat.	Perfectum	Imperfect.
2dae	قَدَّمَ	يُقَدِّمُ	قَدِّمْ	قُدِّمَ	يُقَدَّمُ
3tiae	قَادَمَ	يُقَادِمُ	قَادِمْ	قُودِمَ	يُقَادَمُ
4tae	أَقْدَمَ	يُقْدِمُ	أَقْدِمْ	أُقْدِمَ	يُقْدَمُ
5tae	تَقَدَّمَ	يَتَقَدَّمُ [h]	تَقَدَّمْ	تُقُدِّمَ	يُتَقَدَّمُ
6tae	تَقَادَمَ	يَتَقَادَمُ [h]	تَقَادَمْ	تُقُودِمَ	يُتَقَادَمُ
7mae	انْقَدَمَ	يَنْقَدِمُ	انْقَدِمْ	أُنْقُدِمَ	يُنْقَدَمُ
8vae	اقْتَدَمَ	يَقْتَدِمُ	اقْتَدِمْ	اُقْتُدِمَ	يُقْتَدَمُ
9nae	اقْدَمَّ	يَقْدَمُّ	اقْدَمِمْ	اُقْدُمَّ	يُقْدَمُّ
10ae	اسْتَقْدَمَ	يَسْتَقْدِمُ	اسْتَقْدِمْ	اُسْتُقْدِمَ	يُسْتَقْدَمُ
11ae	اقْدَامَّ	يَقْدَامُّ	اقْدَامِمْ	inusit.	inusit.
12ae	اقْدَوْدَمَ	يَقْدَوْدِمُ	اقْدَوْدِمْ	اُقْدُودِمَ	يُقْدَوْدَمُ
13ae	اقْدَوَّمَ	يَقْدَوِّمُ	اقْدَوِّمْ	اُقْدُوِّمَ	يُقْدَوَّمُ
Q. I.	مَقْدَمَ	يُمَقْدِمُ	مَقْدِمْ	مُقْدِمَ	يُمَقْدَمُ
II.	تَمَقْدَمَ	يَتَمَقْدَمُ	تَمَقْدَمْ	تُمُقْدِمَ	يُتَمَقْدَمُ
III.	امْقَنْدَمَ	يَمْقَنْدِمُ	امْقَنْدِمْ	اُمْقُنْدِمَ	يُمْقَنْدَمُ
IV.	امْقَدَمَّ	يَمْقَدِمُّ	امْقَدْمِمْ	اُمْقُدِمَّ	يُمْقَدَمُّ

Modi

h In 2da personâ et in 3tia femininâ ingratam repetitionem syllabae *ta* omittere licet, et exempli causâ تَقَدَّمُ et تَقَادَمُونَ dicere pro تَتَقَدَّمُ et تَتَقَادَمُونَ.

Modi impersonales.

Formae numerus.	Infinitivus.	Participium. subiectivum	Participium. obiectivum.
2dae	تَقْدِيم; rarius تَقْدِمَة, تِقِدَّام, قِدَّام, قِدَام vel قِدَّام.	مُقَدِّم	مُقَدَّم
3tiae	مُقَادَمَة et قِدَام; raro قِيدَام.	مُقَادِم	مُقَادَم
4tae	إِقْدَام; raro قَدَام vel قَدَامَة.	مُقْدِم	مُقْدَم
5tae	تَقَدُّم; raro تِقِدَّام	مُتَقَدِّم	مُتَقَدَّم
6tae	تَقَادُم	مُتَقَادِم	مُتَقَادَم
7mae	اِنْقِدَام	مُنْقَدِم	مُنْقَدَم
8vae	اِقْتِدَام	مُقْتَدِم	مُقْتَدَم
9nae	اِقْدِمَام	مُقْدَمّ	inusit.
10ae	اِسْتِقْدَام	مُسْتَقْدِم	مُسْتَقْدَم
11ae	اِقْدِيمَام	مُقْدَامّ	inusit.
12ae	اِقْدِيدَام	مُقْدَوْدِم	مُقْدَوْدَم
13ae	اِقْدِوَّام	مُقْدَوِّم	مُقْدَوَّم
Q. I.	مِقْدَام vel مَقْدَمَة	مُمَقْدِم	مُمَقْدَم
II.	تَمَقْدُم	مُتَمَقْدِم	مُتَمَقْدَم
III.	اِمْقِنْدَام	مُمْقَنْدِم	مُمْقَنْدَم
IV.	اِمْقِدَّام	مُمْقَدِّم	مُمْقَدَّم

84. Animadvertendum est, formam 9am et 11am verbi trilitteri et IVam quadrilitteri eodem modo coniugari, ac verba imperfecta, quae ultimam litteram duplicatam habent; de ho-

horum autem flexione inferiùs exponetur. — Itemque verba quadrilittera, quae in ى quiescens exeunt, ut سَلْقَى et in formâ III[tia] اِسْلَنْقَى, aut quae in litteris suis ا habent, ut طَمْأَنَ vel طَأْمَنَ, et in IV[ta] formâ اِطْمَأَنَّ; ea igitur hac parte flectuntur ad normam similium verborum imperfectorum.

2. *De verbo imperfecto.*

85. *Verbum imperfectum* est *bilitterum*, vel et *unius consonantis*, verbum, quod tamen ad normam verbi perfecti sive trilitteri coniugatur, et verò etiam in quibusdam vel plerisque formis aut flexibus trilitterum (vel, si proprie unius consonantis fuit, saltem bilitterum) factum est, acceptâ vice primae, secundae tertiaeve consonantis litterâ semivocali و vel ى, aut spiritu leni ا, aut secundâ litterâ geminatâ. De variis hisce verbi imperfecti generibus nunc tractaturi, ea tantùm breviter hîc annotabimus, quae iis peculiaria sunt, ceteris, quae cum verbo perfecto communia habent, omissis.

a. *De verbo imperfecto primâ litterâ* و *vel* ى.

86. *Utraque species* in plerisque formis et flexibus verbum perfectum est, litteramque و vel ى *consonantem* habet. — At *primò*, quoties in coniugando accidit, ut prima verbi littera syllabam claudat, litterae illae semivocales cum praecedente vocali Phat'hâ diphthongum faciunt; veluti وَدَمَ et يَدَمَ[1] in 4ta formâ أَوْدَمَ et أَيْدَمَ habent.

87.

---

1 Haec quidem duo verba in sermone Arabico inusitata sunt; sed hîc ea fingimus, ut iis utamur pro exemplis, quorum facilis

 com-

87. Et *secundò* in eodem casu و post Zhammam et ى post Kèsram consonans esse nequit, sed quiescens fit, quum sola vocalis pronuntietur eaque producatur. Sic forma obiectiva وُدِمَ in Impfcto يُودَمُ, verbum neutrum يَدِمَ in Imprtvo ايدَمْ habet.

88. Similiter *tertiò* sola producta vocalis effertur, si ex analogiâ verbi perfecti و post Kèsram vel ى post Zhammam in eâdem syllabâ pronuntiandum esset; ideoque etiam a verbo neutro وَدِمَ Imprtvus ايدَمْ (non اِوْدَمْ), et a formâ obiectivâ يُدِمَ Imprfctm يُودَمُ (non يُيْدَمُ) est. Conferatur § 13.

89. Denique *quartò* in 8va formâ loco litterae و vel ى littera ت, quae huic formae propria est, duplicatur, diciturque اِتَّدَمَ (pro اِوْتَدَمَ aut اِيْتَدَمَ), in Imprfcto يَتَّدِمُ. Rariùs in vicem litterae semivocalis, quae syllabam claudat, brevis vocalis producitur, ut dicatur اِيتَدَمَ, in Imprfcto يَاتَدِمُ, in formâ obiectivâ اُوتُدِمَ. Quidam tamen tunc cum Hamzâ et Djezmate scribendum esse censent اِئْتَدَمَ, يَأْتَدِمُ, اُؤْتُدِمَ, ut vocalem acuendam esse significetur, et sonus ab اِتَّدَمَ, يَتَّدِمُ et اُتُّدِمَ non multum differat. Conf. § 30. — Quum autem اِتَّدَمَ primâ specie non a وَدَمَ, sed potiùs a تَدَمَ inclinatum esse videatur, hinc factum, ut novum in sermone aliquandò exsisteret verbum primâ litterâ ت, quod denuo tanquam verbum trilitterum 1^{mae} formae flecteretur, et a quo deinde aliae rur-

---

comparatio sit cum verbo trilittero قَدِمَ, quippe a quo primâ tantùm litterâ differunt.

rursùs formae, praesertim nomina, derivarentur. Et verò etiam, licet novum verbum primâ litterâ ت eo modo non exstiterit, aliquando tamen nomen derivatum, atque adeo 1mae quoque formae Infinitivus, pro semivocali primam litteram ت habet. Veluti تُضْعٌ (quod etiam تُضُعٌ profertur ac scribitur) nihil differt a وُضْعٌ. Sic autem cum ت in principio eae inprimis proferuntur Infinitivi formae, quarum prima littera cum Zhammâ pronuntiatur.

90. Praeterea *verba primâ litterâ* و hoc peculiare habent, quòd in 1mâ formâ Imperfectum et ceteri modi cognati, quando paenultima littera cum Kèsrâ profertur, bilitteram formam omnino conservarunt, adeo ut a وَدَمَ Imprfctm sit يَدِمُ; Imprtvs دِمْ (fem. دِمِى, pl. دِمُوا etc.) Atque etiam Infntvs tunc plerumque est ut دِمَةٌ.[k]

91. Eandem normam sequuntur aliquot verba, quae in illis modis ob ultimam vel paenultimam litteram gutturalem Phat'ham pro Kèsrâ habent. Veluti وَهَبَ, in Imprfcto يَهَبُ, in Imprtvo هَبْ; وَسِعَ, in Imprfcto يَسَعُ, in Imprtvo سَعْ, in Infntvo سَعَةٌ. Etiam a وَذَرَ ob ultimam litteram ر, quae gutturalibus affinis est, يَذَرُ et ذَرْ inclinatur.

92. Tum Imperfectum, si paenultima littera cum Phat'hâ profertur, vulgò quidem ut يَوْدَمُ sonat; sed ex diversitate dialectorum etiam يَادَمُ, vel يِيْدَمُ, quin etiam يِيدَمُ (coll. p.

k Interdum Kèsra producitur. Sic وَرَعَ in Infinitivo habet رِعَةٌ et رِيعَةٌ.

p. 42, n. *). — Et وَجَدَ vulgò quidem in eo modo يَجِدُ, sed etiam ex aliâ dialecto يَجُدُ habet.

93. Etiam a *verbis primâ litterâ* ى in Imperfecto 1mae formae exempli gratiâ pro يَيْدَمُ ex aliis dialectis pronuntiatur يَادَمُ vel يِيدَمُ.

b. *De verbo imperfecto mediâ litterâ* و *vel* ى.

94. Imperfecta, id est bilittera, haec verba esse solent in omnibus modis personalibus formae 1mae et 4tae formarumque reflexivarum, quae ab illis derivatae sunt, 7mae, 8vae et 10mae. Nam, mediâ consonante deficiente, sola vocalis, quâcum in verbo perfecto media consonans pronuntiatur, aut, si prima quoque consonans vocalem habet atque adeo duae vocales concurrunt, earum alterutra (§ 15), profertur; sed ita, ut, nisi composita syllaba sit, semper producatur. Hinc autem fit, ut nullum utriusque speciei discrimen sit, praeterquam in formâ 1mâ. In hac enim, si quidem vocalis *u* cum semivocali litterâ و, et *i* cum ى, conveniat, Imperfectum cum cognatis modis verbi *activi*, si media littera و est, nunquam ut يَقْدِمُ, sed semper ut يَقْدُمُ, et contrà, si media littera ى est, nunquam ut يَقْدُمُ, sed semper ut يَقْدِمُ profertur: atque ob eandem rationem Perfectum verbi *activi*, si media littera و est, non differt a formâ *neutrâ*, in verbo perfecto mediam vocalem *u* habente (قَدُمَ); nec, si media littera ى est, a formâ *semiactivâ* (§ 75), quae in verbo perfecto mediam vocalem *i* habet (قَدِمَ). Forma denique *neutra*, quae in ver-

verbo perfecto in omnibus modis mediam vocalem *u* habet, a verbo mediâ litterâ ى non inclinatur, sed eius loco usurpatur forma *semiactiva*, quae in Perfecto saltem mediam vocalem *i* habet.

95. *Paradigma formae primae verbi* activi *et* neutrius *mediâ litterâ* و.

Perfectum.

3.	قَامَ	قَامَتْ	قَامُوا	قُمْنَ [1]	قَامَا	قَامَتَا
2.	[1] قُمْتَ	قُمْتِ	قُمْتُمْ	قُمْتُنَّ	قُمْتُمَا	
1.	[1] قُمْتُ		قُمْنَا		. . . .	

Imperfectum.

3.	يَقُومُ	تَقُومُ	يَقُومُونَ	[1] يَقُمْنَ	يَقُومَانِ	تَقُومَانِ
2.	تَقُومُ	تَقُومِينَ	تَقُومُونَ	تَقُمْنَ	تَقُومَانِ	
1.	أَقُومُ		نَقُومُ		. . . .	

Ius-

1 Sic مُتُّ, مُتَّ, مُتُّ etc. a مَاتَ, كُنَّ, كُنَّا et يَكُنَّ a كَانَ. Conferatur pag. 42, n. ¹, et § 35 et 37.

Iussivus et *Coniunctivus.*

3.	يَقُمْ[m] يَقُومَ	تَقُمْ تَقُومَ	يَقُومُوا	يَقُمْنَ	يَقُومَا	تَقُومَا
2.	تَقُمْ تَقُومَ	تَقُومِي	تَقُومُوا	تَقُمْنَ	تَقُومَا	
1.	أَقُمْ أَقُومَ		نَقُمْ نَقُومَ		. . . .	

Forma paragogica: يَقُومَنَّ vel يَقُومَنْ.

Imperativus.

2.	قُمْ	قُومِي	قُومُوا	قُمْنَ	قُومَا

Forma paragogica: قُومَنَّ vel قُومَنْ.

Participium: قَائِمٌ.

Infinitivus: قَوْمٌ, قِيَامٌ, قِيَامَةٌ, مَقَامٌ etc.; item قَيْمُومَةٌ.

96. *Paradigma formae primae verbi* activi *mediâ litterâ* ى.

Perfectum.

3.	قَامَ	قَامَتْ	قَامُوا	قُمْنَ	قَامَا	قَامَتَا
2.	قُمْتَ	قُمْتِ	قُمْتُمْ	قُمْتُنَّ	قُمْتُمَا	
1.	قُمْتُ		قُمْنَا		. . . .	

Im-

---

m Pro يَكُنْ a verbo كَانَ (*esse*) etiam يَكُ usitatum est.

Imperfectum.

3.	يَقِيمُ	تَقِيمُ	يَقِيمُونَ	يَقِمْنَ	يَقِيمَانِ	تَقِيمَانِ
2.	تَقِيمُ	تَقِيمِينَ	تَقِيمُونَ	تَقِمْنَ	تَقِيمَانِ	
1.	أَقِيمُ		نَقِيمُ		. . . .	

Iussivus et *Coniunctivus.*

3.	يَقِمْ / يَقِيمَ	تَقِمْ / تَقِيمَ	يَقِيمُوا	يَقِمْنَ	يَقِيمَا	تَقِيمَا
2.	تَقِمْ / تَقِيمَ	تَقِيمِى	تَقِيمُوا	تَقِمْنَ	تَقِيمَا	
1.	أَقِمْ / أَقِيمَ		نَقِمْ / نَقِيمَ		. . . . /	

Forma paragogica: يَقِيمَنَّ vel يَقِيمَنْ.

Imperativus.

2.	قِمْ	قِيمِى	قِيمُوا	قِمْنَ	قِيمَا

Forma paragogica: قِيمَنَّ vel قِيمَنْ.

Participium: قَائِمٌ.

Infinitivus: قَيْمٌ , قِيَامٌ , قِيَامَةٌ , مَقَامٌ , مَقِيمَةٌ etc.; item قَيْمُومَةٌ.

97. *Modi personales formae primae verbi* semiactivi *mediâ litterâ* و *vel* ى.

Prfctm: قَامَ , قَامَتْ , قَمْتَ, et sic porro.

Imprfctm: يَقَامُ , تَقَامُ etc. [n]; plur. يَقَامُونَ , يَقَمْنَ etc.

Issvs et *Cnînctvs:* يَقَمْ vel يَقَامَ.

Forma paragogica: يَقَامَنَّ vel يَقَامَنْ.

Imprtvs: قَمْ , قَامِي ; pl. قَامُوا , قَمْنَ ; dual. قَامَا.

Forma paragogica: قَامَنَّ vel قَامَنْ.

98. *Paradigma primae formae* obiectivae *verbi mediâ litterâ* و *vel* ى.

Prfctm: قِيمَ , قِيمَتْ , قِمْتَ, et sic porro. [o]

Imprfctm: يُقَامُ , تُقَامُ et sic porro.

Issvs et *Cnînctvs:* يُقَمْ vel يُقَامَ.

Participium mediâ litt. و: مَقُومٌ, rarò مَقْوُومٌ.

——— ——— — ى: مَقِيمٌ, — مَقْيُومٌ.

99.

---

[n] A verbo خَالَ (*imaginari*) primam pers. sing. Imprfcti non أَخَالُ, sed cum Kesrâ إِخَالُ proferre consuetum est in plerisque dialectis. Conferatur p. 42, n. [e], ac § 92 et 93.

[o] Sunt, qui قُيِمَ proferunt. Alii قُومَ, قُومَتْ , قُمْتَ, et sic porro. Quidam قُومَ proferre malunt, si forma subiectiva flectitur ut قَامَ, قَامَتْ , قُمْتَ etc.; sed قِيمَ, si formae subiectivae flexio huiusmodi est: قَامَ , قَامَتْ , قُمْتَ, et sic porro.

99. *Paradigma formae 4tae, 7mae, 8vae et 10mae verbi mediâ litterâ و vel ى.*

Modi personales.

Formae numerus	Formae subiectivae et reflexivae			Formae obiectivae	
	Perfectum	Imperfect.	Imperat.	Perfectum	Imperfect.
4tae	أَقَامَ	يُقِيمُ	أَقِمْ	أُقِيمَ	يُقَامُ
7mae	اِنْقَامَ	يَنْقَامُ	اِنْقَمْ	اُنْقِيمَ	يُنْقَامُ
8vae	اِقْتَامَ	يَقْتَامُ	اِقْتَمْ	اُقْتِيمَ	يُقْتَامُ
10mae	اِسْتَقَامَ	يَسْتَقِيمُ	اِسْتَقِمْ	اُسْتُقِيمَ	يُسْتَقَامُ

Flectitur autem harum formarum Perfectum hoc modo: أَقَامَ, أَقَامَتْ, أَقَمْتَ, et sic porro.

Modi impersonales.

Formae numerus	Infinitivus	Participium	
		subiectivum	obiectivum
4tae	إِقَامَةٌ	مُقِيمٌ	مُقَامٌ
7mae	اِنْقِيَامٌ	مُنْقَامٌ	مُنْقَامٌ
8vae	اِقْتِيَامٌ	مُقْتَامٌ	مُقْتَامٌ
10mae	اِسْتِقَامَةٌ	مُسْتَقِيمٌ	مُسْتَقَامٌ

100. In his, de quibus nunc diximus, quinque formis rariùs haec verba litteram semivocalem و vel ى mediam *consonantem* habent, atque adeo perfecta sive trilittera sunt. In nonnullis tamen verbis id fortasse propterea obtinet, quòd

 pri-

primam vel ultimam litteram gutturalem, id est spiritum potiùs, quàm consonantem, habent: ut عَوِرَ *monoculum esse.* Sed in plerisque, si qua earum formarum, aut semper, aut interdum vel frequenter, و vel ى mediam consonantem habet, haec causa esse censenda est, quòd a talismodi *nomine* ea forma significationem accepit. Sic in 10ma formâ plerumque non اِسْتَصَابَ, sed اِسْتَصْوَبَ dicitur, quoniam notio, *rectum habere*, derivata est a nomine صَوَابٌ *rectum.*

101. In *reliquis formis* haec verba semper perfecta sunt. Tantummodo monendum est, velle grammaticos, ut Perfectum obiectivum formae 3^{tiae} et 6^{tae} a verbis, quae mediam litteram و habent, contra suetam orthographiam (§ 36) cum duobus و scribatur, quo distinguatur a Perfecto obiectivo formae 2^{dae} et 5^{tae}: in formâ igitur 2da quidem scribendum esse قُوِّمَ, sed in 3^{tia} قُووِمَ.

c. *De verbo imperfecto ultimâ litterâ* و *vel* ى.

102. Cognitâ coniugatione verborum *mediâ* litterâ و vel ى, et collatis § 13—16, facilè quoque intelligetur ratio verborum *ultimâ* litterâ semivocali. Et haec quidem in omnibus formis et modis, si perpaucos tantùm flexûs excipias, semper imperfecta sunt. Neque utriusque speciei ullum discrimen est, nisi in formâ 1ma, si verbum *activum* est.

103.

103. *Paradigma formae primae verbi* activi *ultimâ litterâ* و.

Perfectum.

3.	قَدَا	قَدَتْ	قَدَوْا	قَدَوْنَ	قَدَوَا	قَدَتَا
2.	قَدَوْتَ	قَدَوْتِ	قَدَوْتُمْ	قَدَوْتُنَّ	قَدَوْتُمَا	
1.	قَدَوْتُ		قَدَوْنَا		....	

Imperfectum.

3.	يَقْدُو	تَقْدُو	يَقْدُونَ	يَقْدُونَ	يَقْدُوَانِ	تَقْدُوَانِ
2.	تَقْدُو	تَقْدِينَ	تَقْدُونَ	تَقْدُونَ	تَقْدُوَانِ	
3.	أَقْدُو		نَقْدُو		....	

Iussivus et *Coniunctivus.*

3.	يَقْدُ / يَقْدُوَ	تَقْدُ / تَقْدُوَ	يَقْدُوا	يَقْدُونَ	يَقْدُوَا	تَقْدُوَا
2.	تَقْدُ / تَقْدُوَ	تَقْدِي	تَقْدُوا	تَقْدُونَ	تَقْدُوَا	
1.	أَقْدُ et أَقْدُوَ		نَقْدُ et نَقْدُوَ		....	

Forma paragogica.

3.	يَقْدُوَنَّ / يَقْدُوَنْ	تَقْدُوَنَّ / تَقْدُوَنْ	يَقْدُنَّ / يَقْدُنْ	يَقْدُونَانِّ	يَقْدُوَانِّ	تَقْدُوَانِّ
2.	تَقْدُوَنَّ / تَقْدُوَنْ	تَقْدِنَّ / تَقْدِنْ	تَقْدُنَّ / تَقْدُنْ	تَقْدُونَانِّ	تَقْدُوَانِّ	
1.	أَقْدُوَنَّ vel أَقْدُوَنْ		نَقْدُوَنَّ vel نَقْدُوَنْ		....	

Imperativus.

2.	أُقْدُ	أُقْدِى	أُقْدُوا	أُقْدُونَ	أُقْدُوَا

Forma paragogica: أُقْدُوَنَّ vel أُقْدُوَنْ, أُقْدِنَّ vel أُقْدُنْ etc.

Participium: قَادٍ.

Infinitivus: قَدْوٌ, قَدًى, قَدَآءٌ, قَدَاةٌ (vel قَدْوَةٌ), قَدَاوَةٌ, مَقْدَاةٌ, مَقْدًى, قُدُوٌّ, قَدِىٌّ, قَدَوَانٌ, قَدْوَانٌ, etc.

104. *Paradigma formae primae verbi* activi *ultimâ litterâ* ى.

Perfectum.

3.	قَدَى	قَدَتْ	قَدَوْا	قَدَيْنَ	قَدَيَا	قَدَتَا
2.	قَدَيْتَ	قَدَيْتِ	قَدَيْتُمْ	قَدَيْتُنَّ	قَدَيْتُمَا	
1.	قَدَيْتُ		قَدَيْنَا		....	

Imperfectum.

3.	يَقْدِى	تَقْدِى	يَقْدُونَ	يَقْدِينَ	يَقْدِيَانِ	تَقْدِيَانِ
2.	تَقْدِى	تَقْدِينَ	تَقْدُونَ	تَقْدِينَ	تَقْدِيَانِ	
1.	أَقْدِى		نَقْدِى		....	

Iussivus et *Coniunctivus.*

3.	يَقْدِ / يَقْدِىَ	تَقْدِ / تَقْدِىَ	يَقْدُوا	يَقْدِينَ	يَقْدِيَا	تَقْدِيَا
2.	تَقْدِ / تَقْدِىَ	تَقْدِى	تَقْدُوا	تَقْدِينَ	تَقْدِيَا	
1.	أَقْدِ et أَقْدِىَ		نَقْدِ et نَقْدِىَ		....	

For-

Forma paragogica: يَقْدِيَنَّ vel يَقْدِيَنْ.

Imperativus.

2.	اِقْدِ	اِقْدِى	اِقْدُوا	اِقْدِينَ	اِقْدِيَا

Forma paragogica: اِقْدِيَنَّ vel اِقْدِيَنْ , اِقْدِنَّ vel اِقْدِنْ etc.

Participium: قَادٍ.

Infinitivus: قُدِىٌّ , قَدْىٌ , قَدَاءٌ , قَدَاةٌ , قَدَايَةٌ , قَدْيَانٌ , قَدَيَانٌ , قِدًى , قُدًى , قُدِىٌّ (secundùm nonnullos قِدِىٌّ) , مَقْدًى , مَقْدَاةٌ etc.

106. ***Modi personales formae primae verbi* semi-activi *ultimâ litterâ* و *vel* ى.**

Perfectum.

3.	قَدِىَ	قَدِيَتْ	قَدُوا	قَدِينَ	قَدِيَا	قَدِيَتَا
2.	قَدِيتِ	قَدِيتَ	قَدِيتُمْ	قَدِيتُنَّ	قَدِيتُمَا	
1.	قَدِيتُ		قَدِينَا		....	

Imperfectum. p

3.	يَقْدَى	تَقْدَى	يَقْدَوْنَ	يَقْدَيْنَ	يَقْدَيَانِ	تَقْدَيَانِ
2.	تَقْدَى	تَقْدَيْنَ	تَقْدَوْنَ	تَقْدَيْنَ	تَقْدَيَانِ	
1.	أَقْدَى		نَقْدَى		....	

Ius-

p Eandem formam in hoc et sequentibus modis habent nonnulla verba, quorum secunda littera gutturalis est: veluti رَعَى (*pascere*), in Imperfecto يَرْعَى.

Iussivus et *Coniunctivus.*

3.	يَقْدَ يَقْدَى	تَقْدَ تَقْدَى	يَقْدَوْا	يَقْدَيْنَ	يَقْدَيَا	تَقْدَيَا
2.	تَقْدَ تَقْدَى	تَقْدَىْ	تَقْدَوْا	تَقْدَيْنَ	تَقْدَيَا	
1.	أَقْدَ et أَقْدَى		نَقْدَ et نَقْدَى		....	

Forma paragogica: يَقْدَيَنَّ vel يَقْدَيَنْ ; pl. يَقْدَوُنَّ vel يَقْدَوُنْ.

Imperativus.

2.	اِقْدَ	اِقْدَىْ	اِقْدَوْا	اِقْدَيْنَ	اِقْدَيَا

Forma paragogica: اِقْدَيَنَّ vel اِقْدَيَنْ , اِقْدَيِنَّ vel اِقْدَيِنْ etc.

106. *Modi personales formae primae verbi* neutrius *mediâ litterâ* و *vel* ى.

Perfectum.

3.	قَدُوَ	قَدُوَتْ	قَدُوا	قَدُونَ	قَدُوَا	قَدُوَتَا
2.	قَدُوتَ	قَدُوتِ	قَدُوتُمْ	قَدُوتُنَّ	قَدُوتُمَا	
1.	قَدُوتُ		قَدُونَا		....	

Imprfctm: يَقْدُو.

Imprtvs: اُقْدُ. Videatur § 103.

107. *Paradigma primae formae* obiectivae *verbi ultimâ litterâ* و *vel* ى.

Prfctm: قُدِىَ , قُدِيَتْ , قُدِيتَ , et sic porro.

Im-

Imprfctm: يُقْدَى.

Issvs: يُقْدَ.

Cninctvs.: يُقْدَى.

Participium ultimâ litt. و: مَقْدُوٌّ.

——— ——— — ى: مَقْدِيٌّ.

108. *Paradigma* formarum derivatarum *verbi ultimâ litterâ* و *vel* ى.

Modi personales.

Formae numerus	*Formae subiectivae et reflexivae*			*Formae obiectivae*	
	Perfectum	Imperfect.	Imperat.	Perfectum.	Imperfect.
2dae	قَدَّى	يُقَدِّى	قَدِّ	قُدِّىَ	يُقَدَّى
3tiae	قَادَى	يُقَادِى	قَادِ	قُودِىَ	يُقَادَى
4tae	أَقْدَى	يُقْدِى	أَقْدِ	أُقْدِىَ	يُقْدَى
5tae	تَقَدَّى	يَتَقَدَّى	تَقَدَّ	تُقُدِّىَ	يُتَقَدَّى
6tae	تَقَادَى	يَتَقَادَى	تَقَادَ	تُقُودِىَ	يُتَقَادَى
7mae	اِنْقَدَى	يَنْقَدِى	اِنْقَدِ	اُنْقُدِىَ	يُنْقَدَى
8vae	اِقْتَدَى	يَقْتَدِى	اِقْتَدِ	اُقْتُدِىَ	يُقْتَدَى
10mae	اِسْتَقْدَى	يَسْتَقْدِى	اِسْتَقْدِ	اُسْتُقْدِىَ	يُسْتَقْدَى
12mae	اِقْدَوْدَى	يَقْدَوْدِى	اِقْدَوْدِ	اُقْدُودِىَ	يُقْدَوْدَى

Modi

Modi impersonales.

Formae *numerus*	*Infinitivus*	*Participium* subiectivum	*Participium* obiectivum
2dae	تَقْدِيَةٌ	مُقَدٍّ	مُقَدًّى
3tiae	مُقَادَاةٌ et قِدَآءٌ	مُقَادٍ	مُقَادًى
4tae	اِقْدَآءٌ	مُقْدٍ	مُقْدًى
5tae	تَقَدٍّ	مُتَقَدٍّ	مُتَقَدًّى
6tae	تَقَادٍ	مُتَقَادٍ	مُتَقَادًى
7mae	اِنْقِدَآءٌ	مُنْقَدٍ	مُنْقَدًى
8vae	اِقْتِدَآءٌ	مُقْتَدٍ	مُقْتَدًى
10mae	اِسْتِقْدَآءٌ	مُسْتَقْدٍ	مُسْتَقْدًى
12mae	اِقْدِيدَآءٌ	مُقْدَوْدٍ	مُقْدَوْدًى

109. Si verbum huius generis secundam litteram ى habet, in fine vocis longa vocalis *á* non per ى, sed per ا quiescens designatur (§ 9). Sic verbi حَيِيَ (*vivere*) Imprfctm est يَحْيَا, formae 4tae Prfctm أَحْيَا, et sic porro. — Quidam أَحْيَى, يَحْيَى, scribunt. — Verbum شَوَى, et similia, quorum media littera و est, in Infntvo non شَوْيٌ, sed شَيٌّ habet (§ 13). — Verbi قَوِيَ Infntvs قُوَّةٌ est.

De verbo dupliciter imperfecto et primâ et ultimâ litterâ semivocali.

110. Sunt verba *dupliciter imperfecta*, quae, praeterquam quòd ultima littera و vel ى est, simul primam litteram se-

semivocalem habent. Veluti verbi وَدَى Imprfctm يَدِى est (§ 90 et 104), Issvs يَدِ, Cninctvs يَدِىَ, Imprtvs دِ (fem. دِى, pl. دُوا, fem. دِينَ, dual. دِيَا), Infntvs دِيَةٌ; verbi وَقَى (*cavere*) forma 8va اِتَّقَى (§ 89 et 108), Imprfctm يَتَّقِي, Imprtvs اِتَّقِ, Prtcpm مُتَّقٍ, Infntvs اِتِّقَاءٌ [a]; verbi وَجِيَ (*dolere*) Imprfctm يَوْجَى (§ 86 et 105), Imprtvs اِيجَ (§ 88 et 105), fem. اِيجَىْ, etc.

d. *De verbo imperfecto secundâ litterâ geminatâ.*

111. Multa verba imperfecta seu bilittera hoc pacto ad normam verbi perfecti seu trilitteri coniugantur, ut *posterior* eorum consonans, quum non minùs *secunda*, quàm *postrema* verbi littera sit, sola utriusque expleat vicem, ideoque aut simpliciter *duplicetur*, aut plane *geminetur*, adeo ut bis proferatur repetaturque. Ut *geminetur*, necesse est, in iis formis, in quibus, si verbum perfectum est, *media* consonans duplicatur, id est in formâ 2da et 5ta. Sed tantummodo *duplicari* solet, quoties in reliquis formis, si verbum perfectum est, ultimam consonantem vocalis consequitur (nam consonans duplicari nequit, nisi inter duas vocales) et simul media consonans cum brevi tantùm pronuntiatur vo-

[a] Et, quum haec 8va forma potiùs a verbo primâ litterâ ت, quàm a verbo primâ و, inclinata esse videretur, hinc novum in sermone exstitit verbum تَقَى, ab eoque Infinitivus تُقًى aliaeque nominum formae derivatae sunt. Conferatur § 89.

vocali; quae tunc, si prima consonans vocali caret, post hanc profertur, si non caret, plane omittitur. Quodsi autem in coniugatione verbi perfecti ultima consonans vocali caret, aut media (quod tamen in verbo personali non accidit) cum longâ pronuntiatur vocali, rursum *geminare* posteriorem litteram consuetum est.

112. *Paradigma formae primae verbi* activi.

Perfectum.

3.	قَمَّ	قَمَّتْ	قَمُّوا	قَمَمْنَ	قَمَّا	قَمَّتَا
2.	قَمَمْتَ	قَمَمْتِ	قَمَمْتُمْ	قَمَمْتُنَّ	قَمَمْتُمَا	
1.	قَمَمْتُ		قَمَمْنَا		....	

Imperfectum.

3.	يَقُمُّ	تَقُمُّ	يَقُمُّونَ	يَقْمُمْنَ	يَقُمَّانِ	تَقُمَّانِ
2.	تَقُمُّ	تَقُمِّينَ	تَقُمُّونَ	تَقْمُمْنَ	تَقُمَّانِ	
1.	أَقُمُّ		نَقُمُّ		....	

Aut يَقَمُّ (plur. fem. يَقْمَمْنَ), et ob litteram gutturalem saepe sicut يَفَحُّ (plur. fem. يَفْحَحْنَ).

Iussivus et *Coniunctivus.*

3.	يَقْمُمْ / يَقُمَّ	تَقْمُمْ / تَقُمَّ	يَقُمُّوا	يَقْمُمْنَ	يَقُمَّا	تَقُمَّا
2.	تَقْمُمْ / تَقُمَّ	تَقُمِّي	تَقُمُّوا	تَقْمُمْنَ	تَقُمَّا	
1.	أَقْمُمْ et أَقُمَّ		نَقْمُمْ et نَقُمَّ		....	

Pa-

Pariter يَقْمِمْ et يَقِمَّ, ac يَقْحَحْ et يَقَحَّ.

Forma parag. يَقِمَّنْ, يَقِمَّنَّ, يَقَحَّنْ; vel يَقْمِمَنْ, يَقِمَّنْ, يَقَحَّنْ.

Imperativus.

2.	أُقْمُمْ	قُمِّي	قُمُّوا	اُقْمُمْنَ	قُمَّا

Pariter اِقْمِمْ, et اِقْحَحْ; fem. قِمِّي, et قَحِّي, etc.

Forma parag.: قِمَّنْ, قِمَّنَّ, قَحَّنْ; vel قُمَّنْ, قِمَّنْ, قَحَّنْ.

Participium: قَامٌّ.

Infinitivus: قَمٌّ, قَمَمٌ, مَقَمٌّ, etc.

113. *Modi personales formae primae verbi* semiactivi.

Prfctm: قَمَّ, قَمَّتْ, قَمْمَتَ, et sic porro.

Imprfctm: يَقَمُّ; rariùs يَقِمُّ.

Imprtvs: اِقْمَمْ; rariùs اِقْمِمْ.

114. *Modi personales formae primae verbi* neutrius.

Prfctm: قَمَّ, قَمَّتْ, قَمُمْتَ, et sic porro.

Imprfctm: يَقُمُّ.

Imprtvs: أُقْمُمْ.

115. *Paradigma primae formae* obiectivae.

Prfctm: قُمَّ, قُمَّتْ, قُمِمْتَ, et sic porro.

Imprfctm: يُقَمُّ *Issvs:* يُقْمَمْ. *Cninctvs:* يُقَمَّ.

Prtcpm: مَقْمُومٌ.

116. E *formis derivatis* 2da (قَمَّمَ) et 5ta (تَقَمَّمَ) plane perfectae sunt, excepto tantùm 2dae formae Infinitivo تَقِمَّةٌ: 9nam, 11mam, 12mam et 13tiam inusitatas esse puto: reliquarum praecipui modi sic se habent:

Modi personales.

Formae numerus	*Formae subiectivae et reflexivae*			*Formae obiectivae*	
	Perfectum	Imperfect.	Imperat.	Perfectum	Imperfect.
3tiae	قَامَّ [r]	يُقَامُّ	قَامِمْ	قُومَّ ?	يُقَامُّ
4tae	أَقَمَّ	يُقِمُّ	أَقْمِمْ	أُقِمَّ	يُقَمُّ
6tae	تَقَامَّ [r]	يَتَقَامُّ	تَقَامَمْ	تُقُومَّ ?	يُتَقَامُّ
7mae	اِنْقَمَّ	يَنْقَمُّ	اِنْقَمِمْ	أُنْقُمَّ	يُنْقَمُّ
8vae	اِقْتَمَّ	يَقْتَمُّ	اِقْتَمِمْ	أُقْتُمَّ	يُقْتَمُّ
10mae	اِسْتَقَمَّ	يَسْتَقِمُّ	اِسْتَقْمِمْ	أُسْتُقِمَّ	يُسْتَقَمُّ

Modorum autem impersonalium forma facilè ex analogiâ intelligitur.

117. Atqui verò in omnibus iis flexibus, in quibus, quum tertia consonans in coniugatione verbi perfecti vocali careat, posterior littera geminari solet (§ 111), interdum, sicut in linguâ vulgari, verbum manet bilitterum. Et tunc in Perfecto,

---

r Forma 3tia et 6ta etiam, geminatâ consonante posteriore, sicut verba perfecta flectuntur: et vero in Prfcto formae obiectivae duplicatâ consonante قُووِمَ et تُقُووِمَ dicere, haud permittere videtur linguae analogia.

oto, ut tamen duplicari possit littera, diphthongus *ai* inseritur, mutuata a verbis ultimâ litterâ ى: itaque a قَمَّ secunda persona non قَمْمْتَ, قَمْتَ vel قَمُّتَ est, sed قَمَيْتَ (ex aliâ dialecto cum longo *â* قَمَّاتَ). Vel et, quum duplicatio litterae, si vocalis non sequitur, audiri nequeat, ea prorsùs negligitur. Sic a قَمَّ inclinatur, si verbum activum est, non قَمْمْتَ, sed قَمْتَ; si semiactivum, non قَمِمْتَ, sed قَمِتَ; et sic porro. Atque haec duplicationis omissio etiam locum habet in plurali feminino Imperfecti ceterorumque modorum cognatorum, ut non يَقْمُمْنَ, يَقْمِمْنَ et يَقْمَمْنَ, sed يَقْمُنَ, يَقْمِنَ et يَقْمَنَ dicatur; pariterque in Imperativo قُمْنَ, قِمْنَ et قَمْنَ. Sed in iis Iussivi personis, quae nullâ in fine auctae sunt terminatione, potiùs Coniunctivi forma adhibetur: quippe etiam in ceteris personis nullum inter hos duos modos discrimen est. Vel ita certe litterae duplicatio servatur, ut post illam, quo duplicatio audiri queat, raptim brevis efferatur vocalis, et quidem brevissimum *ĕ*, quod Kesrâ, vel etiam, quando Zhamma antecedit, brevissimum *ŭ*, quod Zhammâ, scribendum est. Dicitur ergo in Iussivo aut يَقُمَّ, يَقِمَّ et يَقَمَّ, perinde ac in Coniunctivo; aut يَقُمِّ, يَقِمِّ et يَقَمِّ; et verò pro يَقُمِّ etiam يَقُمُّ (quod in pronuntiatione fortasse aliquantùm, sed in scripturâ nihil differt ab Imperfecto): in Imperativo, qui semper 2dam personam Iussivi sequitur, قُمَّ, قِمَّ et قَمَّ; aut قُمِّ, vel et قُمُّ, قِمِّ et قَمِّ. — Si pronomen annectitur, ea potissimùm diligitur vocalis, quae sono convenit cum vocali pro-

pronominis. Itaque in Imperativo exempli causâ dicitur potiùs قُمَّهَا, quàm قُمُّهَا vel قُمِّهَا; contrà قُمُّهُ, et قُمِّنِى.

118. Peculiaris autem ab hoc verborum genere derivatur forma per geminationem utriusque verbi bilitteri consonantis, ita ut a قَمَّ fiat قَمْقَمَ. *Forma* haec *geminata* seu *duplicata* vulgò verbis quadrilitteris accensetur, et perinde ac reliqua verba quadrilittera flectitur (§ 83). Significatio autem convenit cum sono: nam repetitionem, iterationem, agitationem, vacillationem, aut simile quiddam, denotat. Veluti غَرْغَرَ *gargarizare*, وَسْوَسَ *susurrare* significat; زَلْزَلَ *commovere terram*, a زَلَّ *vacillare*. — Nonnulla tamen huius forma verba fortasse rectiùs a verbis imperfectis mediâ litterâ و vel ى derivata esse censentur: ut طَلْطَلَ *proiicere*, a طَالَ *longum, porrectum esse*.

119. Coniugationem verborum, quae secundam litteram geminatam habent, sequi quoque possunt ea, quorum non tantùm ultima, sed etiam media littera ى est; ut حَيِىَ. Dicitur tunc حَىَّ, fem. حَيَّتْ; in Imprfcto يَحَىُّ. Sed in sola formâ 1ma haec coniugandi ratio locum habet. In 10ma tamen formâ ab hoc verbo حَيِىَ vel حَىَّ (*vivere*) praeter إِسْتَحْيَا non quidem إِسْتَحَىَّ, sed, quod medium inter utrumque est, إِسْتَحَى usitatum est, in Imprfcto يَسْتَحِى, in Imprtvo إِسْتَحِ.

e. *De verbo imperfecto primâ litterâ* ا.

120. In verbis, quae pro primâ, secundâ vel tertiâ consonante litteram ا acceperunt, hoc in primis animadvertendum est, quòd, quum ad normam verbi trilitteri coniugentur, spiritus lenis in aliis flexibus consonantis vicem obire nequit, in aliis ob certas rationes in sonum semivocalem و vel ى mutatur; prout ex iis consequitur, quae superiùs de elementis et scripturâ agentes iam explicuimus. Quae praeterea hoc verborum genus singularia habet, admodum pauca sunt.

121. Si prima verbi littera ا est, in *primâ formâ* exempli causâ ab activo أَدَمَ, vel semiactivo أَدِمَ, vel neutro أَدُمَ, *Imprfctm* يَأْدُمُ, يَأْدِمُ vel يَأْدَمُ est; in 1ma pers. sing. أَأْدُمُ, أَادُمُ vel أَادُمُ (§ 7), aut, quae consuetior scribendi ratio est, آدُمُ, آدِمُ vel آدَمُ (§ 33); *Imprtvs* أُودُمْ, ائْدِمْ vel ائْدَمْ (§ 24), *Prtcpm* آدِمْ. Sed tria verba أَخَذَ, أَكَلَ et أَمَرَ in Imprtvo vulgò habent خُذْ, كُلْ et مُرْ, pro أُؤْخُذْ, أُؤْكُلْ et أُؤْمُرْ (§ 45). Propria tamen forma restitui solet, si coniunctio وَ vel فَ praefigitur: nam hoc in casu plerumque dicitur et scribitur, ut hoc utar, فَأْخُذْ ac prehende. — Primae *formae obiectivae Perfectum* أُدِمَ, *Imperfectum* يُؤْدَمُ, est (§ 24); et prima huius persona أُؤْدَمُ, vel, prout alii scribere solent, cum و sine Hamzâ, أُودَمُ (§ 29).

122. *Paradigma formarum derivatarum usitatiorum.*

Formae numerus	*Formae subiectivae* et *reflexivae*			*Formae obiectivae*	
	Perfectum	Imperfect.	Imperat.	Perfectum	Imperfect.
2dae	أَدَّمَ	يُؤَدِّمُ	أَدِّمْ	أُدِّمَ	يُؤَدَّمُ
3tiae	آدَمَ	يُؤَادِمُ	آدِمْ	أُودِمَ	يُؤَادَمُ
4tae	آدَمَ	يُؤْدِمُ	آدِمْ	أُودِمَ	يُؤْدَمُ
5tae	تَأَدَّمَ	يَتَأَدَّمُ	تَأَدَّمْ	تُؤُدِّمَ	يُتَأَدَّمُ
6tae	تَآدَمَ vel تَوَادَمَ*	يَتَآدَمُ vel يَتَوَادَمُ	تَآدَمْ vel تَوَادَمْ	تُوُودِمَ	يُتَآدَمُ vel يُتَوَادَمُ
7mae	اِنْأَدَمَ	يَنْأَدِمُ	اِنْأَدِمْ	اُنْؤُدِمَ	يُنْأَدَمُ
8vae	اِئْتَدَمَ	يَأْتَدِمُ	اِئْتَدِمْ	اُوتُدِمَ	يُؤْتَدَمُ
10mae	اِسْتَأْدَمَ	يَسْتَأْدِمُ	اِسْتَأْدِمْ	اُسْتُؤْدِمَ	يُسْتَأْدَمُ

Modorum impersonalium forma ex analogiâ intelligitur. Veluti Participium 4tae formae مُؤْدَمٌ, Infinitivus اِئْتِدَامٌ est.

123.

---

* Ita in formâ 6ta frequenter تَوَادَمَ pro تَآدَمَ effertur, pro spiritu leni, ut duae vocales *a* seiungantur, litterâ semivocali و pronuntiatâ, si quidem etiam in aliis flexibus spiritus lenis sponte suâ in hunc sonum semivocalem mutatur; veluti in Imprfcto formae 2dae in يُوَدِّمُ. Cf. § 16, 1o. Quum autem reflexiva forma 6ta derivata sit a 3tiâ, ideo etiam in hac pro آدَمَ interdum وَادَمَ dicitur, et hoc magis, quòd etiam in Imprfcto huius formae يُوَادِمُ sponte suâ semivocalis illa littera ob praecedentem Zhammam profertur.

123. In 8ᵛᵃ formâ a verbo أَخَذَ, sicut a verbis primâ litterâ و vel ى, pro ٱتْتَخَذَ proferri solet ٱتَّخَذَ, in Imprfcto يَتَّخِذُ, etc. Rariùs sic in hac formâ pronuntiantur nonnulla alia verba. — Tum ex ٱتَّخَذَ denuo exstitit novum 1ᵃᵉ formae verbum perfectum trilitterum تَخِذَ. Conferatur § 89.

De verbo dupliciter imperfecto primâ litterâ ا et mediâ semivocali.

124. Sufficiunt pauca exempla. Veluti, si verbum mediâ litterâ و et activum vel neutrum est, 1ᵐᵃᵉ formae *Prfctm* est sicut آمَ, آمَتْ, أُمْتُ, etc.; *Imprfctm* يَؤُومُ; *Issvs* يُؤْمَ; *Imprtvs* أُمْ, أُومِي, etc. — Mediâ litterâ ى *Imprfctm* يَئِيمُ est. — In formâ 4ᵗᵃ *Prfctm* آآمَ est, *Imprfctm* يُئِيمُ. Pariter formae obiectivae *Prfctm* أُئِيمَ, sed Imprfctm scriptum offendi يُيَامُ, litterâ semivocali spiritui leni non substitutâ.

De verbo dupliciter imperfecto primâ litterâ ا et ultimâ semivocali.

125. Exempli causâ verbi أَدَّى *Imprfctm* يَأْدِى est, *Imprtvs* ٱئْدِ, *Prtcpm* آدٍ; *formae 4ᵗᵃᵉ Prfctm* آدَى, *Imprfctm* يُؤْدِى. — Verbi أَتَى (*venire*) Imprtvs non tantùm ٱئْتِ, sed etiam تِ est; cum coniunctione فَأْتِ (§ 121).

De verbo dupliciter imperfecto primâ litterâ ا et secundâ geminatâ.

126. Etiam in verbis huius generis, quum sicut reliqua

secundâ litterâ geminatâ flectantur, littera ا solitas patitur mutationes. Velut ab أمّ Imprfctm cum Zhammâ يَؤُمُّ, cum Kesrâ يَئِمُّ est.

f. *De verbo imperfecto mediâ litterâ* ا.

127. In 1ma formâ *Prfctm* quidem, si verbum activum est, ut قَأَمَ, sed, si semiactivum, ut قَئِمَ, si neutrum, ut قَؤُمَ scribitur; pariter *Imprfctm* يَقْؤُمُ, يَقْئِمُ vel يَقْأَمُ; ac proinde *Imprtvs* اُقْؤُمْ, اِقْئِمْ vel اِقْأَمْ. Sed pro يَقْأَمُ et اِقْأَمْ etiam sine ا scribitur يَقَمُ et اِقَمْ, vel ex aliorum consuetudine يَقْئِمُ et اِقْئِمْ (§ 24): causaque esse videtur, quòd in mediâ voce spiritus lenis, si consonans vocali carens praecedit, in celeriore pronuntiatione facilè obscuratur, adeo ut pro *jak-a-mu* in sermone vulgari *ja-ka-mu* pronuntietur (§ 21). Et verò Imprtvs frequentissimi verbi سَأَلَ (*rogare*) etiam in libris, qui ab eruditis scripti sunt, plerumque non اِسْأَلْ, sive اِسْئَلْ vel اِسْأَلْ, sed سَلْ est (pro سْأَلْ secundùm § 45, collatis § 121 et 125). — *Prtcpm* قَائِمٌ est, *Infntvs* قَأْمٌ, قُؤُومٌ, قَئَمٌ, قُؤَامٌ et sic porro. — *Formae 4ae obiectivae* Prfctm قُئِمَ, Imprfctm يُقْأَمُ (sive يُقَمُ vel يُقْئَمُ), Prtcpm مَقْؤُومٌ (§ 27) est. — *Formae derivatae* quomodo se habeant, sequens docebit earum, quae usitatiores sunt, in praecipuis modis coniugationis exemplum.

128. *Paradigma formarum derivatarum usitatiorum.*

Formae numerus	*Formae subiectivae et reflexivae*			*Formae obiectivae*	
	Perfectum	Imperfect.	imperat.	Perfectum	Imperfect.
2da	قَأَّمَ	يُقَئِّمُ	قَئِّمْ	قُئِّمَ	يُقَأَّمُ
3tia	قَاءَمَ	يُقَائِمُ	قَائِمْ	قُوئِمَ	يُقَاءَمُ
4ta	أَقْأَمَ	يُقْئِمُ	أَقْئِمْ	أُقْئِمَ	يُقْأَمُ
5ta	تَقَأَّمَ	يَتَقَأَّمُ	تَقَأَّمْ	تُقُئِّمَ	يُتَقَأَّمُ
6ta	تَقَاءَمَ	يَتَقَاءَمُ	تَقَاءَمْ	تُقُوئِمَ	يُتَقَاءَمُ
7ma	اِنْقَأَمَ	يَنْقَئِمُ	اِنْقَئِمْ	اُنْقُئِمَ	يُنْقَأَمُ
8va	اِقْتَأَمَ	يَقْتَئِمُ	اِقْتَئِمْ	اُقْتُئِمَ	يُقْتَأَمُ
10ma	اِسْتَقْأَمَ	يَسْتَقْئِمُ	اِسْتَقْئِمْ	اُسْتُقْئِمَ	يُسْتَقْأَمُ

Exempla modorum impersonalium addere non opus esse videtur.

129. Quia verò in plerisque formae 2dae et 3tiae modis ا in ى mutatur, ideo in Prfcto quoque قَيَّمَ et قَايَمَ dicitur pro قَأَّمَ et قَاءَمَ.

130. Tum et hoc verborum genus interdum, spiritu leni in mediâ voce obscurato, eodem plane modo coniugantur, ac verba mediâ litterâ semivocali. Veluti in Prfcto Imae formae pro سَأَلَ dicitur سَالَ, in Imprfcto يَسَالُ, in Issvo يَسَلْ; in Prfcto 8vae اِسْتَالَ, in Imprfcto يَسْتَالُ. Et verò etiam in 6ta تَسَاوَلَ offenditur pro تَسَاءَلَ.

De verbo dupliciter imperfecto primâ litterâ semivocali et mediâ ا.

131. Exempli causâ a وَأَرَ *Imprfctm* cum Kesrâ يَئِرُ est. Sed يَئِسَ in *Imprfcto* يِيأَسُ habet, et ex aliâ dialecto etiam يَآءَسُ: atque يِيأَسُ; in *Imprtvo* ايأَسْ (§ 93): sic enim scriptum inveni cum litterâ ا, quamvis vocalis *i* antecedat. Conferatur § 124.

De verbo dupliciter imperfecto mediâ litterâ ا *et ultimâ semivocali.*

132. Tale est نَأَى, quod in *Imprfcto* يَنْأَى, in *Imprtvo* اِنْأَ habet. Sed frequentissimo usu tritum verbum رَأَى (*videre*) hoc singulare habet, quòd in Imprfcto et in reliquis modis cognatis formae Imae, atque in totâ formâ 4tâ, quum consonans vocali carens praecedat, spiritus lenis etiam in linguâ scriptorum penitùs obscuratur. *Imprfctm* igitur est يَرَى (pro يَرْأَى sive يَرْءَى), *Issvs* يَرَ, *Imprtvs* رَ (fem. رَىْ, pl. رَوْا etc.); *formae obiectivae* Prfctm quidem رُئِىَ, sed *Imprfctm* يُرَى; in formâ 4tâ *Prfctm* أَرَى, *Imprfctm* يُرِى, *Imprtvs* أَرِ, *Prtcpm* مُرٍ. — In 4tâ formâ omnia huius generis verba sic efferri quidam grammatici licitum esse autumant.

133. *Verbum mediâ litterâ* ا *ac primâ simul et ultimâ semivocali* est وَأَى (*promittere*). Sed in hoc media littera ا non mutatur. *Imprfctm* est يَأَى (in Ima pers. أَءِى, in 3tâ pl. يَأُونَ), *Issvs* يَأَ (in Ima pers. أَءِ), *Imprtvs* ا (fem.

اى

اى, pl. اوا). Attamen scriptum quoque offendi in *Imprfcto* يَئَى, in *Issvo* يَبِى.

g. *De verbo imperfecto ultimâ litterâ* ا.

134. In 1ma formâ *Prfctm*, si verbum activum, ut قَدَأ est (plur. قَدَوا vel. قَدَووا), si semiactivum, ut قَدِى (plur. قَدِئُوا, vel et قَدِوا), si neutrum, ut قَدُو; *Imprfctm* يَقْدُو, يَقْدِى aut يَقْدَأ (vel يَقْدَو); *Imprtvs* اُقْدُو, اِقْدِى aut اِقْدَأ; *Prtcpm* قَادِى, *Infntvs* قَدْة etc.; formae obiectivae *Prfotm* قُدِى, *Imprfctm* يُقْدَأ (vel يُقْدَو).

135. *Paradigma formarum derivatarum usitatiorum.*

Formae numerus	*Formae subiectivae* aut *reflexivae*			*Formae obiectivae*	
	Perfectum	Imperfect.	Imperat.	Perfectum	Imperfect.
2da	قَدَّأ	يُقَدِّى	قَدِّى	قُدِّى	يُقَدَّأ
3tia	قَادَأ	يُقَادِى	قَادِى	قُودِى	يُقَادَأ
4ta	اَقْدَأ	يُقْدِى	اَقْدِى	اُقْدِى	يُقْدَأ
5ta	تَقَدَّأ	يَتَقَدَّأ	تَقَدَّأ	تُقُدِّى	يُتَقَدَّأ
6ta	تَقَادَأ	يَتَقَادَأ	تَقَادَأ	تُقُودِى	يُتَقَادَأ
7ma	اِنْقَدَأ	يَنْقَدِى	اِنْقَدِى	اُنْقُدِى	يُنْقَدَأ
8va	اِقْتَدَأ	يَقْتَدِى	اِقْتَدِى	اُقْتُدِى	يُقْتَدَأ
10ma	اِسْتَقْدَأ	يَسْتَقْدِى	اِسْتَقْدِى	اُسْتُقْدِى	يُسْتَقْدَأ

Eâdem ratione modi impersonales formantur.

136. Animadvertendum denique est, haec verba, quum in plerisque flexibus, ut in sermone vulgari proferuntur, non differant a verbis ultimâ و vel ى, etiam in linguâ eruditorum interdum tanquam huiusce generis verba coniugari.

De verbo dupliciter imperfecto primâ litterâ semivocali et ultimâ ا.

137. Huius generis exempli causâ est وَدَأَ, quod in *Imprfcto* يَدَى habet, in *Imprtvo* دَى: sed a وَضِئَ *Imprfctm* يَضَأُ, *Imprtvs* ضَأْ; et a وَضُؤَ, *Imprfctm* يَوْضُؤُ, *Imprtvs* أُوضُؤْ est.

De verbo dupliciter imperfecto mediâ litterâ semivocali et ultimâ ا.

138. Si verbum mediâ و et activum vel neutrum est, *Prfctm* est, ut قَآءَ, قَآءْتَ, قُوتَ, et sic porro; 3tia pers. pl. masc. قَاوُوا (sive قَاوُا); *Imprfctm* يَقُوءُ, *Imprtvs* قُوءْ: si mediâ ى et activum, *Prfctm* ut قَآءَ, قَآءْتَ, قِئْتَ, etc.; *Imprfctm* يَقِيءُ, *Imprtvs* قِئْ: si verbum semiactivum, *Prfctm* itidem, ut قَآءَ, قَآءْتَ, قِئْتَ, etc.; sed *Imprfctm* يَقَآءُ, *Imprtvs* قَأْ; formae obiectivae *Prfctm* قِيءَ, *Imprfctm* يُقَآءُ, *Issvs* يُقَأْ: formae 4tae *Prfctm* أَقَآءَ, أَقَآءْتَ, أَقَأْتَ, etc.; *Imprfctm* يُقِيءُ, *Imprtvs* أَقِئْ. — Pariter in ceteris formis.

139. *Verbum mediâ litterâ* و *ac primâ simul et ultimâ* ا est آءَ, آءْتَ, أُوتَ, etc.; pl. آوُوا (sive آوُا); *Imprfctm* يَأُوءُ pl. يَأُوءُونَ); *Imprtvs* أُوءْ, fem. أُوءِى, pl. أُوءُوا, etc.

3 *De*

3. *De verbo personali ex nomine ficto.*

140. Si quod nomen in casu recto vel obliquo solum, vel duntaxat cum complemento quodam suo, enuntiationem constituit, siquidem subiectum vel attributum, quia indefinitum est, non exprimitur; Arabum sermo casûs terminationi substituere solet terminationem 3tiae pers. sing. masculinae Perfecti. Sic enim nomen nactum est vim verbi, in 3tia pers. sing. masculinâ impersonaliter, ut dici solet, usurpati, et quidem in Perfecto: nam sponte suâ ei tunc accedit notio impersonalis verbi *est*, et Perfectum aliquid *esse* in linguâ Arabicâ denotat. Sic a nomine رُبٌّ *multitudo*, *multum*, factum est verbum رُبَّ *multitudo*, sive *multum*, *est*, verbi causâ hominum; quemadmodum Galli dicunt *il y a beaucoup d'hommes:* a سَوْفٌ *finis*, *exitus*, سَوْفَ *finis*, *exitus est;* sive *futurum est*, *eveniet*, μέλλει· et verò etiam a duali شَتَّانِ, *duae diversae res* vel *personae*, شَتَّانَ *diversi quiddam*, sive *diversi generis diversaeve naturae*, *est.* Pariter ab حُسْنٌ, *pulchritudo*, حُسْنًا in casu obliquo sensum adverbii habet et *pulchrè* significat; sed cum terminatione et vi verbi حُسْنَ valet *pulchrum*, sive *pulchre*, *est!*

141. Sed in primis frequenter sic verbum e nomine fingitur in enuntiatione negativâ praemissâ particulâ لَا *non*, si valet *non est.* Sic a رَيْبٌ *dubitatio*, *dubium*, fit رَيْبَ لَا *non dubium est;* a بُدٌّ *separatio*, *semotio*, بُدَّ لَا *non semoveri potest*, *inevitabile est*, *non aliter fieri potest.*

142. Talia autem verba ex nomine ficta, licet ut plurimum

mum impersonaliter usurpentur, tamen etiam, perinde ut alia verba in Perfecto, coniugari coepta sunt. Sic a نِعْمٌ, *gratia, iucunditas*, et a بُؤْسٌ *turpitudo*, vel potiùs ab iisdem nominibus in casu obliquo cum vi adverbii, facta sunt نِعْمَ et بِئْسَ: sed dicitur quoque in feminino نِعْمَتْ et بِئْسَتْ; nonnunquam etiam in plurali نِعْمُوا, atque in duali نِعْمَا. — Haec duo verba, quae in exclamatione tantùm usurpantur, a grammaticis *verba laudis* et *vituperii* nuncupari solent. Accensentur iis etiam pauca alia, quorum similis usus est; ut حَسُنَ (§ 140).

143. Simile est *verbum negandi* لَيْسَ *non est*, quod compositum est ex particulâ negativâ لَا et vocabulo, quod in linguâ Hebraeâ pari modo tanquam verbum usurpatur, יֵשׁ *est*. Hoc autem per omnes Perfecti personas flectitur, sicut verbum mediâ litterâ ى, in hunc modum:

3.	لَيْسَ	لَيْسَتْ	لَيْسُوا	لَسْنَ	لَيْسَا	لَيْسَتَا
2.	لَسْتَ	لَسْتِ	لَسْتُمْ	لَسْتُنَّ	لَسْتُمَا	
1.	لَسْتُ		لَسْنَا		....	

144. Potest quoque adverbium, sive nomen in casu obliquo cum vi adverbii, in exclamatione sensum Imperativi accipere. Sic ab adverbio, sive nomine diminutivo in casu obliquo, رُوَيْدًا *lente* (quasi dicas *lentule*) factum est cum sensu Imperativi, sed absque generis numerique discrimine, رُوَيْدَ *lente age!* seu *lente tracta!* vel *inhibe!* Manetque ex terminatione casûs obliqui vocalis *a*, sed correpta. — Tale etiam

est

est هَلُمَّ *huc*, quod in exclamatione valet *huc accede!* vel *huc fer!* Hoc autem diversas quoque generis numerique (quamquam non in omnibus dialectis) assumit terminationes, atque adeo tanquam Imperativus verbi activi ultimâ litterâ geminatâ (§ 112 et 117) in feminino هَلُمِّي habet, in plur. هَلُمُّوا, fem. هَلْمُمْنَ, in duali هَلُمَّا. Tum et in formâ paragogicâ dicitur هَلُمَّنْ, هَلُمُّنْ, etc. Et verò etiam Imperfectum inde derivatum offenditur: يَهَلُمّ *accidet.* Denique novum quoque verbum quadrilitterum hinc fictum est, sed cum significatione primae formae quadrilitterae, perinde ut secundae verbi trilitteri, propriâ: هَلْمَمَ *accedere iussit.*

145. Postremò a verbis trilitteris derivatum nomen formae فَعَالِ, proprie Infinitivi vel nominis adiectivi sensum habens, abiectâ terminatione nominis substitutâque brevi Kèsrâ, in exclamatione sensu Imperativi sine discrimine generis numerique usurpatur: veluti حَذَارِ proprie *cavere!* sive *cautionem!* vel *caute!* id est *cave tibi!* vel *cavete vobis!* Offenditur quoque cum Kèsrâ in primâ syllabâ فِعَالِ: quod tamen non omnes grammatici probant. — Atque forma illa فَعَالِ etiam usurpatur in alloquutione, ut exclamando graviter notetur personae actio qualitasve: ut يَا فَجَارِ *ó scelus!* vel *ó scelerate!* sive *ó scelerata!*

C. De nomine.

I. De formâ nominum.

146. Non est opus hic dicere de *nominibus peregrinis*, nec de iis, quae *de sono ficta* aut prorsùs *ignotae originis*

 sunt.

sunt. Nihil quoque dicimus de formâ *nominis proprii.* De eo tantùm hîc agimus nomine, quod cum verbo ex eâdem stirpe natum est ideoque *nomen verbale* nuncupatur, aut ab alio nomine inclinatum est et *denominativum* dicitur. — Et quum *nomen verbale* cum verbo hoc in formâ commune habeat, quod aut perfectum sive trilitterum, aut plurilitterum, aut imperfectum sive bilitterum sit; hîc nos satis facturos esse putamus, si praecipue quidem spectamus diversas formas nominis verbalis *trilitteri*, per exempla autem, si opus esse videtur, significamus, quomodo se habeant, si inclinentur a verbo *plurilittero bilitterove*.

147. *Nominum abstractorum* formae sunt eaedem illae, quibus Infinitivum proferri suprà vidimus; quas igitur hîc repetere nihil opus est. Quum nomen abstractum actionis, affectionis, conditionis qualitatisve, quae verbo significetur, appellatio sit, ideo a grammaticis Arabicis nomine a solo verbo *activo* desumto *nomen actionis* vocatur.

148. *Nominum concretorum* plurima genera sunt, de quibus singulatim dicendùm est. — Primò enim *nomen loci* aut *temporis*; in quo fit vel est, quod verbo significatur, a *primâ verbi formâ* derivatum, formae مَقْدَمٌ vel مَقْدِمٌ esse solet, rariùs cum terminatione femininâ مَقْدَمَةٌ vel مَقْدِمَةٌ, et nonnunquam مَقْدُمَةٌ. A verbis primâ litterâ و non tantùm ut مَوْدِمٌ, sed etiam ut مِيكَامٌ, profertur; a verbis mediâ و ut مَقَامٌ et مَقَامَةٌ, mediâ ى ut مَقِيمٌ; ultimâ semivocali ut مَقْدًى et مَقْدَاةٌ. A *reliquis verbi formis* inclinatum non differt a

Par-

Participio obiectivo: ut مُلْتَقًى *locus, ubi convenitur*, ab 8ᵛᵃ formâ verbi لَقِيَ. — A *nomine* derivatum nomen loci formae مَفْعَلَةٌ esse solet, ac *nomen abundantiae* vel *copiae* nuncupatur: ut مَذْأَبَةٌ *locus lupis refertus*, a ذِئْبٌ *lupus*. Si nomen *quadrilitterum* est, aut una littera supprimitur, ut مَعْقَرَةٌ *locus scorpionibus abundans*, ab عَقْرَبٌ; aut formâ Participii dicitur مُعَقْرِبٌ, vel feminine مُعَقْرِبَةٌ, *scorpiones ferens* tractus vel terra.

149. *A nomine* derivatum *nomen vasis*, in quo aliquid est, similem habet formam مِفْعَلٌ, مِفْعَالٌ, مِفْعَلَةٌ, et nonnunquam مُفْعُلٌ vel مُفْعُلَةٌ: ut مِئْبَارٌ *acuum theca*, ab إِبْرَةٌ *acus*. — *A verbo* inclinatae eaedem formae, itemque, sed rarò, formae مِفْعَلٌ et مِفْعِيلٌ, significant id, in quo vel per quod aliquid fit, et hoc in casu *nomina instrumenti* dicuntur: ut مِيزَانٌ *instrumentum librandi*, *bilanx*, a وَزَنَ *librare*; مِرْقَاةٌ *scala*, a رَقِيَ *adscendit*, مِدَقٌّ, مِدَقَّةٌ et مُدُقٌّ *instrumentum, quo aliquid contunditur*, a دَقَّ. — Usurpantur autem hae formae, saltem formae مِفْعَلٌ, مِفْعَالٌ, مِفْعَلَةٌ et مِفْعِيلٌ, etiam significanter de *personâ*, *in quâ copiose aut abundanter est* vel *per quam copiose aut multum fit*, quod verbo designatur; ut مِقْدَامٌ *plenus audaciae in aggrediendo homo*, a قَدَمَ vel قَدُمَ *valde animosum in aggrediendo esse*.

150. Tum nominibus concretis accensendae sunt omnes illae, quae a singulis verborum formis inclinantur, nominum formae, *Participia* dictae, quando rei aut personae *attri-*

butum designantes non secùs, quàm verbum personale, modum quendam significant; sed quae etiam ad *rem* aut *personam*, tali attributo praeditam, significandam adhibentur, ac tunc *substantiva* dicuntur. Hae autem formae, iam suprà in doctrinâ verborum exhibitae, ab Arabicis grammaticis *nomina agentis* et *patientis* appellantur.

151. A primâ autem formâ verbi, praesertim neutrius et semiactivi, complures aliae inclinantur nominum concretorum formae, sed quae, si *attributum* significant, *adiectiva* dicuntur. Atque etiam haec saepe nominum *substantivorum* habent vim, quum *rem* aut *personam* designent tali attributo praeditam. Earum formarum praecipuae sunt قَدْمٌ , قَدَمٌ , قَدِمٌ , قَدِيمٌ , قِدْمٌ , قُدْمٌ , قَدُومٌ , قَدَامٌ , قُدَامٌ , et cum terminatione قَدْمَانُ vel قِدْمَانٌ et قُدْمَانٌ. — Nomen formae قَدِمٌ, derivatum a verbo mediâ litterâ semivocali, profertur ut مَيِّتٌ vel مَيْتٌ *mortuus*, a مَاتَ (mediâ و), et a verbo ultimâ semivocali ut عَمٍ (pro *'amiun*) ab عَمِيَ.

152. Peculiarem vim habet forma أَقْدَمُ, eandem fere, ac 9na verborum forma: adhibetur enim ad significandam *qualitatem conspicuam* et *insignem* (§ 78). Pariter igitur, ac 9na illa forma, ab iis verbis inclinatur, quae *colorem* aut *deformitatem* significant, ut أَصْفَرُ *flavus*, أَعْوَجُ *curvitate deformis*, أَحْمَقُ *stultus*, أَعْمَى *coecus*. — Sed usus eius multò latiùs patet. Nam a plerisque ceteris verbis inclinatur, ac tunc eo, quod verbo significatur, *conspicuum* vel *insignem* denotat, et in iis casibus usurpatur, in quibus nos *compara-*

ti-

tivo aut *superlativo* adiectivorum gradu utimur. Veluti أَقْدَمُ *audaciâ in aggrediendo conspicuus* vel *insignis* (id est in comparatione cum aliis *audacior* vel *audacissimus*), et hinc, vi nominis substantivi, *leo;* أَشَدُّ *vehementior* vel *vehementissimus;* آخَرُ (pro أَأْخَرُ) *alter* et *alius*, proprie *posterior*.

153. Derivantur quoque a primâ verbi formâ nomina, quae ad *augendam* significationem mediam litteram geminatam habent (coll. § 76). Praecipuae formae sunt قَدَّامٌ, قُدَّامٌ, قَدِّيمٌ et قَدَّمٌ: veluti سَقَّاءٌ *pocillator*, a سَقَى *potum dedit*. — In aliis media littera non duplicata, sed alia in eundem finem inserta est (§ 66). Sic صَيْرَفٌ, perinde ut صَرَّافٌ, *nummularium* significat.

154. Est Arabibus *forma* nominum *deminutiva*, quae, si nomen *trilitterum* est, formae قُدَيْمٌ (vel قُدَيِّمٌ) esse solet, quaecunque vocales sunt nominis, a quo fingitur; veluti رُجَيْلٌ a رَجُلٌ *vir*. Sed, si nomen aliquâ auctum est terminatione, haec conservari solet; ut سُكَيْرَانُ a سَكْرَانُ, قُلَيْعَةٌ a قَلْعَةٌ, جُبَيْلَى ab حَبْلَى, حُمَيْرَآءُ ab حَمْرَآءُ; et verò additur terminatio feminina, si nomen absque terminatione femininâ tamen feminini generis est; ut شُمَيْسَةٌ a شَمْسٌ. — Eandem formam imitantur nomina *imperfecta*: ut بُوَيْبٌ a بَابٌ, بُيَيْتٌ vel بُوَيْتٌ a بَيْتٌ, عُصَيٌّ ab عَصًا, أُبَيٌّ ab أَبٌ, بُنَيٌّ ab ابْنٌ (a verbo بَنَى), حُيَيَّةٌ ab حَيَّةٌ, شُبَيٌّ, شُيَيٌّ vel شُوَيَّةٌ a شَيْءٌ, خُوَيْصٌ a خَاصٌّ.

155. Si nomen praeter terminationem *quatuor* litteras consonantes habet, forma deminutiva est, ut أُقَيْدِم ab أَقْدَم, et زُعَيْفِرَان a زَعْفَرَان; aut, si nomen ante ultimam consonantem vocalem longam habet, ut مُفَيْتِيح a مِفْتَاح, et قُدَيْدِيم vel قُدَيْدِيمَة a قُدَّام. Derivatorum a verbo *imperfecto* exempla sint: أُبَيِّض ab أَبْيَض, أُسَيِّد vel أُسَيْوِد ab أَسْوَد, مُوَيْزِين a مِيزَان (a verbo وَزَن), et مُيَيْسِر a مُوسِر (a verbo يَسَر).

156. Atqui quadrilitteram formam deminutivam adsciscunt non tantùm quaedam nomina a verbo *trilittero* derivata cum terminatione ـَان (ut سُلَيْطِين a سُلْطَان), sed etiam illa nomina verè trilittera, quae in primâ vel secundâ syllabâ vocalem longam habent. Haec enim pro quartâ littera in deminutivo obtinent semivocalem: ut فُوَيْرِس a فَارِس, ظُلَيِّم a ظَلِيم, جُلَيِّس a جُلُوس, جُمَيْعَة a جَمَاعَة. Fit hoc, ut discerni queat, a quo nomine trilittero deminutivum inclinatum sit.

157. Ab omni nomine per annexam *terminationem denominativam* ـِيّ derivari potest aliud nomen (adiectivum vel substantivum), quo significetur rei vel personae *natura qualitasve*, ob quam ab eo, quod nomen illud designat, *denominari* potest; veluti, unde orta vel facta sit, aut ad quid pertineat: ut جَوِّيّ *aërius*, a جَوّ *aër*, أَرْضِيّ *terrestris* sive *terrenus*, ab أَرْض *terra* [1]. — Si nomen terminationem femi-

[1] Rara, et Syriaca potiùs, quàm Arabica, est terminatio ـَانِيّ; ut جَسَدِيّ et جَسَدَانِيّ *corporeus*, a جَسَد *corpus*.

ninam ـَةٌ (vel ـَةُ) habet, ea in denominativo negligitur; ut مَكِّيٌّ *Meccanus*, a مَكَّةُ *Mecca.* — Et, quando ultima nominis aut terminationem femininam antecedens vocalis *i* est, haec cum terminatione annexâ coalescit: ut مُسْتَكْفِيٌّ a nomine proprio أَلْمُسْتَكْفِي, أَفْرِيقِيٌّ ab أَفْرِيقِيَّةُ [a].

158. Nomina bilittera, quae a verbis imperfectis ultimâ litterâ semivocali derivata sunt, in denominativo ante terminationem accipere solent litteram semivocalem و; et, quando praecedens consonans vocalem non habet, ea cum Phat'hâ profertur: ut فَتَوِيٌّ a فَتًى, أَبَوِيٌّ ab أَبٌ, لُغَوِيٌّ a لُغَةٌ, حَيَوِيٌّ ab حَيٌّ a verbo حَيِيَ. — A quibusdam tamen denominativum duplici modo fingitur: ut دَمَوِيٌّ vel دَمِيٌّ a دَمٌ, بَنَوِيٌّ vel اِبْنِيٌّ ab اِبْنٌ, سَمَاوِيٌّ vel سَمَائِيٌّ a سَمَآءٌ.

159. Similiter و ante terminationem in denominativo assumitur, si inclinatur a nomine feminino in ـَآءٌ exeunte (§ 17): ut بَيْضَاوِيٌّ a بَيْضَآءُ. Itemque in eo, quod fingitur a nomine aucto terminatione femininâ ـَى: sed tunc vocalis longa *â* aut servatur, aut corripitur. Sic a دُنْيَا (§ 9) inclinatur دُنْيَاوِيٌّ aut دُنْيَوِيٌّ. — Eandem hanc analogiam sequuntur no-

---

[a] Si a nomine, quod terminationem illam denominativam iam habet, aliud per annexam illam terminationem derivandum est, hoc ab illo nihil differt. Sic شَافِعِيٌّ et nomen proprium personae est, et eum significat, qui a Sjâpheïo denominatur, sive qui eum sectatur, *Sjapheïtam*.

nomina trium consonantium, quae similiter in ـَى vel ـىً exeunt, sed a verbis imperfectis ultimâ litterâ semivocali derivata sunt: ut أَعْمَوِيٌّ ab أَعْمَى, مَعْنَوِيٌّ vel مَعْنَاوِيٌّ a مَعْنًى. — In longioribus autem littera و ante terminationem denominativam non assumitur et ultima vocalis *a* negligitur: ut مُصْطَفِيٌّ ab ٱلْمُصْطَفَى, بُخَارِيٌّ a بُخَارًا. — Rariùs a nominibus trium litterarum consonantium hoc modo denominativa finguntur.

160. In denominativo, inclinato a nomine trilittero, cuius media littera cum vocali *i* aut diphthongo *ai* profertur, his, si prima syllaba brevis est, plerumque breve *a* substituitur: ut in مَلَكِيٌّ a مَلِكٌ, ذُوَلِيٌّ a ذُئِلٌ, مَدَنِيٌّ a مَدِينَةٌ, جُهَنِيٌّ a جُهَيْنَةٌ. — Longum *i* et diphthongus *ai* tamen servari potest: ut in مَسَحِيٌّ vel مَسِيحِيٌّ a مَسِيحٌ, قُرَشِيٌّ vel قُرَيْشِيٌّ a قُرَيْشٌ. Et semper longum *i* servatur in derivatis a verbo, quod secundam litteram geminatam aut semivocalem habet: ut in حَقِيقِيٌّ ab حَقِيقَةٌ et طَوِيلِيٌّ a طَوِيلٌ. — Etiam breve *i* servari potest, si eadem vocalis in primâ syllabâ est: ut in إِبَلِيٌّ vel إِبِلِيٌّ. Et verò etiam, quando prima syllaba Kèsram habet, hanc ob causam in secundâ breve *a* in *i* mutari potest: ut in عِنَبِيٌّ vel عِنِبِيٌّ ab عِنَبٌ.

161. Trilitterorum analogiam sequuntur imperfecta earundem formarum nomina, derivata a verbis ultimâ litterâ semivocali; quae igitur ante terminationem denominativam assumunt و (§ 158) ut عَمَوِيٌّ ab عَمٍ (pro *'amiun*), عَلَوِيٌّ ab عَلِيٌّ, أُمَوِيٌّ vel أُمَيِّيٌّ ab أُمَيَّةُ. — Si nomen in primâ

mâ syllabâ longam vocalem habet, ut قَاصٍ (pro *kâshiun*); denominativum potiùs formatur sicut قَاضِيٌّ (§. 157). Quia tamen bilitterum est, et tale bilitterum ante terminationem و assumere solet, ideo denominativum etiam sicut قَاضَوِيٌّ fingitur. — Quidam eodem modo in nominibus, quale عَدُوٌّ est, longum *û* in breve *a* commutant, denominativum formantes ut عَدَوِيٌّ *.

162. In denominativo inclinato a nomine, quale est طَيِّبٌ, et عُزَيِّلٌ, vocalis *i* obscuratur et duplicatio litterae ى negligitur. Dicitur ergo طَيْبِيٌّ et عُزَيْلِيٌّ.

2. *De genere nominum.*

163. Genus nominum in linguâ Arabicâ duplex est, masculinum et femininum. — *Feminini* generis sunt:

1°. nomina, quibus *feminae* designantur; ut أُمٌّ *mater*, حَامِلٌ *praegnans*.

2°. nomina *terrarum* et *urbium* propria, quia nomina substantiva, quae *terram* et *urbem* in linguâ Arabicâ significant, fe-

* Quum nomina formae قَدْوٌ et قَدْيٌ in linguâ vulgari ut *kadu* et *kadi* pronuntientur, ab his quoque et eorum femininis saepe eâdem ratione inclinantur denominativa; praesertim si feminini generis sunt. Sic a بَدْوٌ et a قَرْيَةٌ denominativum non tantùm بَدْوِيٌّ et قَرْيِيٌّ, sed etiam frequentiùs بَدَوِيٌّ et قَرَوِيٌّ profertur.

feminini generis sunt: ut مِصْرُ *Aegyptus*, اَصْبَهَانُ *Ispahan*.

3°. ea, quae aucta sunt *terminatione* ـَةٌ (vel ـَةٌ), ـَآءُ aut ـَى; ut جَنَّةٌ *hortus*, كِبْرِيَآءُ *superbia*, ذِكْرَى *recordatio*; quarum trium terminationum prima ad genus femininum significandum in maximo usu est.

4°. multa alia *rerum* vocabula; ut أَرْضٌ *terra*, دَارٌ *domus*, رِيحٌ *ventus*, شَمْسٌ *sol*, عَصًا *baculus*, كَأْسٌ *poculum*, نَفْسٌ *anima*, يَدٌ *manus*, et pleraque membrorum corporis geminorum nomina.

164. Tum haud pauca similia *rerum* vocabula *dubii generis* sunt; ut ثَدْيٌ *mamma*, جَنَاحٌ *ala*, سَمَآءٌ *coelum*, طَرِيقٌ *via*, لِسَانٌ *lingua*: quae videntur, quia *res* significabant, olim tanquam *feminina*, sed deinde, quia femininâ tamen terminatione non distincta erant, etiam tanquam *masculina* constructa esse.

165. Quia verò feminino genere distinguuntur nomina, quibus *res* designantur, ideo et Infinitivi verborum terminatione femininâ augentur, quando id, quod verbum significat, non infinitissimo modo, sed tanquam *res*, iis enuntiatur. Hoc autem obtinet:

1°. quando id, quod verbo significatur, Infinitivo non simpliciter nuncupandum, sed simul significandum est, utrùm *semel*, an *bis* vel *saepius*, locum habeat. Exempli causâ إِحْزَانٌ *contristare*, *affligere*, sed إِحْزَانَةٌ *singulam afflictionem*, in duali *duas afflictiones*, in plurali *plures afflictiones* significat. Apparet sic non, ut Infinitivo, *notionem*,

nem, sed *aliquid*, *quod re verâ est*, designari. Arabes hanc nominis abstracti formam *nomen vicis* appellant. Animadvertendum autem est, ex Infinitivis 1ae verborum formae hoc sensu (etiam in verbis imperfectis) formam فَعْلَةٌ usurpari: ut ضَرْبَةٌ *ictus*, a ضَرَبَ *icere*, وَعْدَةٌ *promissio*, رَمْيَةٌ *iactus*. Et, si formae derivatae Infinitivus ceterùm quoque cum terminatione femininâ effertur, veluti formae 4tae verbi قَامَ Infinitivus إِقَامَةٌ, tum, ut expresse declaretur, id, quod verbo significetur, *semel* tantùm locum habere, numeri vocabulum وَاحِدَةٌ adiungi necesse est.

2°. quando Infinitivus adhibetur ad definiendam notionem generalem, ut *specialiter* declaretur, qua in *re* id, quod generaliter dicatur, *re verâ* locum habeat; veluti quando dicitur: *excellit in scribendo*, sive *scripturâ*. Hanc nominis abstracti formam Arabum grammatici *nomen speciei* nuncupant: et ex Infinitivis 1ae formae hoc sensu forma فِعْلَةٌ usurpari solet; ut كِتْبَةٌ *scriptura*, قِيمَةٌ *statura*.

166. Pariter nomina *collectiva* et similia, quibus *genus* quoddam *in universum* significari solet, cum terminatione femininâ proferuntur, quando generis, quod significant, *singularis* quaedam *res*, aut *duae* vel *plures res singulares* designandae sunt: nam *genus* abstracta notio est, quae in animo tantùm nostro est, sed *singulum* quoddam (*individuum*) ex eo genere aliquid, ut ita dicam, *reale* est. Sic حَمَامٌ *columbas*, sed حَمَامَةٌ *columbam*, تِبْنٌ in genere *stramen*, sed تِبْنَةٌ *singulum stramen*, et in plurali *plura stramina*, significat.

167. Et quae nomina *attributum* significant, ea terminatione femininâ aucta ut substantiva usurpantur, *rem* eo attributo praeditam designantia: ut بَيِّنٌ *manifestus*, بَيِّنَةٌ *res manifesta*; وَاحِدٌ *unus*, وَاحِدَةٌ *una res* sive *unum*. — Usurpantur autem huiusmodi formae femininae, proprie *rem* denotantes, etiam significanter de *personâ*, ut personam designent *singulari* modo aliquo attributo conspicuam. Sie usitatae sunt formae قَادِمَةٌ, قُدْمَةٌ, قُدُمَّةٌ et قُدَامَةٌ: ut دَاهِيَةٌ *versutum astutumque caput*, a دَاهٍ *astutus versutusque*; ضُحَكَةٌ *risor* (een *lachbek*); عَلَّامَةٌ *monstrum doctrinae*, ab عَلَّامٌ *admodum doctus*. Conferatur § 149. — Atque eodem modo etiam aliae femininae nominum formae, quae proprie *rem* significant, de *personis* usurpantur, sive hoc cum simili vi et significantiâ fiat; ut تِعْلَامَةٌ vel تِعِلَّامَةٌ *monstrum doctrinae*, *singulari doctrinâ insignis* vir; sive absque huiusmodi significantiâ, ut خَلِيفَةٌ proprie *id*, *quod*, *ut in locum alicuius succedat*, *ponè relinquitur*, hinc *successor* sive *vicarius*.

168. Postremò etiam nomen, quod ab alio nomine per terminationem ـِيٌّ derivatum *attributum* quoddam designat (§ 157), cum exitu feminino effertur, quo *res* denominetur. Praesertim hoc modo formantur abstracta attributorum denominatorum, tanquam rerum, nomina. Sic a كُتُبٌ, *libri*, denominatur كُتُبِيٌّ *librarius*, et كُتُبِيَّةٌ *bibliotheca*; ab إِنْسَانٌ, *homo*, إِنْسَانِيٌّ *humanus*, et إِنْسَانِيَّةٌ *humana natura*, *huma-*

manitas. Similiter a particulâ كَمْ, *quantum*, fictum est كَمِّيَّةٌ *quantitas;* a مَا, *quid*, مَائِيَّةٌ sive مَاهِيَّةٌ *substantia* sive *natura* [w].

169. Quaedam nomina *communis generis* sunt: ut أَيِّمٌ *carens coniuge*, *viduus* vel *vidua*, et فَرَسٌ *equus* et *equa*. Cuius generis etiam ea, sive masculinae, sive femininae, formae *rerum* nomina sunt, quae ad *personas* significandas adhibentur (§ 149 et 167). Quamquam ex his nonnulla, ut مِسْكِينٌ *pauper*, etiam cum femininâ terminatione proferuntur, ut persona *feminina* significetur. — Tum et pleraque nomina adiectiva formae فَعُولٌ, nisi obiectivum sensum habent (ut كَذُوبٌ *mendax*), et è contrà formae فَعِيلٌ, si obiectivum sensum habent (ut قَتِيلٌ *occisus*), tametsi de feminis usurpantur, non solent augeri terminatione femininâ, dummodo nomen eius, cuius attributum designant, exprimatur.

170. In ceteris ad genus femininum a masculino distinguendum plerumque usurpatur terminatio ـَةٌ (§ 163, 3°.): ut حُرَّةٌ

[w] Rara et in Syriacâ linguâ, quàm in Arabicâ usitatior est terminatio ـِيتٌ: ut بَرِّيَّةٌ et بَرِّيتٌ *campus.* Idem valet de terminatione ـُوتٌ, quae etiam ita consuetudini linguae Arabicae convenientior redditur, ut pro eo ـُوَّةٌ efferatur. Sic جَبْرِيَّةٌ, جَبَرُوتٌ et جَبْرُوَّةٌ *superbiam* significant. — Terminatio feminina ت etiam in paucis aliis nominibus superest: velut in بِنْتٌ *filia*, أُخْتٌ *soror.*

حُرَّةٌ *libera*, ab حُرٌّ *liber*; جَارِيَةٌ a جارٍ (pro *djâriun*) *currens*; فَتَاةٌ a فَتًى *adolescens*.

171. Sed nomina formae أَفْعَلُ (§ 152) in feminino, si *colorem* aut *deformitatem* designant, formam فَعْلَاءُ; sique sensum habent gradûs *comparativi* aut *superlativi*, formam فُعْلَى accipiunt: ut أَعْوَجُ *distortus*, عَوْجَاءُ *distorta*; أَعْشَى *lusciosus*, عَشْوَاءُ *lusciosa*; أَعْمَى *coecus*, عَمْيَاءُ *coeca*; أَشَدُّ *vehementior*, fem. شُدَّى; آخَرُ *alter* et *alius*, fem. أُخْرَى; أَطْوَلُ *longior*, fem. طُولَى; أَضْيَقُ *angustior*, fem. ضُوقَى vel ضِيقَى (§ 13); أَعْلَى *altior*, fem. عُلْيَا. — Etiam أَوَّلُ, *prior* et *primus*, in fem. أُولَى, et أَحَدٌ, *unus*, إِحْدَى habet.

172. Denique, si nomen in masculino formae فَعْلَانُ est, in feminino forma فَعْلَى usurpatur: ut سَكْرَانُ *ebrius*, سَكْرَى *ebria*. — Nonnunquam tamen ex aliâ dialecto femininum formatur per additam consuetam terminationem, diciturque سَكْرَانَةٌ. Quod semper obtinet, si masculina forma cum Tanvîne, ut فَعْلَانٌ, profertur: veluti نَدْمَانٌ *compotor*, نَدْمَانَةٌ *compotrix*.

3. *De numero nominum.*

173. *Duale* a singulari inclinatur per adiunctam terminationem ـَانِ: ut يَدَانِ *manûs*, a يَدٌ; قَاضِيَانِ a قَاضٍ (pro *kâzhiun*); مَرْضِيَّانِ a مَرْضِيٌّ; فَتَيَانِ a فَتًى, ذِكْرَيَانِ a ذِكْرَى; رِدَاءَانِ (§ 17); صَفْرَاوَانِ a صَفْرَاءُ (§ 16); عَصَوَانِ ab عَصًا vel et رِدَاوَانِ a رِدَاءٌ (a verbo رَدَى); sed قُرَّاءَانِ a قُرَّاءٌ (a verbo قَرَأَ). — Etiam أَبٌ *pater*, et أَخٌ *frater*, in duali أَبَوَانِ

et

et أَخَوَانِ habent: sed haec potiùs a casu obliquo أَبَا et أَخَا inclinata esse censenda sunt. — Terminationi femininae ـَةٌ substituitur ـَتْ; ut in سَنَتَانِ a سَنَةٌ *annus.*

· 174. *Pluralis* terminatio *masculina* est ـُونَ: ut مُؤْمِنُونَ a مُؤْمِنٌ *credens;* قَاضُونَ a قَاضٍ (pro *kâzhiun*), مُصْطَفَوْنَ a مُصْطَفًى (§ 16). — ذُو et اِبْنٌ in plurali ذَوُونَ et بَنُونَ (pro *dzʼwûna* et *bʼnûna*) habent. — Eandem terminationem pluralem ex antiquitate servarunt pauca nomina feminina, etiam talia, quae in singulari terminationem femininam obtinuerunt: ut أَرَضُونَ ab أَرْضٌ *terra*, إِرُونَ ab إِرَةٌ *focus.*

175. *Feminina* terminatio *pluralis* est ـَاتٌ: ut حَالَاتٌ ab حَالٌ *status;* سَمَاوَاتٌ a سَمَآءٌ (§ 17). — Et, quoties nomen in singulari terminationem femininam ـَةٌ habet, in huius locum illa substituitur: ut قِرَآءَاتٌ a قِرَآءَةٌ (a verbo قَرَأَ), سَقَّاءَاتٌ vel سَقَّاوَاتٌ a سَقَّآءَةٌ (a verbo سَقَى), صَلَوَاتٌ a صَلَاةٌ sive صَلَوةٌ (§ 8), مُرْضِيَاتٌ a مُرْضَاةٌ (a masculino مُرْضًى). — Quaedam bilittera in plurali vocalem *a* ex terminatione singulari conservant, ac tunc ante terminationem pluralem ad evitandum vocalium concursum assumunt semivocalem litteram و (§ 16), vel et interdum spiritum ه (§ 18): ut أَمَوَاتٌ ab أَمَةٌ *ancilla*, سَنَوَاتٌ et سَنَهَاتٌ a سَنَةٌ *annus.* — Etiam أُمٌّ, *mater*, in plurali أُمَّهَاتٌ habet: sed hoc est a casu obliquo أُمَّا. أُخْتٌ *soror*, et بِنْتٌ *filia*, in plurali أَخَوَاتٌ et بَنَاتٌ habent ad analogiam masculinorum (§ 173 et 174). — Femininam autem terminationem pluralem habent quoque aliquot nomina masculina, tum ex an-

antiquitate servatam; ut حَمَّامَاتٌ ab حَمَّامٌ *balneum;* tum, quia nomen in singulari exitum habet, terminationis femininae speciem prae se ferentem: quod locum habet in quibusdam peregrinis; ut in Turcicis بَاشَا vel بَاشَه et أَغَا, atque in Gallico قُنْصُوا (*consul*), quae in plurali بَاشَاتٌ, أَغَوَاتٌ et قُنْصُوَاتٌ enuntiantur.

176. Nomina feminina formae قَدْمٌ et قَدْمَةٌ in plurali قَدَمَاتٌ habent [x]: sed, si prima littera in singulari Kèsram aut Zhammam habet, plurale triplici modo profertur, ut قِدْمَاتٌ et قُدُمَاتٌ, vel ut قِدَمَاتٌ et قُدَمَاتٌ, vel denique ut قِدِمَاتٌ et قُدُمَاتٌ.

177. Atqui *terminationes* plurales in linguâ Arabicâ haud crebrò usurpantur, praeterquam in participiis et adiectivis, quorum femininum per terminationem ـَةٌ formatur. Plerumque enim praeter eam nominis cuiuspiam formam, quâ singulare significatur, etiam alia vel plures aliae in usu sunt formae ab eodem verbo derivatae, quae idem sensu *collectivo*, sive *in genere* et *in universum*, designant; atque his Arabes *vice nominum pluralium* uti solent. Construuntur ut nomina *singularia feminina:* nam proprie quidem *collectiva* sunt *genus* quoddam *in universum* significantia, et propterea *singularis numeri* sunt; quia tamen subiectum sibi habent sensum plurium *rerum singularium*, ideo, etiamsi ter-

---

x Pariter femininum أَرْضٌ non tantùm أَرَضُونَ (§ 174), sed etiam أَرْضُونَ et أَرَضَاتٌ habet.

terminatione femininâ caret, *femininum genus* iis tribuitur (conf. § 166). A grammaticis Arabicis *pluralia fracta* (id est *manca* vel *imperfecta*) nuncupantur, quum e contrario ea, quae a singularibus additâ terminatione inclinata sunt, *pluralia integra* vel *perfecta* dicuntur. Latiniùs illa *collectiva plurativa* appellabimus.

178. Subscribimus nunc *praecipuas* formas, quae hoc sensu usitatae sunt, et adscribimus eas nominum singularium formas, iuxta quas illae *ut plurimum* usurpantur. Nulla quidem hîc valet regula certa; quare, quae nominis cuiusque singularis sit forma collectiva plurativa, usu sermonis vel e lexicis disci debet; sed aliqua tamen in usu linguae observatur analogia.

coll. plurat.	*forma nominis singularis.*
1.* قُدْمٌ قُومٌ قِيمٌ	أَقْدَمُ *colorem* vel *deformitatem* significans: ut حُمْرٌ (sing. أَحْمَرُ *ruber*), سُودٌ (sing. أَسْوَدُ *niger*), بِيضٌ (sing. أَبْيَضُ *albus*). Conf. § 13.
2. قَدْمَةٌ قِيمَةٌ	قَدَمٌ, قُدْمٌ, قَدَمٌ, قَدَامٌ, قُدَامٌ vel قَدِيمٌ: ut صِبْوَةٌ vel صِبْيَةٌ (sing. صَبِيٌّ *puer*), ثِيرَةٌ (sing. ثَوْرٌ *taurus*). Similiter اِخْوَةٌ (sing. أَخٌ *frater*).
3. قَدْمَى قَوْمَى قَيْمَى	قَدِمٌ (قَيِّمٌ), قَدِيمٌ, قَادِمٌ, قَدْمَانُ vel أَقْدَمُ: ut مَوْتَى (sing. مَيِّتٌ *mortuus*), عَيْلَى (sing. عَائِلٌ *egenus*).
4.* قُدُمٌ	قَدِيمَةٌ, قَدِيمٌ, قِدَامٌ, قَدَامٌ, قُدْمَةٌ, قَدَمٌ, قِدْمٌ vel قَدُومٌ.

5.

* Forma 1ma et 4ta haud rarò inter se permutantur.

5.	قُدُمٌ	قُدْمَةٌ , قُدْمَى , قُدْمَةٌ vel قَدْمَةٌ : ut غُرَرٌ (sing.
	قُدًى	غُرَّةٌ) , قُرًى (sing. قَرْيَةٌ et قِرْيَةٌ *pagus*).
6.	قُدَمَآءُ	قَدِيمٌ vel قَادِمٌ. Pariter حَلِيقَةٌ, quippe mascul.
7.	قُدَاةٌ	قَادٍ , قَدُوٌ vel قَدِىٌ : ut غُزَاةٌ (sing. غَازٍ *miles*).
8.	قِدَمٌ	قِدْمَةٌ : ut سِكَكٌ (sing. سِكَّةٌ *moneta*).
9.	قِدَمَةٌ	قُدُمٌ (قُمٌّ , قُومٌ) , قَدْمٌ (قَوْمٌ) vel قِدْمٌ (قِيمٌ).
10.	قَدَمٌ	قَدَمَةٌ , قَدْمَةٌ vel قَادِمٌ.
11.	قَدَمَةٌ	قَادِمٌ : ut حَوَكَةٌ vel حَاكَةٌ (sing. حَائِكٌ *textor*),
	قَوَمَةٌ	بَاعَةٌ (sing. بَائِعٌ *venditor*) , بَرَرَةٌ (sing. بَارٌّ
	قَامَةٌ	*innocens*).
12.	قِدَامٌ	قُدْمَةٌ , قَدْمَةٌ , قُدْمٌ , قَدَمٌ , قُدُمٌ , قِدْمٌ , (قَوْمٌ) قَدْمٌ
	قِيَامٌ	قُدْمَانٌ vel قَدْمَانٌ , قَدِيمٌ , قَدَمَةٌ.
13.	قِدَامَةٌ	قَادِمٌ vel قَدَمٌ.
14.	قُدُومٌ	قُدْمٌ , قِدْمٌ , قُدْمٌ , قَدَمٌ , قَدْمٌ vel قَادِمٌ (قَادٍ) : ut
	قُدِىٌّ	بُحُورٌ (sing. بَحْرٌ *mare*) , بُكِىٌّ vel بِكِىٌّ (sing.
	قِدِىٌّ	بَاكٍ *flens*).
15.	قُدُومَةٌ	قَدْمٌ (قِيَمٌ , قِمٌّ). Simile est خُؤُولَةٌ (sing. خَالٌ).
16.	قَدِيمٌ	قُدُمٌ , قِدَامٌ vel قَادِمٌ (قَادٍ) : ut حَمِيرٌ (sing. حِمَارٌ
	قَدِىٌّ	*asinus*), عَدِىٌّ (sing. عَادٍ *currens*).
17.	قُدَّمٌ	قَادِمٌ (قَادٍ) vel قَادِمَةٌ : ut نُوَّمٌ (sing. نَائِمٌ *dor-*
	قُدَّى	*miens*), غُيَّبٌ (sing. غَائِبٌ) , غُزَّى (sing. غَازٍ).
18.	قُدَّامٌ	قَادِمٌ (قَادٍ) : ut كُتَّابٌ (sing. كَاتِبٌ *scriptor*),
	قُدَّآءٌ	غُزَّآءٌ (sing. غَازٍ *miles*).

19.

19.	أَقْدُمٌ أَقْدٍ	قَدَامٌ , قَدْمٌ , (قَذًا , قَامٌ) قَدَمٌ , قُدْمٌ , قَدْمٌ , قِدَامٌ , قَدِيمٌ etc.: ut أَدْوُرٌ vel أَدْؤُرٌ (sing. دَارٌ *domus*). Item أَيْدٍ (sing. يَدٌ *manus*).
20.	أَقْدَامٌ أَقْدَآءٌ [y]	قُدْمٌ , قَدُمٌ , قَدِمٌ , (قَذًا) قَدَمٌ , قُدْمٌ , قِدْمٌ , قَدْمٌ , (قَدُوٌّ) قَدُومٌ , قَدِيمٌ , قَادِمٌ , قُدَمٌ , etc. Simile est أَمْوَاهٌ a singulari مَآءٌ *aqua*. Conf. § 18.
21.	أَقْدِمَةٌ أَقِمَّةٌ	(قَدِيٌّ) : ut قَدِيمٌ , قَدُومٌ , قِدَامٌ , (قَدَآءٌ) قَدَامٌ أَئِمَّةٌ (sing. إِمَامٌ *antistes*), أَقْبِيَةٌ (sing. قَبَآءٌ).
22.	أَقْدِمَآءُ أَقِمَّآءُ	(قَدِيٌّ) قَدِيمٌ : ut أَصْدِقَآءُ , أَغْنِيَآءُ et أَحِبَّآءُ (sing. صَدِيقٌ , غَنِيٌّ et حَبِيبٌ).
23.	قِدْمَانٌ قِيمَانٌ	قَدًى , قَامٌ , قُومٌ , (قَدِيٌّ) قَدِيمٌ , قَدَامٌ , قُدَامٌ , قُدَمٌ vel قَائِمٌ. Similiter إِخْوَانٌ a sing. أَخٌ *frater*.
24.	قُدْمَانٌ	قَدْمٌ , قَدَمٌ , قَدِيمٌ vel قَادِمٌ.
25.	مَقَادِمُ تَقَادِمُ أَقَادِمُ قَدَادِمُ مَقَامُ	Huiusmodi forma collectivi plurativi est, si nomen quatuor consonantes habet, sive quadrilitterum nuncupetur (ut قَنْطَرَةٌ), sive a verbo trilittero bilitterove litterâ aliquâ (veluti م , ت aut ا) praefixâ, aut mediâ duplicatâ, derivatum sit.

26.

[y] أَشْيَآءُ , أَبْنَآءُ et أَسْمَآءُ (sing. شَيْءٌ *res*, اِبْنٌ *filius*, et اِسْمٌ *nomen*) sine Tanvîne proferuntur. — يَوْمٌ, *dies*, in collectivo plur. non أَيْوَامٌ, sed أَيَّامٌ, habet. Conferatur § 13.

26. مَقَادِيم
تَقَادِيم
أَقَادِيم
قَدَادِيم
قَدَامِين
قَدَامِي

Sic potiùs nomen quatuor consonantium in collectivo plurativo profertur, si paenultima consonans longam vocalem habet, ut مَقْدُور et سِكِّين. Talia etiam sunt كُرْسِيّ *thronus*, أُغْنِيَّة *cantilena*, similiaque. Atque eandem normam sequuntur quaedam nomina, quae a verbo trilittero annexâ terminatione ـَانٌ derivata sunt; ut سُلْطَانٌ.

27. مَقَادِمَة
تَقَادِمَة
أَقَادِمَة
قَدَادِمَة

Etiam hanc formam in collectivo plurativo habent aliquot quatuor consonantium nomina, praesertim peregrina (ut قَيْصَرُ *Caesar*, اِبْلِيس *diabolus*) et quadrilittera aucta denominativâ terminatione ـِيّ: ut جَرْكَسِيّ *Circassius*, جَرَاكِسَة *Circassia natio* sive *Circassii*.

28. قَوَادِم *
قَوَام

Hanc formam, tanquam quadrilittera, multa habent nomina trilittera, quae, ut فَارِس, قَادِمَة, قَاصِعَاء et دَابَّة, in primâ syllabâ longam vocalem habent *.

29.

* In collectivo plurativo inter duas vocales *a* littera semivocalis و profertur secundùm § 16, 1°. Si verò prima quoque nominis littera و est, in huius locum substituitur ا; ut in أَوَاصِل pro وَوَاصِل (sing. وَاصِلَة). — In quibusdam loco litterae و inseritur ea, quae etiam media consonans est: ut عَوَالِم et عَلَالِم (sing. عَالَم), دَنَانِير (sing. دِينَار *denarius aureus*).

29. [a] قَوَادِيمُ — Haec forma usurpatur, si tale nomen et in primâ et in secundâ syllabâ longam vocalem habet; ut جَاسُوسٌ et صَيْرَابٌ [1].

30. [a] قَدَائِمُ قَدَايِمُ قَدَاوِمُ — Sic collectivum plurativum effertur, si nomen trilitterum in solâ secundâ syllabâ longam vocalem habet, ut عَجُوزٌ; praesertim si a verbo imperfecto mediâ litterâ semivocali inclinatum est, ut مَعِيشَةٌ, مَسَاحٌ vel مَسَاحَةٌ et مَنَارَةٌ [a].

31. [b] قَدَامِي قَدَامٍ تَقَادٍ أَقَادٍ — قُدْمَى, قِدْمَى, قَدْمَى vel قَدْمَاةٌ, et quaelibet forma nominis quatuor litterarum, quarum quarta semivocalis est: ut حِذْرِيَةٌ, أُغْنِيَةٌ et تَرْقُوَةٌ. Item قَدْمَانُ, quippe cuius feminina forma قَدْمَى est (§ 172).

32.

[a] Semivocalis littera ى inter vocales *â* et *i* sponte suâ e spiritu leni in pronuntiando oritur (§ 24). Sine Hamzâ scribere iubent grammatici, si nomen a verbo mediâ ى derivatum est. Interdum loco litterae ى inseritur و, si inclinatum est a verbo mediâ و: si verò ى inseritur, etiam in hoc casu a quibusdam sine Hamzâ scribitur. Sic مَنَارَةٌ in collectivo plurativo مَنَائِرُ vel مَنَاوِرُ, vel denique مَنَايِرُ, habet.

[b] قَدَامِي est pro *kâdamiu* (§ 15, 2°.). Quando pro ultimâ vocali, quae ita disparet, Tanvin profertur (قَدَامٍ), hoc ideo fieri videtur, quòd etiam singulare cum Tanvine pronuntiatur: quamquam certam regulam hic valere, equidem haud contendo.

32.	قَدَامَى [e]	Est eadem forma, atque antecedens; sed in hac terminatio ـَى e formâ singulari servatur aut pro ـَآةٌ vel ـَةٌ substituitur.
33.	قَدَايَا قَدَاوَى	قَدِيَّةٌ, قَدَاوَةٌ, et quaelibet forma nominis trium litterarum, quarum tertia semivocalis est antecedente vocali longâ.
34.	قَوَادٍ	قَادِيَةٌ: ut جَوَارٍ (sing. جَارِيَةٌ *ancilla*, *puella*).

179. Pro formâ collectivâ plurativâ nominum denominativorum, quae in ـِيّ desinunt (§ 157), saepissime forma feminina usurpatur: ut شَافِعِيّ *Sjapheïta*, شَافِعِيَّةٌ *Sjapheïtae* (proprie *Sjapheïtarum secta*).

180. Forma 25ta et sequentes *quadrilitterae* nuncupantur. Hae autem non rarò inclinatae sunt ab aliâ formâ collectivâ plurativâ, quae litteram ا in principio praefixam habet, dum forma singularis nomen trilitterum est. Sic ظُفْرٌ, *ungula*, in collectivo plurativo habet أَظْفَارٌ; hinc autem fictum est rursùm أَظَافِيرُ, quod igitur non unius, sed *plurium* animalium *ungulas* denotat. — Talia *pluralia pluralium* appellari solent.

181. Atqui collectiva plurativa etiam in pluralem dualemve numerum flecti possunt per adiunctam *terminationem*. Sic رِسَالَةٌ *epistolam* significat, رَسَائِلُ *collectionem epistolarum*,

[e] Si singularis nominis forma قَدْمَانُ est, etiam قُدَامَى vel قَدَامَى profertur.

rum, *epistolarium*, sive *epistolas*, et رَسَائِلَاتٌ *epistolaria*; أَصْلٌ *principium* disciplinae, أُصُولٌ *principia*, et أُصُولَانِ *principia utriusque disciplinae*, videlicet theologiae et juris prudentiae.

182. Denique monendum est, collectiva plurativa formae 2dae, 19ae, 20ae et 21ae, itemque pluralia, quae a singularibus ope *terminationis* inclinata sunt, a grammaticis *pluralia paucitatis* nuncupari. Nam, si praeterea etiam alia eiusdem nominis forma collectiva plurativa usitata est, illae fere tantummodo usurpantur de numero parvo denarium non excedente.

4. *De casibus nominum.*

183. *Casûs* in linguâ Arabicâ alia nomina duos habent, alia tres: illa *diptota*, haec *triptota* appellantur. In *diptotis* praeter casum *rectum* sive *Nominativum* unus tantùm casus *obliquus* est, quem rectissime *Complementivum* nuncupaveris: est enim exitus nominum, quae pro complementis cum alio nomine (sive praepositione) aut cum verbo construuntur. Sed *triptota* duos casûs obliquos habent, quorum hoc discrimen est, ut uno eorum *nominalia*, altero *verbalia* complementa enuntientur: illum *Genitivum*, hunc *Accusativum* dicere solent grammatici Europaei, quamquam eorum usus cum casibus in linguâ Latinâ et Graecâ, qui his nominibus appellantur, haud omnino convenit.

184. *Diptota* sunt:

1°. *dualia:* ut

قَدَمَانِ, *pedes*, in casu recto; in obliquo قَدَمَيْنِ.

2°.

2°. *pluralia* cum terminatione *masculinâ;* ut قَادِمُونَ, *praecedentes*, in casu recto; in obliquo قَادِمِينَ.

3°. *pluralia* cum terminatione *femininâ:* ut قَادِمَاتٌ, *praecedentes*, in casu recto; in obliquo قَادِمَاتٍ.

4°. *pars singularium;* ut

أَقْدَمُ, *insignis audaciâ*, in casu recto; in obliquo أَقْدَمَ.
قَوَادِمُ, *anteriora*, — — —; — — قَوَادِمَ.

185. *Triptota* sunt *pleraque singularia;* ut

Nom. قَدَمٌ *pes*, Gen. قَدَمٍ, Accus. قَدَمًا.
— قَادِمَةٌ *praecedens*, — قَادِمَةٍ, — قَادِمَةً.
— نِسَآءٌ *mulieres*, — نِسَآءٍ, — نِسَآءً.

186. Haec casuum varietas sive nominum declinatio, quae in ceteris linguis Semiticis fere penitùs inusitata est, in eâ tantùm exculta fuit sermonis Arabici dialecto, quam linguam eruditorum nuncupamus: et prima initia, a quibus orta sit, etiamnum investigare posse mihi videor. Nam, quum duplex in linguâ esset *terminatio dualis* et *pluralis masculina*, una, quae ad verborum coniugationem adhiberetur, ـَانِ et ـُونَ, altera, quae (ut reliquae linguae Semiticae ipsaque vulgaris Arabum lingua comprobant) nominibus propria facta esset, ـَيْنِ et ـِينَ; utraque in nominibus usurpari coepta est hoc discrimine, ut hac quidem uterentur, si nomen alîus nominis (sive praepositionis) aut verbi *complementum* esset, illâ autem, si qua res aut persona ut enuntiationis subiectum vel attributum *nominaretur.* — Tum duae illae sic dis-

distinctae terminationes ***plurales masculinae*** ad ***pluralia feminina*** translatae sunt, terminationibus *ûn* et *în* (sic enim in linguâ vulgari et ceterorum Semitarum sermonibus pronuntiantur) ad primigenium exitum pluralem femininum *ât* annexis, ita tamen, ut, quum in sermone populi inusitatae essent, non litteris, sed adscriptis pronuntiationis notis, significarentur, et vocales *u* et *i*, quum syllabae in consonantem caderent, corriperentur. — Pariter translatae sunt ad maiorem partem nominum *singularium* (quo nomine etiam collectiva et collectiva plurativa complectimur, quoniam a singularibus non formâ, sed sensu tantùm, differunt). Atqui haec singularia, nisi ipsa in vocalem *â* exibant, iam obtinebant, atque etiamnunc obtinent in linguâ vulgari, terminationem ـًا, quoties *complementa verbalia* erant [d]. Itaque *tres* casûs nacta sunt. Nam duo illi exitûs *un* et *in* á plurali numero ad singularem sic translati sunt, ut *un* pro *recto* casu usurparetur, *in* pro *obliquo*, sed tantùmmodo in *nominalibus* complementis: in *verbalibus* enim terminatio ـًا servata est, sed ita tamen, ut ad similitudinem cum duobus illis pro *â* cum Tanvîne *an* pronuntiaretur. Mansit nihilominus ا in scripturâ; et haec causa est, cur exempli causâ قَدَمًا scribatur, quum proferatur *kadaman:* nam in linguâ vulgari dicitur *kadamâ* (§ 10). Neque igitur scribitur illud ا, si ipsum no-

[d] Hic exitus etiam in linguâ Hebraeâ et Aramaeâ superest: sed usus aliquantùm differt. In universum *casus demonstrativus* nuncupari posset: in Hebraeâ grammaticâ *Hé paragogicum*, in Aramaeâ *status emphaticus* appellari solet.

nomen in longum *â* desinit: nam hoc in casu, etsi in linguâ eruditorum terminatio *an* adiungitur, in vulgari sermone nihil additur. Scribitur ergo exempli causâ نَسَاءً (*nesâan*), quia in linguâ vulgari *nesâ* profertur. Ob eandem causam ا illud non scribitur, si nomen auctum est terminatione femininâ ـَة. Haec enim terminatio in linguâ vulgari *â* sonat, adeo ut littera ة quiescens sive muta sit; neque igitur additur terminatio ـًا. Sed, quando in linguâ eruditorum casuum terminationes *un*, *in* et *an* adiunguntur, simul, uti fit, quando nova syllaba accedit (§ 173), pro exitu *â* substituitur *at*. Verùm in scripturâ *litterarum* nihil tamen mutatur; sed duplici puncto, quo littera ت distinguitur, litterae ة superscripto, exempli causâ قَادِمَةً (*kâdematan*) scribitur, quoniam in linguâ vulgari pronuntiatur *kâdemâ*. — Quum denique alia nomina singularia, si complementa verbalia essent, non in longum, sed in breve *a* caderent, haec autem terminatio etiam in flexione Imperfecti verborum ad Coniunctivum modum significandum adhiberetur, praeter hunc exitum, tanquam obliquum casum, istis nominibus pro recto sive Nominativo casu tributa est terminatio *u*, ut contrarius exitus Imperfecti in modo Indicativo. Itaque أَقْدَمُ in Nominativo, et أَقْدَمَ in casu obliquo, quemadmodum يَقْدَمُ in Indicativo, et يَقْدَمَ in Coniunctivo profertur.

187. Quae formae nominum singularium et collectivorum plurativorum triptota, quae diptota esse soleant, ex iis, quae de his formis suprà dicta sunt, colligi potest. Nomina propria

pria maximam partem diptota sunt; et quidem omnia, quae aucta sunt syllabâ ـَان aut terminatione femininâ ـَة, ut عُثْمَانُ et مَكَّةُ; item omnia, quae formae قُدَمُ et قُدَامُ sunt: ex reliquis quae triptota sint, faciliùs usu, quàm regulis, discitur.

188. *Indeclinabilia* sunt nomina, quae in Nominativo in ـَى aut ـًى vel ـًا desinunt; dicitur enim exempli gratiâ أَعْمَى, *coecus*, non magis in recto casu pro *a'ma-u*, quàm in obliquo pro *a'ma-a*; فَتًى, *adolescens*, pro *phata-un*, *phataïn* et *phata-an*; et عَصًا, *baculus*, pro *'aça-un*, *'acaïn* et *'aça-an*, secundùm § 15, 2°.

189. Quae autem in Nominativo exitum *in* pro *i-un* habent, ut رَامٍ pro *râmi-un*, ea similiter cadunt in Genitivo: nam etiam pro *râmiïn* pronuntiatur *râmin* (§ 15, 2°): sed in Accusativo pro *râmi-an* effertur رَامِيًا (*râmijan*). Vid. § 15, 1°. — Excipiuntur tamen imperfecta illa, quae eodem modo terminantur, *collectiva plurativa quadrilittera* (§ 178, n°. 31 et 34). Haec enim, quia proprie diptota sunt, ut جَوَارٍ pro *djavâri-u*, in Accusativo in *ija* cadere solent, ut جَوَارِيَ. In Nominativo Tanvîn ultimam vocalem disparentem quasi compensat: sed in Accusativo vocalis *a* servatur, ideoque Tanvîn non additur. Genitivus, ut in ceteris, quae similiter cadunt, a Nominativo non differt: quidam tamen, quum proprie diptota sint, Genitivum sicut Accusativum proferre malunt.

5. *De mutationibus, quae accidunt casibus nominum, si definiuntur.*

190. *Definiuntur* nomina aut per subiunctum *complementum*, sive hoc aliud nomen in casu Genitivo, sive annexum pronomen inseparabile sit (§ 54), aut per praefixum *articulum* أَلْ. Propterea autem exitûs eorum aliquas patiuntur mutationes, maxime ob subiunctum complementum: et nomen, quod ita per complementum definitum est, in *statu constructo* esse dicitur.

191. Si quo modo cunque definitur nomen, *Tanvîn* in pronuntiatione *omittitur*: ut قَدَمُ رَجُلٍ *pes viri*, قَدَمِكَ *pedis tui*, أَلْقَدَمَ *pedem*, أَلْقَادِمَاتُ *praecedentes*, فَتَيهُ, vel potiùs فَتَاهُ (§ 8), *adolescens eius*, a قَدَمٌ, قَدَمٍ, قَدَمًا, قَادِمَاتٌ et فَتًى. — Si nomen exitum *in* obtinuit pro *i-un* in Nominativo et pro *iïn* in Genitivo (§ 189), omisso Tanvîne pro *i-u* et *iï* longa vocalis *î* profertur (§ 15, 2°.): ut جَوَارِيكَ *puellae tuae*, vel *puellarum tuarum*, a جَوَارٍ.

192. *In terminatione feminina* ـَةٌ, si *pronomen* annectitur, pro ة scribitur ت, ut in نِعْمَتُهُ *gratia eius*, a نِعْمَةٌ; nam etiam in linguâ vulgari terminatio feminina, si nova syllaba accedit, non *á*, sed *at*, est (§ 173 et 186).

193. In *statu constructo* nomina أَبٌ *pater*, أَخٌ *frater*, حَمٌ *socer*, et هَنٌ *res aliqua*, Tanvîne omisso in tribus casibus longam vocalem pro brevi accipiunt; ut exempli causâ dicatur أَبُوكَ *pater tuus*, أَبِيكَ *patris tui*, et أَبَاكَ *patrem tuum*. —

tuum. — Pariter ذُو, quod proprie pronomen demonstrativum est, sed vim pronominis relativi obtinuit, et tanquam nomen cum complemento construitur, in Genitivo habet ذِي, in Accusativo ذَا. — Item nomen, quod in statu absoluto فَمٌ, فُمٌ vel فِمٌ profertur et *os* significat, plerumque, si cum complemento construitur, in Nominativo فُو, in Genitivo فِي, in Accusativo فَا, enuntiatur.

194. *Diptota singularia*, quando definiuntur, triptota fiunt; ita ut exempli causâ أَقْدَمُ cum articulo in Accusativo quidem ٱلْأَقْدَمَ, sed in Genitivo ٱلْأَقْدَمِ proferatur.

195. Si annectitur nomini *pronomen primae personae singulare* ـِي, vocalis brevis, quâ casuum differentia significatur, non pronuntiatur. Sic dicitur قَدَمِي a قَدَمٌ (*pes*) et بَنَاتِي a بَنَاتٌ (*filiae*) sine ullo discrimine casuum. — Atque etiam nomina أَبٌ, أَخٌ, حَمٌ et فَمٌ (§ 193), si hoc pronomen annectitur, longam vocalem non accipiunt, sed dicitur exempli causâ أَبِي *pater meus*, et disparet casuum differentia.

196. *Terminationis pluralis masculinae ac dualis* uterque casus in *statu constructo* ultimam syllabam نَ vel نِ amittit: ut مُلَاقُوا رَبِّهِمْ *obviam euntes domino suo*, a مُلَاقُونَ, in casu obliquo مُلَاقِي رَبِّهِمْ, a مُلَاقِينَ; بَنُوكَ *filii tui*, a بَنُونَ, in casu obliquo بَنِيكَ a بَنِينَ. Similiter subiuncto complemento مُصْطَفَوْ (vel مُصْطَفَوْا *) et مُصْطَفَيْ, قَدَمَا et قَدَمَيْ, pro مُصْطَفَوْنَ

* De adscripto ا conferatur § 12.

مُصْطَفَوْنَ et مُصْطَفَيْنَ , قَدَمَانِ et قَدَمَيْنِ , dicitur.

197. Longa vocalis *û* et diphthongus *au* ante *pronomen* *1ae pers. singulare* ـِى (§ 57) non feruntur, sed *î* pro *û* et *ai* pro *au* pronuntiatur (§ 13). Sic non minùs in recto, quàm in obliquo casu dicitur بَنِىَّ *filii mei*, a بَنُونَ, مُصْطَفَىَّ *electi mei*, a مُصْطَفَوْنَ; atque in Nominativo perinde ac in Genitivo فِىَّ *os meum*, a فُو (§ 193).

198. *Nomina propria triptota*, ut مُحَمَّدٌ, ante بْنٌ cum subiuncto patris aut matris nomine (§ 49, 2°.), tanquam ante complementum in Genitivo subiunctum, sine Tanvîne proferuntur: ut مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ ٱللَّهِ *Mohammedes Abdallâhi filius*.

199. *In alloquutione* denique Arabes saepe, ut inferiùs dicetur, Nominativo utuntur: sed etiam tunc nomen non secùs, ac si cum articulo iunctum est, sine Tanvîne pronuntiatur: ut يَا سَمَاءُ *ô coelum!* يَا مُحَمَّدُ *ô Mohammedes!* Nam in alloquutione *certa quaedam* res aut persona designatur. — Monemus quoque, in blandâ alloquutione nomina saepe aliquantùm decurtari breviarive: ut يَا بُثَيْنَ, vel et يَا بُثْنُ, pro يَا بُثَيْنَةُ *ô Bothaina!* يَا صَاحِ pro يَا صَاحِبُ *ô amice!*

6. De vocabulis numerorum.

200. *Vocabula numerorum principalia* (*cardinalia*) ad denarium usque haec sunt:

masc.

	masc.	*fem.*		*masc.*	*fem.*
I.	أَحَدٌ / وَاحِدٌ	إِحْدَى / وَاحِدَةٌ	VI.	سِتٌّ	سِتَّةٌ
			VII.	سَبْعٌ	سَبْعَةٌ
II.	اِثْنَانِ	اِثْنَتَانِ	VIII.	ثَمَانٍ	ثَمَانِيَةٌ
III.	ثَلَاثٌ	ثَلَاثَةٌ	IX.	تِسْعٌ	تِسْعَةٌ
IV.	أَرْبَعٌ	أَرْبَعَةٌ	X.	عَشْرٌ	عَشَرَةٌ
V.	خَمْسٌ	خَمْسَةٌ		—	

201. Animadverti debet, haec vocabula a ternario ad denarium formâ femininâ cum nominibus masculinis, et vicissim cum nominibus femininis formâ masculinâ construi. In hoc autem casu formis nominum *collectivis plurativis* non semper femininum genus (§ 177), sed idem, atque formae singulari, attribuitur genus: ut ثَلَاثَةُ أُمُورٍ *tres res.*

202. Ex his sequentia usque ad XIX in hunc modum composita sunt:

	masc.	*fem.*		*masc.*	*fem.*
XI.	أَحَدَ عَشَرَ	إِحْدَى عَشْرَةَ	XVI.	سِتَّةَ عَشَرَ	سِتَّ عَشْرَةَ
XII.	اِثْنَا عَشَرَ	اِثْنَتَا عَشْرَةَ	XVII.	سَبْعَةَ عَشَرَ	سَبْعَ عَشْرَةَ
XIII.	ثَلٰثَةَ عَشَرَ	ثَلٰثَ عَشْرَةَ	XVIII.	ثَمَانِيَةَ عَشَرَ	ثَمَانِيَ عَشْرَةَ
XIV.	أَرْبَعَةَ عَشَرَ	أَرْبَعَ عَشْرَةَ	XIX.	تِسْعَةَ عَشَرَ	تِسْعَ عَشْرَةَ
XV.	خَمْسَةَ عَشَرَ	خَمْسَ عَشْرَةَ		—	

Quae omnia indeclinabilia esse solent, excepto duodenario, qui in obliquo casu اِثْنَيْ عَشَرَ et fem. اِثْنَتَيْ عَشْرَةَ habet. Cum articulo dicitur exempli causâ aut اَلثَّلٰثَةَ ٱلْعَشَرَ, aut اَلثَّلَاثَةَ عَشَرَ.

203. Principalia a XX usque ad XC generis discrimine carent, diciturque

XX. عِشْرُونَ , XXX. ثَلٰثُونَ , XL. أَرْبَعُونَ , L. خَمْسُونَ ,
LX. سِتُّونَ , LXX. سَبْعُونَ , LXXX. ثَمَانُونَ , XC. تِسْعُونَ .

Haec sunt pluralia diptota; et eorum ope composita sic enuntiantur, ut exempli causâ XXI dicatur أَحَدٌ وَعِشْرُونَ , cum articulo ٱلْأَحَدُ وَٱلْعِشْرُونَ .

204. Reliqua sic nuncupantur: *centum* مِائَةٌ vel مِئَةٌ (plur. مِئُونَ vel مِئَاتٌ , coll. plur. (مِئًى) , CC. مِائَتَانِ , CCC. ثَلَاثُ مِائَةٍ vel ثَلٰثُمِائَةٍ , et sic porro; veluti خَمْسُمِائَةٍ وَسَبْعَةٌ وَسِتُّونَ 567: tum *mille* أَلْفٌ , *bis mille* أَلْفَانِ , *tria millia* ثَلٰثَةُ آلَافٍ , سِتَّةَ عَشَرَ أَلْفًا *sedecim millia;* et sic in ceteris.

205. *Numeralia adiectiva*, quibus *ordo* significatur (*ordinalia*) haec sunt:

	masc.	*fem.*		*masc.*	*fem.*
1us	أَوَّلُ	أُولَى	8us	ثَامِنٌ	ثَامِنَةٌ
2us	ثَانٍ	ثَانِيَةٌ	9us	تَاسِعٌ	تَاسِعَةٌ
3us	ثَالِثٌ	ثَالِثَةٌ	10us	عَاشِرٌ	عَاشِرَةٌ
4us	رَابِعٌ	رَابِعَةٌ	11us	حَادِيَ عَشَرَ	حَادِيَةَ عَشْرَةَ
5us	خَامِسٌ	خَامِسَةٌ	12us	ثَانِيَ عَشَرَ	ثَانِيَةَ عَشْرَةَ
6us	سَادِسٌ	سَادِسَةٌ	13us	ثَالِثَ عَشَرَ	ثَالِثَةَ عَشْرَةَ
7us	سَابِعٌ	سَابِعَةٌ	14us	رَابِعَ عَشَرَ	رَابِعَةَ عَشْرَةَ

et sic porro. Sed, si compositis articulus praemittitur, prior vox declinatur, diciturque exempli causâ ٱلرَّابِعُ عَشَرَ . — Saepe

pro

pro numeralibus adiectivis ipsa principalia numerorum vocabula usurpantur. Quod semper obtinet in nominibus denariorum عِشْرُونَ et ceteris; quae cum simplicibus infrà denarium composita sic enuntiantur, ut exempli causâ *vigesimus quartus* dicatur رَابِعٌ وَعِشْرُونَ, cum articulo اَلرَّابِعُ وَٱلْعِشْرُونَ.

D. DE PRONOMINE DEMONSTRATIVO, RELATIVO ET INTERROGATIVO.

206. *Pronomen demonstrativum* simplex in solo numero duali declinabile est, sed pro differentiâ generis numerique sic variatur:

Sing. masc. ذَا (raró ذَآءِ vel ذَآئِهِ); *is*, *ille*, *hic*;
fem. ذِي (ذِهْ, ذِهِي); تِي (تِهْ, تِهِي) vel تَا;
Dual. masc. ذَانِ, in casu obliquo ذَيْنِ;
fem. تَانِ, in casu obliquo تَيْنِ;
Plur. comm. أُولَى et frequentius أُولَآءِ.

207. Sed plerumque cum praefixâ particulâ demonstrativâ هَا (*en*, *ecce*) hoc modo profertur:

Sing. masc. هٰذَا *iste*, *hicce*; fem. هٰذِهِ (raró هٰذِي);
Dual. masc. هٰذَانِ; fem. هٰتَانِ;
Plur. comm. هٰؤُلَآءِ.

208. Et, quando aliquid demonstratur tanquam ei, cui dicitur, propinquum vel ad eum pertinens, pronomen personale secundae personae inseparabile annectitur, aut solum,

 aut

aut per praepositionem لِ. Itaque cum pronomine singulari masculino dicitur:

Sing. masc. ذَالِكَ vel ذٰلِكَ, et rariùs ذَاكَ, *ille;*
fem. تِلْكَ (pro تِيلِكَ), rariùs تَالِكَ et تِيكَ vel تَاكَ;
Dual. masc. ذَانِكَ, vel ذَانِّكَ (pro ذَانِلِكَ);
fem. تَانِكَ, vel تَانِّكَ (pro تَانِلِكَ);
Plur. comm. أُولَآئِكَ et أُولَاكَ, rariùs أُولَالِكَ.

Similiter cum pronomine personali feminino, duali aut plurali, pro varietate personarum, ad quas sermo fit: ut ذٰلِكِ, ذٰلِكُمْ, ذٰلِكُنَّ et ذٰلِكُمَا. Sin verò oratio non ad certas personas convertitur, pronomen sing. masculinum usurpari solet. — Etiam pronomini demonstrativo, quod particulam هَا praefixam habet (§ 207), pronomen personale secundae personae eodem sensu annecti potest, dicique exempli causâ هٰذَاكَ.

209. Haec pronomina demonstrativa usurpantur pro nominibus *adiectivis*, ideoque nominibus substantivis *adiunguntur*, ferè semper, si nomen substantivum, quocum construuntur, pronomen personale annexum habet; ut عَبْدِى هٰذَا *servus meus hicce;* et saepe, si nomini aliud nomen pro complemento subiunctum est: ut ٱبْنُ عَمْرٍو هٰذَا *filius Amri hicce.* Aliàs ipsis, pro nominibus *substantivis* usurpatis, rerum vel personarum nomina adiunguntur: ut هٰذَا ٱلرَّجُلُ *hic vir,* هٰذِهِ رُؤُوسُ ٱلْمُسْلِمِينَ *haec capita Moslemorum.*

210. Tanquam *pronomen relativum* usurpatur demonstrativum praefixo articulo, quod igitur in solo quoque duali nu-

numero declinabile est. Usitatissimae eius formae hae sunt:

Sing. masc. ٱلَّذِى *qui;* fem. ٱلَّتِى *quae, quod;*
Dual. masc. ٱللَّذَانِ; fem. ٱللَّتَانِ;
Plur. masc. ٱلَّذِينَ; fem. ٱللَّاتِى (forma collectiva plurativa.)

Atqui pronomen hoc usurpari nequit, si antecedens, de quo refertur, nomen indefinitum est. Itaque hoc in casu enuntiationi relativae nihil praemittitur.

211. *Pronomen interrogativum* de personâ est مَنْ *quis? quae? qui?* de re مَا *quid?* Nullum in iis observatur generis, numeri casuumque discrimen, praeterquam quod مَنْ, si *solum* pronuntiatur, sic declinari potest, ut in singulari masculino Nominativus مَنُو, Genitivus مَنِى et Accusativus مَنَا proferatur, itemque femininam et pluralem dualemque accipiat terminationes; veluti, si quem dicentem, *Vidi aliquem*, interrogat alter: مَنَا *Quem?* — Usurpantur quoque, perinde ut vernacula *wie* et *wat*, citra interrogationem, *incertam et indefinitam personam* aut *rem* significantia. Itaque مَنْ valet *is qui* vel *ii qui*, مَا *id quod.*

212. Loco interrogativi pronominis adiectivi usurpatur vox declinabilis أَىٌّ (fem. أَيَّةٌ, *plur.* أَيُّونَ, fem. أَيَّاتٌ, *dual.* أَيَّانِ, fem. أَيَّتَانِ), ita ut cum nomine indefinito pro complemento in Genitivo casu subiuncto exempli causâ dicatur أَىُّ كِتَابٍ *quis liber?* proprie *quid libri?* in Genitivo أَىِّ كِتَابٍ *cuius libri?* et sic porro. Sic autem masculina forma etiam cum feminino nomine struitur: ut أَىُّ صُورَةٍ *quae forma?*

ma? proprie *quid formae?* — Sed construitur quoque cum complemento definito, ita ut exempli causâ أَيُّهُمْ *quis eorum?* أَيَّتُهُنَّ *quae earum?* significet. — In pluralem dualemve numerum non flectitur, nisi quando, postquam duarum pluriumve rerum aut personarum iniecta est mentio, deinde interrogatur, *Quaenam?* et nomen rerum aut personarum, quae intelliguntur, pro complemento non subiungitur, quia denuo id appellare non opus est. — In obliquâ interrogatione أَيٌّ idem significat ac مَنْ et مَا; sed cum his quoque construitur, et tunc أَيُّمَنْ valet *quisquis*, أَيُّمَا *quidquid*.

E. DE PARTICULIS.

1. *De particulis separatis.*

213. Multae particulae *primigeniae* sunt; cuius generis sunt illae affectionum voces, quas *interiectiones* nuncupamus, itemque plurimae particulae demonstrativae et interrogativae, ut هَا *en*, *ecce*, إِنْ vel إِنَّ et أَنْ vel أَنَّ, quae item proprie *en* vel *ecce* valent, sed variis modis transferuntur, ثَمَّ *ibi*, ثُمَّ *tum*, هَلْ *an?* aliaeque. Earum multas a pronominibus tertiae personae personalibus, demonstrativis et interrogativis proprie non diversas esse, forma ostendit aut nihil, aut parum differens, Sic pronomen 3ae pers. sing. fem. inseparabile هَا etiam *en* vel *ecce* valet; ذَا et ذِي pronomina demonstrativa sunt, sed إِذْ et إِذَا particulae demonstrativae, quae proprie *ibi* valent, sed etiam *quum* et *quando* transferuntur; هُنَّ pronomen 3ae pers. plur. femininum est, sed هُنَا *hic*

hic significat, quod eodem modo, ac pronomen demonstrativum (§ 207 et 208), cum particulâ هَا et pronomine secundae personae copulatur, ut dicatur هَاهُنَا sive هٰهُنَا *hicce*, et هُنَاكَ vel هُنَالِكَ *illic;* et pronomen interrogativum مَا, *quid*, variis modis ut particula usurpatur, et *quantum*, aut simile quiddam, significat.

214. Pars earum vocum, quae particulae appellantur, proprie verba sunt vel nomina cum terminatione Perfecti pro verbo impersonali usurpata (§ 140 sqq.): ut عَلَّ *incidit, fors, occasio est*, sive potiùs *forte facit*, atque adeo *forsitan, fortasse*, valens. — Et maxima pars *adverbiorum* nihil aliud sunt, quàm nomina, ut complementa adverbialia, in Accusativo prolata: ut كَثِيرًا *multùm*, لَيْلًا *noctu*, بُعْدًا *distantiâ*, id est *pòst* vel *poné*.

215. Huiusmodi adverbium, si nomen in Genitivo casu aut pronomen ei subiungitur, *praepositio* dicitur: ut بَعْدَ سَنَةٍ *post annum*, et بَعْدَكَ *post te*, a بُعْدًا, omisso ob subiunctum complementum Tanvîne (§ 191). Similia sunt قَبْلَ *ante*, بَيْنَ *inter*, تَحْتَ *sub*, حَوْلَ *circum*, عِنْدَ *apud*. — Quaedam decurtata sunt. Sic pro مَعَ *cum* (ex adverbio مَعًا *simul, unà*) dicitur quoque مَعْ; et مِنَ, *ex*, dicitur tantùm ante articulum (§ 47), dum aliàs مِنْ profertur. — Animadverti autem debet, litteram ن praepositionum مِنْ *ex, de*, عَنْ *ab*, et لَدُنْ *apud*, duplicari solere, quando pronomen 1ae pers. singulare annectitur, ac dici exempli causâ مِنِّي

ex

ex me. Rarò littera non duplicatur, diciturque مِنِى.

216. Praepositio cum subiunctâ enuntiatione constructa *coniunctio* nuncupatur; sed tunc ut plurimum enuntiationi, quae tanquam nomen pro complemento subiungitur, particula أَنْ vel أَنَّ aut مَا praemittitur, ut dicatur exempli causâ بَعْدَ أَنْ vel بَعْدَ مَا *postquam*, بَيْنَمَا *interea dum.*

217. Animadverti debet, quasdam praepositiones, quae in ىَ cadunt, ut إِلَى *ad*, et عَلَى *ἐπί*, principio in ىْ desiisse, et pristinam hanc terminationem adhuc servari, si pronomen personale inseparabile iis subiungitur; ut in إِلَيْكَ *ad te*, إِلَيَّ *ad me.* — Hic exitus ىْ proprie, ut comparatio linguae Hebraeae et Aramaeae demonstrat, terminatio pluralis est ante complementa usurpari solita. In nonnullis utraque, et singularis et pluralis, terminatio in usu est. Sic plerumque quidem dicitur حَوْلَهُ *circa eum*, sed etiam حَوْلَيْهِ. — In بَيْنَا (quod rarò ut praepositio sicut بَيْنَ *inter*, sed frequenter ut coniunctio usurpatur, valens *interea dum*) terminatio ا pro ىَ scripta esse videtur.

218. Si constructionis ratio non permittit, ut pronomen personale verbo pro complemento *annectatur*, pronomen inseparabile, quo solo *complementum* designari potest, subiungitur praepositioni إِيَّا; velut in إِيَّاكَ *te*, إِيَّايَ *me.* Haec igitur praepositio idem significat, quod casus Accusativus in nominibus.

219. Permultae particulae compositae voces sunt, ut إِنَّمَا proprie valens *ecce quid?* — Non semper autem singulae

par-

partes in tali compositione integrae manserunt. Sic in ٱلّا *nisi*, ex إِنْ *si*, et لا *non*, littera liquida ن cum ل coaluit; atque in إِلَامَ *quo?* ex إِلَى *ad*, et مَا *quid*, et in similibus, ultima vocalis longa, quum paenultima syllaba acuèretur, correpta est.

220. Nominatim monendum, multas praepositiones cum pronomine inseparabili 3ᵃᵉ pers. sing. masculino ه ita compositas esse, ut litterâ ه elisâ sola vocalis ex pronomine remanserit. Sic بَعْدُ *postea*, et فَوْقُ *supra*, dicta sunt pro بَعْدَهُ *post id*, et فَوْقَهُ *super eo;* quemadmodum exempli causâ بَعْدِى, *post me*, ex eâdem praepositione بَعْدَ et pronomine 1ᵃᵉ personae ى compositum est (§ 195). Nunquam autem in linguâ eruditorum littera ه istius pronominis sic eliditur, nisi quando pro *infinito* complemento praepositioni subiungitur, adeo ut haec cum illo composita adverbii sensum accipiat.

2. *De particulis inseparabilibus.*

221. Particulae inseparabiles, quae, quia unâ tantùm litterâ constant, ideo in scribendo cum sequente voce coniunguntur, sequentes sunt:

1°. أ *an? num?* interrogandi particula: ut أَمَاتَ *an obiit?* ءأَنْتَ (§ 23) *tune?* أَإِذَا (§ 28) *an quando?* — Est quoque interiectio valens *ô!* quo sensu etiam cum vocali longo profertur et آ scribitur.

2°.

2°. ب praepositio valens *cum*, *in*, etc.; ut بِشَيْءٍ *cum*, vel *in*, *re*, بِمَا *eo quod*; بِمَ *quo?* (§ 219).

3°. تَ praepositio valens *per* in iureiurando, ut تَٱللّٰهِ *per Deum!*

4°. سَ particula breviata ex سَوْفَ *μέλλει*, *eveniet* (§ 140); pro quo etiam سَفْ et سَوْ profertur. Praemittitur Imperfecto, ut سَتَجِدُ *invenies*.

5°. فَ coniunctio, quâ enuntiationes arctiùs inter se conectuntur, quaeque transfertur *ac*, *atque*, *tunc*, *itemque*, *ideoque*, *nam*, etc.; ut إِذَا حَاجَجْتَ فَلَا تَغْضَبْ فَإِنَّ ٱلْغَضَبَ *Quando disputas, tunc ne irascaris: nam ecce iram*, etc.

6°. كَ praepositio *instar* significans; ut كَرَجُلٍ *instar viri*, كَمَا *instar eius quod*, id est, *sicut*, *quemadmodum*. Sed كَمْ pro كَمَ (§ 219) proprie *instar cuius?* vertitur *quot* vel *quantum?*

7°. لِ *praepositio* valens *ad*, *ob*, vel idem ac Dativus casus in linguâ Latinâ. Vulgò cum *Kèsrâ* profertur, ut لِرَجُلٍ *viro*, لِمَا *ob id quod*; sed لِمَ (§ 219), pro quo etiam لِمْ pronuntiatur, valet *ob quid?* id est *cur?* — Enuntiationi praeposita *coniunctio* est, et cum Iussivo constructa valet idem ac Gallicum *que* et vernaculum *dat*, cum Coniunctivo idem ac Latinum *ut*; veluti لِيَفْعَلْ *faciat*, لِيَفْعَلَ *ut faciat*. Si cum Iussivo construitur, et coniunctio فَ aut وَ praefigitur, particula لِ suam vocalem amittit: ut فَلْيَفْعَلْ *faciat ergo*. — Cum *Phat'hâ* profertur, quando pronomini personali in-

inseparabili praefigitur, ut لَكَ *tibi*, لَهُمْ *iis;* disparente tamen vocali in لِي *mihi* (§ 195). Eodem modo profertur in *acclamando* seu *vocando ad auxilium* post interiectionem يَا: ut يَا لَلْعَرَبِ *heus Arabes!* Si tamen aliud nomen per coniunctionem وَ subiungitur et interiectio يَا non repetitur, secundo loco rursùm cum Kèsrâ pronuntiatur: ut يَا لَلْكُهُولِ وَلِلشُّبَّانِ *heus senes et iuvenes!* — Denique cum Phat'hâ pronuntiata *asseverandi particula* est, quâ enuntiationis pars, aut integra cum aliâ copulata enuntiatio, significanter antecedentibus subiungitur: ut إِنَّ ٱللّٰهَ بِٱلنَّاسِ لَرَؤُوفٌ *en verò Deus erga homines clemens est.* Saepe quoque particulae إِنْ *si* (proprie *ecce*) praefigitur, ac tunc scribitur لَئِنْ (§ 28) *profectò si* (proprie, *ecce verò*).

8°. وَ proprie *praepositio* est valens *cum.* Sed hoc sensu tantummodo in iureiurando usurpatur, ut in وَٱللّٰهِ *cum Deo!* id est *per Deum!* — Plerumque *coniunctio* est, quâ enuntiatio (atque adeo in complexis sententiis pars enuntiationis) cum aliâ praecedente simpliciter *copulatur*, vâletque *et*, *-que*, *autem*, *sed*, *dum*, etc. *Arctiorem* enuntiationum *nexum* فَ designat.

222. Praeterea praepositiones مِنْ *ex*, *de*, et عَنْ *ab*, pronominibus مَنْ et مَا ita praefiguntur, ut littera liquida ن cum م coalescat; veluti مِمَّنْ *ex quo?* عَمَّا *ab eo quod.* — Rarò مِنْ cum articulo ٱلْ in مِلْ coalescit; ut in مِلْ مَالِ *ex opibus*, quum vulgò dicatur مِنَ ٱلْمَالِ. Conferatur § 39.

223. Tum et articulum أَلْ nominibus praefigi, suprà iam dictum est (§ 38 et 190 sqq.) Rarò brevi enuntiationi relativae praemissus, atque adeo idem valens ac pronomen أَلَّذِى, seorsùm scribitur.

224. Aliquando denique interiectiones هَا et يَا in scribendo cum sequente voce iunguntur, sique prima eius vocis littera ا est, scribitur exempli causâ هَأَنْتُمْ et يَأَيُّهَا pro هَا أَنْتُمْ *ecce vos* et يَا أَيُّهَا *heus, quisquis est* (§ 21).

F. DE PRONUNTIATIONE VOCUM IN PAUSÂ ET IN AFFECTU.

225. In *pausâ*, id est in fine sententiarum earumque membrorum, vocales illae breves, quibus in linguâ eruditorum differentia flexuum grammaticorum significatur, atque adeo Tanvîn quoque, in pronuntiando omittuntur. Itaque *kadám* profertur pro قَدَمَ, *jakdóm* pro يَقْدُمُ et يَقْدُمْ, *kadamt* pro قَدَمْتَ, قَدَمْتِ et قَدَمْتُ, *kâdém* pro قَادِمٌ et قَادِمٍ, *kâdemûn* pro قَادِمُونَ, *kâdemîn* pro قَادِمِينَ, *kâdemâ* pro قَادِمَةٌ, قَادِمَةً et قَادِمَةٍ, *kâdemât* pro قَادِمَاتٌ et قَادِمَاتٍ. Sed فَتًى pronuntiatur, sicut in linguâ vulgari, *phatâ;* et similiter in Accusativo casu قَادِمًا *kâdemâ.* — Omitti quoque solet terminatio ـٍ, etsi pro *i-un* vel *iïn* est (§ 15), ut in قَادٍ; quamquam licitum est, solo Tanvîne omisso, pronuntiare قَادِى. Quidam e contrario etiam pro أَلْقَادِى in pausâ أَلْقَادْ efferri posse opinantur. Certe, si vox in longum *î* desinit et paenultima syllaba longa est, extrēmam vocalem longam in pausâ corripe-

pere licet, ut exempli causâ أَتَّلَاقْ (*ettalâke*) scribatur et pronuntietur pro أَتَّلَاقِي. — Eodem modo *î* in pronomine primae personae singulari ـِي et ـنِي corripitur, praesertim in vocando vel imperando, quum elatiore tono proferatur syllaba paenultima: ut يَا قَوْمِ أَتَّبِعُونِ *heus popule mi! sequimini me!* pro يَا قَوْمِي أَتَّبِعُونِي. Ac pariter, quum Accusativi terminatio اً in pausâ *â* pronuntietur, etiam haec vocalis in vocando corripi potest: ut يَا غُلَامَ *heus puer!* pro يَا غُلَامًا. — Etiam vocalis brevis in pronominibus inseparabilibus كَ, كِ et هُ (vel هِ) in pausâ non pronuntiatur. — Denique in leviori Iussivi et Imperativi formâ paragogicâ littera ن omittitur, sed vocalis brevis producitur, ut exempli causâ يَقْدُمَا dicatur pro يَقْدُمَنْ, تَقْدُمِي pro تَقْدُمِنْ.

226. Vocalis brevis, quae ita in pausâ omittitur, nihilominus scribi solet, praeterquam in nonnullis vocibus, quae nunquam nisi in pausâ usurpantur, velut in نَعَمْ *gratum est*, pro نَعَمَ.

227. Vocali brevi, quae manet in pausâ, additur nonnunquam in scripturâ littera ه. Sic scribitur لِمَهْ pro لِمَ *cur?* هُوَهْ *is*, et هِيَهْ *ea*, pro هُوَ et هِيَ; يَرْمِهْ pro يَرْمِ (Iuss. a verbo رَمَى), et أَرْضَهْ pro أَرْضَ (Imper. a verbo رَضِيَ). Et semper istud ه adscribitur Imperativo verbi dupliciter imperfecti, quando unâ tantùm litterâ constat neque pronomen annectitur, ut in قِهْ *cave*, تِهْ *veni*, et رَهْ *vide*, pro قِ (§ 110), تِ (§ 125) et رَ (§ 132).

228. Si qua vox in *affectu* pronuntiatur, ultima vocalis brevis produci potest, et verò quoque addi littera ه, ut vox etiam magis protrahatur. — Praeterea in condolendo voci loco terminationis grammaticae aliquando annectitur interiectio آهْ, diciturque exempli causâ وَا زَيْدَاهْ *eheu Zeidus!* pro وَا زَيْدٌ. Similiter وَا عَبْدَ ٱلْمَلِكَاهْ *eheu Abdelmalekus!* pro وَا عَبْدَ ٱلْمَلِكِ. Scribitur quoque وَا زَيْدَا sine ه. — Denique, si quis admirans, stupens, ridens vel addubitans, quod ab alio dictum est repetit, annectitur interdum syllaba ـيهْ; ut, si quem dicentem, هٰذَا زَيْدٌ *Hic Zeidus est*, interrogat alter أَزَيْدُنِيهْ *Zeidusne? profectò!* pro أَزَيْدٌ إِي.

III.

DE USU FORMARUM GRAMMATICARUM.

A. DE USU MODORUM VERBI.

1. *De usu Perfecti et Imperfecti.*

229. *Perfecto* id, de quo dicitur, *esse*, aut, si verbum actionem significat, id *actum esse*, designatur. Contraria *Imperfecti* vis est: hic enim modus aliquid *fieri*, *accidere*, *futurum esse* aut *actum iri* significat. Singulatim sequentia monere sufficiat.

a. *De usu Perfecti.*

230. Perfectum, si verbum qualitatem aut conditionem significat, plerumque Latino *Praesenti*, aut, si de tempore

prae-

praeterito sermo est, *Praeterito imperfecto* respondet: sed, si actionem denotat verbum, vim *Praeteriti perfecti* obtinere solet.

231. In enuntiatione, quae, ut adiunctum vel accidens quoddam designetur, cum alio verbo in Perfecto construitur aut copulatur, aliquid iam *antè factum fuisse* significat; et tunc huic Perfecto, nisi coniunctio *quando*, *postquam* aut simile quiddam significans usurpatur, saepissime particula قَدْ praemittitur, quae quid proprie significet, me adhuc latet. Sic وَجَدْتُهُ قَدْ خَرَجَ *inveni eum, egressus est*, i. e. *inveni eum egressum;* وَصَلْتُ وَقَدْ خَرَجَ *adveni, quum iam egressus erat.* — Frequentissime Perfectum ita construitur cum Perfecto verbi substantivi كَانَ; quomodo idem plerumque significatur, ac Latino *Praeterito plus quam perfecto:* veluti كُنْتُ قَدْ رَبَّيْتُ جَارِيَةً *eram educavi* (i. e. *educaveram*) *puellam;* كَانَ خَرَجَ *erat exiit*, i. e. *exierat.* — Pariter, si Imperfecto verbi substantivi Perfectum alius verbi subiungitur, hac ratione sensus *Futuri exacti* exprimitur: ut أَكُونُ خَرَجْتُ vel أَكُونُ قَدْ خَرَجْتُ *ero exii*, id est *exiero.*

232. Saepe Perfecto aliquid enuntiant Arabes, dum id non iam esse aut factum esse significare volunt, sed *tanquam perfectum animo proponunt.* Sic non tantùm saepe aliquid tanquam factum enuntiant, quod eo ipso temporis momento, quo dicitur, *fit;* ut si dicunt أَعْطَيْتُكَ هٰذَا ٱلْكِتَابَ *donavi te hoc libro*, quum his ipsis verbis donatio fiat: — sed etiam frequentissimus Perfecti usus est, quando aliquid *futuro* tempore perfectum esse cogitatur, velut in conditiona-

nalibus similibusque sine coniunctione connexis enuntiationibus, quibus aliquid *esse ponitur:* ut إِنْ فَعَلْتَ شَكَرْتُكَ, proprie *en, factum est a te, — grato erga te animo sum;* i. e. *si facis, gratias tibi habeo;* خَاطَرَ مَنْ رَكِبَ ٱلْبَحْرَ *periculo se exponit, qui vehitur mari.* Quare, si in tali enuntiatione aliquid *antè factum* significandum est, dici debet exempli causâ إِنْ كُنْتَ فَعَلْتَ شَكَرْتُكَ *si fecisti, gratias tibi habeo.* — Similiter in optando et bene aut male precando: ut جُعِلْتُ فِدَاكَ proprie *constitutus sum lytrum tuum;* sed, quum eo tono proferatur, ut optari significetur, sensus est: *constitutus sim,* sive *constituar, lytrum tuum!* لَعَنَهُ ٱللّٰهُ *exsecretur eum Deus!*

233. Denique est notandum, Perfecti 4^tae^ formae 3^iam^ pers. sing. masculinam praemissâ interrogativâ *particulâ* مَا *quid,* sive *quàm,* et nomine in Accusativo casu subiuncto vel annexo pronomine personali, in sermone Arabico usurpari, ut, qui loquatur, significet, se in re aut personâ, quam subiunctum nomen vel pronomen designet, id admirari, quod 1ma verbi formâ denotetur. Sic مَا أَفْضَلَ زَيْدًا significat: *mirum quàm praestans,* sive *praestantissimus homo, Zaidus est!* مَا أَعْلَمَنِي *optime novi.* Sed proprius sensus esse videtur: *quàm praestans factus est Zaidus!* et *quàm sciens factus sum!* Verbum enim in tertiâ personâ sing. masculinâ impersonaliter in hac loquutione usurpari videtur, ita ut incertum et indefinitum, quod animo obversatur, subiectum reticeatur: quod quia Latinae linguae consuetudini non conve-

venit, obiectivâ seu passivâ verbi formâ utendum est. — *Verbum admirandi* hanc locutionem nuncupant grammatici Arabici. Quum autem Perfecti 4tae verbi formae 3tia pers. sg. masculina similis sit obliquo casui eius nominum formae, quâ gradum superlativum Arabes exprimunt, atque etiam sensus conveniat; hinc factum esse videtur, ut, quasi haec *nominis* forma esset, non facilè derivetur a verbis, quae colorem aut deformitatem significant (§ 152), utque etiam formâ deminutivâ enuntietur: exempli causâ مَا أُمَيْلِحَهَا *quàm pulchella est!* At verbum *esse*, quum luculenter demonstret Accusativus subiuncti nominis casus et annexum pronomen personale, maxime primae personae ـنِى; tum comprobat similis Imperativi 4tae formae in admiratione usus, de quo mox.

b. *De usu Imperfecti.*

234. Imperfectum aut Latino *Praesenti*, aut *Futuro*, aut, si de tempore praeterito sermo est, *Praeterito imperfecto* respondet. Itaque frequens quoque eius usus est in enuntiatione, quae, ut adiunctum vel accidens quoddam significetur, cum alio verbo in Perfecto construitur: ut أَتَى إِلَى مَآءٍ يَشْرِبُ *venit ad aquam, bibet*, i. e. *venit bibitum* sive *ut biberet;* سَمِعْتُهُ يَقُولُ *audivi eum, dicebat*, i. e. *audivi eum, quum diceret*, sive *dicentem;* دَخَلْنَا عَلَيْهِ وَهُوَ يَجُودُ بِنَفْسِهِ *intrò ad eum venimus, et ille* (sive *dum*) *dabat animam suam.* Sic frequenter cum Perfecto verbi substantivi: ut كَانَ يَفْعَلُ *erat facit*, i. e. *faciebat;* aut *erat faciet*,

ciet, i. e. *facturus erat;* aut *est faciet*, i. e. *facturus est;* aut denique *est in eo casu*, *ut faciat*, i. e. *facit.*

2. *De usu Imperativi et Iussivi.*

235. Ut qui loquatur, *se* id, quod verbo significetur, *velle* declaret, in linguâ Arabicâ Imperativus et Iussivus usurpantur. Et *Imperativus* quidem, si quis *alterum alloquens aliquid iubet.* — Sed, si quid *in tertiâ personâ iubetur*, *Iussivus* usurpatur praefixâ coniunctione لِ (§ 221, 7°.), ut لِيَقُلْ *dicat:* itemque, tam *in secundâ*, quàm in *tertiâ personâ*, quoties aliquid *vetatur*, praemissâ negandi particulâ لَا: ut لَا تَقُلْ *ne dicas.*

236. Singularis usus est *Imperativi* 4ᵗᵃᵉ verborum formae *in admiratione*, nomine vel pronomine rei aut personae, in quâ id, quòd 1ᵐᵃ verbi forma significat, admirationis causa est, per praepositionem بِ subiuncto: veluti أَسْمِعْ بِهِمْ وَأَبْصِرْ *mirum quàm audiunt et vident!* Fortasse proprius sensus est: *fac me audire cum iis et videre*, id est *vellem me audire et videre non secùs, quàm illi audiunt et vident.* Multò frequentiùs in admiratione usurpatur formae 4ᵗᵃᵉ Perfectum (§ 233).

237. *Iussivi* frequens usus est in conditionalibus similibusque sine coniunctione connexis enuntiationibus, quibus, qui loquitur, *aliquem iubet cogitare sive animo proponere casum:* ut إِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوكُمْ *si potiantur vestrûm, lapidabunt vos;* quasi dicas: *en*, *ponatur*, volo, *eos vestrûm*

sic

potiri; sic simul ponatur eos vos lapidare; مَنْ يُجَرِّبْ يَزِدْ عِلْمًا *qui experiatur, augebitur scientiâ;* مَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمْهُ ٱللّٰهُ *quicquid faciatis boni, sciet Deus;* أَيْنَمَا تَكُونُوا يُدْرِكْكُمُ ٱلْمَوْتُ *ubi sitis, assequetur vos mors.* — Similiter, quando in priore membro Imperativus usurpatur: ut كُنْ قَنِعًا تَكُنْ غَنِيًّا *esto contentus, sic eris dives;* quasi dicas: *impero tibi contentum esse, sic simul iubeo* (vel *sic simul statuas volo*) *te esse divitem.* — In priore membro usurpari quoque potest Perfectum verbi substantivi cum subiuncto alius verbi Imperfecto (§ 234): مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ ٱلْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِى حَرْثِهِ *qui vult colere arvum vitae futurae, augebimus* (vel proprie *augere volumus*) *ei in culturâ suâ.* Quum autem in priore membro Perfectum verbi substantivi usurpatur, etiam in posteriore membro Perfectum consequi potest ex § 232.

238. Singularis Iussivi usus est post particulas لَمَّا *nondum*, et لَمْ *non;* post quas hic modus vim et significationem Perfecti obtinet: ut لَمَّا يَقُلْ *nondum dixit*, لَمْ يَقُلْ *non dixit.* — Post particulam لَمَّا, quum *nondum* significet, *Imperfectum* usurpari, nemini mirum videatur; nam *nondum dicit* idem valet ac *nondum dixit;* et لَمْ ex لَمَّا per frequentissimum usum breviatum esse videtur, quum vulgò Arabes dicere consuevissent *nondum dicit* pro *non dixit.* Quòd autem non *Imperfectum*, sed *Iussivus*, post has particulas usurpatur, id fortasse reliquum est ex antiquissimâ linguae aetate, quum nondum invaluisset horum modorum differentia, atque adeo ea forma, quae nunc Iussivo propria est, etiam

 pro

pro Imperfecto usurparetur. — Ceterùm in enuntiationibus negativis pro لَا cum Perfecto fere semper لَمْ cum Iussivo usurpatur, diciturque exempli causâ: لَمْ يَكُنْ خَرَجَ *non exierat* (§ 231); اِنْ لَمْ تُجِبْ قَتَلَكَ *si non pares, interficit te;* اِنْ لَمْ تَكُنْ فَعَلْتَ لَمْ يَقْتُلْكَ *si facis, non interficit te;* لَمْ يَكُنْ فَعَلْتَ قَتَلَكَ *si non fecisti, interficit te* (§ 232); لَمْ يَكُنْ يَفْعَلُ *non faciebat* (§ 234). — لَا cum Perfecto rariùs usurpatur, praeterquam in enuntiatione cum aliâ enuntiatione negativâ per coniunctionem وَ copulatâ (ut لَمْ أَسْمَعْ وَلَا رَأَيْتُ *non audivi nec vidi*), atque in optando et bene aut male precando (§ 232), nec non in iure iurando: ut وَحَيَوةِ فِرْعَوْنَ لَا خَرَجْتُمْ مِنْ هَهُنَا *per vitam Pharaonis, non exibitis hincce!*

3. *De usu Coniunctivi.*

239. Coniunctivus quasi obliquus Iussivi casus est. Itaque semper quidem voluntatem, consilium, propositum, aut casum, qui cogitari iubetur, significat; sed in enuntiatione, quae alii *subiungitur* aut per *coniunctionem* construitur. — Usurpatur ita:

1°. post coniunctionem لِ *ut*, quippe quae proprie praepositio est, *ad* significans (§ 221, 7°.), ideoque finem denotat, qui spectatur: veluti قَامَ لِيَفْعَلَهُ *surrexit eo consilio ut faceret id.*

2°. post كَيْ et composita لِكَيْ et لِكَيْمَا *ὅπως*, كَيْلَا et لِكَيْلَا *ὅπως μή.*

3°. post أَنْ, quae particula demonstrativa (§ 213), idem fe-

fere valens ac Gallicum *que*, vernaculum *dat* et Germanicum *dafs*, praemitti solet enuntiationi, quae tanquam nomen partem alîus enuntiationis constituit. Usurpatur autem in tali enuntiatione Coniunctivus, quoties *casus quidam cogitari iubetur:* ut لَا يَنْبَغِي لِلْعَاقِلِ أَنْ يَفْعَلَ ذٰلِكَ *non decet prudentem hoc facere;* أَخَافُ أَنْ يَفْعَلَ *metuo, ne faciat.* — Sed, quando aliquid esse aut fieri, vel futurum esse aut factum iri, *narratur aut indicatur,* Perfecto aut Imperfecto utendum est: veluti أَعْلَمُ أَنْ يَفْعَلُ *scio, eum facere,* sive *facturum esse.* Attamen rarò Imperfectum ita post أَنْ usurpatur, quum potiùs aliquâ voce aut particulâ interpositâ ab hac coniunctione separetur. — Semper Coniunctivus sequitur post compositum أَلَّا (ex لَا أَنْ) et لِئَلَّا *ne, ut ne:* nisi enim Coniunctivus sequatur, separatim scribitur أَنْ لَا.

4°. post لَنْ, quod ex لَا أَنْ compositum, proprie valet *non est ut:* veluti لَنْ يَفْعَلَ *non est, ut faciat,* i. e. *nequaquam faciet.*

5°. post coniunctionem حَتَّى *adeo ut, usque adeo dum* sive *donec,* quae proprie praepositio est valens *ad, usque ad.* Construitur cum Coniunctivo, quoties *casus quidam cogitari iubetur:* ut كَانُوا يَقُونَهُ حَتَّى يُصْرَعُوا حَوْلَهُ *defendebant eum, donec sternerentur circa eum.* Nam, si quid *narratur* tantùm aut *indicatur,* etiam huic coniunctioni Perfectum vel Imperfectum subiungitur: ut مَرِضَ حَتَّى لَا يَرْجُونَهُ *aegrotavit, adeo ut desperarent* (vel potiùs, *atque adeo* de-

desperabant) de eo. Rarus tamen post hanc coniunctionem usus est Imperfecti.

6°. post أَوْ *aut*, ita ut propter sequentem modum volendi haec particula *nisi forte* valeat: ut لَأَقْتُلَنَّهُ أَوْ يُسْلِمَ *profecto interficiam eum, aut* (sive *nisi forte*) *Moslemus fiat;* nam sensus est: *aut pone hunc casum, eum Moslemum fieri.* Similiter, quando diversi casûs cogitari iubentur, et repetita coniunctio *sive* transferenda est; ut, *Nihil ad te attinet,* أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبَهُمْ *sive ignoscat iis, sive puniat eos.*

7°. post فَ *ac, atque* (§ 221, 5°.), quando in antecedente enuntiatione modus volendi (Imperativus, Iussivus vel Coniunctivus) usurpatus est, vel saltem aliqua ei subest voluntatis significatio, atque eâ coniunctione aliquid subnectitur, quod ex antecedente pendet aut consequitur. Coniunctio tunc *ut, ita ut,* vel, si negativa enuntiatio antecedit, *ne,* transfertur. Exempla: اِغْفِرْ لِي يَا رَبِّي فَأَدْخُلَ ٱلْجَنَّةَ *ignosce mihi, Domine mi, ac* (sive *ut*) *veniam in Paradisum;* لَا تُؤَاخِذْنِي فَأَهْلِكَ *ne castiges me, ac* (sive *ut ne*) *peream;* هَلْ زَيْدٌ فِي ٱلدَّارِ فَأَمْضِيَ إِلَيْهِ *Zeidusne domi est, ut me conferam ad eum?* sensus enim est: *scire volo, an domi sit, ac tunc me ad eum conferam.* — Similiter interdum

8°. post simplicem particulam copulativam وَ, adeo ut valeat *quum* vel *ita ut simul.* Exempla: لَا تَنْهَ عَنِ ٱلْخُلْقِ وَتَأْتِيَ مِثْلَهُ *ne vetes aliquam agendi rationem, quum* (vel *ita ut simul*) *facias aliquid simile;* هَلْ تَأْكُلُ ٱلسَّمَكَ وَتَشْرَبَ ٱللَّبَنَ

num

num edes pisces, *quum* (vel *ita ut simul*) *bibas lac?* nam sensus est: *nolo te edere pisces et simul bibere lac.* — Denique

9°. post إِذَنْ *tunc*, si casus quidam cogitari iubetur; ut si quis dicenti, *Invisam te*, respondet: إِذَنْ أُكْرِمَكَ *tunc honorifice te excipiam;* seu proprie: *tunc ita statue*, *me te honorifice excepturum esse.*

4. *De usu formae modorum volendi paragogicae.*

240. Est haec forma paragogica *expressior* quaedam *voluntatis significatio.* — In *imperando* annexa Imperativo syllaba paragogica per *age*, *quaeso*, aut similem interiectionem, reddi potest. — Sed *Iussivi* seu *Coniunctivi* forma paragogica ad voluntatem significandam non tantùm ibi adhibetur, ubi etiam simplex horum modorum forma usitata est, ita ut tantummodo expressior enuntiandi modus sit: sed potissimum usurpatur in iis casibus, in quibus formâ simplici uti insuetum est. Itaque frequentissimus eius usus est, si quis *se aliquid velle*, aut *animi sui propositum*, *in primâ personâ* pronuntiat (coll. § 235); et tunc, nisi negativa enuntiatio est et negandi particula لَا praemittitur, semper particula asseverandi لَ praefigitur (§ 221, 7°.): ut لَأَفْعَلَنَّ *profectò facere volo.* In *tertiâ* et *secundâ* personâ *optationem* significat: ut لَا تَقُولَنَّ *ne dicas*, *quaeso.* Et in omnibus personis frequenter usurpatur, ubi *significanter casus* quidam *cogitari iubetur;* atque ut plurimum, nisi interrogativa enuntiatio est,

est, particula لَ praefigitur, adeo ut id, quod cogitari iubeatur, simul factum iri assereretur: ut لَيَقُولُنَّ *non dubium quin dicturi sint,*

5. *De usu Participii et Infinitivi.*

241. Impersonales verbi modi, Participium et Infinitivus, nomina sunt. — *Participium* nomen quidem (§ 150), sed hoc ipso verbi modus est Perfecto et Imperfecto contrarius, quo id, quod verbum significat, ut rei vel personae *status* enuntiatur, sive de praesenti tempore sermo sit, sive de praeterito vel futuro: quare diversissimis modis in Latinum sermonem convertendus est. Pauca exempla subscribimus: هُوَ نَائِمٌ *dormit;* قَالَ وَأَنَا جَالِسٌ *dixit, et* (sive *dum*) *ego considebam,* vel potiùs *dixit me considente;* كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ ٱلْمَوْتِ *omne animans gustabit* (sive *omnis animantis est gustare*) *mortem;* هُوَ مَقْتُولٌ *hic eius status est, ut interficiatur,* sive *est interficiendus.* — Quia vero idem sensus, ut *statum* significent, omnibus nominibus, atque adeo pronominibus et praepositionibus, communis est; ideo, si attributum nomine quopiam vel pronomine aut praepositione cum suo complemento significatur, nunquam copula inter subiectum et attributum per Participium verbi abstracti seu substantivi كَانَ exprimitur: ut هُوَ بَشَرٌ *is mortalis,* i. e. *est mortalis;* هُوَ فِي ٱلْبَيْتِ *est in domo;* هُوَ أَنَا *is ego* (sum). — De *Infinitivo,* omnium modorum infinitissimo, videantur, quae suprà diximus § 147.

B.

B. DE USU CASUUM NOMINIS.

1. *De usu Nominativi.*

242. De Nominativo casu praeter ea, quae suprà dicta sunt § 186 et 199, pauca tantùm monenda supersunt. — Est casus, quo aliquid simpliciter *nominatur*. Itaque eo quoque ut plurimum enuntiatur nomen, quod ad maiorem significantiam *seorsùm ante enuntiationem* collocatur, dum in subsequente enuntiatione eadem res vel persona per pronomen significatur, veluti اَللّٰهُ رَسُولُهُ عِنْدَكُمْ *Deus — legatus eius apud vos est.* Praecipue autem *subiectum* enuntiationis hoc casu significatur: et verò etiam nomen (vel pronomen), quod ita seorsùm ante enuntiationem profertur, pro subiecto habendum esse videtur, cuius attributum sit sequens enuntiatio. Itaque vertendum: *Deus est, cuius legatus apud vos est.*

243. Tum etiam, quando Infinitivus, Participium aut nomen Adiectivum pro parte enuntiationis cuiuspiam usurpatum est, in Nominativo casu subiungi potest nomen, quo declaretur actionis, conditionis, qualitatisve enuntiatae *subiectum;* et verò hoc casu uti necesse est, si alio modo subiectum illud significare non licet. Exempla: عَذَّبَ زَيْدًا تَعْذِيبَهُ إِسْمَعِيلُ أَبُو زَيْدٍ *cruciavit Zaidum, quemadmodum cruciaverat ipsum* (ad verbum *cruciatu ipsius*) *Ismaël, pater Zaidi;* مَرَرْتُ بِامْرَأَةٍ حَسَنٍ وَجْهُهَا *praeterii mulierem pulchro vultu*, sive *cuius pulcher erat vultus* (ad verbum *mulierem pulchrum vultus eius*); *Duc nos* مِنْ هٰذِهِ ٱلْقَرْيَةِ ٱلظَّالِمِ أَهْلُهَا *ex hoc oppido iniustis incolis* (ad verbum *iniustis incolae eius;*

وَيْلٌ

وَيْلٌ لِلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ *vae duris corde* (ad verbum *duris corda eorum*). Tantummodo post Infinitivum *necessarius* esse *potest* casus Nominativus; videlicet, quotiescunque subiecti vocabulum in Genitivo ut complementum nominale subiungi *nequit*. Post Participium aut nomen adiectivum usurpari quidem potest Genitivus vel Accusativus: sed in multis casibus *praefertur* Nominativus casus, *subiectum* denotans. Nam, quando cum nomine vel pronomine (quod tamen etiam reticeri potest) construitur adiectivum (vel Participium) aliquid denotans, quod *partim* tantum aut *per adiunctum* vel *accidens* rei aut personae, de quâ sermo est, convenit; uti quando Latine dicimus, *Euge virum integrum vitae* (sive *vitâ*) vel *Euge integrum vitae* (sive *vitâ*): tunc igitur, ut *verum* designetur subiectum, in linguâ Arabicâ saepe praefertur, nomen, quod *partem*, *adiunctum* vel *accidens* significat, Nominativo casu enuntiare, dum antecedens adiectivum (vel Participium), huius veri subiecti attributum significans, cum nomine vel pronomine rei aut personae, de quâ sermo est, solo *casu* congruere faciunt: nam *genus* et *numerus* (ut exempla, quae allata sunt, comprobant) ei tribuuntur tanquam attributo veri illius subiecti, quod consequitur. Latine hoc in casu dicitur (si nomen saltem rei aut personae, de quâ sermo est, exprimitur): *virum integrae vitae* sive *integrâ vitâ;* ita ut nomen, quod partem, adiunctum vel accidens designat, in casu obliquo relinquatur, sed antecedens adiectivum non tantum genere et numero, sed etiam casu, cum hoc veri subiecti nomine congruat.

244.

244. Si particula negandi لَا ita cum nomine construitur, ut sensum verbi impersonalis obtineat, nomen subiecti, quod *esse* negatur, pro Nominativo casu, ut suprà vidimus (§ 141), terminationem 3tiae pers. sing. masculinae Perfecti accipit. Hîc verò monendum est, si cum tali nomine in verbum converso aliud nomen per coniunctionem وَ copulatur, hoc posterius Nominativo casu, ut *subiectum*, enuntiari posse: nam satis est semel impersonale illud verbum *est* per terminationem nominis significare. Itaque dicitur لَا رَجُلَ وَٱمْرَأَةٌ فِى ٱلدَّارِ *non vir est feminave est in domo*, aut — لَا رَجُلَ وَٱمْرَأَةٌ *non vir est feminave*. — Sique negandi particula repetitur, pro lubitu aut utrumque, aut alterutrum nomen cum terminatione Perfecti profertur, veluti لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِٱللّٰهِ *non vis est neque potentia est nisi in Deo*, vel لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةٌ *non vis est neque potentia*, vel لَا حَوْلٌ وَلَا قُوَّةَ *non vis neque potentia est;* vel denique, quum prius Nominativo casu enuntietur, etiam posterius eodem casu adiungitur, diciturque لَا حَوْلٌ وَلَا قُوَّةٌ *non vis neque potentia* (est). Quare etiam, si alius generis enuntiatio per وَلَا annectitur, in priore nomen post لَا casu Nominativo proferri potest: ut لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ *non metus* (est) *super illis* (i. e. *non est illis metuendum*) *neque illi tristabuntur.* — Pariter autem, si quando nomini post لَا cum terminatione Perfecti enuntiato nomen adiectivum adiungitur, hoc aut cum eâdem terminatione, aut simpliciter Nominativo casu profertur: ut

لَا رَجُلَ نَائِمٌ فِى ٱلدَّارِ *non est vir dormiens in domo*, aut — لَا رَجُلَ نَائِمٌ. — Monemus quoque, quod probe animadvertendum est, nomen post لَا ita Perfecti terminationem non accipere, nisi quando per constructionem cum hoc nomine *verbi impersonalis* obtinet sensum. Hoc enim locum non habet, si subiectum nomen definitum vel pronomen est, ut si dicitur لَا زَيْدٌ مَرِيضٌ *non Zaidus aeger est;* aut, si nomen subiecti, licet indefinitum sit, non proxime particulam negandi consequitur, ut si dicitur لَا فِى ٱلدَّارِ رَجُلٌ *non est in domo vir* (nam ita per constructionem cum vocibus فِى ٱلدَّارِ particula verbi impersonalis iam obtinuit sensum, et رَجُلٌ simpliciter in Nominativo, ut subiectum, adiungitur); aut denique, si cum nomine indefinito, sed quod complementum quoddam aut terminationem dualem vel pluralem masculinam habet, ita constructa est negandi particula لَا, ut sensus nominis, *nemo* vel *nihil* sive *nullus* vel *nullum* valentis, ei subiiciatur (quâ de re infrà). Hic tamen sensus ei non subiicitur, si construitur cum nomine indefinito, quod terminationem pluralem femininam ـَاتْ habet: tunc enim nomen, perinde ac singulare, cum terminatione Perfecti tanquam verbum impersonale profertur: veluti لَا بَنَاتَ فِى ٱلدَّارِ *non sunt filiae in domo* [f].

245.

---

[f] Video grammaticos statuere, licitum quoque esse لَا بَنَاتَ dicere. Videlicet falsò opinantur, terminationem *a* post لَا in nominibus singularibus casum Accusativum esse, nescio quam ob cau-

2. *De usu Genitivi.*

245. Genitivo casu enuntiatur nomen, quod pro complemento subiungitur alii nomini vel praepositioni (§ 215), ut per hanc *constructionem* utriusque eius, quod utrâque voce designatur, significetur *coniunctio*, atque adeo antecedentis notio per notionem consequentis circumscribatur definiaturve. Sic vel nomina propria aliquando definiuntur: ut طَرَابُلُسُ ٱلشَّامِ *Tripolis Syriae*, زَيْدُ ٱلْخَيْلِ *Zaidus equorum* (altor). Item pronomina: ut interdum مَا; exempli causâ مَا رَأْيِ *quid consilii?* et frequenter ذُو (§ 193), veluti ذُو ٱلْعَقْلِ *qui intelligentiae* (est), sive *cui coniunctio cum intelligentiâ est*, id est *intelligentiâ praeditus*, *homo intelligens*.

246. Nomina formae أَفْعَلُ, quorum idem sensus est, ac gradûs adiectivorum *comparativi* vel *superlativi* in linguâ Latinâ (§ 152), in Arabicâ plerumque *substantivorum* habent vim, atque adeo nomen rei aut personae pro complemento in Genitivo subiunctum habent, quo designetur, *cuius generis* sit illud, quod antecedente nomine significetur. Sic أَفْضَلُ ٱمْرَأَةٍ *praestantissimum feminae*, i. e. *praestantissima femina;* أَفْضَلُ رَجُلَيْنِ *duo viri praestantissimi;* أَفْضَلُ رِجَالٍ *praestantissimi viri*, أَفْضَلُ نِسَاءٍ *praestantissimae feminae*. Animadverti verò debet, complementum, si *definiendum* est, ne-

causam absque Tanvîne prolatum: ex quo ergo conficiunt, etiam pluralia cum terminatione femininâ in casu obliquo absque Tanvîne proferri posse. Atqui, si vera esset haec eorum opinio, ne liceret quidem لَا بَنَاتَ dicere.

necessariò, quum ita *universum* genus significet, plurale vel collectivum aut collectivum pluralivum nomen (vel pronomen) esse: itaque, utrùm de unâ re vel personâ, an de duabus vel pluribus sermo sit, ex adiunctis intelligendum est. Exempla: هِىَ أَفْضَلُ ٱلنِّسَآءِ *est praestantissima feminarum;* أَنْتُمَا أَصْدَقُ ٱلصَّادِقِينَ *vos duo veracissimi veracium estis.* — Eâdem ratione construuntur خَيْرٌ *optimum*, et شَرٌّ *pessimum:* ut خَيْرُ أُمَّةٍ *optima natio.*

247. Possunt quidem *omnium numerorum*, et verò solent *unitatis binariique vocabula*, nominibus rerum vel personarum, quae numerantur, *apponi:* sed *suprà binarium* plerumque tale nomen pro *complemento* cum iis construitur. — Hoc autem nomen vocabulis numerorum a *ternario* ad *denarium* (et verò nonnunquam etiam *binario*) *Genitivo* casu subiungi, et *collectivâ pluralivâ*, vel saltem, si haec inusitata est, *plurali*, formâ enuntiari solet: ut سِتَّةُ رِجَالٍ *sex viri*, سِتُّ بَنَاتٍ *sex filiae.* Solum مِائَةٌ (*centum*), ita pro complemento subiunctum, plerumque in *singulari* pronuntiatur: ut سِتُّ مِائَةٍ sive سِتُّمِائَةٍ *sexcenti.* — Atque hoc ipsum مِائَةٌ, itemque أَلْفٌ (*mille*), complementa sua in *Genitivo* casu et *singulari* numero accipiunt: ut مِائَتَا رَجُلٍ *ducenti viri*, ثَلٰثَةُ آلَافِ دِرْهَمٍ *ter mille nummi argentei.*

248. Eodem modo construi coepta sunt *numeralia adiectiva*, quum *genus* rerum personarumve, de quo sermo est, per subiunctum nomen singulare in Genitivo casu significetur: ut ثَالِثُ يَوْمٍ *tertius dies.*

249.

249. Etiam vocibus كَمْ et كَأَيِّنْ sive كَأَيْ *quot*, quae quasi numeri indefiniti vocabula sunt, complementum in Genitivo subiungitur, si obliqua interrogatio est; et pro arbitrio forma singularis vel collectiva plurativa aut pluralis adhibetur: ut, *Nescio*, قَتَلُوا (sive رَجُلٍ) كَمْ رِجَالٍ *quot viros occiderint.* Item in rectâ interrogatione, si *praepositioni* subiunctae sunt; sed tunc sola singularis forma usitata est: ut بِكَمْ دِرْهَمٍ *quot argenteis?* — Eandem constructionis rationem sequitur كَذَا *tantum*, quod quasi numerale pronomen est.

250. Et pari quoque modo complementum in Genitivo singulari subiungitur impersonali e nomine facto verbo رُبَّ; ut رُبَّ رَجُلٍ *multum viri est*, i. e. *multi viri sunt.* Cf. § 140.

251. Atqui eodem modo in elatiore oratione usurpatur solum nomen in Genitivo singulari, quo designetur *aliquid de* eo *genere* rerum personarumve, quod nomine significatur. Necesse tamen est, ut aliqua antecedat particula: et frequentissime ita Genitivus singularis usurpatur post frequentissimam coniunctionem وَ; ut وَرَجُلٍ *et viri sunt;* — item aliquando post فَ; raró post بَلْ.

252. Denique monendum est, nomen appellativum aliquando definiri per subiunctum in Genitivo casu nomen adiectivum, cui cum articulo constructo nominis proprii sensus tribuitur: ut يَوْمُ ٱلْخَمِيسِ *dies quinti* (hebdomadis diei), i. e. *dies Iovis.* Constructionis eadem ratio est, ac si diceretur exempli causa *mons Thaboris.*

3. De

3. *De statu constructo.*

253. Perinde ut aliud nomen, sic etiam *enuntiatio* pro complemento nomini in statu constructo subiungi potest. Quodsi autem hoc fit, enuntiationi ut plurimum praemittitur particula أَنْ sive أَنَّ vel مَا: nam sine tali particulâ enuntiatio fere tantùm subiungitur certis quibusdam vocabulis, quae *tempus* significant, praesertim si in Accusativo casu aut praepositioni subiuncta pro coniunctionibus usurpantur: ut إِظْهَارُ أَنَّهُ مَاتَ حَتْفَ أَنْفِهِ *ostentationi, eum mortuum esse morte naturali;* هٰذَا يَوْمُ يَنْفَعُ *hic est dies, quo proderit (iustis iustitia sua);* يَوْمَ رَأَيْتُهُ *quo die vidi eum;* مِنْ يَوْمِ رَأَيْتُهُ *ex quo die vidi eum.* Et haec est plerarumque *coniunctionum* origo (§ 215 et 216). — Si praepositio antecedit, ut in postremo exemplo, temporis vocabulum etiam tanquam coniunctio Accusativo casu enuntiari potest, ut dicatur مِنْ يَوْمَ رَأَيْتُهُ, quod ad verbum sic reddi potest: *ex quando vidi eum.*

254. Nomen in statu constructo non solet definiri per articulum, dum definitum esse censetur, si complementum definitum (i. e. nomen cum articulo, pronomen vel nomen proprium) est, sin minùs, indefinitum. Attamen sunt casùs, in quibus, etsi complementum definitum est, antecedens tamen indefinitum manet, ac proinde, si opus est, ut definiatur, etiam cum articulo iungitur.

255. Praecipue hoc obtinet, si complementum antecedenti, ut nomini, in Genitivo quidem subiungitur, sed etiam,

ut

ut complementum verbale, in Accusativo enuntiari potuisset. Quod locum habet:

1°. si antecedens Participium vel adiectivum est, derivatum a verbo, quod complementum suum in Accusativo accipit: ut ٱلضَّارِبُ ٱلْعَدُوِّ *qui ferit hostem*, ٱلضَّارِبُ رَأْسِ ٱلْعَدُوِّ *qui ferit caput hostis*, ٱلضَّارِبُوا ٱلْعَدُوِّ *qui feriunt hostem*; ٱلْحَسَنُ ٱلْوَجْهِ *pulcher facie*, ٱلْحَسَنُ لَوْنِ ٱلْوَجْهِ *pulcher colore faciei*. — Multò magis hoc fit, si complementum Participii pronomen personale inseparabile est, quippe quod eodem modo verbis annectitur: et verò, si primae personae pronomen est, plerumque ut verbi complementum نى usurpatur: veluti ٱلضَّارِبُهُ *qui ferit eum*, et ٱلْمُوَافِينِى *qui venit ad me*. Quin etiam adiectivum sic cum pronomine construere licet: ut ٱلْحَسَنُهُ *pulcher eo* (puta exempli causâ *colore faciei*). — Sed participio vel adiectivo *singularis* numeri, quod ita cum articulo iunctum est, complementum in Genitivo casu subiungere vetant grammatici, si complementum aut indefinitum nomen est, aut definitum quidem, sed ita, ut neque ipsum, neque complementum eius, praefixum habeat articulum. Verùm in *duali* et *plurali* aiunt licere: nam tunc status constructus, etiamsi articulus praefixus est, apparet e terminatione: ut ٱلضَّارِبُوا زَيْدٍ *qui feriunt Zaidum* — Quoties igitur tale Participium aut adiectivum articulo non definitur, indefinitum est, licet definitum sit complementum. Sic رَجُلٌ حَسَنُ ٱلْوَجْهِ vertendum est: *un homme beau de visage.*

2°.

2°. si nomen vocabuli numeri complementum est, quod in Genitivo casu subiungitur (§ 247). Potest quidem, ut definiatur antecedens, articulus complemento praefigi, et dici exempli causâ ثَلٰثَةُ ٱلرِّجَالِ (*les trois hommes*), سِتُّمِائَةِ ٱلدِّرْهَمِ: quia tamen complementa vocabulorum numeri, rerum aut personarum, quae numerantur, *genus* designantia, sine articulo enuntiari solent, et cum plerisque, ut infrà videbimus, semper, atque etiam cum iis, quae plerumque in statu constructo complementum accipiunt, interdum in Accusativo casu struuntur; ideo usitatius factum est, articulum antecedenti praefigere nomini: ut أَلسِّتُّمِائَةِ دِرْهَمٍ, أَلثَّلٰثَةُ رِجَالٍ. Coeptum quoque est utrumque cum articulo enuntiare: ut أَلثَّلٰثَةُ ٱلرِّجَالِ.

256. Tum etiam articulus praefigitur nomini in statu constructo, si complementum nomen est, quod plerumque cum articulo profertur, non ut certa quaedam res aut persona, sed ut certum quoddam *genus* significetur, veluti materiae genus, e quo aliquid factum sit. Sic آنِيَةُ ٱلْفِضَّةِ, *vasa argenti*, indefinitum est, praeterquam quod *genus* definitur et vasa e genere argenteorum esse significatur: ut ampliùs definiatur et certa quaedam ex eo genere vasa designentur, cum articulo dicitur أَلْآنِيَةُ ٱلْفِضَّةِ. Antiquissimis tamen scriptoribus articulus in hoc casu inusitatus esse videtur. Recentiores e contrario articulo in statu constructo nonnunquam etiam tunc utuntur, quando complementum nomen proprium est aut nomen, quod cum articulo iunctum sensum nominis proprii ob-

obtinuit: ut دَيْرُ عُمَرَ *monasterium Omaris*, ٱلْعَرَبُ ٱلْجَاهِلِيَّةُ *Arabes temporis ignorantiae.*

257. Postulat Semiticae linguae ingenium, ut nomini in statu constructo complementum suum continuò subiungatur: in linguâ tamen Arabicâ, certe in stilo poëtico, nonnunquam aliquid offenditur interpositum, praesertim iurisiurandi formula; uti إِنَّ ٱلشَّاةَ تَسْمَعُ صَوْتَ وَٱللّٰهِ رَبِّهَا *en pecus audit vocem (per Deum!) domini sui.* — Atqui vulgò, si complementum non proxime consequitur vel et antecedit, nomen in statu absoluto profertur et complementum per praepositionem لِ, مِنْ, vel et فِي, cum eo construitur.

4. *De usu Accusativi.*

258. Accusativo casu enuntiantur nomina, quae pro complementis construuntur cum *verbis* (§ 183). Est *casus demonstrativus* (p. 105, n. [d]), quo *adiunctum* quoddam, veluti obiectum, et omne *accidens* designatur, cum eo, quod per copulationem subiecti et attributi significatur, coniunctum. Et semper hoc casu huius generis complementa enuntiantur: quare, ut hoc utar, etiam verba كَانَ (*esse*), لَيْسَ (*non est*) et similia alia perpetuò cum Accusativo in sermone Arabico construuntur; ut كُنْ قَنِعًا *esto contentus*, لَسْتُ جَاهِلًا *non sum ignarus.* — Atque etiam, quando nomina per *praepositiones* cum verbo aut copulatis subiecto attributoque iunguntur, eadem est constructionis ratio: nam praepositiones proprie nihil aliud sunt, quàm adverbia sive

 no-

nomina in casu Accusativo (§ 215). Singulos autem casûs, in quibus sine praepositione nomen pro complemento verbali in Accusativo profertur, hîc enumerare longum est: et quid linguae Semiticae, in iisque Arabica, hac in re a Latinâ aut Graecâ differant, optime usus docebit.

259. E dictis iam apparet, Accusativo casu non tantùm proferri *verborum* complementa, sed etiam ea, quibus circumscribuntur et definiuntur *copulata* sive *constructa subiecta attributaque*, etiamsi copula non exprimitur *verbo:* ut هُوَ ٱلْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَهُمْ *is veritas* (Latine: *est veritas*) *confirmans id, quod apud eos est.* — Itaque etiam in *enuntiationibus negativis*, in quibus attributi vice negandi particulae لَا et مَا funguntur, complementum negationis casu Accusativo enuntiatur: veluti مَا هٰذَا بَشَرًا *non est hic mortalis.* — *Attributi* autem vice illae negandi particulae non funguntur, nisi quando subiectum negationis iis proxime subiungitur; et verò, si particula لَا construitur cum nomine *indefinito*, quod nullum complementum neque terminationem dualem aut pluralem masculinam habet, hoc, ut superiùs dictum est, cum terminatione tertiae pers. sing. masculinae Perfecti tanquam verbum impersonale pronuntiari solet (§ 244): ut لَا رَجُلَ نَائِمًا فِى ٱلدَّارِ *non est vir, qui dormiat, in domo.* Sin autem duae negationes *copulantur*, etiam Nominativum casum usurpari posse vidimus: ut لَا شَىْءٌ عَلَى ٱلْأَرْضِ بَاقِيًا وَلَا وَزَرٌ مِمَّا قَضَى ٱللّٰهُ وَاقِيًا *non est res in terrâ, quae permaneat, nec refugii locus, qui ab eo, quod decrevit Deus,*

Deus, tueatur. — Si nomen *definitum* vel pronomen enunciationis negativae subiectum est, لَا non fungitur attributi vice, ideoque, quod de subiecto negatur, ut attributum Nominativo casu profertur: ut لَا مُسْتَوْدَعُ ٱلسِّرِّ ذَائِعٌ لَدَيْهِمْ *depositum arcani non divulgatur apud eos.* Invenitur tamen, certe apud poëtas et in copulatis negationibus, etiamsi definitum subiectum est, attributum tanquam complementum negationis in Accusativo subiunctum: veluti لَا ٱلْحَمْدُ مَكْسُوبًا وَلَا ٱلْمَالُ بَاقِيًا *non laus est, quae acquiratur, neque opes sunt, quae serventur;* لَا أَنَا بَاغِيًا سِوَاهَا وَلَا فِى حُبِّهَا مُتَرَاخِيًا *non sum, qui desiderem aliam praeter eam, nec qui in amore eius languescam.* — Neque etiam attributi, sed e contrario *subiecti* vice fungitur particula لَا, si constructa cum nomine indefinito, quod complementum quoddam aut terminationem dualem vel pluralem masculinam habet, *nemo* vel *nihil* sive *nullus* vel *nullum* valet (§ 244). — Etiam مَا in nonnullis dialectis non fungitur attributi vice, atque adeo id, quod de subiecto negatur, Nominativo casu adiungitur, ut dicatur مَا هٰذَا بَشَرٌ.

260. Porro *nomina* quoque complementa in Accusativo casu accipiunt. — Ac primò quidem complementum, quod cum verbo personali in Accusativo iungitur, id in eodem casu ut complementum verbale construitur cum Infinitivis aut similibus abstractis nominibus ac cum Participiis et adiectivis, quae ab eo verbo derivata sunt, quotiescunque locum non habet aut minùs convenit placetve constructio, ut com-

plementi nominalis, in Genitivo: veluti قَتْلُ ٱلْخَلِيفَةِ جَعْفَرًا *occidere Chaliphae Dja'pharem*, i. e. *quòd Chalipha occidit Dja'pharem;* جَآءَنِى عَمْرٌو طَالِبًا أَدَبًا *venit ad me Amrus, quaerens eruditionem;* ٱلْحَسَنُ لَوْنَ وَجْهِهِ *pulcher colore faciei suae;* مُبْتَغِى جَاهٍ وَمَالًا *quaerens gloriam et opes:* ubi, licet prius complementum in Genitivo subiungitur, alterum, quod per coniunctionem additur, in Accusativo profertur. — Idcirco Participia quoque pluralia et dualia, si pro complemento verbali *pronomen* personale iis *annectitur*, terminationem suam integram possunt servare; ut ٱلضَّارِبُونَهُ *qui feriunt eum.* Sed hoc rarum est; et verò, etiamsi *nomen in Accusativo casu* iis ut verbis subiungitur, tamen ut nomina in statu constructo ea proferre licet: ut ٱلضَّارِبُوا زَيْدًا *qui feriunt Zaidum;* جَآءَ ٱلْأَمِيرُ ٱلْقَاتِلَا أَخَوَاهُ مُحَمَّدًا *venit princeps, cuius duo fratres occiderant Mohammèdem* (in quâ enuntiatione أَخَوَاهُ, quo subiectum designaretur, Nominativo casu adiunctum est, quocum igitur ٱلْقَاتِلَا, ut attributum, etiam genere numeroque congruit, licet primùm cum ٱلْأَمِيرِ constructum sit, secundùm § 243). Et, si pronomen 1^mae^ pers. singulare نِى annectitur (§ 255), Participium in statu constructo non tantùm potest proferri, sed solet: ut هَلْ أَنْتُمْ صَادِقُونِى *an fidem mihi servaturi estis?* هُوَ مُعْيِينِى *fatigat me* (a مُعْيِي).

261. Tum etiam *quantitatis* vocabulis complementum, *genus* rerum personarumve, quarum quantitas significatur, de-

definiens, in Accusativo singulari subiungitur. — Ita semper construuntur *mensurae* vocabula: ut ذِرَاعٌ دِيبَاجًا *cubitus serici;* دِرْهَمٌ فِضَّةً *drachma argenti.* — Causa est, quòd Genitivus casus hîc minùs convenit. Nam per constructionem complementi in Genitivo casu cum antecedente nomine significatur, quae inter duas diversas res vel personas intercedit, *coniunctio.* Sed hîc, *quid illud sit*, quod antecedente significatur, declarandum est. Itaque potiùs *casus* ille *demonstrativus* usurpatur, quo etiam complementa verborum *copiae* et *inopiae*, quae dici solent, enuntiantur, et *quantitatis* vocabulum, licet nomen sit, per *complementum verbale* definitur. Atque ita simul evitatur sermonis ambiguitas: nam, ut hoc utar, دِرْهَمُ فِضَّةٍ significaret *drachmam argenteam.*

262. Eodem modo construuntur *numerorum* vocabula ab *undenario* ad 99: ut عِشْرُونَ رَجُلًا *viginti viri*, ثَلٰثَةَ عَشَرَ دِرْهَمًا 13 *denarii.* Si in Genitivo casu complementum subiungitur, alius constructionis sensus est: veluti عِشْرُوا مُحَمَّدٍ non viginti viros, quibus Mohammedes nomen, sed *viginti* res aut personas *Mohammedis*, de quibus sermo est, exempli causâ camelos aut servos, significat. Et in hoc casu composita indeclinabilia ab 11 ad 19 ita declinari posse dicunt grammatici, ut exempli causâ dicatur خَمْسَةُ عَشَرِ مُحَمَّدٍ *quindecim Mohammedis.* Pariter cum annexo pronomine: ut عِشْرُوكَ *viginti tui.* — Ceterùm etiam ea numerorum vocabula, quae in statu constructo cum nomine in Genitivo

ca-

casu iungere mos est (§ 247), nonnunquam complementum in Accusativo accipiunt (§ 255), attamen formâ collectivâ pluralivâ: ut خَمْسَةُ رِجَالٍ *quinque viri.*

263. Et eandem rationem ut plurimum sequuntur *numeri indefiniti* vocabula كَمْ et كَأَيِّنْ sive كَأَيٍّ, itemque *pronomen numerale* كَذَا, quae in iis tantùm casibus, quos suprà significavimus (§ 249), cum Genitivo struuntur: ut كَمْ رَجُلًا *quot viri?*

264. Etiam *negandi particula* لَا, si construitur cum nomine indefinito, quod complementum quoddam aut terminationem dualem vel pluralem masculinam habet, sensum nominis obtinet, valentis *nemo* vel *nihil* sive *nullus* vel *nihil* (§ 244 et 259), dumque subiecti vice in enuntiatione fungitur, ei, ut *negativo numeri vocabulo*, nomen rei aut personae pro complemento in Accusativo subiungitur: veluti لَا طَالِعًا جَبَلًا ظَاهِرٌ *nemo, qui adscendat montem, apparet;* لَا خَيْرًا مِنْ زَيْدٍ مَوْجُودٌ *nemo melior Zaido invenitur;* لَا رَجُلَيْنِ عِنْدَنَا *nulli duo viri apud nos sunt.*

265. Sunt quoque *aliae particulae*, quae cum Accusativo construuntur. Hoc enim casu profertur enuntiationis subiectum, aut nomen, quod seorsùm enuntiationi praemissum aliàs in Nominativo profertur (§ 242), si enuntiationi praemittuntur particulae عَلَّ sive لَعَلَّ *forsitan*, إِنَّ et أَنَّ, quae proprie *ecce* valent, item compositae كَأَنَّ, *quasi*, et لٰكِنَّ *sed, verùm*, aut denique optandi particula لَيْتَ *faxit numen, utinam!* Videlicet عَلَّ proprie verbum est, *forte facit* signi-

gnificans (§ 214), cum nomine obiectum designante in Accusativo casu construi solitum; particulae demonstrativae إِنَّ et أَنَّ, ut Latinum *ecce*, valent *vide*, *attende;* neque mirum est, optandi particulam لَيْتَ, quum pariter verbi sensum habeat, cum nomine obiectum sive id, quod optatur, significante construi in Accusativo. Necesse verò est, ut subiectum particulae continuò subiungatur, vel saltem non nisi praepositione cum complemento suo ab eâ separetur. Exempla: لَعَلَّ ٱلسَّاعَةَ قَرِيبٌ *forsitan hora propinqua est;* إِنَّ فِي ٱلْبَيْتِ قَوْمًا *ecce in domo homines;* كَأَنَّ ٱلرَّجُلَ أَسَدٌ *quasi vir ille leo sit; Zaidus stat,* لٰكِنَّ مُحَمَّدًا جَالِسٌ *sed Mohammedes sedet;* لَيْتَ أَبَاكَ حَاضِرٌ *utinam pater tuus praesens esset!*

266. Ostendunt haec exempla, attributum nihilò minùs in Nominativo proferri: quare, ut hoc utar, إِنَّ ٱلْأَمِيرَ لَكَرِيمٌ ad verbum transferendum esset, *Ecce principem, generosus* (est). Rarissime hae particulae, certe إِنَّ et لَيْتَ, ita construuntur, ut attributum in complementum verbale, accidens designans, convertatur; quomodo Latinum *ecce* construi solet. Sic poëta dixit: يَا لَيْتَ أَيَّامَ ٱلصِّبَا لَنَا رَوَاجِعَ *O, faxit numen dies adolescentiae nobis redeuntes.* — Sic autem semper construitur إِذَا, quod etiam *ecce* vertitur, sed proprie *ibi* valet, si nomen (vel pronomen) rei aut personae, de quâ agitur, ei pro complemento per praepositionem بِ subiungitur, ut إِذَا بِهِ وَاقِفًا *ibi adest stans*, id est *eccum stantem.*

tem. — Etiam demonstrandi particula هَا nonnunquam ita constructa offenditur, ut, licet subiectum Nominativo casu vel pronomine separato enuntietur, attributum in complementum verbale conversum Accusativo casu subiunctum habeat: ut هَا هُوَ مَقْتُولًا *eccum interfectum.* — Eodem denique modo nomen in Accusativo ut complementum verbale construitur cum nonnullis interiectionibus, quibus pronomen, quod subiectum significet, per praepositionem لِ subiungitur: veluti يَا لَكَ رَجُلًا *ô tibi, quâ vir es!* i. e. *qualis vir es!* يَا لَهَا رَوْضَةً *ô, qualis hortus est!* أُفٍّ لِهٰذَا خَشِعًا *phui, quàm hic est humilis!*

267. Particulae illae, quae subiectum enuntiationis in obiectum convertunt (§ 265), non tantùm, si pronomine personali subiectum designandum est, id sibi, sicut verba annexum habent; sed etiam, quando subiectum particulam non continuò vel post praepositionem cum complemento eius consequitur, aut quando subiectum personâ verbi personalis continetur, ut tamen particula cum complemento obiectum designante construatur, pronomen quoddam personale, subiectum vel aliam praecipuam sequentis enuntiationis partem significans; ei annecti solet: ut إِنَّهُمْ آتِيهِمْ عَذَابٌ *eccos, accidet iis poena;* لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ *forsitan prosperi eritis.* — Frequenter quoque pronomen tertiae pers. sing. masculinum ita annectitur, ut non certam rem aut personam, sed indefiniti quiddam significet, vel ipsum illud, quod sequente enuntiatione explicatur; veluti لٰكِنَّهُ سَيَأْتِي كَثِيرُونَ *verùm venient*

nient multi. — Eodem modo his particulis pro indefinito pronomine interrogativum مَا annectitur. — Quando autem pronomen ita pro complemento, obiectum significante, annexum est, sequentis enuntiationis subiectum, si nomen est, in Nominativo profertur: potest tamen post لَيْتَمَا id, quod optatur, per appositionem in Accusativo casu subiungi.

268. Raro, si talis particula non antecedit, nomen, quod, grammaticâ constructione spectatâ, Nominativo casu ut subiectum enuntiandum esset, sensu spectato in Accusativo ut obiectum profertur. Factum hoc offenditur in constructione cum كَانَ لَهُ *est ei*, quoniam hoc idem ac *habet* valet, et cum verbo, quod formâ obiectivâ impersonaliter usurpatur: veluti كَانَ لَهُ وَزِيرًا *fuit ei vezirus;* قِيلَ عَنْ مَالِهِ شَيْئًا *dicitur* (i. e. *dicunt*) *de opibus eius aliquid.*

269. Deinde frequens quoque *absolutus casûs Accusativi usus* est, ita ut nomen quoddam hoc casu tanquam complementum pronuntietur, quum tamen verbum, cuius complementum sit, reticeatur, sed ideo ipsùm, quod nomen casu *demonstrativo* profertur, sponte suâ intelligatur. — Sic, si quis se aliquid iubenti respondet سَمْعًا وَطَاعَةً *obedientiam et obsequium*, eo ipso, quòd hoc pronuntiat, obedientiam et obsequium *promittens.* — Similiter, qui dicit سُبْحَانَ ٱللّٰهِ *laudem Dei*, (aut cum annexo pronomine de Deo loquens سُبْحَانَهُ, vel Deum alloquens سُبْحَانَكَ), is hoc pronuntians laudem divinam praedicat. — Tum eodem modo usurpatur pronomen 2dae pers. inseparabile, particulae إِيَّا annexum

(§ 218), cum nomine in Accusativo per coniunctionem وَ subnexo, ut in acclamatione alteri significetur, ipsi et ad se et ad alterum illud, quod adiuncto nomine designetur, attendendum, et quidem sibi ab hoc cavendum esse: veluti إِيَّاكَ وَٱلْأَسَدَ *te et leonem!* i. e. *cave tibi a leone!* — Omitto multas alias, in quibus eodem modo demonstrativus ille casus usurpatur, loquutiones. Ut autem alius generis exemplum afferam, in Alkorano post explicitam aliquam legem additur subinde وَصِيَّةً مِنَ ٱللَّهِ *iussum Dei* (hoc esse animadvertas), aut simile quiddam aliud. Ac praeterea de absoluto hoc casûs Accusativi usu singulatim monenda sunt sequentia.

270. Si quod nomen ad maiorem significantiam *seorsùm ante enuntiationem* collocatur, dum in subsequente enuntiatione eadem res vel persona designatur per pronomen, id suprà diximus ut plurimum Nominativo casu proferri (§ 242). Atqui, si pronomen illud in sequente enuntiatione verbi aut complementi verbi (veluti praepositionis) complementum est, saepe nomen illud, quod seorsùm ante enuntiationem collocatur, Accusativo casu pronuntiare aut necesse est, aut praestat, aut licet. — *Necesse est* uti Accusativo, si praemittitur particula, quam *semper* consequitur *verbum:* nam tunc illud nomen enuntiari nequit, tanquam *subiectum*, casu Nominativo; sed dici debet, ut hoc utar, لَوْ مُحَمَّدًا قَتَلَهُ زَيْدٌ *si, Mohammedem* (cogita), *occidisset eum Zaidus;* i. e. *si Mohammedem occidisset Zaidus;* إِنْ مُحَمَّدًا رَأَيْتَ عَبْدَهُ *si Mohammedis video servum;* كُلَّمَا مُحَمَّدًا مَرَرْتُ بِهِ *quoties Mo-*

Mohammedem praetereo. Nisi fortè peculiaris ratio sit, ob quam liceat certe uti Nominativo: quomodo poëta oppositionis gratiâ dixit لَا تَجْزَعِي إِنْ مُنْفِسٌ أَهْلَكْتُهُ وَإِذَا هَلَكْتُ فَعِنْدَ ذٰلِكَ فَٱجْزَعِي *ne horrescas, si Munphisum perire facio, sed si pereo, tunc horresce.* E contrario, si particula إِذَا praemittitur et *ecce* valet, Nominativus casus usurpari debet: nam hoc sensu eam particulam semper sequitur enuntiatio, cuius subiecti cum attributo coniunctio non significatur per verbum personale: ut وَإِذَا مُحَمَّدٌ يَضْرِبُهُ زَيْدٌ *et ecce Mohammedes est, quem caedit Zaidus.* — *Praestat* uti Accusativo, si particula praemittitur, quam *plerumque* consequitur *verbum;* quales sunt *interrogativae*, negativae مَا et لَا et coniunctio حَيْثُ *ubi:* ut مَا مُحَمَّدًا رَأَيْتُ عَبْدَهُ *non Mohammedis vidi servum.* (Attamen interrogandi particula هَلْ ex iis est, post quas Accusativus usurpari *debet*). Item, si verbum in sequente enuntiatione modo Imperativo, Iussivo aut horum formâ paragogicâ enuntiatur: ut اَللّٰهُمَّ عَبْدَكَ ٱرْحَمِ ٱبْنَهُ *Deus! servi tui miserere filii.* Pariter denique, si nomen per coniunctionem connexum est cum enuntiatione, in quâ etiam *verbum* usurpatum, subiectum autem non *ante* hoc verbum collocatum est: ut كُنْتُ حَبِيبَ زَيْدٍ وَمُحَمَّدًا كُنْتُ عَدُوًّا لِأَبِيهِ *fui amicus Zaidi, sed, quod ad Mohammedem attinet, fui inimicus patris eius;* جَلَسَ زَيْدٌ وَمُحَمَّدًا أَذْهَبْتُهُ *consedit Zaidus, sed Mohammedem abire iussi.* — Quodsi verò subiectum in praecedente enuntiatione *ante* verbum col-

 lo-

locatum est, *aeque licitum est* uti Nominativo; ut زَيْدٌ جَلَسَ وَمُحَمَّدًا أَذْهَبْتُهُ vel وَمُحَمَّدٌ أَذْهَبْتُهُ: nam ita *verbum* quidem antecedit, sed hoc verbum ut *attributum* cum subiecto in Nominativo casu constructum est. — Denique, si id, quod in priore enuntiatione verbo praemittitur, non subiectum, sed complementum verbi est, *licet* quidem in utrâque enuntiatione uti Accusativo, sed rectiùs Nominativus casus usurpatur: ut زَيْدًا قَتَلْتُهُ وَمُحَمَّدًا جَرَحْتُهُ, vel زَيْدٌ — وَمُحَمَّدٌ —, *Zaidum interfeci, sed Mohammedem vulneravi.*

271. Tum consuetum est, nomen quoddam in Accusativo casu per coniunctionem وَ cum alio copulare in Nominativo vel Genitivo enuntiato nomine vel pronomine, ut significetur, etiam hoc cum antecedente cogitatione comprehendendum esse: veluti اُسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجَكَ ٱلْجَنَّةَ *habita tu, et uxorem tuam* (puta; i. e. *unâ cum uxore tuâ*) *Paradisum.* Similiter in loquutione: مَا لَكَ وَزَيْدًا *quid tibi est, et Zaidum* (puta)? i. e. *quid tibi cum Zaido negotii est?*

272. Eadem deinde Accusativi casûs ratio est post particulam إِلَّا *nisi, sin minùs*, quae tum *praeter* valet. Videlicet post hanc particulam nomen rei vel personae, quae excipitur, casu demonstrativo enuntiatur:

1°. quoties antecedens enuntiatio affirmatio est; veluti جَآءَنِي ٱلنَّاسُ إِلَّا زَيْدًا *venerunt ad me homines praeter Zaidum;* ad verbum: *venerunt ad me homines; sin minùs, Zaidum* (puta).

2°. si antecedens enuntiatio negatio est, aut negationis vim ha-

habet (ut saepe interrogatio), et quando id, ex quo aliquid excipitur, in eâ expressum est, licet quidem uti Accusativo; ut لَمْ يُكَلِّمْنِي أَحَدٌ اِلَّا زَيْدًا *non alloquutus est me quisquam praeter Zaidum;* مَا أَتَيْتُ بِٱلْكُتُبِ اِلَّا ٱلتَّوْرٰيةَ *non attuli libros* (proprie *non veni cum libris*) *praeter Pentateuchum.* Sed praestat tamen eundem casum usurpare, quo antecedens nomen enuntiatum est, vel potiùs eum, quo utendum esset, si antecedens negatio in affirmationem converteretur. Praestat igitur in sententiis, quas pro exemplis attulimus, زَيْدٌ et ٱلتَّوْرٰيةِ dicere: et rectiùs dicitur لَا أَحَدَ فِي ٱلْبَيْتِ اِلَّا زَيْدٌ (*non est quisquam in domo nisi Zaidus*), quàm زَيْدًا, etsi antecedens أَحَدَ ob constructionem cum negandi particulâ لَا pro casu Nominativo terminationem verbi accepit (§ 141); et مَا جَآءَنِي مِنْ أَحَدٍ اِلَّا أَخُوكَ (*non venit ad me quisquam, nisi frater tuus*) quàm أَخَاكَ, etsi in antecedente enuntiatione pro أَحَدٌ ob constructionem cum مَا, quod proprie pronomen interrogativum est, مِنْ أَحَدٍ dicere placuit. — Si verò id, ex quo aliquid excipitur, in antecedente negatione reticetur, semper id, quod excipitur, eo casu proferendum est, quo id, quod reticetur, enuntiandum foret, si antecedens negatio in affirmationem converteretur: veluti مَا جَآءَنِي اِلَّا أَخُوكَ *non venit ad me, nisi frater tuus:* مَا أَتَيْتُ اِلَّا بِٱلتَّوْرٰيةِ *non attuli, nisi Pentateuchum.* — E contrario, etiamsi id, ex quo exceptio fit, exprimitur, Accusativum casum usurpare oportet, si id, quod excipitur, non eiusdem ge-

generis est; ut مَا جَآءَنِي أَحَدٌ إِلَّا فَرَسًا *non venit ad me quisquam* (*homo*, puta) *praeter equum.* Et praestat certe eo casu uti, quando id, quod excipitur, priùs nuncupatur, quàm id, ex quo excipitur: ut لَمْ يُكَلِّمْنِي إِلَّا زَيْدًا أَحَدٌ *non alloquutus est me praeter Zaidum quisquam.* Denique necesse est usurpare Accusativum, si nova exceptio fit: velut لَمْ يُكَلِّمْنِي إِلَّا أَخُوكَ إِلَّا زَيْدًا *non alloquutus est me, nisi frater tuus* (i. e. *solus me alloquutus est frater tuus*), *excepto Zaido.* Sic enim, quod antecedit, sensum habet affirmationis.

273. Quando id, quod excipitur, pronomine personali designatur, in iis casibus, in quibus, si nomen est, Accusativus usurpatur, pronomine inseparabili utendum est idque annectendum particulae إِيَّا (§ 218): veluti *Non est dux noster,* إِلَّا إِيَّاكَ *praeter te.* Si quando apud poëtam pronomen particulae إِلَّا annexum offenditur, licentia est.

274. Eâdem porro ratione nomen, tanquam *obiectum*, Accusativo seu demonstrativo casu profertur in *appellando*, *vocando* et *exclamando:* ut يَا عَجَبًا *ô mirum!* يَا أَمِيرَ ٱلْمُؤْمِنِينَ *princeps fidelium!* رَبَّنَا *domine noster!* يَا خَيْرًا مِنْ كُلِّ ٱلنَّاسِ *ô bone prae omnibus hominibus!* يَا طَالِعًا ٱلْجَبَلَ *tu, qui adscendis montem!* — Nominativus casus tantummodo usurpatur in *alloquutione*, quando id, quod appellatur, oculis, vel saltem animo praesens est, atque adeo non vocatur, sed simpliciter *nominatur;* ac tunc nomen, si articulus non praefixus est, nihilominus ut definitum absque Tanvîne

pro-

profertur (§ 199): ut يَا خَلِيلَانِ *ó amicorum par!* يَا أَيُّهَا ٱلنَّاسُ *ó homines!* وَا زَيْدُ *eheu, Zaide!* — Veruntamen etiam in hoc casu Nominativus inusitatus est, si nomen *complementum* quoddam in casu obliquo aut praepositionis ope subiunctum vel pronomen annexum habet; causaque esse videtur, quòd talis rei aut personae significatio, quae pluribus verbis fit, non simplex *nomen*, quo res aut persona *nominatur*, sed potiùs *obiecti* cuiusdam *vocabulum* esse videtur. Tunc igitur Accusativus usurpatur. Sed manet nomen in Nominativo, si aliud nomen, eandem rem aut personam alio modo designans, per *appositionem* additur, aut nomen *adiectivum* adiungitur; ac tunc nomen appositum vel adiectivum pro lubitu aut eodem, atque antecedens, casu, aut tanquam *obiectum* in Accusativo enuntiatur; ut يَا مُحَمَّدُ ٱلنَّبِيُّ *ó Mohammedes propheta!* aut يَا مُحَمَّدُ ٱلنَّبِيَّ hoc sensu: *ó Mohammedes! prophetam* (dico). Continuatur autem potiùs casus Nominativus, si nomen, quod adiungitur, complementum habet; ut يَا اِبْرٰهِيمُ خَلِيلُ ٱللّٰهِ *Abrahame, amice Dei!* Attamen, si id, quod cum complemento apponitur, nomen اِبْنٌ *filius*, aut اِبْنَةٌ *filia*, est, hoc, quum personam designet, Accusativo casu proferri non tantùm potest, sed verò solet, ut ita hoc in casu demonstrativo pronuntiatum adiunctum, *quae* persona designetur, significet: ut يَا رَجُلُ ٱبْنَ أَخِي *ó vir, fili fratris mei!* — Ceterùm hoc quoque monendum, si huic اِبْنٌ nomen proprium patris subiungitur et proprium filii nomen antecedit, quo in casu بْن si-

sine ا prosthetico scribitur (§ 49, 2°.), tunc licere quidem antecedens, ut nomen, quod complementum non habet, Nominativo casu proferre: quia tamen, tanquam in statu constructo, sine Tanvîne pronuntiatur (§ 199), etiam, ut in nomine, quod complementum in Genitivo subiunctum habet, Accusativum casum usurpari posse. Dicitur ergo pro lubitu يَا عَلِيُّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ (*ô Ali, fili Abûtâlebi*) et يَا عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ.

275. Similiter denique pronomini primae aut secundae personae interdum nomen casu demonstrativo subiungitur, quo is, qui loquitur, significet, quem sive quos eo pronomine designet. Exempla: نَحْنُ ٱلْعَرَبَ أَقْرَى ٱلنَّاسِ لِلضَّيْفِ *nos, Arabes* (dico), *liberalissimi hominum erga hospitem sumus;* بِكَ ٱللَّهَ نَرْجُو ٱلْفَضْلَ *per te, Deum* (dico), *speramus ubertatem.* — Atque etiam, si cui nomini, quod iam satis definitum est, tamen non unum, sed duo vel plura adiunguntur nomina adiectiva, quibus eadem res aut persona, de quâ sermo est, laudetur aut vituperetur; possunt quidem haec adiectiva eodem, atque antecedens nomen, enuntiari casu, sed licet quoque uti Accusativo: veluti مَرَرْتُ بِزَيْدٍ ٱلْعَاقِلَ ٱلْكَرِيمَ ٱلْفَاضِلَ *praeterii Zaidum, prudentem illum, generosum et excellentem* (dico). Et verò etiam Nominativum usurpare licet, ita ut qualitates illae, quibus res aut persona laudatur vituperaturve, in parenthesi extra enuntiationem collocentur et simpliciter nominentur: veluti مَرَرْتُ بِزَيْدٍ ٱلْعَاقِلُ ٱلْكَرِيمُ ٱلْفَاضِلُ.

276. Reliquum est circa usum Accusativi casûs animadvertere, non tantùm *nomen* (sive solum, sive unâ cum ipsius complemento), sed etiam *enuntiationem* pro complemento verbali usurpari posse; sique attributum talis enuntiationis *nomine* designetur et primum in eâ occupet locum, hoc nomen casu Accusativo proferri, dum tamen subiecti nomen casu Nominativo subiungatur (§ 243). Exempla: يَلْعَبُونَ لَاهِيَةً قُلُوبُهُمْ *irrident* (divina monita) *distractis rebus ludicris eorum animis; Abluam opprobrium gladio*, جَالِبًا عَلَيَّ قَضَآءُ ٱللّٰهِ مَا كَانَ جَالِبًا *inferente mihi decreto Dei, quicquid inferat.* — Quodammodo similis, sed diversae tamen naturae constructio est, cuius hoc sit exemplum: *Quicunque hoc facit, capite mulctabitur*, كَبِيرًا كَانَ أَوْ صَغِيرًا *magnus sit, sive parvus.* Nam hîc كَبِيرًا verbi كَانَ complementum est (§ 258); eo tamen, quòd hoc nomen in Accusativo initio enuntiationis collocatum est, tota enuntiatio tanquam complementum verbale, quod Accusativo casu cum antecedente verbo construitur, sine coniunctione subiuncta est.

C. De usu generis numerique.

277. Praeter ea, quae de genere numeroque iam superiùs dicta sunt, hîc sequentia circa *convenientiam* et *discrepantiam* generis numerique in sermone Arabico animadverti debent.

278. Si res aut persona, de quâ aliquis loquitur, *iam* nomine quodam *nuncupata* aut pronomine designata est; nomen adiectivum, Participium, pronomen aut verbum persona-

 le,

le, quo deinde eadem res aut persona significatur, genere et numero cum illo nomine vel pronomine solet congruere. — Veruntamen

1°. nomen *collectivum* (veluti populi gentisve nomen) sive *singulare*, *quod genus quoddam rerum* (vel *animalium*) *in universum significat*, licet masculini generis sit, tanquam *singulare femininum* construi potest. Quod locum habet, si plurium rerum (vel animalium) singularum iis subiicitur sensus; sic enim nihil differunt a *collectivis plurativis* (§ 177): veluti اَلْخَيْلُ ٱلْمُسَوَّمَةُ *equi notâ distincti;* عِشْرُونَ دِينَارًا نَاصِرِيَّةً *viginti denarii aurei nomine Naçeri insigniti.*

2°. et *collectiva plurativa rerum* (vel *animalium*) vocabula, et *quae horum sensum habent*, possunt quoque, quia *plures res* (vel *animalia plura*) significant, tanquam *feminina pluralia* construi: ut أَيَّامٌ مَعْدُودَاتٌ *dies numerabiles;* خَيْلٌ حَمَلْنَ *equi portarunt.*

3°. eadem verò, si *personas* significant (aut res vel animalia, de quibus, ut de personis, sermo est), plerumque ut *pluralia* construuntur: ut هٰؤُلَاءِ عِبَادِى *servi mei hice;* إِنَّ ٱلرُّسُلَ رَجَعُوا *en legati reversi sunt;* إِنَّ ٱلنِّسَآءَ حَاضِرَاتٌ *en mulieres praesentes sunt;* ٱلْقَوْمُ ٱلْحَاضِرُونَ *populus* (i. e. *homines*) *praesentes;* يَا أَيُّهَا ٱلنَّمْلُ ٱدْخُلُوا مَسَاكِنَكُمْ *formicae, intrate habitacula vestra.* Raró in hoc casu ut singularia feminina usurpantur: veluti أَسْرُ ٱلْمُلُوكِ وَقَتْلُهَا *captivos facere reges et occidere eos.*

4°. etiam *feminina rerum* vel *animalium nomina cum ter-*

terminatione plurali dualive possunt, si tantummodo in universum *genus* significatur, tanquam *singularia* construi: ut جَنَّاتٌ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَارُ *horti, e quorum fundo profluunt flumina;* ٱلْعَيْنَانِ تَنْهَلُّ *oculi lachrymis manant.* Atque ita poëta dixit: يَا حَمَامَاتِ ٱلْأَرَاكِ تَحَمَّلِى رِسَالَةَ صَبٍّ *columbae Arâci, portate epistolam perciti amore;* quamvis columbas ut personas alloquitur.

5°. si *abstracto* vocabulo *concretum* pro complemento subiunctum est, huius potiùs, quàm illius, in constructione spectari potest genus numerusve: et fieri hoc solet, si antecedens nomen abstractum *quantitatis* vocabulum est, ut كُلٌّ vel جَمِيعٌ *omne, universum.* Sic كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ ٱلْمَوْتِ *omnis anima gustatura est mortem;* كُلُّهُمْ مَاتُوا *omne eorum* (id est *omnes*) *mortui sunt.*

279. Eaedem illae, quarum rationes exposuimus, in genere numeroque discepantiae locum habent, si id, de quo agitur, *nondum nuncupatum* est, sed animo eius, qui loquitur, tantummodo obversatur. Itaque etiam, quando pronomen demonstrativum nomini praemittur (§ 209): ut هٰذِهِ ٱلْخَيْلُ *hi equi;* هٰذِهِ ٱلْأَلْفُ أَلْفِ دِينَارٍ *hi millies mille denarii aurei;* أُولَٰئِكَ ٱلرُّؤُوسُ *illa capita;* أُولَٰئِكَ ٱلْجَمَاعَةُ *illa copia.*

280. Quia verò, si id, de quo aliquis loquitur, nondum nuncupatum est, etiamtum indefinita est grammatica nominis forma; ideo in hoc casu et frequentior est, et verò etiam maior esse potest generis numerique discrepantia. Sic dicitur قَالَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ (*dixerunt Israëlitae*), verbo in feminino

singulari prolato, quoniam animo loquentis collectivum obversatur gentis nomen (§ 278, 1°.); quamquam mox ea gens nuncupatur nomine cum terminatione plurali masculino et personas significante بَنُونَ.

281. Ac frequenter nomen adiectivum, Participium, pronomen aut verbum personale, antequam id, de quo agitur, nuncupatum est, *non flectitur*, atque adeo forma *singularis masculina* usurpatur: veluti أَدَاخِلٌ ٱلرَّجُلَانِ *intrantne duo illi viri?* مَا خَارِجٌ ٱلرِّجَالُ *non exeunt viri;* كَانَ ٱلْمُسْلِمُونَ يَقُولُونَ *dicebant Moslemi.* — Rara haec discepantia est in *pronomine demonstrativo*, quod nomini praemittitur (§ 279): ut ذٰلِكَ ٱلرَّجُلَانِ *illi duo viri;* ذَاكَ ٱلْقُصُورُ *illae arces;* هٰذَا ٱلنَّاسُ *hi homines.* — Rarissima quoque est, si de *personis femininis* sermo est; et fere locum non habet, si nomen continuò subiungitur neque collectivum plurativum est. Exempla: غَرَّهُ مِنْكُنَّ وَاحِدَةٌ *seduxit eum vestrûm una;* إِذَا جَآءَكَ ٱلْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ *quando veniunt ad te fideles feminae fugientes;* قَالَ نِسْوَةٌ فِى ٱلْمَدِينَةِ *dixerunt mulieres in urbe.*

282. Speciatim monemus, probe animadvertendum esse, non pauca esse in sermone Arabico nomina concreta, quae si nominum adiectivorum sensum habeant et cum femininis construantur nominibus substantivis pronominibusve, terminatione femininâ nunquam, vel saltem rarò, augeantur: veluti جَارِيَةٌ جَرِيحٌ *ancilla vulnerata.* Vid. § 149 et 169. — Atque in his كَثِيرٌ *multus*, quia per se multitudinem significat, frequenter cum nomine plurali aut collectivo plurativo perso-

nas

nas significante construitur, in singulari formâ relictum: ut رِبِّيُونَ كَثِيرٌ *myriades multae*, رِجَالٌ كَثِيرٌ *viri multi;* rarò cum terminatione femininâ, ut أَوْلَادٌ كَثِيرَةٌ *liberi multi.*

283. Nomina denique formae أَفْعَلُ, quae eundem sensum habent, ac gradus adiectivorum *comparativus* vel *superlativus* in linguâ Latinâ, plerumque *substantivorum* habent vim, ac femininam, aut dualem, pluralem vel collectivam plurativam formam non accipiunt (§ 246): ut هُنَّ أَفْضَلُ مِنِّي *illae praestantiores* (proprie *praestantius*) *sunt, quàm ego.* Accipiunt autem, si tanquam *adiectiva* nominibus substantivis adiunguntur aut praefixum habent articulum: ut ٱلْمَدِينَةُ ٱلْكُبْرَى *urbs maior;* هِيَ ٱلْفُضْلَى *ea praestantissima est;* هُمَا ٱلْأَفْضَلَانِ *illi duo praestantissimi sunt;* هُمَا ٱلْفُضْلَيَانِ *illae duae praestantissimae sunt;* أَنْتُمُ ٱلْأَعْلَوْنَ *vos summi estis.* Idem fieri *potest*, si definiuntur definito, universum genus significante, complemento: veluti هِيَ فُضْلَى ٱلنِّسَآءِ *ea praestantissima mulierum est;* هُمَا أَفْضَلَا ٱلْقَوْمِ *illi duo praestantissimi populi sunt;* أَقْرَبُكُمْ مِنِّي مَجَالِسَ يَوْمَ ٱلْقِيَامَةِ أَحَاسِنُكُمْ أَخْلَاقًا *proximi vestrûm a me sedibus die resurrectionis erunt pulcherrimi vestrûm moribus;* i. e, *ii vestrûm proximas a me die resurrectionis obtinebunt sedes, qui maxime excellunt moribus*, in quo exemplo initio singularis, sed mox collectiva plurativa forma usurpata offenditur.

S E-

SELECTA

EX

THAÂLEBÎI LIBRO FACETIARUM,

IN USUM

STUDIOSORUM LINGUAE ARABICAE

E MANUSCRIPTO CODICE LEIDENSI EDITA ET

ADIUNCTO LEXICO EXPLANATA

A

P. COOL,

V. D. M.

PRAEFATIO.

Initio mihi erat in animo integrum typis vulgare codicem manu scriptum, e quo nunc selectas tantùm edidi partes. Quum enim, ante hos quatuor annos, in Academiam Lugduno-Batavam eo imprimis profectus essem consilio, ut etiam Hamakeri, celeberrimi viri, in litteris orientalibus fruerer institutione; hic me hortatus est, ut anni, quod in eâ urbe studiis meis concessum erat, spatium in codice aliquo Arabico edendo consumerem. Res sane ardua esse viriumque mearum modum excedere videbatur; at placuit tamen vehementer consilium, exsequi jubebat monentis auctoritas. Ex magnâ igitur, quâ gaudet bibliotheca Leidensis, codicum orientalium copiâ delegit mihi Hamaker *Thaâlebîi librum facetiarum*, multis mihi se commendantem nominibus. Erat enim et elegantis scripturae et modicae molis; tum argumenti jucunditatem et utilitatem cum interpretationis facilitate mihi videbatur conjungere. Quid multa? Manum operi admovi. Nec profecto facti me poenitet: incredibile enim quantum ex eo percepi et voluptatis et fructûs. Difficultates autem, in quas incidebam, cum Hamakero communicabam, qui pro eâ, quâ fuit erga discipulos benevolentiâ, gratâ semper memoriâ recolendâ, in suscepto opere nunquam mihi defuit, sed, quotiescunque et quocunque cum adibam tempore, impeditum me laborantemque expediebat. Quâ in re egregiam quoque mihi praestitit opem vir, comitate non minùs, quàm literarum, in primis orientalium, doctrinâ conspicuus, Weijers; cui palam nunc gratum animum

me profiteri posse laetor. Quod utinam et Hamakero superstiti facere liceret! Verum inopinata atque immatura mors nuper hunc nobis eripuit; et Academiam, cujus decus et ornamentum erat, patriam, cujus antiquam in his litteris vindicabat laudem, nec patriam tantùm, sed rempublicam literatam universam, acerbissimo luctu afflixit.

Necdum ad finem perducto opere, ecce elapsus est annus, quem Leidae degere mihi concessum erat. Muneris sanctissimi, cui me dicaveram, ambiendi causâ Amstelodamum repetii. Mox verò ecclesiae Purmerendensis in me collata est cura. Atque hoc fungenti officio, primo quidem tempore otium fere nullum mihi restabat ad inchoatum opus continuandum; sed, cum primùm ejus negotia me non ita occuparent, ut aliquod saltem ab iis vacaret tempus, denuo me accinxi ad absolvendam, quo modo cunque possem, Thaâlebîi codicis editionem.

Eodem fere tempore accidit, ut Roorda, vir multiplici insignis doctrinâ, atque de philosophiâ non minus, quam de literis orientalibus praeclare meritus, Grammaticam suam Arabicam prelo submittendam curaret. Is primus me literarum orientalium amore imbuerat, eumque apud me aluerat; is, per omne tirocinii mei tempus talem mihi se praestitit, praeceptorem dicam, an amicum? et postea quoque tot tantaque in me contulit beneficia, ut, quantum ipsi debeam, sentire possim, dicere non possim. Ille igitur mihi significavit, gratum sibi fore, si selectas e Thaâlebîi opere partes, easque lexico explanatas, pro brevi Chrestomathiâ grammaticae ipsius subjungerem. Quod quàm exoptatum mihi fuerit, ex aequo is demum existimabit, qui noverit, me ipsum jam dudum cogitasse, melius fore, si ex eo codice non nisi anthologiam ederem. Inveniebantur enim in libro insulsa multa, multa etiam obscoena, bibliothecae potiùs tenebris relinquenda, oblivionique tradenda. Neque eò meas valere sentiebam vires, ut aliquod praestarem opus, quo inter do-

ctos

ctos doctrinae laudem mihi conciliarem; adeo ut gratissima mihi accideret haec oblata tironum tamen commodis aliquo modo inserviendi occasio. Vix autem quicquam reperiri poterat, quod huic consilio esset aptius hôc Thaâlebii opere. Nam conscriptum est sermone puro et eleganti, qualem ab eo exspectes, qui optimis clarissimisque Arabum scriptoribus annumeratur; argumenti autem est ejusmodi, ut rerum varietate delectet, jucunditate devinciat. Tum etiam, neque haec minima libelli dos est, intellectu maximam partem tam facilis est, ut, qui grammaticae Arabicae rudimenta bene cognoverit, fere non nisi lexici ope ad eum recte interpretandum indigeat. Caeterum ex eo non tantùm linguae scientiam haurire potest harum literarum studiosus, verum etiam virorum eorum, qui inter Arabes maxime inclaruerunt, notitiam.

Omnibus his rationibus inductus nullus dubitavi consilium mutare, et, probante etiam Hamakero, tantummodo selecta quaedam ex Thaâlebii Facetiis edere. Ferebat autem instituti ratio, imo postulabat, ut ex facetiarum farragine non adeo magnum colligerem numerum, sed eas tantùm, quae lepore et venustate et perspicuitate ceteris praestare viderentur; omissis omnibus, quae ineptae et nugatoriae, quae turpes atque spurcae, omissis quoque iis, quarum sales nimium quaesiti aut reconditi essent, ita ut non nisi longâ disputatione explicari possent. Etenim brevitati studui, ne libelli moles praeter modum cresceret; quamobrem nec interpretationem, nec annotationem ei adjunxi, satis esse ratus difficiliorum locorum sensum in lexico aperuisse. Eadem instituti ratio in causa fuit, cur ultimum codicis caput totum praeterierim: quippe carminibus constans difficilius et ad usum tironum minùs accommodatum esse videbatur. Ne tamen ligatae orationis prorsus deëssent specimina, hic illic versiculos, explicatu faciliores, retinendos putavi; atque ut aliqua saltem a levioribus ad difficiliora esset gradatio, in posterioribus

capitibus vocalium notas rariores adscripsi, in extremo fere nullas.

Restat, ut paucis de Codice manuscripto dicamus atque de auctore. Eorum ille quidem codicum est, quos vir amplissimus Warner bibliothecae Leidensi ex testamento donavit. Notam gerit 1042. Formâ est quadruplicatâ minore; chartâ orientali; scripturâ, quae *Neschi* dicitur, satis nitidâ atque eleganti. Vocalium notae punctaque diacritica, quae dicuntur, quantum ad recte intelligendam scriptoris mentem necessariae, perpetuò adpictae sunt; hic illic autem negligentius. Distributum est opus in capita XII, valde inaequabili tamen paginarum numero. Horum conspectum exhibent pag. 3 et 4 codicis MS. Singulorum capitum inscriptiones ex manu scripto dedimus. Ultimum verò caput, quod omisimus, inscribitur: فِى لَطَائِف ٱلشُّعَرَآء نَظْمًا Initio operis legitur praefatio auctoris, in quâ hunc Facetiarum librum dedicat viro cuidam illustri, Maecenati suo, uti videtur, quem nuncupat ٱلشَّيْخ ٱلْعَمِيدُ أَبُو سَهْلٍ ٱلْحَمْدَوِى. Hunc summis effert laudibus, appellans eum *perfectionem consummatam*, *decus Orientis* et *rhetoricae artis principem*. Deinde libri sui rationem reddit; denique in tria vota exquisitissima, quibus fautori suo bona precatur, desinit. — Codex noster, quoad ex collatis codicum MSS. orientalium catalogis confici potest, unicum est hujus Thaâlebîi operis in Europâ exemplar. Suspicatus quidem est doctissimus Flugel [a], Codicem, ab Urio notatum n°. 294, 6°. sub titulo كِتَابُ

[a] In praefatione ad editionem *Thaâlebîi* operis, cui titulus: كِتَابُ مُونِسِ ٱلْوَحِيدِ فِى ٱلْمُحَاضَرَاتِ; Germanice, *Der vertraute Gefährte des Einsamen, in schlagfertigen Gegenreden*, quam curavit *Viennae* 1829, pag. 27.

كِتَابُ ٱللُّطْفِ وَٱللَّطَائِفِ, idem continere opus, ac nostrum, in catalogo Bibliothecae L. B. insignitum n°. 1478: equidem tamen valde dubito, an recte viderit vir doctus; quoniam ille Urii codex, ut annotatum est, sedecim constat capitibus, noster vero duodecim, nec amplius, complectitur. Neque etiam cum Flügelo putem, opus, quod Hadjî Chalîfa recenset sub titulo لَطَائِفُ ٱلْمَعَارِفِ, idem esse ac nostrum; quandoquidem capitum quum numero, tum argumento, inter se differunt.

De nostro codice hoc praeterea monendum est, in primâ ejus paginâ, praeter Facetiarum libri, duorum aliorum offendi inscriptiones. Ita enim ibi legimus: وفيهِ أَحَاسِنُ كَلِمِ ٱلنَّبِيِّ صَلَّى ٱللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَٱلصَّحَابَةِ وَٱلتَّابِعِينَ وَمُلُوكِ ٱلْجَاهِلِيَّةِ وَمُلُوكِ ٱلْإِسْلَامِ وَٱلْوُزَرَاءِ وَٱلْكُتَّابِ وَٱلْبُلَغَاءِ وَٱلْحُكَمَاءِ وَٱلْعُلَمَاءِ ✿ وَفِيهِ ٱلْأَجْوِبَةُ ٱلْمُسْكِتَةُ تَأْلِيفُ أَبِي إِسْحٰقَ إِبْرٰهِيمَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَوْنٍ ٱلْكَاتِبِ رَحِمَهُ ٱللّٰهُ تَعَالَى [b]. Horum operum illud eodem codicis volumine continetur; hoc autem in eo haud reperitur; nescio quam ob causam. Atque illud quidem eodem plane modo eâdemque manu, quâ prius, exaratum est. Complectitur paginas 94, capita VIII, quae sic inscribuntur:

أَلْبَابُ

[b] De hoc auctore ejusque opere hic laudato nihil comperire potui. Recenset quidem Hadji Chalîfa opus quoddam, eodem inscriptum titulo ٱلْأَجْوِبَةُ ٱلْمُسْكِتَةُ, i. e. *Responsa, quae ad silentium redigunt;* verùm hoc ab eo tribuitur auctori alio prorsus nomine, أَبُو حَامِدٍ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ ٱلْغَزَالِيُّ.

ٱلْبَابُ ٱلْأَوَّلُ، فِى بَعْضِ مَا نَطَقَ بِهِ ٱلْقُرْآنُ ٱلْعَزِيزُ مِنَ ٱلْكَلَامِ ٱلْمُوجَزِ
ٱلْمُعْجِزِ ✿ ٱلْبَابُ ٱلثَّانِى، فِى جَوَامِعِ كَلِمِ ٱلنَّبِيِّ صَلَّى ٱللّٰهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ وَتَمْثِيلَاتِهِ وَٱسْتِعَارَاتِهِ وَتَشْبِيهَاتِهِ ✿ ٱلْبَابُ ٱلثَّالِثُ، فِيمَا رُوِىَ
عَنِ ٱلْخُلَفَآءِ ٱلرَّاشِدِينَ وَٱلصَّحَابَةِ وَٱلتَّابِعِينَ رَضِىَ ٱللّٰهُ عَنْهُمْ
أَجْمَعِينَ ✿ ٱلْبَابُ ٱلرَّابِعُ، فِيمَا جَآءَ عَنْ مُلُوكِ ٱلْجَاهِلِيَّةِ ✿ ٱلْبَابُ
ٱلْخَامِسُ، فِى كَلَامِ مُلُوكِ ٱلْإِسْلَامِ وَأُمَرَائِهِ ✿ ٱلْبَابُ ٱلسَّادِسُ، فِى
لُطَائِفِ كَلَامِ ٱلْوُزَرَآءِ وَٱلسَّادَاتِ ✿ ٱلْبَابُ ٱلسَّابِعُ، فِى بَدَائِعِ ٱلْكُتَّابِ
وَٱلْبُلَغَآءِ ✿ ٱلْبَابُ ٱلثَّامِنُ، فِى ظَرَائِفِ ٱلْعُلَمَآءِ وَٱلزُّهَّادِ وَٱلْحُكَمَآءِ ✿

Patet ex hoc capitum conspectu, in eodem fere, quo nostrum, argumento hoc opus versari; quin in utroque eadem saepe iisdem narrantur verbis, ita ut interdum alterum ad alterius lectionem constituendam plurimum nobis profuerit. Atque omnino inter illa tanta cernitur scribendi generis sermonisque convenientia, ut non suspicari non possis, utrumque ab eodem Thaâlebîo profectum esse auctore.

Reliquum est, ut de hoc videamus. De quo, ut breves esse possimus, industria fecit Flügeli, quâ in suprà laudatâ praefatione de nostro scriptore ejusque scriptis disputavit. Ex ibi dictis et aliunde certum est, Thaâlebîum natum esse A. H. 350, mortuum vero a°. 429 vel 430: nam de eo ipsi Arabum scriptores inter se dissentiunt. Pellionis quaestum exercuit, unde *Thaâlebii* traxit cognomen, quasi dicas *Vulpinum*. Habetur, uti suprà jam diximus, inter optimos elegantissimosque sermonis Arabici scriptores. Anthologico maxime inclaruit scribendi genere, de quo vide Flügelum l. l, pag. 1 sqq. Hujus generis autem tantum non omnia illa novemdecim scripta sunt, quae ibidem, pag. 24 seqq., ad or-

ordinem litterarum recensentur; ex quibus illud maximam nactum est celebritatem, quod fertur sub nomine يَتِيمَةُ ٱلدَّهْرِ فِى مَحَاسِنِ أَهْلِ ٱلْعَصْرِ, i. e. *Pretiosa aevi margarita de locis pulchris aequalium;* in quo *Thaâlebius*, quicquid in poëticis aevi sui scriptis praestantissimum habebatur, diligentissime collegit. Dolendum profectò, ex tantâ Thaâlebii scriptorum copiâ praeter id, quod edendum curavit Flügel, et haecce nostra aliaque, in variis virorum doctorum operibus dispersa, excerpta, nullum typis descriptum in lucem exiisse; et sperandum est, fore ut aliquando veniat laetus dies, quo et haec et alia multa Arabum scripta tineis blattisque eripiantur, fiantque publici juris; ut ita non tantum literarum Arabicarum studium magis magisque promoveatur, verum omnino artes et disciplinae, quibus tantum illae prodesse possunt, in diem florescant. Ad hoc, si edendis hisce selectis aliquid, quantulumcunque sit, contulerim, operae pretium me fecisse laetabor.

Scripsi Purmerendae, a. d. xxvi Januarii anni MDCCCXXXVI.

P. COOL.

LEXICON.

S I G L A.

adv.	i. e. adverbium.
agn.	— agnomine, vel agnomen.
art.	— articulus.
c. c.	— construitur cum.
c. c. a. r.	— construitur cum Accusativo rei.
c. c. a. p.	— construitur cum Accusativo personae.
c. c. g. a.	— construitur cum gemino Accusativo.
coll.	— nomen collectivum.
comp.	— compositus, a, um.
conj.	— conjunctio.
dual.	— dualis.
fem.	— femininum.
form. intens.	— forma intensiva.
masc.	— masculinum.
nom. act.	— nomen actionis.
nom. unit.	— nomen unitatis.
pl.	— pluralis.
pr.	— proprie, proprium.
praep.	— praepositio.
pron.	— pronomen.
scil.	— scilicet.
vid.	— videatur.
vid. gramm.	— videatur grammatica, puta Roordae.

☞ Caeterum hoc animadvertant, quaeso, lectores, me in annorum numeris Moslemorum secutum esse computationem, quorum aera incipit a *fuga* Mohammedis Meccâ Medinam, quae accidit anno p. Chr. n. 622; ita ut a°. significet *anno Hedjrae*, sive *Fugae*.

ا

أ Particula interr. insepar. *An? Num?* Vid. gramm. § 221, 1°.

أَبَدٌ *Sempiternitas.* أَبَدًا *in sempiternum, unquam.*

إِبْرَةٌ *Acus.*

إِبْرٰهِيمُ Nomen proprium: *Abraham.*

إِبْرٰهِيمُ بْنُ ٱلسِّنْدِيِّ Nomen praefecti cujusdam urbis Kufae. n°. 120.

أَبٌ *Pater.* Vid. gramm. § 193 et 195.

أَبُو ٱلْحَسَنِ, n°. 82. Probabiliter celeber ille Grammaticus, mortuus a°. 211, de quo agit Ill. de Sacy in *Anthol. Grammat.* p. 82, 364 et 390.

أَبُو ٱلْحَسَنِ, agn. ٱلْبَدِيهِيُّ, i. e. *extemporalis;* poëta, sic dictus, quia carmina sua ex tempore recitare solebat. Ex narratione ipsa, n°. 134, patet eum fuisse aequalem Thaâlebîo.

أَبُو ٱلْحَسَنِ, agn. ٱلْقُرَيْرِيُّ, i. e. *oriundus ex familiâ τοῦ* قُرَيْر. De hoc viro mihi nihil innotuit, nisi, quod ex ipsa narratione, n°. 134, patet, eum fuisse Thaâlebîi contemporaneum.

أَبُو ٱلْحَسَنِ, agn. patronymico ٱلْمَافَرُّوخِيُّ. De hoc lexica

biographica, quotquot consului, tacent. Ex narratione ipsa, n°. 134, solummodo id effici potest, eum ingenio excelluisse et aequalem fuisse Thaâlebio.

أبو الحسن محمد بن محمد المزني. Vid. محمد.

أبو الحسن علي بن العزيز. Vid. علي.

أبو الحسين, n°. 95. Juris consultus Schafeïticus, judex Meccae Medinaeque, mortuus a°. 415.

أبو الطيب, agn. الطاهري. Quis fuerit quandoque vixerit, ex narratione ipsa, n°. 37, quodammodo effici potest; aliunde mihi non notus est.

أبو العباس احمد بن ابرهيم الضبي. Vid. احمد.

أبو العباس, agn. السفاح, i. e. *Effusor*, scil. *sanguinis*. Chalifa primus ex dynastiâ Abbasidarum.

أبو العباس, agn. المبرد, i. e. *refrigeratus*; nisi legendum sit المبرد, i. e. *refrigerator*. n°. 81. Grammaticus et rhetor celeber, mortuus a°. 186.

أبو العميثل, n°. 76. Vir doctus, mortuus a°. 240.

أبو العيناء. Herbelotius eum vocat *un docteur celèbre*. Imprimis responsis suis lepidis notus fuisse videtur. Fuit aequalis Chalifae Almotawakkeli. n°. 79.

أبو الفتح, dictus كشاجم. n°. 61. Poëta, mortuus a°. 350.

أبو الفتح, agn. البستي, i. e. *oriundus ex urbe Bost*. Poëta illustris, florens sub Samanidarum dynastiâ. n°. 69.

أبو الفضل, agn. البديع sive بديع الزمان, i. e. *prodigium sui aevi*; dictus etiam الهمداني, i. e. *oriundus ex urbe Ha-*

Hamadân. n°. 85. Vir doctus, pariter eloquentiâ atque poëticâ facultate clarus, mortuus a°. 398.

أَبُو بَكْرٍ, agn. اَلصِّدِّيقُ, i. e. *verax*, *veridicus*. Primus Mohammedis prophetae successor.

أَبُو تَمَّامٍ, n°. 34. Poëta celeberrimus, mortuus a°. 231.

أَبُو دُلَفَ. Ibn Challican (cf. Index Tydem. n°. 549) eum vocat *unum ex praefectis chalifae Mâmouni*, *deinceps et Motasemi*. Obiit a°. 226; secundum alios 225.

أَبُو زَيْدٍ, agn. اَلْأَنْصَارِيُّ, i. e. *Medinensis*. Nam Medinae incolae dicti sunt اَلْأَنْصَارُ *adjutores*, quia Mohammedis prophetae conaminibus opitulati sunt. Nomen Grammatici est, mortui a°. 215 vel 214: nam de eo dissentiunt ipsi Arabum historici. n°. 73.

أَبُو عَبْدِ ٱللّٰهِ, agn. اَلْفَارِسِيُّ, i. e. *Persicus*. n°. 92. Iudex quidam urbis Balchae.

أَبُو عَبْدِ ٱللّٰهِ. Vezirus Chalifae Almahdii. n°. 44.

أَبُو عَبْدِ ٱللّٰهِ بْنُ ثَوَابَةَ, n°. 62. Quis fuerit quandoque vixerit, reperire non potui.

أَبُو عَلِيٍّ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ Vid. Lexicon in v. أَحْمَدُ.

أَبُو عَلِيٍّ, agn. اَلصَّيْمَرِيُّ, i. e. *oriundus ex regione vel urbe* اَلصَّيْمَرَةُ. Medicus quidam. n°. 100.

أَبُو عَلِيٍّ, agn. زِنْجِيٌّ, i. e. *Sendjita*, oriundus ex Africae provinciâ *Sendj*. Quis fuerit, et quando vixerit, ex contextu quodammodo effici potest. Dicitur enim n°. 100 اَلْكَاتِبُ

ٱلْكَاتِبُ et aequalis *Abou Alii Asseimarii.* Aliunde mihi non notus est.

أَبُو عَلِيٍّ, agn. ٱلْكَوْسَجُ, i. e. vel *rarâ praeditus barbâ*, vel *edentulus.* n°. 116. De eo nihil mihi innotuit.

أَبُو عُمَرَ, n°. 90. Iudex summus, regnante chalifâ Almotawakkelo, vel ejus antecessore Almoktadero. n°. 156.

أَبُو عَمْرٍو ٱبْنُ ٱلْعَلَاءِ, n°. 72. Unus ex celeberrimis Arabum grammaticis, nec non ex septem, qui dicuntur, Corani lectoribus, mortuus a°. 154.

أَبُو غَسَّانَ, agn. ٱلتَّمِيمِيُّ, i. e. *ex tribu Temimi oriundus.* n°. 38. Vir doctus, quem inter aulicos suos adsciverat Nasr ibn Ahmed. Vid. Lexicon in v. نَصْرٌ.

أَبُو مُحَمَّدٍ, agn. ٱلشَّيْرَجِيُّ, i. e. *olei sesamini mercator.* n°. 94. Iuris Consultus quidam ingeniosus Bagdadi.

أَبُو مُحَمَّدٍ عَبْدُ ٱللّٰهِ بْنُ ٱلْعَزِيزِ Vid. infra عَبْدُ ٱللّٰهِ.

أَبُو مَنْصُورٍ, agn. ٱلسَّاجِي, i. e. *quietus.* n°. 41. Mercator quidam, aequalis Chalifae Arrâdhi Billah. Vid. Lexicon in v. رَاضٍ.

أَبُو نُوَاسٍ. Poëta insignis, qui diem obiit exeunte secundo Hedjrae saeculo. n°. 91.

أَبُو يَحْيَى, agn. ٱلْحَمَّادِيُّ, i. e. *ex familiâ Hammâdi oriundus.* n°. 92. Mihi ignotus est.

أَبُو يُوسُفَ. Iudex summus regnante chalifâ Hârouno Arraschido. n°. 87.

أَبِي

أَبِيَ *Recusavit, noluit.* c. c. أَنْ.

أَتَى 1) *Venit, pervenit ad.* c. c. a. p. vel l. 2) *attulit, produxit.* c. c. بِ p. vel r.

أَثَرٌ, pl. آثَارٌ, 1) *Signum impressum, e quo aliquid cognoscitur.* n°. 68. 2) *impressio*, vern. *indruk*, *invloed.* n°. 100.

إِثْمٌ, pl. آثَامٌ, *Peccatum, crimen, scelus.*

مَأْثَمٌ, pl. مَآثِمُ, Idem.

أَجْلٌ *Causa.* مِنْ أَجْلِ *propter.*

أَحَدٌ *Unus, aliquis, quisquam.* — In composito nomine numerali ordinali حَادِي, fem. ـَةٌ; e. g. حَادِيَ عَشَرَ *undecimus;* حَادِيَةَ عَشْرَةَ *undecima.*

أَخَذَ (Imper. خُذْ) 1) *Cepit, sumsit.* c. c. a. 2) *desumsit, mutuatus est* aliquid ab aliquo c. c. a. r. et مِنْ p. n°. 57.

VIII اِتَّخَذَ *Cepit, sumsit sibi.*

أَخَّرَ V *Tardavit, cunctatus est, retromansit.* c. c. عَنْ.

آخَرُ, fem. أُخْرَى, *alter, alius.* أُخْرَى tamquam adverbium *alterâ vice.*

آخِرٌ, fem. ـَةٌ, 1) *Posterior, postremus, extremus.* اَلْآخِرَةُ *Vita post mortem futura, altera.* 2), pl. أَوَاخِرُ, *extremum rei, finis.*

أَخٌ, pl. إِخْوَانٌ, 1) *Frater.* 2) *socius, amicus.*

أَدَبٌ 1) *Elegantia morum et doctrinae, humanitas.* 2) *sapientia, doctrina.* Pl. آدَابٌ 1) *boni et gratiosi mores.* 2) *scientiae.*

أَدِيبٌ, pl. أُدَبَاءُ, *Elegantiore doctrinâ instructus, humanus, eruditus, doctus.*

أَدِيمٌ *Cutis, pellis.*

إِذْ Particula demonstr., nostrum *daar:* 1) *quum*, 2) *siquidem.*

إِذْ ذَاكَ comp. ex إِذْ et pron. demonstrativo ذَاكَ, pr. *quum id* (tempus) *erat*, i. e. *tunc.*

إِذَا *Quum.* إِذَا مَا *quum, quando.*

إِذًا *Tunc.* وَإِذًا n°. 19 reddi potest per: *quum, si hoc fiat.* فَإِذًا n°. 67: *in hoc casu, quod si ita est.*

أَذِنَ Fut. A. *Permisit.* c. c. فِي r. II *Ad publicas preces convocavit.* n°. 118. X *Rogavit veniam.* c. c. a. p. et لِ r. n°. 24.

أُذُنٌ, pl. آذَانٌ, *Auris.*

أَرْضٌ *Terra, solum.*

أُسْتَاذٌ *Magister, herus, dominus.*

إِسْحٰقُ Nom. pr. *Isaac.*

إِسْحٰقُ, agn. اَلْمَوْصِلِيُّ, i. e. *oriundus ex urbe Mausel* (Mosul) i celeberrimus musicus florens sub Almahdîo et Harouno chalifis. n°. 113.

إِسْحٰقُ بْنُ حُنَيْنٍ Medicus chalifae Almotawakkeli, qui multa Graecorum scripta in linguam Arabicam transtulit, n°. 98.

أَسَرَ *Vinxit.* أَسِيرٌ *Captivus, vinctus.*

اَلْإِسْكَنْدَرُ Nom. Arabicum *Alexandri Magni.*

إِسْمٰعِيلُ

إِسْمَعِيلُ Nomen proprium, *Ismaël.*

إِسْمَعِيلُ بْنُ صَبِيحٍ Scriba chalifae Hârouni arraschîdi. n°. 49.

أَصَّلَ *Firmus, firmâ radice fuit.* X *Eradicavit, perdidit.*

ٱلْأَصْمَعِيُّ n°. 75. Hoc patronymico designatur grammaticus celeber *Abou-Saïd Abd-almalec Ibn-Koraib*, mortuus a°. 215, 216 vel 217; nam hoc certò definiri nequit.

أَعْشَى, plenius أَعْشَى قَيْسٍ, i. e. مِنْ بَنِي قَيْسٍ n°. 91. Poëta Arabs, florens ante Mohammedem, mortuus a°. 7.

أَكَلَ Fut. O. *Edit, comedit.* c. c. a. III *Unâ cum altero edit.*

أَكْلَةٌ Nom. unit. *Comestio una, pastus unus, quo quis saltatur.*

أَلْ Articulus demonstrativus sive definitivus, de quo vid. Grammaticae § 38, 43. 1°. et § 49. 3°. et 4°.

أَلَّا vid. أَنْ.

ٱلَّذِي, fem. ٱلَّتِي, pron. relativ.; in pl. masc. ٱلَّذِينَ; *qui, quae, quod.* Vid. Grammaticae § 210.

أَلْفٌ, pl. آلَافٌ, *mille.*

إِلَاهٌ *Numen, deus;* cum artic. ٱلْإِلَاهُ, pro quo constanter, litterâ ا cum brevi vocali inter duo ل elisâ, pronuntiatur ٱللّٰهُ, ὁ Θεὸς, *Deus*, per excellentiam, *Deus unicus, verus;* Mohammedis sectatoribus nomen Dei usitatissimum, et quasi proprium. — بِٱللّٰهِ *per Deum!* وَٱللّٰهِ idem. — In precibus frequens est auctum ٱللّٰهُمَّ, valetque *ô Deus!*

إِلَى Praep., valens *Versus, ad, in;* tàm de tempore, quam de loco. Peculiaris hujus praepositionis vis est n°. 40,

ubi إِلَيَّ reddendum est per *apud me*, *mihi*. Qui plura hujus significatûs praepositionis إِلَى exempla cupit, adeat *Freytagi Lexicon*.

أَمْ Conj. *Aut*, *sive*, Gall. *ou bien*. e. g. n°. 32 et 73.

أُمّ *Mater*.

أُمُّ سَلَمَةَ. Nomen uxoris Aboul-Abbasi, primi chalifae ex dynastiâ Abbasidarum. n°. 23.

أَمَامٌ إِمَامٌ *Antecessor*, *praeses*, *antistes*. إِمَامٌ فِي ٱلْبَاطِلِ i. e. *princeps in rebus jocosis et ludicris;* sic dicitur poëta *Abou-Nowas*, n°. 127.

أَمَا *Nonne?* — أَمَا أَنَّ ante nomina, et أَمَا أَنْ ante verba, saepe eam vim habet, ut cum proprie valeat *Nonne* (*factum est*) *ut*, jam verti possit *Profecto*, *sine dubio*. n°. 107.

أَمَّا, sive فَأَمَّا, Partic. distinguendis singulis sententiae membris inserviens. Reddi potest, nunc per *verum*, *autem*, *quidem ;* nunc per *quod attinet ad*, e. g. n°. 118. Hac particula praecedente, sequens orationis membrum incipit a praefixo فَ.

أَمَرَ Fut. O. *Jussit*, *mandavit*. c. c. ب r. et a. p.; *imperavit ut* alicui aliq. *daretur*. c. c. ل p. et ب r. n°. 75. V *Imperiose se gessit*. n°. 39.

أَمْرٌ *Res*, *negotium*.

أَمِيرٌ, pl. أُمَرَاءُ, *Imperator*, *princeps*, *dux*. أَمِيرُ ٱلْمُؤْمِنِينَ *princeps credentium*, i. e. *Moslemorum ;* nomen honoris, quod Chalifis privum ac proprium est.

أَمِنَ *Securus*, *tutus*, *sine metu fuit*. IV *Credidit*. ٱلْمُؤْمِنُونَ *credentes ;* quo nomine vulgò appellantur Mohammedis asseclae.

ٱلْمَأْمُونُ

اَلْمَأْمُون i. e. *is, cui fides habetur;* nomen Chalifae septimi ex Abbasidarum dynastiâ.

أُمَيَّةُ Nom. pr. viri, cujus posteri, بَنُوا أُمَيَّةَ dicti, per centum circiter annos chalifatum tenuerunt.

أَنَّ Conj. praecedens verba, *Quod, ut;* c. c. modo conj., e. g. n°. 11. Vid. gramm. § 239, 3°. — بِأَنَّ *eo quod, propterea quod.* n°. 128.

إِنْ Conj. *Si, quodsi, siquando, siquidem.* فَإِنْ *et si, nam si.* لَئِنْ comp. ex لَ adv. *profecto* et إِنْ *si.* n°. 133. إِلَّا comp. ex إِنْ *si* et لَا *non; nisi, sin minus, sin secus, praeterquam.* Vid. gramm. § 219 et 221, 7°.

أَنَّ Conj. praecedens nomina et pronomina, *Quod, ut.* لِأَنَّ *quoniam, propterea quod.*

إِنَّ Conj. praecedens nomina et pronomina, *Utique, sane, etenim.* فَإِنَّ *nam, namque.*

أَنْتَ Pron. pers. masc. *Tu;* fem. أَنْتِ.

اَلْأَنْدَلُس *Andalusia.* Hoc nomine Hispaniam vocant Arabes.

أَنِسَ *Consuevit, assuevit.* III *Consuetudinem et familiaritatem inivit, coluit.* c. c. a. p. Vernaculo sermone: *iemand gezelschap houden.* n°. 23.

أُنْسٌ *Familiaritas.* مَجْلِسُ أُنْسٍ *Sodalitium, sive consessus familiarium.* n°. 115.

إِنْسَانٌ *Homo.* نَاسٌ Coll. *homines.*

أَنِفَ *Praecessit, anterior fuit.* X *Incepit, exorsus est.* c. c. a.

أنا Pron. pers. *Ego.*

أنوشروان Nomen regis Persarum, Iustino et Iustiniano imperatoribus aequalis, qui et *Chosroës* dicitur.

أهل *Homines, qui ad aliquid, sive familiam, sive locum, sive professionem, sive institutum, pertinent.* Sic أهل المجلس, n°. 115, sunt *convivae, sodales.* إلى أهله, n°. 116, *ad domesticos, familiam.*

أهليلجة Nom. unit. *Myrobalanum unum.*

أو Conj. *Aut, vel, sive.*

الأوزاعي, i. e. *oriundus ex tribu* الأوزاع, vel, ut alii putant, *ex pago hujus nominis.* n°. 89. Quis fuerit, nescio: nam non de celebri illo Auzaio ibi sermonem esse, de quo Herbelot. in v. et Ibn Challican ap. Tydem. n°. 369 agunt, exinde patet, quod hic diem obiit supremum a°. 157, Hârouno Arraschîdo adhuc puero undecim annorum.

أول, fem. أولى, *Prior, primus.*

آد Fut. I. *Durus, validus fuit.* II *Firmavit, corroboravit, juvit.* c. c. a. p. n°. 116.

آض Fut. I. *Reversus est.* أيض *Reversio;* hinc in Acc. أيضا Adv. 1) *Rursus, denuo, iterum.* 2) *etiam, quoque.*

آن, cum Art. الآن, *Tempus praesens:* in Acc. الآن *hoc tempore, nunc.*

أين Adv. *Ubi? quo?* من أين *Unde?*

أى Pron. interr. *Quisnam, quaenam, quodnam.* De constructione vid. Grammat. § 212.

أيها

أَيُّهَا Particula vocandi, *ô!*

إِيَّا Partic. cui annectunt Arabes pronomina personalia inseparabilia, quoties his, pro complementis verborum, seorsum uti volunt. Vid. Gramm. § 218.

أَيُّوبُ Nom. pr. *Iobus.*

أَيُّوبُ, cogn. ٱلطَّبِيبُ, i. e. *medicus.* n°. 101.

ب

بِ Praep. insepar., cujus propria vis esse videtur haec, ut quampiam *coniunctionem* significet. Frequentissime igitur reddenda est per *cum*, e. g. n°. 37 بِلَحْمٍ *unâ cum carne.* 2) saepe quoque idem significat ac *per*, et usurpatur, ubi Latini Ablativo utuntur, e. g. n°. 11 بِقَبِيحٍ, n°. 38 بِتِلْكَ ٱللَّفْظَةِ; imprimis ad indicandum pretium, quo quid comparatur, e. g. n°. 112 أَشْتَرَيْنَاكَ بِأَلْفِ دِينَارٍ. 3) haud rarô reddenda est per *in*, e. g. n°. 1 بِيَدِهِ; n°. 6 بِٱلْمَوْتِ *in morte*, i. e. *in actu moriendi*, *moribunda;* n°. 29 بِمُجَالَسَتِنَا. 4) Varia caeteroquin est hujus praepositionis vis in varia cum variis verbis constructione, ita ut nunc vertenda sit *cum*, nunc *ad*, nunc simpliciter per Accusativum. Construitur autem potissimum cum verbis *jungendi*, *adhaerendi*, *capiendi*, *incipiendi*, *confugiendi* et *praetereundi*.

بَحْرٌ *Mare.*

بَخْتِيشُوعُ (بْنُ جَبْرِيلَ) Medicus Hârouni Arraschidi et insequen-

quentium aliquot chalifarum, uti et Mâmouni. n°. 99.

بَخِلَ Fut. A. *Parcus, avarus fuit, talemque se praebuit.* c. c. بِ.

بُدٌّ *Separatio, fuga.* لَا بُدَّ propr. *non est separatio, fuga,* i. e. *necessarium est, non potest non, omnino debet fieri.* c. c. مِن r., e. g n°. 60 لَا بُدَّ مِنْ بَدْرٍ *necesse est, ut adsit nobis luna.* Vid. gramm. § 141.

بَدْرٌ *Luna plena.*

بَدَلَ *Permutavit.* X *Commutare voluit, commutavit.* c. c. بِ.

بَدَهَ *De improviso venit* seu *supervenit.*

بَدِيهَةٌ *Res, quae de improviso accidit.* n°. 113 usurpatur haec vox de sono musico, aures ex inopinato feriente.

بَدَأَ Fut. O. *Coepit, incepit.*

بَرَّ Fut. A. *Benefecit.*

بِرٌّ *Pietas, justitia, munificentia.*

بُرٌّ Coll. *Triticum.*

بَرَأَ *Convaluit e morbo.* Nom. act. بُرْءٌ.

بَرَدَ *Frigidus fuit.* II *Frigefecit.* Part. pass. مُبَرَّدٌ, n°. 81 tanquam substantivum usurpatum, significare videtur *caro frigefacta,* sive *frigida.* ٱلْمُبَرِّدُ vid. suprà ad أَبُو ٱلْعَبَّاسِ.

بَارِدٌ, fem. ـَةٌ, *Frigidus.*

بَرَزَ *Exiit, prodiit in conspectum.* IV *Prodire fecit, conspiciendum praebuit.*

بَرْقٌ *Fulgur, fulmen.*

بَرِمَ *Pertaesus est.* IV *Taedio ac molestiâ affecit.*

بَسَطَ *Expandit* stratum.

بِشْرٌ *Solutio vultûs*, seu *laetitia vultu commonstrata.*

بَصُرَ *Fuit videns.* IV *Vidit*, *conspexit.* c. c. a.

بَطُؤَ *Tardus fuit.* X *Tardum habuit*, *duxit.*

بَطَلَ *Vanus*, *nihil*, *frustrà fuit*, vel *evasit.*

بَاطِلٌ *Vanus;* tanquam substantivum *jocus*, *joculatio.*

بَطْلِيمُوسُ Ita Arabes nomen *Ptolemaei* pronuntiant. — N°. 11 mentio fit Ptolemaei cujusdam, cognomine الاخير, uti in cod. MS. absque notis vocalium legitur, ita ut dubium sit, utrum voluerit scriptor الْآخِرُ i. e. *postremus*, videlicet ex Ptolemaeïs, Aegypti regibus; an الْأَخْيَرُ i. e. *Optimus.* Quodsi haec ejus fuerit mens, intelligitur fortasse Ptolemaeus III, dictus *Euergetes:* atque hoc propterea mihi verosimile esse videtur, quod in altero Thaâlebîi libro, in cod. MS. adjuncto, alicubi tres memorantur Ptolemaei, quorum qui cognominatur الاخير, ordine excipit Ptolemaeum الثَّانِى dictum.

بَطَنَ *Interiorem partem et medium ingressus est* locum. II *Subductitio panno munivit et ornavit vestem;* vernaculo sermone *voeren.*

بَاطِنٌ *Internus.*

بَعُدَ *Distitit*, *longe abfuit*, *remotus fuit.* Nom. act. بُعْدٌ.

بَعْدُ Adv. *Postea*, *deinde*, *amplius.* } Vid. Grammat.
بَعْدَ Praep. *Post.* } § 215 et 220.

بَعِيدٌ

بَعِيدٌ *Distans, longinquus.* بَعِيدًا Adv. *procul.*

بَعْضٌ 1) *Sectio, pars rei;* hinc 2) *Quidam, aliquis.*

بَغْدَادُ *Bagdad;* urbs capitalis Babyloniae.

بَغَضَ *Exosus fuit.* VI *Oderunt sese invicem.*

بَغِيضٌ *Exosus.*

أَبْغَضُ *Valde, magis, maxime omnium, exosus.*

بَغَى VII. *Convenit, decuit.* c. c. لِ p. et أَنْ r.

بَقِيَ *Reliquus et superstes fuit, mansit, permansit.*

بَاقٍ, fem. بَاقِيَةٌ, *Reliquus, restans, superstes.*

بَكَرَ *Diluculo fuit, fecit, venit.* Nom. Act. بُكُورٌ.

بَكَى *Flevit.*

بَلْ Conj., quâ negantur, sive potius corriguntur, quae modo dicta sunt. *At vero, quin, quinimo.* لَا بَلْ Idem.

بَلْخُ *Balch.* Nomen urbis in Perside sitae.

بَلَدٌ, pl. بِلَادٌ, *regio, urbs.*

اِبْلِيسُ *Diabolus.*

بَلَغَ Fut. O. *Pervenit ad* aliq., *nunciatum est* alicui aliq. c. c. a. p. et أَنْ. III *Studio et diligentiâ usus est.* c. c. فِى r.

بَالِغٌ *Perveniens ad optatum finem.*

بَلِيغٌ, pl. بُلَغَاءُ, *Facundus, eloquens, rhetor.*

بَلَا *Exploravit, experiendo probavit.*

بَلَاءٌ *Experimentum, afflictio, calamitas.*

بَلِيَ Fut. A. *Tectus et indutus fuit.*

بَلَى Adv. affirmandi. *Ita est, maxime, utique, profecto.*

بَنَى Fut. I. *Struxit, aedificavit.* c. c. a.

اِبْنٌ sive اَبْنٌ (vid. Grammat. § 48, 4°); inter bina nomina propria in statu constr. بْنُ (vid. l. l. § 49, 2°); *Filius.* اَبْنُ أَخِي propr. *filius fratris mei*, i. e. *nepos.* Pl. بَنُونَ, stat. constr. بَنُوا. *Posteri* alicujus vel ex eodem genere oriundi Arabibus dicuntur *filii.*; e. g. بَنُوا ٱلْعَبَّاسِ *Abbasidae:* بَنُوا سَمَانَ *Samanidae.*

اَبْنُ ٱلْعَمِيدِ, praenomine أَبُو ٱلْفَضْلِ. Vezîrus Sultani Iracae Persicae Rocn-Addaulae. n°. 63.

اَبْنُ ٱلْمُعْتَزِّ. Vid. infra عَبْدُ ٱللّٰهِ بْنُ ٱلْمُعْتَزِّ.

اَبْنُ طَرْخَانَ n°. 115. Vulgo dictus *Alfârâbî.* Vir doctus et philosophus inter Arabes celebratissimus et aevi sui facile princeps; excelluit quoque in arte musicâ. Diem obiit a° 343, secundum alios a° 339.

اَبْنُ عَائِشَةَ, agn. ٱلْقُرَشِي, i. e. *ex Coraischitarum familiâ oriundus.* n°. 119. Ex Camouso, in v. عاش, patet nomen عَائِشَةُ tam viris, quam feminis proprium esse; itaque multi esse potuerunt, quibus vel a patre, vel a matre cognomen اَبْنُ عَائِشَةَ inditum sit: quis vero ex illis hic innuatur, definire nequeo.

اَبْنُ عَبَّاسٍ. Consanguineus, et quidem nepos Mohammedis; unus e praecipuis *sociis*, qui dicuntur, hujus prophetae; vir maximae apud Arabes auctoritatis. n°. 4.

ٱبْنُ عَتِيق n°. 6. In narratione ipsâ dicitur nepos Ajischae, uxoris Mohammedis. Aliunde mihi ignotus est.

ٱبْنُ مُقْلَة Vir doctus, qui in primis artis scribendi peritiâ inclaruit; at perperam tamen antea inventor habitus fuit scripturae Arabicae, quae *Neschi* dicitur. Floruit regnante Moktadero, chalifâ Abbasidâ decimo octavo, cujus et Vezîrus ad tempus fuit. n°. 80.

بُنَيّ Deminut. *Filiolus.* يَا بُنَيَّ *Filiole mi!* بِنْتٌ *Filia.*

بَهْرَام (ٱبْنُ جُورٍ i. e. جُورٍ) Rex Persidis, *Vasanes* Graecis atque Romanis, Theodosio juniori, imperatori, aequalis. n°. 9.

بَهُوَ *Venustus fuit, splenduit.*

بَهِيّ *Pulcher, nitens.*

بَابٌ 1) *Porta, janua.* 2) *caput* libri. 3) trop. n°. 91 أَتَيْتُ ٱلْمَعِيشَةَ مِنْ بَابِهَا pr. *perveni ad*, sive *intravi, vitam a portâ ejus*, i. e. *a recto loco.*

ٱلْبَاقَطَانِيّ n°. 114. Cognomen viri, cujus proprium nomen ignoro. Cognomen illud fortasse traxit a بَاقَطَايَا, vico agri Bagdadensis.

بَالٌ *Status, conditio.*

بَيْتٌ 1) *Domus.* 2) *versiculus carminis.*

بَاضَ Med. ى. *Superavit albedine.*

أَبْيَضُ, pl. بِيضٌ, *Albus, candidus.*

بَيْضَةٌ Nom. unit. *Ovum.*

بَاعَ Fut. I. *Vendidit.* c. c. a. r, vel p. et ب pretii. Pass. بُوعَ vel بِيعَ *veniit.*

بَيْعٌ

بَيْعٌ *Venditio.* n°. 1, أَهُوَ لِلْبَيْعِ *Num haecce (vestis) venalis est?*

بَانَ Med. ى. *Segregata et distincta fuit res.* بَيْنَ Praep. *Inter, in medio.* بَيْنَ يَدَيْهِ pr. *inter manus ejus*, i. e. *coram eo.*

ت

تَبِعَ *Secutus, insecutus, sectatus est.*

تَابِعٌ *Sequens, assecla, sectator.* اَلتَّابِعُونَ Arabibus dicuntur ii, qui familiariter versati sunt cum sociis, qui dicuntur, Mohammedis, vel cum iis, qui hos viderunt.

تَجَرَ *Mercaturam fecit.* تَاجِرٌ *Mercator.*

تَحْتٌ *Quod inferius est;* inde تَحْتَ Praep. *infra, sub, subter.* مِنْ تَحْتِ Idem.

تَرَكَ Fut. O. 1) *Reliquit.* c. c. a. et من r. 2) *missum fecit, omisit.* Nom. act. تَرْكٌ.

تُرْكٌ, pl. أَتْرَاكٌ. *Turcae.* تُرْكِيٌّ *Turcicus.*

تِسْعٌ Nom. numer., forma fem. تِسْعَةٌ, *Novem*, Vid. Grammat. § 201.

تَاسِعٌ *Nonus.*

تَعِبَ *Lassus, defatigatus fuit.* IV *Fatigavit.* c. c. a.

تَعَبٌ *Labor, defatigatio.*

تَقْفُورُ Nomen Arabicum imperatoris Graeci *Nicephori.*

تِلْكَ. Vid. infra ذَلِكَ.

تَمَّ *Totus, perfectus, absolutus fuit.*

أَتَمّ *Perfectior, perfectissimus.*

تَمْر Coll. *Dactylus.*

تَنَأَ *Commoratus est, habitavit.*

تَانِئ, pl. تُنَّاءٌ, *Incola.*

تَابَ Fut. O. *Resipuit, reversus* atque *conversus est* a peccatis. c. c. من r.

تَوْبَة *Resipiscentia, poenitentia.*

ث

ثَأَرَ *Talionem cepit.* Nom. act. ثَأْر.

ثَبَتَ *Stabilis, fixus, constans fuit.*

ثَابِت *Constans, firma mente praeditus.*

ثَابِت بن قرّة n°. 102. Vir medicinae et mathematicae artis scientiâ clarus, qui magno honore fuit apud chalifam Motadhedum, mortuus a° 288.

ثَقُلَ Fut. O. *Ponderosus, gravis, molestus fuit* alicui c. c. على. IV *Oneravit.*

ثِقْل *Onus.*

ثِقَل Nom. act. I formae: 1) *molestum esse.* c. c. على. 2) *molestia, gravitas* in auditu. n°. 28.

ثَقِيل, pl. ثُقَلَاء, *Gravis, molestus, morosus.*

ثَلَاث et ثَلْث Nom. numer., forma fem. ثَلَاثَة et ثَلْثَة, *Tres.* Vid. Grammat. § 201.

ثَالِث

ثَالِثٌ, fem. ةٌ, *Tertius.*

ثُمَّ Adv. *Tum*, *deinde.*

ثَمَرٌ, pl. ثِمَارٌ, *Fructus.*

ثَامِنٌ, fem. ةٌ, *Octavus.*

ثَانٍ (pro ثَانِيٌ), fem. ثَانِيَةٌ, *Secundus.*

ثَنَآءٌ *Encomium.*

ثَابَ Fut. O. *Rediit.* II *Remuneratus est.*

ثَوْبٌ, pl. ثِيَابٌ, *Vestis*, *vestimentum.*

ثَوَابٌ *Remuneratio*, *praemium*, *merces boni operis.*

ثَوَى *Commoratus est* in loco.

مَثْوًى *Locus ubi* quis *commoratur*, *mansio*, *hospitium.*

ج

جَبَرَ *Religavit*, *corroboravit.*

جَبَّارٌ *Validus*, *omnipotens*, *absoluti imperii dominus;* nomen, quod Arabes Deo tribuunt.

جُبْنٌ *Caseus.*

جَحَدَ Fut. A. *Negavit*, *dissimulavit.* c. c. a.

جَحَظَ *Magnâ vel protuberante iride praeditus fuit* oculus.

اَلْجَاحِظُ i. e. *magnos* vel *protuberantes habens oculos;* agnomen Abou-Othmanis ibn-Bahr, viri docti et eloquentis, mortui a° 255. — n°. 116 et 120.

جَحْظَةُ, agn. اَلْبَرْمَكِى i. e. *oriundus ex Barmecidarum gente.* n°. 114 et 132. Vir Musicus, quem in deliciis ha-

habuit Abdollah ibn-Motaz. Vid. infra Lexic. in v. عَبْدُ ٱللّٰه.

جِدٌّ 1) *Studium, opera, labor.* 2) *serium.* جِدًّا adv. *magnopere, valde.*

جَدِيدٌ, fem. ـَةٌ, *Novus.*

جَدَلَ *Firmum reddidit torquendo.*

أَجْدَلُ *Magis vel maxime vehemens et acer in litigando.* n°. 87.

جَرَّ Fut. O. *Traxit.* c. c. a.

مَجَرَّةٌ *Via lactea.*

جَرَحَ *Vulneravit.* جِرَاحَةٌ *Vulnus.*

جَرَى Fut. I. 1) *Fluxit.* 2) *processit, accidit, factum est.* n°. 47 جَرَى يَوْمًا مَدْحُ ٱلنَّاسِ إِيَّاهُ, i. e. *accidit aliquando, ut laudarent eum homines.* — n°. 99 et 134 usurpatur hoc verbum de confabulatione, quae *agitur* binos inter vel plures homines.

جَسَدٌ *Corpus* hominis.

جِسْمٌ *Corpus* quodvis.

جَعْفَرٌ Nomen proprium multorum virorum. — جَعْفَرُ بْنُ وَرْقَاءَ n°. 42. Ex narratione ipsâ patet, eum fuisse aequalem principis Saif-Addaulae; neque aliud quicquam de eo mihi innotuit.

جَعَلَ Fut. A. 1) *Posuit, collocavit.* c. c. a. 2) *fecit, constituit, habuit, putavit.* c. c. a. 3) *coepit, incepit* seq. Fut., e. g. n°. 80: جَعَلَ يَتَعَجَّبُ, i. e. *mirari coepit.* — Passiv. *Constitutus, habitus est.* Sic n°. 6. جُعِلْتُ فِدَاكَ i. e. *Constituar, sim, redemtio tui!* formula Arabibus usita-

tatissima, ejusdem valoris ac si Latine dicas: *devovear pro te!* Vid. gramm. § 232.

جَفَّ Fut. I. *Siccatus fuit.* Elegans locutio occurrit n°. 120: لَا يَجِفُّ لِبْدُهُ, i. e. *non siccatur sella ejus*, ad indicandam *sedulitatem indefessam*, et *fere sine quiete perpetuam.*

جَفْنٌ *Cilium*, seu *palpebra oculi.*

جَلَبَ *De loco in locum eduxit detulitve*, imprimis *vacuum.* n°. 92 in Pass. مَا يُجْلَبُ مِنْ بَلْخَ propr. *quae producuntur ex urbe Balchâ*, i. e. quod nos dicimus: *de voortbrengselen* (producten) *van Balch.*

جَلَسَ *Sedit, consedit, discubuit humi*, orientalium more. Nom. act. جُلُوسٌ. III *Consedit cum* aliq. *assedit*ve ei confabulandi causâ. c. c. a.

جَلِيسٌ, pl. جُلَسَآءُ, *Conviva, sodalis.*

مَجْلِسٌ, pl. مَجَالِسُ, 1) *Locus in quo considunt, conclave.* 2) *consessus* ipse sive *discubitus*, *convivium.*

جَمَعَ Fut. A. 1) *Collegit, congregavit.* c. c. a. 2) *conjunxit.* c. c. بَيْنَ p. vel r., uti et nom. act. جَمْعٌ.

أَجْمَعُ Form. intens. *Omnis, universus.*

جَمُلَ *Pulcher, elegans fuit.* V *Bene pulchreque se habuit.*

جَمَالٌ *Pulchritudo, elegantia.*

جَنَّةٌ *Hortus, Paradisus.*

جُنْدٌ *Exercitus.*

جَنَّسَ II *Homogeneum fecit.*

تَجْنِيس proprie *homogeneum facere*, *assimilare;* in arte rhetoricâ *paronomasia;* et quidem id paronomasiae genus hoc nomine indicatur, quo in eodem versu vel sententiâ eadem vox, vel formâ fere eadem, diverso sensu occurrit. Exemplum vide n°. 98, ubi paronomasia cernitur in اَلرُّوح et اَلرَّاح. Quodsi, uti h. l., haec vocabula insuper ab eadem stirpe derivantur, paranomasia dicitur اشْتِقَاقِى i. e. *etymologica.*

جَهِلَ *Nescivit, ignoravit.*

جَاهِلٌ *Nescius, ignarus.*

جَاهِلِيَّةٌ propr. *Status, sive tempus ignorantiae.* Hoc nomine designant Arabes saecula ante Mohammedem. Oppositum est اَلْإِسْلَامُ.

جَابَ Med. و. IV 1) *Respondit, responsum reddidit*, sive coram fiat, sive datis litteris. c. e. a. 2) *annuit, concessit, morem gessit.* c. c. a. VI *Sibi invicem responderunt.*

جَوَابٌ *Responsum.* جَوَابَةٌ Idem.

جَادَ Med. و. *Liberalis fuit* et *munificus* opibus suis. c. c. ب.

جُودٌ *Liberalitas, munificentia.*

جَوْدَةٌ *Praestantia.*

جَارٌ *Vicinus.*

جَازَ Med. و. *Ivit, transiit, praeteriit.* VIII Idem.

جَاعَ Fut. O. *Esurivit.*

جُوعٌ

جُوعٌ *Fames.*

جَائِعٌ *Esuriens, famelicus.*

جَامٌ *Vas argenteum.*

جَوًى *Ardor dolorque interior.*

جَآءَ Fut. يَجِيءُ 1) *Venit ad* aliq. c. c. a. p. 2) c. بِ r. et a. p. propr. *venit ad* aliquem *cum* aliqua re, i. e. *attulit*, *adduxit* illi eam.

جَيْبٌ, pl. جُيُوبٌ 1) *Sinus indusii vestisque.* 2) *Sinus ipse;* quae diversae notiones in hoc vocabulo, quemadmodum in Lat. *Sinus*, conjunctae sunt.

ح

حَبَّ Fut. I. 1) *Amavit* 2) *delectatus est* aliq. re, *gratum habuit* aliquid. c. c. a.

حَتَّى Conjunct. 1) *donec.* 2) *adeo ut*, sequente Conjunct. e. g. n°. 47: وَمَا قَدْرُ ٱلدُّنْيَا حَتَّى يُمْدَحَ i. e. *ecquis mundi est valor, ut laudetur* cet. Vid. Gramm. § 239, 5°.

حَتَّى مَتَى *Quamdiu?*

حَثَّ *Incitavit, instigavit.* X Idem.

حَجَّ *Litigando vicit.* حُجَّةٌ *Probatio, causae dictio, argumentum, testimonium*, pecul. a judice comprobatum.

حَجَبَ *Texit.* حَاجِبٌ *Qui velum obtendit, janitor, conclavis regii custos.*

حَجَرٌ *Lapis.* ٱلْحَجَرُ ٱلْأَسْوَدُ, n°. 111, *Lapis niger*, per excellentiam. Sic dicitur lapis nigri coloris, templi Meccani

parieti infixus, cui Mohammedanorum superstitio miraculosam vim tribuit, quemque peregrinatores ad sacra Meccana adorare solent centiesque osculari.

حَدٌّ *Acies, acumen* ferri.

حَدَثَ *Exstitit, contigit, accidit.* II *Narravit* alicui aliquid c. c. g. a.

حَدِيثٌ 1) *Narratio, historia, fabula;* pecul. *dictum factumve de Mohammede prophetâ traditum, traditio.* 2) *confabulatio, colloquium.*

حَدَاثَةٌ 1) *Principium, novitas;* hinc 2) *juventus.*

حَادِيَ Vid. أَحَدٌ.

حُرٌّ, pl. أَحْرَارٌ, *Liber, ingenuus.*

حَرَصَ *Avide cupivit.* II *Avidum, cupidumve reddidit, incitavit.* c. c. على.

حَرَكَ *Motus est.* حَرَكَةٌ *Commotio, motus.*

حَرُمَ *Prohibuit.* IV 1) *Ingressus est mensem sacrum.* 2) *peregrinatus est Meccam*, sacra Meccana peracturus. 3) *sacra Meccana peregit.*

حَرَمٌ *Sacrum, res sacra;* hinc اَلْحَرَمُ *sacra*, scil. *urbs*, i. e. *Mecca;* in dual. اَلْحَرَمَانِ *sacrae*, scil. *urbes*, i. e. *Mecca* et *Medina.*

حَزَمَ *Colligavit, constrinxit.*

حُزْمَةٌ *Fascis* lignorum frugumve, *quantum uno capiatur amplexu;* vernaculo sermone *een arm vol.*

حَزِنَ *Tristis fuit.*

حُزْنٌ *Tristitia.* Pl. أَحْزَانٌ *Res tristes.* n°. 116.

حَسَدَ *Invidit.* حَاسِدٌ, pl. حُسَّادٌ, *Invidus.*

حَسُنَ *Bonus, pulcher, elegans fuit.* II *Elegantem, pulchrum fecit, reddidit.* IV 1) *Bene, probe, pulchre egit fecitve.* 2) *bene calluit.* c. c. a. r. 3) *Benefecit* alicui c. c. الى p. X *Bonam pulchramque censuit* aliquam rem c. c. a.

حُسْنٌ *Pulchritudo, praestantia, bonitas.*

حَسَنٌ, fem. ةٌ, *Pulcher, elegans.*

اَلْحَسَنُ بْنُ سَهْلٍ Vezirus chalifae Mâmouni. n°. 52.

حَسَنُ بْنُ وَهْبٍ Frater Soleimanis ibn-Wahb. Vid. Lexicon in hoc nomine. n°. 58.

حَسَنَةٌ *Bonum opus, benefactum.*

حَسِينٌ, pl. حِسَانٌ, *Pulcher.*

أَحْسَنُ *Pulchrior, pulcherrimus, venustior, venustissimus, melior, optimus.* n°. 15. اَلْأَمِيرُ أَحْسَنُ تَشْبِيهًا *Ipse princeps optime eam comparare potest.*

اِحْسَانٌ *Beneficentia, munificentia.*

حَشَمَ *Molestiâ, pudore, irâ affecit.* II Idem. c. c. a. VIII *Pudorem concepit*, impr. prae reverentiâ alicujus, *reveritus est* aliquem in aliqua re. c. c. a. p. et فى r. n°. 28.

حَشَا *Replevit.* c. c. a. r.

حِصْرِمٌ *Racemus immaturus.*

حَضَّ *Instigavit, incitavit.* c. c. a. p. et عَلَى r. Nom. act. حَضّ.

حَضَرَ *Praesens fuit, adfuit* alicui personae vel aliquo loco. c. c. a. Nom. act. حُضُور. IV *Adduxit.* c. c. a.

حَضْرَة 1) *Praesentia.* 2) *excellentia, majestas,* nomen honorificum, quo appellant Arabes principes et nobiliores. 3) *aula regia.*

حَظِيَ *Dignitate, honore et favore gavisus est* apud aliquem c. c. عِنْدَ.

حَفَا *Totondit* capillos crinesve.

حَقَّ *Necessaria, vera fuit res.* II *Veram reddidit rem, fecit ut expleretur* desiderium alicujus.

حَقّ *Ius, quod jure debetur, competit* alicui.

أَحَقّ *Dignior, dignissimus.*

حَكَمَ *Iudicium protulit contra* aliq., *judicavit.* c. c. عَلَى p. VI *Simul adierunt judicem.*

حَكَى Fut. I. 1) *Similis fuit* alic. c. c. a. 2) *narravit, retulit* de aliquo c. c. عَن p. n°. 122.

حَلَّ *Solvit nodum.* c. c. a.

حَلْق *Guttur, fauces.*

حَلَى *Ornavit* mulierem.

حَمَّ *Calida fuit* aqua, et *calefecit* aquam.

حَمَّام *Balneum.*

حَمِدَ *Laudavit.* حَمْد *Laudatio, laus.*

حَامِدٌ i. e. *laudans*, *laudatus*; nomen viri. حَامِدُ بْنُ ٱلْعَبَّاسِ Vezirus chalifae decimi octavi ex Abbasidarum dynastiâ, Moktaderi. n°. 91.

مَحْمُودٌ i. e. *laudatus*; nomen viri. مَحْمُودٌ, agn. ٱلْوَرَّاقُ, i. e. *scriba*; mercator et poëta Bagdadensis, mortuus a° 221. — n°. 112.

أَحْمَدُ i. e. *majore* vel *maximâ laude dignus*; nomen viri. أَبُو ٱلْعَبَّاسِ أَحْمَدُ بْنُ إِبْرٰهِيمَ, agn. ٱلضَّبِّيُّ; Vezirus Sultani Fachreddaulae, post Alsahibum. Vid. Lexic. in hoc nomine. — n°. 68.

أَبُو عَلِيٍّ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ Filius chalifae Arrâdhi Billah. Vid. Lexicon in hoc nomine. — n°. 40.

أَحْمَدُ بْنُ سُلَيْمَنَ n°. 108. Mihi ignotus est.

أَحْمَدُ بْنُ صَالِحِ بْنِ شِيرَزَادَ Vezirus Almotamedi, chalifae Abbasidae decimi quinti. n°. 56.

أَحْمَدُ بْنُ يُوسُفَ Vezirus chalifae Almâmouni. n°. 54.

مُحَمَّدٌ i. e. *laudatus*; nomen viri.

مُحَمَّدُ بْنُ شَبَابَةَ n°. 78. Vir doctus quidam.

مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ ٱلْمَلِكِ n°. 59. Aequalis Alhasani ibn Wahb (Vid. Lexicon in v.); Vezirus, ut videtur.

أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ ٱلْمَلِكِ ٱلزَّيَّاتِ n°. 30. Vezîrus chalifae Almotasemi Billah, clarus quoque grammaticus et poëta, mortuus a° 233. Apud Herbelotium in v. *Zaiat*, Ibn Challic. n°. 706 Ind. Tydem., et Abulf. Annal. II: 168 et

et 184, dicitur آبْنُ ٱلزَّيَّاتِ; quare et h. l. sic legendum videtur.

مُحَمَّدُ بْنُ مُكْرَمٍ. n°. 60. Mihi ignotus est.

مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى, agn. آلْهَاشِمِيُّ i. e. *ex Haschemidarum gente oriundus.* n°. 121. Mihi ignotus est.

أَبُو ٱلْحَسَنِ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ, agn. آلْمُزَنِيُّ i. e. *ex Mozainidarum tribu oriundus;* — nisi legendum sit آلْمُزَنِيُّ, i. e. *elegans*, uti hujus viri agnomen, in altero codice, Thaâlebfi facetiarum libro adjuncto, exaratum invenimus. — Vezîrus Nouchi ibn-Mansour II, septimi regis ex Samanidarum dynastiâ.

مَحْمَدَةٌ, pl. مَحَامِدُ, *Opus laudabile et praeclarum, virtus.*

حَمِرَ IX *Rubuit.* أَحْمَرُ *Ruber.*

حُمَيْرٌ, praenomine أَبُو ٱلْحَارِثِ n°. 123. Mihi ignotus est.

حَمِقَ *Stultus fuit.* أَحْمَقُ Forma intens. *Fatuus.*

حَمَا *Defendit, tuitus est, prohibuit ne* aliquis rem *tangeret.*

حِمًى *inaccessum esse*, vernacul. *ongenaakbaarheid;* proprie de leone, per excellentiam آلْمُحْمِي dicto; verum etiam de viro gravi ac superbo, ad quem non facile aditus patet. n°. 85.

حُمَّى *Venenum.*

حَاجَ *Opus habuit, indiguit.*

حَاجَةٌ 1) *Res necessaria, negotium tale.* 2) *res expetita.*

حَالَ

حَالَ Med. و. *Conversa, mutata fuit* res. V *Convertit se* de loco in locum, *commutavit* statum *cum* alio. c. c. من et الى.

حَالٌ, pl. أَحْوَالٌ, 1) *Status, conditio* 2) *res, negotium.*

حَالَةٌ *Status, conditio.*

حَيَّ a) *Vixit.* IV *Vivum, salvum fecit, reddidit* c. c. a. — b) حَيِيَ *Pudorem concepit.*

حَيَاءٌ *Pudor, verecundia.*

مُحَيَّى *Tota facies, vultus.*

حَيْثُ Adv. *Ubi.* بِحَيْثُ Idem. n°. 107: وَأَنْتِ فِى ٱلْحُسْنِ بِحَيْثُ أَنْتِ propr. *dum tu eo gradu pulchritudinis es, quo es*, i. e. *dum tu tam pulchra es.*

حَارَ Med. ى: *Attonitus fuit.* II *Attonitum, obstupefactum reddidit.* c. c. a.

حَانَ Med. ى. *Tempus adfuit.*

حِينٌ *Tempus.* حِينَ adv. *quum, quando.*

خ

خَبَرَ *Scivit.* IV *Scire fecit, nunciavit, certiorem fecit.* c. c. a.

خَبَرٌ, pl. أَخْبَارٌ, *Rumor, traditio, historia.*

خَبَزَ *Pressit manibus, pinsuit, depsuit* panem.

خُبْزٌ *Panis.* خُبْزُ بُرٍّ *Panis e tritico confectus.*

خَتَمَ Fut. O. 1) *Sigillavit, obsignavit* 2) *finivit, clausit.* aliq. aliquâ re. c. c. a. et ب r.

خَاتَمٌ .

خَاتَمٌ *Annulus signatorius.*

اَلْخَثْعَمِيُّ i. e. *oriundus ex tribu* خَثْعَمُ بْنُ أَنْمَارٍ; agn. poëtae nescio cujus. n°. 129.

خَجِلَ *Pudibundus, attonitus siluit.* IV *Pudore affecit et attonitum reddidit, confudit.* c. a. a.

— خَجَلٌ *Pudor, confusio.*

خَدَمَ *Ministravit, coluit.*

خَادِمٌ, pl. خَدَمٌ, *Famulus, minister.*

. خِدْمَةٌ *Ministerium;* nostr. *opwachting.*

خَرَجَ *Exiit, prodiit.*

خُرَاجَةٌ, pl. san. ـَاتٌ, *Quae e corpore prodeunt, furunculi, ulcera, rubores,* similiaque. n°. 116.

خُرَسَانُ *Chorasâna,* provincia quaedam Persidis.

خَرَفَ *Decerpsit, collegitque* de arbore fructus.

خَرِيفٌ *Tempus, quo colliguntur fructus, autumnus.*

خَزَّ *Transfodit, confixit ac veluti consuit* telo.

خَزٌّ *Sericum, bombyx.*

خَزَرَ Ad hanc stirpem refertur خَيْزُرَانٌ *Radices arundinis fartae Indicae, arundo.* اَلْخَيْزُرَانُ Nomen matris chalifae Hârounis Arraschîdi.

خَزَنَ *Recondidit, asservavit* rem.

خَازِنٌ *Thesaurarius.*

خِزَانَةٌ *Gazophylacium, arca, cista.*

خَسَّ *Ignobilis, vilis fuit.* أَخَسُّ *Ignobilior, vilior, vilissimus.*

خَشِىَ *Timuit, veritus est* ne, *sollicitus fuit.* c. c. أن.

خَصَّ *Tribuit* alicui aliq. *tanquam privum ac proprium.*

خَاصِّيَّةٌ *Proprietas.*

آلْخَصِيبُ Nomen viri. n°. 25. Quis et qualis fuerit, quandoque vixerit, ex ipsâ narratione satis patet. Qui de eo ejusque liberalitate plura cupit, adeat Sam. Lee *Travels of Ibn Batuta*, III: 14—16.

خَصْلَةٌ *Proprietas*, impr. *bona.*

خَضَبَ *Tinxit* manum, crines unguesve. c. c. a.

خَضِيبٌ *Tinctus*, pecul. crinibus.

خَضِرَ *Viruit.* خُضْرَةٌ *Color viridis;* quando de coelo sermo est, *caeruleus.*

خَطَّ *Lineas duxit.* خَطٌّ 1) *Linea*, 2) *scriptura*, ejus *ductus* et *character.*

خَطِئَ *Erravit, peccavit.* IV *Errorem commisit, hallucinatus est.*

خَطَبَ *Orationem habuit.* III *Affatus est, appellavit* aliquem nomine aliquo. c. c. a. p. et بـ n.

خَفَّ *Levis fuit* pondere. II *Levem fecit, levavit.* c. c. a.

خَفِيفٌ, fem. ةٌ, *Levis, agilis, celer.*

خَلَّ 1) *Deminuta et extenuata fuit* caro; 2) *ad inopiam et paupertatem redactus est, indiguit, opus habuit.*

خَلٌّ *Acetum*, ab extenuando sic dictum.

خِلٌّ *Amicus familiaris et intimus;* notione plane con-

 gruit

gruit Latino *necessarius.* خَلِيلٌ 1) Idem. 2) Nom. propr. viri. خَلِيلُ بْنُ أَحْمَدَ Grammaticus celeber et scriptor Arabicus, mortuus a° 175. — n°. 74.

خَلَعَ *Veste* خِلْعَة *appellatâ, honoris ergo, donavit* aliquem. c. c. على p.

خِلْعَةٌ, pl. خِلَعٌ, *Chlamys, vestimentum, quo donatur aliquis honoris causâ a principe.*

خَلَفَ *Venit post* sive *pone* alium. IV *Fefellit fidem* aut *exspectationem* aut *opinionem.* c. c. a.

خَلِيفَةٌ *Successor, vicarius, chalifa;* imperatorum Arabum summorum titulus, cujus propria vis est: *Successor prophetae Mohammedis,* vel etiam خَلِيفَةُ ٱللّٰهِ i. e. *vicarius Dei,* quemadmodum legitur. n°. 112.

خَلَا *Vacuus, desertus fuit, liber patuit* locus. Pass. *Relictus, desertus, evacuatus fuit* locus; hinc i. q. activum. IV *Separavit* aliquid ab aliquo. c. c. a. et من.

خَمَرَ 1) *Operuit, abdidit;* 2) *fermentavit* massam, fermento intus abdito.

خَمْرٌ, feminini, rarius masculini, generis, *Vinum,* ex uvarum succo paratum, sic dictum, vel a fermentatione, vel a coöperiundo, condendo.

خُمَارٌ *Crapula,* et *capitis dolor ex ea ortus.*

خِمَارٌ, pl. خُمُرٌ, 1) *Operimentum,* pec. *capitis,* seu *faciei, muliebre.* 2) *velamentum sinûs.*

خَمْسٌ Nom. numer., خَمْسَةٌ forma fem., *Quinque.* Vid. Gram-

Grammat. § 201. خَامِسٌ, fem. ـةٌ, *Quintus.*

خَافَ, pro خَوِفَ, Fut. يَخَافُ. *Timuit, metuit.* c. c. أن.

خَوْفٌ *Metus, timor.* لِخَوْفِ *metu ne.*

خَاقَانُ n°. 32. Pater veziri chalifae Almotawakkeli اَلْفَتْحُ بْنُ خَاقَانَ, interfecti a° 247.

خَانَ Med. و. *Decepit, fefellit fidem, perfidus fuit.*

خَانٌ 1) *Taberna mercatoria, officina*, probabiliter a fraudibus, quae frequenter ibi committi solent; 2) *hospitium mercatorum*, sive in viâ, sive in urbe structum, ubi cum mercibus diversantur.

خُوَارَزْمِيّ, i. e. *ex provinciâ Khowaresm oriundus;* agn. poëtae Arabici Abou-Bekri Mohammedis Ibn-alabbasi, mortui a° 383, secundum alios a° 393.

خَارَ Med. ى. 1) *Bene se habuit, bono statu fuit.* 2) *habuit* aliquid *bonum prae* alio, seu *magis quam* aliud; *praetulit.* VIII *Elegit, selegit* rem, c. c. على; ex aliqua re. c. c. من. Part. pass. مُخْتَارٌ ; اَلْمُخْتَارُ *selecta* libri.

خَيْرٌ 1) *Bonus* et *bonum.* مَوَاضِعُ ٱلْخَيْرِ n°. 116: *Loca bonis abundantia.* 2) comm. gen. et omnis num., i. q. أَخْيَرُ, *melior, optimus.* e. g. n°. 4. خَيْرُ دَوَابِّكُمْ *praestantissimum jumentorum vestrorum.*

خِيرَةٌ *Bonitas* et *favor Dei.*

خَاطَ Med. ى. Fut. I. *Suit, consuit* vestem. c. c. a.

خِيَاطٌ *Acus.*

د

دَبَّ *Incessit*, pec. *lente leniterque*, *repsit*.

دَابَّةٌ, pl. دَوَابُّ, *Bestia*, *jumentum*. دَابَّةُ ٱلْأَرْضِ i. e. *bestia terrae;* hoc nomine intelligitur *bestia secunda*, de qua in Apocalypsi Joännis Apostoli sermo est. Hanc tempore diei supremi ex monte Zafâ, prope Meccam, proruptûram esse, credunt Mohammedani. Cf. Cor. XXVII: 84, ibique Maraccius.

دَبَرَ *Pone fuit*. دُبْرٌ *Postica pars*. مِنْ دُبُرٍ *a tergo*.

دَجَلَ *Decepit*, *mentitus est*. دَجَّالٌ *Mendax*, *impostor;* cum artic. et plenius scriptum ٱلْمَسِيحُ ٱلدَّجَّالُ *Pseudomessias* sive *Antichristus;* qui, ex Moslemorum opinione, paulo ante judicii extremi diem, a J. C. redituro hastâ occidetur.

دَخَلَ Fut. O. *Intravit* domum c. c. a.; ad aliq. c. c. الى vel على p. III *Interior*, *intimus fuit*, *familiaris fuit*. Nom. Act. مُدَاخَلَةٌ *familiaritas*, *consortium*. IV *Introduxit*.

دِرْهَمٌ, pl. دَرَاهِمُ, *Dirhem;* nummus, pecul. argenteus, quales viginti, interdum et viginti quinque, valebant دِينَارٌ aureum unum. Est Graecum *drachma*. دُرَيْهِمَاتٌ Pluralis forma diminutiva.

دَرَأَ Fut. I. *Scivit*.

دِرْيَاقٌ Vocab. origine Graec., θηρίακον, *theriaca*, *antidotum*.

دَسَمٌ

دَسِمَ *Pinguis fuit* cibus. II *Pinguem reddidit, pinguedine inquinavit.* c. c. a.

دَعَبَ *Lusit et jocatus est.* III *Iocatus est cum* aliq. c. c. a.

دَعَا Fut. O. 1) *Vocavit, clamavit.* 2) *convocavit, invitavit, arcessivit.* c. c. a. p. et الى r. vel p. vel l. VIII اِدَّعَى *Appellavit se, prae se tulit, praetendit, arrogavit* seu *vindicavit sibi* rem. c. c. a. X *Provocavit, stimulavit, permovit, adduxit ad* aliquam rem. c. c. a.

دَاعٍ *Arcessitor, invitator.*

دَعْوَةٌ 1) *Invocatio, precatio.* 2) *invitatio ad convivium.* 3) *convivium.*

دُعَآءٌ, pl. أَدْعِيَةٌ, 1) *Precatio, preces.* 2) *imprecatio, exsecratio.* c. c. على. 3) *benedictio.* c. c. لِ.

دَفْتَرٌ Graec. διφθέρα. *Codex, liber.*

دَفَقَ *Effudit* aquam. V *Effudit se* aqua.

دَقَّ *Contudit, comminuit.* دَقِيقٌ propr. *quod contusum, comminutum est, hinc farina.*

دَلَا IV 1) *Obtulit pecuniam judici, corrumpendi eum causâ* 2) *Attulit argumentum in judicio.* c. c. ب argumenti.

دِمَاغٌ *Cerebrum.*

دَمِيَ *Sanguinem emisit.* دَمٌ *Sanguis.*

دَنٌّ *Seria vini major.*

دِينَارٌ Graec. δηνάριον. *Nummus aureus.*

دَنَا Ult. و. 1) *Propinquus fuit.* 2) *vilis, debilis fuit.*

أدنى, fem. دُنْيَا, *propinquior; proximus:* fem. cum artic. اَلدُّنْيَا, puta اَلْحَيَاةُ, 1) *vita terrestris;* opposit. est اَلْآخِرَةُ: item 2) *hic mundus.* 3) *bona mundana.*

دَهْرٌ 1) *Tempus.* دَهْرًا *aliquamdiu.* 2) *fortuna.*

دَآءَ Med. و. *Aegrotus fuit.* دَآءٌ *Morbus.*

دَوَاجٌ *Vestimentum, quod superinduitur reliquis, epomis, pallium, toga.*

دَارٌ, pl. دُورٌ, *Habitaculum, domus, aedes.*

دَالَ Med. و. *Celebritatem nactum est* aliquid. دَالَّةٌ *Celebritas, fama.*

دَامَ Fut. O. *Mansit, permansit, diu* et *perpetuus fuit* in aliq. re. c. c. على r. vel l. IV *Perpetuum fecit.* c. c. a.

دِيوَانٌ Vox origine Persicâ, pl. دَوَاوِينُ, 1) *Concilium,* 2) *codex rationarius.* n°. 91. وَقْفًا عَلَى ٱلدَّوَاوِينِ propr. *et hi erant praefecti codicibus rationariis,* i. e. *his res aeraria, redituum publicorum cura incumbebat.*

دَوِيَ *Aegrotavit.* III *Medicatus est.* c. c. ب remedii. VI *Sibi ipse medicinam fecit, se ipse medicatus est.* c. c. ب remedii et من morbi.

دَوَآءٌ, pl. أَدْوِيَةٌ, *Medicamentum, remedium.*

دِيكٌ *Gallus gallinaceus.*

دَانَ Med. ى. *Creditum mutuumve petiit,* vel *cepit.* X Idem. N°. 126 يَسْتَدِينُ عَلَى مَوْتِهِ *mutuam petiit* vel *cepit pecuniam in mortem ejus* (patris), i. e. *mortuo patre solvendam.*

دَيْن *Debitum, creditum, aes alienum.*

دِين *Cultus Dei, religio.*

ذ

ذَا Pron. demonstr. *Hic, hoc.*

ذَاكَ, si ad feminam sermo fit ذَاكِ, *Iste, ista, istud.*

إِذْ ذَاكَ, vid. إِذْ.

ذُبَابَة Nom. unit. *Musca.*

ذَكَرَ 1) *Meminit, recordatus est* rei vel pers. c. c. a. 2) *commemoravit, narravit, laudavit.* c. c. a. et أن. IV *Fecit* aliquem *recordari* alicujus; *in memoriam* ei illum *revocavit.* c. c. g. a. Pass. n. 85. VIII *Recordatus est.*

ذِكْرَى *Recordatio.*

ذَلِكَ, fem. تِلْكَ, Pron. demonstr. *hic, haec, hoc.*

ذَنَبَ *Secutus est, adhaesit.* IV *Crimen commisit, culpam contraxit.*

ذَنْب; pl. ذُنُوب, *Crimen, culpa, peccatum.*

ذَهَبَ *Abiit, discessit, ivit.* IV *Abstulit, sustulit* aliquid. c. c. ب et c. a. r. et عن p. cui aliquid aufertur.

ذَهَب *Aurum.*

ذُو *Possessor* rei, *praeditus* re.

ذَيْل *Postremum cujusque rei*, hinc *syrma:* tropice n°. 37 جَرَّ ذَيْلَ خَجَلٍ propr. *traxit syrma pudoris*, i. e. *pudefactus, confusus est.*

ر

ر

رَأْسٌ *Caput.* رَئِيسٌ *Princeps, praefectus;* pl. رُؤَسَاءُ *primates, optimates.*

رِئَاسَةٌ *Principatus, dominium, praefectura.*

ذُو ٱلرِّئَاسَتَيْنِ n°. 51. propr. *praeditus ambabus praefecturis,* i. e. *summus praefectus in rebus bellicis atque civilibus.*

رَأَى Fut. يَرَى. 1) *Vidit, conspexit.* c. c. a. 2) *visum ipsi est, putavit esse, censuit.* c. c. a. أَرَانِي أَذْكُرُ, n°. 85, *videor mihi ad recordationem adduci.*

رَأْيٌ *Id quod videtur, consilium, opinio, sententia.*

رُؤْيَةٌ *Conspectus.* مِرْآةٌ *Speculum.*

رَبٌّ, pl. أَرْبَابٌ, *Dominus.* رَبُّ صِنَاعَةٍ n°. 91, *magister artis alicujus,* i. e. *excellens et clarus in ea exercenda;* quod nos dicimus *een meester in de kunst.*

رُبَّمَا Propr. *multum est quod;* hinc *saepe, haud raro fit ut.*

رُبُوبِيَّةٌ *Dominium, summa potestas.*

رَبِحَ *Lucratus est.* رِبْحٌ *Lucrum, quaestus.*

رَبَطَ *Ligavit, alligavit.* VIII Idem. c. c. بِ

رَبَعَ *Quartus fuit.*

أَرْبَعٌ Nom. num., forma fem. ـَةٌ, *Quatuor.* Vid. Grammat. § 201.

رَابِعٌ

رَابِعٌ, fem. ةٌ, *Quartus.* رَبِيعٌ *Ver.*

رَجَعَ *Rediit, reversus est.* c. c. عن loci a quo.

رَجُلٌ, pl. رِجَالٌ, *Vir.* Interdum abundat, quemadmodum Graec. ἀνὴρ, e. g. n°. 30: أَنَا رَجُلٌ أَعْجَمِيٌّ *sum vir barbarus.*

رَجَا Fut. O. *Speravit, spem posuit in re.*

رَجَآءٌ *Spes.* أَرْجَى *Magis, maxime sperans.*

رَحُبَ *Amplus fuit.* II 1) *Invitavit ad amplum locum.* 2) *gratulatus est* alicui *adventum*, vernaculum *verwelkommen, welkom heeten.* c. c. ب.

مَرْحَبٌ *Amplitudo, commoditas.* مَرْحَبًا Vox salutantis hospitem; propr. *commodum, amplum habes locum!* nostrum *welkom!* c. c. ب.

رَحِمَ *Misericors, clemens, propitius fuit* erga aliq. c. c. a.

رَحْمَةٌ *Misericordia.* رَحِيمٌ *Misericors.*

رَخُصَ Fut. O. 1) *Lenis, mollis, laxus fuit.* 2) *vilis pretii fuit* res.

رُخْصَةٌ *Lenitas, indulgentia, venia.*

رَدَّ Fut. O. 1) *Repulit, avertit.* c. c. a. 2) *repulit, rejecit in* aliq., i. e. *non accepit* ab aliquo rem. c. c. a. r. et على p. 3) *redđidit.* II *Reddidit, repetiit, iteravit.* c. c. a.

رَزَقَ *Largitus est* alicui aliquid. c. c. g. a. Pass. *accepit.* c. c. a. r.

رِزْقٌ, pl. أَرْزَاقٌ, *Stipendium.*

رَسَلَ *Misit nuntium.*

رَسُولٌ *Nuntius, legatus.* رَسُولُ ٱللّٰهِ *legatus Dei* per excellentiam, i. e. *Mohammed.*

رِسَالَةٌ, pl. رَسَائِلُ, 1) *Quod mittitur,* veluti *nuntius, epistola.* 2) *brevius scriptum, tractatus, dissertatio.*

رَسَمَ *Scripsit, praescripsit.* رَسْمٌ *Praescriptum.*

رَشَدَ *Rectâ incessit viâ.* رَشِيدٌ *Probus, integer.* ٱلرَّشِيدُ Agnomen chalifae ex Abbasidis quinti, Harouni.

رَشَا *Munere corrupit et conciliavit sibi judicem.*

رِشْوَةٌ *Tale munus, quo corrumpitur judex.*

رِشَآءٌ *Funis.*

رَصَعَ II *Composuit* rem cum alterâ. تَرْصِيعٌ *Paronomasia;* videlicet quando in eodem versu eâdemve sententiâ, nisi omnia, duo saltem vocabula, syllabarum numero et sono nec non terminatione congruentia, sibi respondent. Sic v. c. n°. 98 cernitur تَرْصِيعٌ in vv. صَدِيقٌ et قَلِيلٌ, ٱلرَّاحِ et ٱلرُّوحِ. Quomodo haec paronomasia differat ab illâ, quae تَجْنِيسٌ dicitur, vid. in Lexico s. v.

رَضِيَ Fut. A. 1) *Gratum habuit.* c. e. p. عن رَضِيَ ٱللّٰهُ عَنْهُ formula benedicendi usitatissima, *gratum habeat eum Deus.* 2) *contentus fuit, acquievit.* c. c. ب r.

رِضًى sive رِضًا *Gratia, favor.*

رَاضٍ *Acquiescens, contentus.* c. c. عن. ٱلرَّاضِي بِٱللّٰهِ i. e. *gratum sibi habens Deum;* agn. chalifae vicesimi ex Abba-

basidarum dynastiâ.

رُطَبٌ Collect. *Dactyli maturi recentes.*

رَغَدَ *Bonis commodisque vitae abundavit.*

رَغْدَةٌ *Abundantia et bonorum affluentia.*

رَفَعَ 1) *Sustulit, extulit,* e. g. aliq. dignitate. c. c. a. 2) *sustulit, removit.* 3) *detulit* ad regem vel ad judicem aliquid, vel *retulit* ad auctorem verba. c. c. a. r. et الى p. VIII *Elatus, evectus est* dignitate.

رِفْعَةٌ *Eminentia dignitatis et honoris.*

رَفَقَ *Iuvit, profuit.*

أَرْفَقُ *Utilior, utilissimus; magis* vel *maxime saluber.* n°. 73. Haec notio in Lexicis quidem non occurrit, attamen in significatione primariâ verbi رَفَقَ fundata est, et contextus eam flagitat.

رَفَهَ II Propr. *Fecit ut pro libitu bibere possent* cameli; hinc, in universum, *sivit* aliquem *sibi*que *reliquit;* vern. *iemand met rust, met vrede laten.* n°. 86.

رَقِيقٌ *Servus, mancipium.*

رَقَبَ *Observavit, custodivit, speculatus est.*

رَقِيبٌ, pl. رُقَبَاءُ *Observator, speculator.*

رُقْعَةٌ 1) *Pars panni*, quâ vestis reparatur. 2) *pars chartae, scheda, charta;* hinc 3) *literae scriptae a quodam ex populo ad principem.*

رَكِبَ Fut. A. *Equo vectus, profectus est* ad l. vel p. c. c.

ال. n°. 114 idem valet ac vern. *uitrijden*, *uit rijden gaan.* Dicitur etiam رَكِبَ فِي سَفِينَةٍ, i. e. *navigio profectus est*, sive *contendit* aliquo. n°. 94.

رَكَنَ *Constitit*, *fixus immotusque stetit* moeror in animo. c. c. على. n°. 100.

رُمْحٌ, pl. رِمَاحٌ, *Hasta*, *lancea*, qua utuntur ad percutiendum, non ad conjiciendum.

رَمَى Fut. I. *Iecit*, *projecit*. c. c. a.

رَهْنٌ *Pignus.*

رَاحَ Med. و. *Spiravit*, *respiravit.* IV *Respirare fecit*, *relaxavit.* c. c. a. X *Quietem captavit*, sive *invenit*, *quievit.*

رَاحٌ *Vinum.*

رُوحٌ *Spiritus*, *anhelitus*, *anima*, *animus.*

رِيحٌ *Ventus*, *odor exhalans.*

رَاحَةٌ *Respiratio*, *quies.*

رَيْحَانٌ, pl. رَيَاحِين, 1) *Flos odorus* 2) *odoramentum.*

رَادَ Fut. O. *Petiit*, *quaesivit.* IV *Voluit*, *expetiit.* c. c. a. r., vel c. أن v., vel c. fut. v.

رَوْضٌ *Locus irriguus*, *pratum*, *hortus.*

رَاقَ Med. و. IV *Effudit.*

رُومٌ Hoc nomine Arabes Graecos, Byzantino Imperio subditos, designant.

روى Fut. I. *Retulit*, *allegavit*que dictum alicujus. c. c. ل p. cui refertur, et c. عن p. de qua.

رِيق *Status jejuni.* عَلَى رِيقٍ vel عَلَى ٱلرِّيقِ *jejuno stomacho.*

رَيَّا *Aura*, *odor bonus*, *suavis*, pec. *venti.* Cf. de hoc voc., praeter Castelli et Freytagi lexica, Grangereti *Anthol. Arab.*, p. 202 vs. 2 a fine annotationis.

ز

زَادْمِهْر Nomen puellae cujusdam. n°. 104.

زَبَدَ II 1) *Evulsit*, *carpsit* gossipium. 2) *spumavit oris angulis.*

مُزَبِّد, agnomine ٱلْمَدَنِي, i. e. *Medinensis.* n°. 124. Vir quidam admodum pauper.

زُبَيْدَة 1) Nomen floris cujusdam. 2) nomen uxoris Chalifae Hârouni Arraschîdi. n°. 87.

زَجَرَ *Depulit*, *abegit* clamore, *increpuit.*

زَجْر *Increpatio.*

زَكَرَ *Implevit.* زُكْرَة *Culeus*, *quo reconditur vinum.*

زَمَرَ *Cecinit organo*, *quod ore inflatur.*

مِزْمَار *Organum* tale; quale est *tibia*, *fistula*ve.

زُمُرُّذ, et nom. unit. زُمُرُّذَة, vox persica, *Smaragdus.*

زَمَان 1) *Tempus.* 2) *fortuna.*

زَهَدَ *Non cupivit*, *abstinuit* ab aliqua re.

زُهْدٌ 1) *Abstinentia.* 2) *devotio.*

زَهَرَ *Splenduit, nituit.* زَاهِرٌ, fem. ةٌ, *Splendens.*

زَوْجٌ *Conjux, maritus.*

زَالَ Fut. O. 1) *Abiit, discessit;* pec. de sole, *ad occasum inclinavit.* 2) *desiit, cessavit.*

زَوَى *Complicavit,* pec. *contraxit* supercilia et cutem, quae illa intercedit. n°. 89.

زَادَ Fut. I. *Auxit, adjecit, addidit* aliq. c. c. a. et c. على r. vel p ad quam aliq. additur. e. g. n°. 33; vel c. فى, e. g. n°. 36: زِدْ فِى صَوْتِكَ propr. *auge vocem tuam*, i. e. *altiori voce loquere!* — n°. 114. زِدْنِى propr. *auge me!* i. e. *plura mihi cane et recita!* Similiter hoc verbum usurpatur in Kosegartenii *Chrestomathiâ Arab.* p 57, vs. 13; p. 61, vs. 6; p. 116, vs. 10. — n°. 62 c. c. g. a. in phrasi مَا زَادَكَ بُعْدُكَ عَنِّى اِلَّا قُرْبًا مِنْ قَلْبِى propr. *remotum tuum esse a me auget te non nisi propinquitate cordi meo,* i. e. *tu eo propius cordi meo adjaces, quo remotior es a personâ meâ.* — n°. 128 hoc verbum occurrit sensu *amplificandi, ornandi,* quemadmodum etiam Latini interdum verbo *augere* utuntur, in phrasi مَا زِدتَّ عَلَىَّ propr. *non addis ad me,* i. e. *ad honorem meum, detrahis ei.*

س

سَ Adv., de quo vide Gramm. p. 120, 4°. Ejus vis haec est, ut Imperfecto, cui praefigitur, *futuri* temporis sensum det.

سَأَلَ Fut. يَسْأَلُ et يَسَلُ. 1) *Interrogavit* aliquem aliquid, *percontatus est* aliquem de aliqua re. c. c. a. p. et عن r. 2) *rogavit* aliquem, *petiit ab* aliquo aliquid c. c. g. a. n°. 131. *petiit pauper eleëmosynam.*

سَائِلٌ 1) *Rogans, supplicans.* 2) subst. *mendicus.*

مَسْأَلَةٌ 1) *Quaestio*, i. e. *interrogatio.* 2) *quaestio*, i. e. *causa.*

سَبَّ Fut. O. *Secuit, sauciavit* et *confodit*, pec. *linguâ*, *maledixit*, *probrosis verbis petivit.* c. c. a.

سَبَبٌ *Causa, ansa, occasio.* n°. 100 وَكَانَ ٱلسَّبَبُ فِيهِ أَنَّ i. e. *et causa hujus rei in eo posita fuit, quod.*

سَبْعٌ Nom. numer., forma fem. سَبْعَةٌ, *Septem.* Vid. Grammat. § 201. سَابِعٌ, fem. ـَةٌ, *septimus.*

سَجَّلَ II *Scripsit sententiae libellum* judex. c. c. ل p.

سَجِيَّةٌ, pl. سَجَايَا, *Indoles, natura* et *mores hominis.*

سَحَرٌ *Tempus auroram paulo antecedens, primum diluculum;* pl. أَسْحَارٌ *Primi diluculi horae.*

سَدَسَ *Sextus fuit.* سَادِسٌ, fem. ـَةٌ, *Sextus.*

سَخِطَ *Indignatus est, succensuit.*

سَخَطٌ *Indignatio, animi motus aestusque.*

سَذَابٌ 1) *Herba*, quae Graecè πήγανον, Latinè *ruta* dicitur,

tur, unde Germanicum *Raute*, vernac. *wijnruit.* 2) nom. viri, n°. 81; scribae, ut videtur, nam dicitur l. l. اَلْوَرَّاقُ. Fuit aequalis Abou'l-Abbasi Almobarradi, de quo vid. Lexicon in voce.

سَرَّ *Hilarem laetumque reddidit.* Pass. *laetus*, *hilaris fuit.* IV *Celavit* aliquem rem c. c. عن p. et a. r. سُرُورٌ *Hilaritas*, *laetitia.*

سَرِفَ *Modum excessit* in re. Nom. Act. سَرْفٌ *nimium esse.*

سَرَقَ *Furatus est.* VIII *Furtim abstulit* aliquid. اِسْتَرَقَ اَلسَّمْعَ proprie *furtim abstulit auditum* alicujus rei, i. e. *furtim auscultavit*, *sublegit* alicujus verba, sive sermonem. n°. 64. Cf. Cor. XV: 18.

سَرَى *Per noctem iter fecit*, *profectus est.*

اَلسَّرِيُّ, agn. اَلْمَوْصِلِيُّ, i. e. *oriundus ex urbe Mosul.* n°. 116. Poëta, mortuus a° vel 251 vel 253 vel 257.

سَعِدَ *Felix fuit.* III *Iuvit*, *opem tulit.*

سَعِيدٌ 1) *Fortunatus*, *beatus.* 2) nom. proprium viri. سَعِيدُ بْنُ حُمَيْدٍ n°. 60. Scriba Chalifae Abbasidarum duodecimi, Almostaîni.

سَفَرَ IV *Detexit*, *detraxit velum de vultu.* n°. 109. Vid. *Vit. Tim.* I. 36: 7, et conf. سَافِرٌ, fem. ةٌ, *velo nudatum vultum habens.*

سُفْرَةٌ 1) *Viaticum*, *commeatus.* 2) *mappa*, *tegumen.*

سَفَنَ *Rasit*, *verrit.* سَفِينَةٌ *navis.*

سُفْيَنُ بْنُ عُيَيْنَةَ n°. 94. Doctor celeber, insigni pietate et vitae austeritate, natus Cufae a° 107, mortuus Meccae a° 198.

سَقَطَ *Cecidit*, *lapsus est*, *decidit* e manu res. Pass usurpatur in phrasi سُقِطَ فِى يَدَيْهِ, vel يَدِهِ, propr. *cecidit*, *concidit in manum suam* vel *manus suas;* gestus hominis, qui poenitentiâ penitus affectus est et paene contritus; hinc *poenitentiâ affectus et ductus est.*

سَقِمَ *Aegrotavit.* سُقْمٌ, pl. أَسْقَامٌ, *Morbus.*

سَقَى Fut. I. *Potum praebuit*, *bibendum dedit* alicui aliquid. c. c. g. a.

سَكَتَ *Siluit*, *tacuit.* سُكُوتٌ *Silentium*, *taciturnitas.*

سَكَنَ Fut. O. *Quievit.* سِكِّينٌ *Culter.*

سَلُطَ *Durus*, *vehemens fuit.*

سُلْطَانٌ 1) *Potestas*, pec. *regia.* 2) *vigor*, n°. 134. 3) pl. سَلَاطِينُ, *princeps*, *rex.* سُلْطَانِيٌّ, fem. ـَةٌ, *Regius.*

سَلِمَ *Incolumis*, *a noxâ et vitiis salvus fuit.* II 1) *Incolumem praestitit*, *servavit* aliquem Deus. 2) *salutavit* aliquem. 3) *tradidit* rem alicui. c. c. a. et إِلَى p.

سَالِمٌ 1) *Incolumis*, *integer.* 2) Nomen proprium viri. سَالِمُ بْنُ قُتَيْبَةَ n°. 24. Mihi ignotus est.

سَلَامٌ et سَلْمٌ 1) *Incolumitas*, *salus*, *pax.* وَٱلسَّلَامُ, sive وَٱلسَّلْمُ, formula valedicendi, quâ concludunt epistolam Arabes: *Salutem!*

سَلَامَةٌ idem quod سَلَامٌ.

سَلْمَى Nom. propr. feminae. سَلْمَى بِنْتُ أَنْمَى, agn. اَلتَّيمِيَّةُ, i. e. *ex Temimitarum tribu oriunda*, n°. 106. Femina pulcherrima.

سُلَيْمَنُ Nom. propr. viri. *Salomo*.

سُلَيْمَنُ بْنُ أَحْنَفَ n°. 20. Vezirus Hischâmi, decimi chalifae ex Omaiadarum dynastiâ.

سُلَيْمَنُ بْنُ عَبْدِ ٱلْمَلِكِ Nomen septimi chalifae ex Omaiadarum familiâ.

سُلَيْمَنُ بْنُ وَهْبٍ n°. 57. Vezirus Almothadii et Almotamedi; quorum hic ex Abbasidarum chalifis decimus quintus, ille decimus quartus fuit.

إِسْلَامٌ, cum art. اَلْإِسْلَامُ, *Religio Mohammedica*, *Islamismus*.

سَمَّ *Venenum propinavit* alicui, *indidit cibo venenum*. c. c. a. Nom. act. سَمٌّ.

سُمٌّ 1) *Venenum*, 2) *foramen*.

سَمُحَ *Beneficus*, *liberalis fuit*, *libenter concessit*, *dedit* rem. c. c. ب.

سَمُّورٌ 1) *Mustela Scythica*, vulgo *Sabella*. 2) *pellis hujus animalis*. 3) *vestis ex ea confecta*.

سَمَرْقَنْدُ Urbs Asiae illustrissima et pulcherrima in Transoxaniâ, flumini adjacens ab eoque quasi dimidiata.

سَمِعَ Fut. A. *Audivit*. c. c. a. Nom. act. سَمْعٌ. IV *Audire fecit*. c. c. g. a.

سَمَانٌ

سَمَّانُ Nomen viri, a quo stirpem suam derivant بَنُو سَمَّانَ *Samanidae*, principum dynastia, quae per centum circiter annos in Transoxaniâ principatum tenuit.

سَمَا 1) *Altus fuit.* 2) *nomine appellavit* aliquem.

سَمَآءٌ comm. gen. *Coelum.*

إِسْمٌ sive cum Veçlate أَسْمٌ; vid. Gramm. §. 43, 4°; *Nomen.* Non scribi solet ا in بِسْمِ ٱللّٰهِ. Vid. Grammat. § 49, 1°.

سِنٌ *Dens.*

سَنَدَ *Nixus fuit.* IV 1) *Fecit, ut niteretur.* 2) *retulit* aliquid *auctoritate alius munitum.* إِسْنَادٌ nom. act. *Allegatio auctoritatis* alicujus. n°. 94.

سَنَةٌ *Annus.* إِلَى سَنَةٍ *in annum, per anni spatium.* n°. 86.

سَنَا *Luxit, splenduit.* سَنًا *Splendor* fulminis.

سَهُلَ *Non asper, planus fuit.* IV *Solvit et laxavit* ventrem pharmaco. c. c. a. p.

سَهْلٌ, fem. ـَةٌ, 1) *Facilis, lenis* indole. 2) nom. propr. viri. سَهْلٌ, agn. ٱلصُّعْلُوكِيُّ, i. e. *ex praedatoriâ Arabum gente oriundus*, n°. 95. JCtus Schafeïticus, mortuus a° vel 383, vel 387, vel 402.

سَآءَ Med. و. *Male fecit.* IV Idem, trans., et *corrupit, depravavit* rem. c. c. a.

أَسْوَأُ *Pejor, pessimus.*

سَادَ Med. و. *Dominus, princeps fuit;* at سَوِدَ *Niger fuit,* II *Nigrum reddidit.* c. c. a.

سَيِّد, pl. سَادَة, *Dominus, princeps.*

سَوَاد *Color niger, nigror, nigredo.*

أَسْوَد *Niger.* Fem. سَوْدَاء, ut substantivum, *Melancholia.*

سُوق *Forum.* سُوقِيّ *Qui in foro degit, mercator, plebejus.*

سَوِيَ III *Aequalis, par fuit* alteri. c. c. a. VI Idem.

سِوَى *Alius, diversus.*

سَارَ Med. ى. *Incessit.* سِيرَة *Vitae modus, mores.*

سَافَ Med. ى. *Ense percussit.*

سَيْف 1) *Ensis.* 2) Nom. propr. viri. سَيْفُ ٱلدَّوْلَة, i. e. *ensis, propugnator dynastiae;* agnomen Alii-ibn-Abdallah. Vid. Lexicon in v. عَلِيّ.

ش

شَأَمَ *Sinister atque infaustus fuit.* VI *Infaustum malumque reputavit, male ominatus est et praesagivit.* c. c. ب r. Pass. n°. 116.

شَأْم *Syria.*

شَأْن *Res, negotium.*

شَبِعَ *Satiatus est.* شِبَع *Satietas.*

شَبَكَ *Inseruit unam rem alteri.* شَبَكَة, pl. شِبَاك, *Rete.*

شَبَّهَ II *Assimilavit, comparavit* aliquam p. vel r. alteri. c. c. g. a. vel c. ب r. VIII *Similis fuit.* c. c. a.

أَشْبَهُ *Similior, simillimus.*

شِتَاءٌ *Hiems.*

شَجَرٌ Collect., pl. أَشْجَارٌ, *Arbor.*

شَجَا *Anxit.* شَجًا *Res angens*, pec. *os in gutture haerens.*

شَدَّ *Firmavit, corroboravit.* شَدِيدٌ, fem. ةٌ, *Vehemens.* شِدَادٌ, pl. أَشِدَّةٌ, *Vehementia.*

شَدَا *Cecinit, modulatè recitavit carmen.* Nom. act. شَدْوٌ,

شَرِبَ Fut. A. *Bibit.* c. c. a. Nom. act. شُرْبٌ.

شَرْبَةٌ Nom. unit. 1) *Portio potûs, quae uno haustu bibitur.* 2) *dosis una medicamenti.* شَرَابٌ *Potus, vinum.*

شَرَفَ *Altus fuit, eminuit.* IV 1) *Imminuit* rei, *ex alto prospexit in* rem. c. c. على. 2) *prope fuit.* c. c. على.

شَرِيفٌ, fem. ةٌ, *Eminens, nobilis, praestans.*

شَرِكَ *Socius, consors fuit.* III *Socius ac consors fuit alteri, particeps ejusdem rei.* c. c. a. p. et فى r. n°. 80. VIII *Consors et particeps cum alio ejusdem rei fuit.* Partic. act. مُشْتَرِكٌ, fem. ةٌ, *κοινὸς, communis.*

شَرَا ult. ى. *Emit, vendidit.* VIII Idem. c. c. a. r. et ب pretii, et من p. a quo aliquid emitur.

شِرْيَانٌ *Arteria.*

شَعَرَ *Scivit, novit;* شَعِرَ *pilosus fuit;* شَعُرَ *poëta fuit.*

شَعْرٌ *Crines*, *capilli*. شَعَرٌ Idem. شَعْرَةٌ et شَعَرَةٌ nom. unit., pl. شَعَرَاتٌ, *Pilus unus*.

شِعْرٌ, pl. أَشْعَارٌ, *Carmen*, *poësis*. شَاعِرٌ, pl. شُعَرَآءُ, *Poëta*.

شِعَارٌ *Signum*, *tessera militaris*.

شَغَلَ *Occupavit*, *distraxit* aliquem res. c. c. a.

شَاغِلٌ *Qui ita occupatus est* aliquâ re, *ut detineatur ab* aliâ. c. c. فى r. qua quis distrahitur et c. عن r. a qua.

شَفَعَ *Deprecatus est*. شَفِيعٌ, pl. شُفَعَآءُ, *Deprecator*, *intercessor*.

شَقَّ *Difficilis*, *molestus fuit*. شِقٌّ et شَقٌّ *Labor*, *molestia*.

شَقِىَ *Miser*, *infelix fuit*. شَقِىٌّ *Miser*, *miserabilis*.

شَكَرَ 1) *Gratus fuit*, *gratias egit*. 2) *grato animo celebravit* alicujus beneficia. c. c. a.

شُكْرٌ Nom. act. *gratias agere*; subst. *gratiarum actio*.

شَكُورٌ *Valde gratus*.

شَكْلٌ, pl. أَشْكَالٌ, 1) *Amatorius feminae gestus*. 2) *figura*, *simulacrum*.

شَكَا Fut. O. *Questus est*, *lamentando detulit* aliquid ad aliquem. c. c. a. r. et الى p.

شِكَايَةٌ *Querela*, *lamentatio*.

شَمْسٌ Fem. gen. *Sol*.

شَمَعٌ Coll. *Candelae*. شَمْعَةٌ Nom. unit. *Candela*.

شَهِدَ Fut. A. 1) *Praesens adfuit.* 2) *testatus est* aliquid. X *Testem advocavit* aliquem, *testificandi causâ adhibuit.* c. c. ب.

شَاهِدٌ *Praesens.*

شَهَّرَ *Divulgavit* rem *tanquam turpem.* II Idem. Part. pass. مُشَهَّرٌ, fem. ةٌ, *Vulgaris.* n°. 72.

أَشْهَرُ, pl. fem. شُهَرٌ, *Maxime vulgaris.* n°. 72. وَعَلَيْكَ مِنْ شُهَرِ ٱللِّبَاسِ لِبَاسٌ, i. e. *dum indutus es vestitu maxime vulgari.*

شَهَا et شَهِيَ *Appetivit, cupivit, voluit.* VIII Idem. c. c. a.

شَهْوَةٌ *Appetitus, cupiditas.*

شَهِيٌّ *Desiderabilis.*

شَارَ Med. و. IV *Dedit consilium, suasit* alicui aliquid. c c. على p. et ب r.

شَاقَ Fut. O. *Desiderio affecit* aliquem. شَوْقٌ *Desiderium, amor.*

شَآءَ pro شَيِءَ, 2ª pers. شِئْتَ; Fut. يَشَآءُ; *Voluit.* c. c. أن.

شَيْءٌ, pl. أَشْيَآءُ, *Res, aliquid.*

شَابَ Med. ى. *Canus* et *senex evasit.* شَيْبٌ *canities.*

شَاخَ Med. ى. 1) *Senex fuit.* 2) *consenuit.* VI *Ita se gessit, quasi senex esset.* n°. 40.

شَيْخٌ 1) *Senex, senior.* 2) titulus honorificus, uti Gall. *seigneur.*

شَانَ Fut. I. *Dedecoravit, deturpavit.* c. c. a.

ص

صَبَّحَ IV 1) *Mane fuit, illuxit dies.* 2) *in tempus matutinum intravit.*

صَبَرَ Fut. I. *Patiens fuit* in adversis.

صَبْرٌ *Patientia, constantia in perferendis malis.*

صَبُورٌ *Patiens.*

أَصْبَعٌ, pl. أَصَابِعُ, *Digitus.*

صَبَغَ Fut. O. *Tinxit* capillos. c. c. a.

صَابُونٌ Σάπων, *sapo, smegma.*

اصْبَهَانُ, sive اصْفَهَانُ, Urbs capitalis provinciae Iracae Persicae.

اصْبَهَانِىٌّ, sive اصْفَهَانِىٌّ, *Ispahanensis.*

صَبِىٌّ *Puer.*

صَحَّ *Integer, sanus fuit.* صَحَّةٌ et صِحَّةٌ *Sanitas, integritas, veritas.*

صَحِبَ *Socius, comes fuit.*

صَاحِبٌ, pl. أَصْحَابٌ, 1) *Socius, comes, sectator, assecla, amicus.* 2) *possessor, herus, dominus, praefectus.* 3) *auctor*, e. g. *libri.* صَاحِبُ ٱلْكِتَابِ; n°. 98 et 116; *auctor hujus libri*, i. e. Thaâlebîus ipse. Cum art. اَلصَّاحِبُ; n°. 23 et 63; i. e. *Socius, amicus per excellentiam;* hoc titulo Sultanus Fakhroddaula honoravit Vezirum suum praeclarum doctissimumque أَبُو ٱلْقَاسِمُ اسْمٰعِيلُ بْنُ عَبَّادٍ, mortuum a° 385.

صَحَابَةٌ

صَحَابَةٌ *Societas, consortium.* اَلصَّحَابَةُ hoc nomine designantur ii ex Mohammedis asseclis et amicis, qui eo familiariter usi sunt.

مُصْحَفٌ *Codex, liber;* cum Articulo *liber per excellentiam,* i. e. *Coranus.*

صَحْنٌ *Locus subdialis, impluvium, cavaedium.*

صَدْرٌ *Pectus.*

صَدَقَ Fut. O. *Verax, sincerus fuit, verum dixit.* II *Veracem aestimavit* aliquem, *fidem habuit* alicui. c. c. a. p. V *Eleëmosynam largitus est.* VI *Sincerè inter se egerunt, amicitiam coluerunt.*

صَادِقٌ, fem. ـَةٌ, *Verax, verus.*

صَدِيقٌ, pl. أَصْدِقَاءُ, comm. gen. *Amicus,* pec. *sincerus.*

صَدَقَةٌ *Quicquid datur Deo sacrum, decimae, ele mosyna, beneficium.*

صَرَفَ *Vertit, convertit.* VII *Avertit se, abiit.*

صَغُرَ Fut. O. *Parva fuit* res. II *Parvam fecit* rem. c. c. a.

صَغِيرٌ, fem. ـَةٌ, *Parvus, exilis.*

صَفِيقٌ *Impudens.* وَجْهٌ صَفِيقٌ, n°. 114, *Vultus impudens fastu mixtus.*

صَفَا Fut. O. *Clarus, purus, limpidus, serenus fuit.*

صَلَحَ *Bonus, probus fuit.* IV 1) *Integrum reddidit, correxit, emendavit.* c. c. a. أَصْلَحَ مِنْ صَوْتِهِ, n°. 91, pr. *emendavit* (aliquid) *de voce suâ,* h. e. *emendavit aliquantu-*

tulum vocem suam, nempe per eam gutturis rasuram, quâ vocem claram reddere studemus, antequam sermonem ordimur. 2) *benefecit* alicui c. c. a., ut in solenni formulâ benedicendi أَصْلَحَكَ ٱللّٰهُ.

صَالِحٌ *Integer*, *bonus*, *egregius*. Fem. صَالِحَةٌ *Res bona*, *bonum*.

صَلَّى II 1) *Preces dixit Deo.* c. c. a. 2) de Deo quum adhibetur, significare videtur *benedixit*, vel *propitius fuit*, veluti in voto, post enunciatum Mohammedis nomen proferri solito, صَلَّى ٱللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

صَلَاةٌ *Precatio*, pec. *solennis illa*, quae fit lege certisque ritibus, veluti genuum flexione et adoratione.

صَلَى *Assavit.* صَلِيَ *Incaluit ad ignem*, *sustinuit ignis fervorem*. c. c. ب ignis. Nom. act. صُلِيٌّ.

صَمَتَ *Siluit.* صَمْتٌ *Taciturnitas*, *silentium*.

صَنَعَ *Fecit*, *confecit*.

صَنْعَةٌ *Artificium*, *opus*. صِنَاعَةٌ *Opificium*, *ars*.

صِنْفٌ, pl. أَصْنَافٌ *Species*, *modus*.

صَابَ Med. و. IV *Attigit*, *affecit* aliquem, *accidit* alicui, pec. noxa, malum. c. c. a. p. Dicitur etiam in Pass. أُصِيبَ بِمُصِيبَةٍ, i. e. *Accidit ei calamitas*. n°. 30.

مُصِيبَةٌ *Calamitas*, *infortunium*.

صَوْتٌ 1) *Sonus*, *vox* in universum. 2) pec. *sonus musicus*, 3) *cantilena*.

صُورَةٌ

صُورَةٌ 1) *Forma. figura.* 2) *imago, effigies.*

صَاعَ Fut. O. *Mensuravit.* c. c. a.

صَانَ Fut. O. *Asservavit, cohibuit, abstinuit* aliquem *ab* aliqua re. c. c. a. p. et عن r. V Idem, et *temperavit sibi.* c. c. عن.

صَادَ Fut. I. *Venatus est.* c. c. a. صَيْدٌ *Venatio.*

صَارَ Fut. I. 1) *Factus est, evasit, redactus est in,* Gall. *devenir.* 2) *pervenit.* c. c. الى. II *Effecit, reddidit.* c. c. g. a. n°. 107.

ض

ضَجَّ *Exclamavit.* ضَجِيجٌ *Clamor, strepitus.*

ضَجِرَ 1) *Angore animi pressus* et *commotus fuit.* 2) *male habuit ex taedio fastidioque.*

ضَجِرٌ *Animi inquietudine et taedio affectus.*

ضُجْرَةٌ *Angor et moeror animi.*

ضَحِكَ Fut. A. 1) *Risit.* 2) transl. n°. 85, quemadmodum et nos dicimus: *lagchende beemden.*

ضَاحِكٌ *Ridens.* ضَاحِكُ ٱلسِّنِّ, n°. 116, *ridens dente,* i. e. simpliciter *ridens*, quia risus dentes denudat.

ضَحْوَةٌ *Tempus matutinum.*

ضَرَبَ *Verberavit, percussit.* n°. 109 وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ, pr. *et percutiant velis suis sinus suos*, i. e. *ap-*

 pli-

plicent vela ad sinus. Haud absimile nostrum: *een doek omslaan.*

ضَعُفَ *Debilis, infirmus fuit.* ضَعْفٌ *Debilitas, infirmitas.*

ضَمِنَ *Spopondit* alicui aliquid. c. c. a. r. et ل p.

ضَمِينٌ, pl. ضُمَنَاءُ, *Praes, sponsor.*

ضَآءَ Med. و. *Luxit, micuit.* IV Idem.

ضَوْءٌ *Lux, lumen.*

ضَيْعَةٌ *Ager, praedium.*

ضَاقَ Fut. I. 1) *Angustus fuit;* c. c. عن p. significat ex. gr. *angustior* locus *fuit quam ut* illum *capere posset.* n°. 74. II *Angustum reddidit* locum alicui. c. c. على n°. 74. IV *Amisit opes, ad angustiam redactus fuit.* Nom. act. اِضَاقَةٌ *Penuria, inopia.*

ط

طَبَّ *Medicinam fecit, medicus fuit.* V *Personam medici egit.* n°. 134.

طَبِيبٌ, pl. أَطِبَّآءُ, *Medicus.*

طَبَرِسْتَانُ Nomen regionis Asiae, mari Caspio adjacentis.

طَبَعَ *Infixit, impressit,* veluti sigillum.

طَبِيعَةٌ *Quod a natura homini impressum et insitum est, indoles hominis.*

طَبَّقَ *Imposuit* et *applicuit* rem rei, *ita ut* alterâ alteram totam quantam *obtegeret.* III 1) *Congruit, convenit,*

et

et 2) trans. *applicuit sibi invicem* duas res, *effecitque*, *congruerent.*

طِبَاقٌ Nom. act. III speciei, quod pro substantivo usurpatur, *congruentia*, *convenientia.* In arte poeticâ et rhetoricâ dicitur, si in eodem versu vel sententiâ duo vel plura occurrunt vocabula, sibi respondentia (vern. *die op elkander slaan*), significatione sibi invicem opposita; e. g. n°. 98 voces كَثِير et قَلِيل, صَدِيق et عَدُوّ, رُوح et جِسْم. Alia exempla vide n°. 83.

طَبَقٌ, pl. أَطْبَاقٌ, 1) *Operculum.* 2) *discus*, pec. *escarius.*

طَبَقَةٌ *Ordo et classis hominum.*

طَرِبَ Fut. A. *Commotus*, *affectus est*, sive gaudio, sive tristitiâ. Nom. act. طَرَبٌ. c. c. لِ r. IV *Movere studuit animum* alicujus, sive ad gaudium, sive ad tristitiam; inde مُطْرِبٌ *Musicus*, *citharoedus.*

طَرَحَ *Conjecit*, *projecit*, *rejecit.* c. c. بِ.

طَرَفٌ *Extremitas*, *ora extrema.*

طَرَقَ *Noctu venit ad* aliquem. c. c. a. p. طَرِيقٌ *Via.*

طَعِمَ *Edit.* IV *Cibavit*, *edendum dedit* alicui. c. c. a.

طَعَامٌ, pl. أَطْعِمَةٌ, *Cibus*, *edulium.*

طَعَنَ *Peste afflictus fuit.* طَاعُونٌ *Pestilentia.*

طَلَبَ *Quaesivit*, *petiit*, *expetiit* ab aliquo rem. c. c. a. r. et مِن p. et بِ pretii.

طَلَعَ *Ortus est sol.* Nom. act. طُلُوعٌ.

طَالِعٌ

طَالِعٌ *Prodiens, oriens.*

طَلَقَ *Dimissa repudio fuit uxor.*

طَلَاقٌ *Repudium.* طَلِيقٌ *Dimissus, manumissus.*

طَمِعَ *Concupivit* rem. طَمَعٌ *Cupiditas.*

طَمْأَنَ Quadril. *Reclinavit dorsum, quiescendi ergo.* IV

اِطْمَأَنَّ, fut. يَطْمَئِنُّ, *Quietus, securus fuit.*

طُنْفُسَةٌ *Stratum, tapetum*

طَهُرَ *Mundus, purus fuit* Nom. act. طُهُورٌ.

طَاعَ Fut. O. *Obsequens fuit.* IV *Obedivit.*

اَلْمُطِيعُ propr. *obediens.* Nomen viri, cujus cognomen fuit اَبْنُ اِيَاسٍ. Poëta, ut videtur. n°. 22. Cf. *Hamâsa*, p. 390, ex quo l. patet, eum dualismi fautorem fuisse.

طَالَ Fut. O. *Longus, diuturnus fuit, nimis diu duravit* alicui. II *Longum fecit, diutius commoratus est, quam par erat.* IV *Moram nexuit, cunctatus est.* V *Benefecit.*

طَابَ Fut. I. *Bonus, jucundus, suavis fuit.* X *Ita habuit putavit*que. c. c. a.

طِيبٌ 1) *Bonitas, suavitas.* 2 *aroma, odoramentum, odores.*

طَيِّبٌ, fem. ـةٌ, *Bonus, jucundus.*

أَطْيَبُ *Melior, optimus, suavior, suavissimus.*

طَارَ Fut. I. *Volavit.* V *Malè auguratus, ominatus est.* c. c. من r. Pass. n°. 116.

طَيْرٌ, pl. طُيُورٌ et أَطْيَارٌ, *Volucris, avis.*

ظ

ظَرُفَ *Subtilis, elegans, ingeniosus, venustus fuit.* IV *Eleganter, venustè fecit.* In admiratione dicitur مَا أَظْرَفَهُ *quam ingeniosus et lepidus est!* sic n°. 34 مَا أَظْرَفَ مَا أَوْصَانِي بِهِ أَخِي, i. e. *quam ingeniosè et lepidè expressum est illud quod mihi commendavit frater meus!* X *Elegantem, ingeniosum, venustum habuit, putavit.* c. c. a.

ظَرْفٌ *Subtilitas, sollertia, ingeniositas, elegantia, venustas.*

ظَرِيفٌ, fem. ـةٌ, pl. ظُرَفَاءُ, *Ingeniosus, lepidus, elegans, venustus.* Fem. ظَرِيفَةٌ etiam pro substantivo usurpatur, valens idem ac ظَرْفٌ. At ظَرِيفَةٌ n°. 84 est i. q. جَارِيَةٌ ظَرِيفَةٌ *puëlla ingeniosa*, sive *formosa.*

أَظْرَفُ *Ingeniosior, venustior, venustissimus.*

ظُفْرٌ, pl. أَظْفَارٌ, *Unguis.*

ظَلَمَ *Injustus fuit, injuria affecit.* V 1) *Gessit se more alicujus, qui injustè tractatus est.* 2) *questus est de acceptâ injuriâ.* c. c. إِلَى p. cum quo, et c. مِنْ p. de quo querimur.

ظَلُومٌ 1) *Valde injustus.* 2) nom. pr. puëllae chalifae Motasemi Billah. n°. 29.

ظَنَّ *Putavit, opinatus est.* c. c. a. ظَنٌّ *Opinio* de aliquo, pec. *bona.*

ظَهَرَ

ظَهَرَ *Apparuit, conspicuus fuit.*

ظَهْر *Dorsum, tergum.* Quando de epistola sermo est, significat i. q. nos dicimus *de keerzijde;* de terrâ, *superficies*, e. g. n°. 116, عَلَى ظَهْرِهَا, i. e. *in superficie terrae.* Cf. Uylenbroekii Dissert. de Ibn Haukalo, p. 81. in ann. 135. quo l. etiam عَلَى ظَهْرِهَا absolutè occurrit pro *in superficie terrae.* Cf. et Scheidii Gloss. in v.

ظُهْر 1) *Meridies.* 2) *precatio publica, quae meridiano fit tempore.*

ظَاهِر *Manifestus, externus.* ظَاهِرًا *Externè, extrinsecus.*

ع

عِبْءٌ, pl. أَعْبَآءٌ, *Onus, sarcina.*

عَبِثَ, *Lusit* aliquâ re. c. c. ب r.

عَبْدٌ, pl. عَبِيدٌ et عِبَادٌ, *Servus, mancipium.*

عَبْدُ ٱلرَّحْمٰنِ n°. 43. Sic ibi dicitur *Dominus Andalusiae*, i. e. Hispaniae. Fuerunt autem plures hujus nominis Hispaniae sub Mohammedanorum imperio principes, neque definire queo, utrum h. l. memoratus sit secundus an tertius hujus nominis; quae definitio pendet ab aliâ quaestione, quis fuerit, quandoque vixerit نِزَارُ بْنُ مَعْدٍ ille, qui, ut ex laudatâ narratione patet, Abdorrahmàno nostro fuit aequalis.

عَبْدُ ٱللّٰهِ بْنُ ٱلْمُعْتَزِّ بِٱللّٰهِ n°. 35. Chalifae ex Abbasidarum dynastiâ decimi tertii filius, qui et ipse, at per brevissimum tempus, chalifatum tenuit.

عَبْدُ ٱللّٰهِ بْنُ طَاهِرٍ n°. 76. Princeps tertius e familiâ Taheridarum, qui per 60 fere annos Chorasâni principatum tenuerunt.

أَبُو مُحَمَّدٍ عَبْدُ ٱللّٰهِ بْنُ ٱلْعَزِيزِ n°. 70. Vezirus, ut videtur, nescio cujus chalifae.

عَبْدُ ٱلْمَلِكِ بْنُ مَرْوَانَ Nomen chalifae quinti ex Omaiadarum familiâ.

عَبَسَ *Austero vultu fuit.* II *Austero vultu despexit.*

عَبَّاسٌ 1) *Valde* vel *semper austerus.* 2) nomen patrui Mohammedis prophetae, cujus posteri, بَنُو ٱلْعَبَّاسِ, inde ab Aboul-Abbâso Alsaffaho (vid. Lexic. in v.) chalifatum occuparunt, et per 524 annos tenuerunt.

عَتَبَ *Iratus fuit, succensuit.* c. c. على p. III *Expostulavit cum* aliquo, *objurgavit* aliquem, pec. *amico modo.* c. c. على p.

عَتِيقٌ *Manumissus, libertate donatus, liber.*

عَثْرَةٌ *Caespitatio.*

عَجَّ *Vehemens fuit, pulverem excitans, ventus.*

عَجَاجَةٌ 1) *Strepitus.* 2) *nubes pulveris.* Cf. Chrestom. Kosegarten. p. 76, vs. 7 a f.

عَجِبَ 1) *Miratus est,* vern. *zich verwonderen.* c. c. لِ,

2) *miratus*, *admiratus est*, vern. *bewonderen*. c. c. من. IV 1) *Admiratione affecit* aliquem. 2) *placuit* alicui res. c. c. a. p. V *Admiratione affectus est*. c. c. من r.

عَجَبٌ *Res admiranda.* يَا عَجَبًا, n°. 80, *ô mirum!*

عَجِلَ *Festinavit.* II 1) *Festinavit*, *cito confecit* rem. 2) *festinavit*, *festinanter praeteriit*. n°. 110. 3) *praemisit*, *in antecessum dedit*. c. c. a. r. III *Festinanter*, *cito* aliquid *fecit* alicui. c. c. a. p. in cujus gratiam hoc fit, et ب r.; e. g. عَاجِلْنِي بِاخْبَارِي, i. e. *cito me fac certiorem.*

عَجَمٌ Coll. *Barbarus*, *non Arabs.* أَعْجَمُ Form. intens. *Barbarus*, *qui loqui nescit Arabicè*, saltem *non disertè* et *distinctè*. أَعْجَمِيٌّ *Barbarus.*

عَدَّ *Numeravit.* IV *Paravit*, *praeparavit*, *destinavit ad* aliquid. c. c. لِ r.

عَدَدٌ *Numerus.*

عَدَلَ *Aequavit*, *aequiparavit.* عِدْلٌ *Res par pondere* vel *quantitate*, *aequivalens.*

عَدَا *Infestus fuit.* عَدُوٌّ, pl. أَعْدَآءٌ, *Hostis*, *inimicus.* عَادِيَةٌ *Hostilitas*, *injuria*, *noxa.*

عَذُبَ *Bona*, *dulcis fuit aqua.* X *Talem aquam petiit*, *hausit*. c. c. a.

عَذَرَ *Excusavit.* Part. pass. مَعْذُورٌ *Excusatus*, *excusabilis.* VIII *Excusavit se de* aliquâ re apud aliquem. c. c. من r. et إِلَى p. et ب r. qua quis se excusat.

عُذْرٌ

عُذْرٌ *Excusatio.*

عَرِسَ *Adhaesit* alicui. عِرْسٌ *Conjux.* عَرُوسٌ *Sponsa.*

عَرَضَ Fut. I. 1) *Obtulit se*, *accidit*, *contigit* res alicui. 2) *obtulit*, *proposuit* aliquid alicui. c. c. a. r. et على p. V *Occurrit*, *obviam factus est* alicui. c. c. ل p. X *Emere voluit.* n°. 111. Vide hujus formae decimae notionis exemplum apud Haririum p. 485; nisi ibi cum Freytagio in Lexico transferendum sit *rogavit ut faciem ostenderet.* Ad nostram opinionem stabiliendam facit locus apud Abulf. III: 540, quem suppeditavit mihi Hamaker; hic tamen nostro loco significationem *consideravit*, *contemplatus est*, fortasse praeferendam esse putavit.

عَرْضٌ Nom. act. formae I. فِى عَرْضِ حَدِيث, n°. 134, significare videtur *in cursu colloquii*, *confabulationis.*

عِرْضٌ, pl. أَعْرَاضٌ, *Honor*, *dignitas*, *bona existimatio.*

تَعَرُّضٌ Nom. act. formae V. *Occasio*, *facultas ad* aliquid c. c. ل r. n°. 51.

عَرَفَ Fut. I. *Novit*, *cognovit*, *scivit.* c. c. a.

عِرْقٌ, pl. عُرُوقٌ, *Radix.*

اَلْعِرَاقُ *Iraca*, *Babylonia.*

عَزَّ 1) *Rara*, *eximia fuit* res. 2) *potens fuit magnusque*, *gloriâ polluit.* VIII *Eximius*, *potens evasit*, *et se extulit talem* patre suo. c. c. ب

اَلْمُعْتَزُّ بِٱللّٰه, i. e. *glorians Deo*, agnomen chalifae ex Abbasidis decimi tertii.

عَزِىَ *Patiens fuit, solatium percepit.* II *Consolatus est* aliquem aliquâ re. c. c. a. et ب r.

عَسُرَ *Difficilis, molestus fuit.* III *Difficilem et molestum se praebuit* alicui. n°. 69.

عَسَى *Fieri potest ut.* c. c. أنْ et Conjunctivo verbi; e. g. عَسَى ٱللّٰهُ أَنْ يَجْمَعَنِى وَإِيَّاهُ, i. e. *fieri potest, ut Deus eum conjungat mecum.* n°. 85.

عَشَرَ III *Familiariter conversatus est, consortio junctus fuit.*

عَشْر Nom. numeri, forma fem. عَشَرَةٌ, *Decem.* Vid. Gramm. § 201. عَاشِرٌ, fem. ةٌ, *Decimus.*

عَشِقَ *Amavit, deperiit* aliquam. عَاشِقٌ *Amans, amator, amasius.*

عَصَفَ *Vehementer spiravit ventus.*

عَصَمَ *Servavit immunem* a periculis: hanc significationem vult amasius n°. 104; at ejus amasia huic verbo notionem tribuit *servandi innocentem, pudicum.* Cf. عِصْمَةٌ *pudicitia.* VIII *Semet abstinuit et servavit a peccato,* بِٱللّٰهِ *Deo juvante.* Inde agnomen Chalifae Abbasidarum octavi ٱلْمُعْتَصِمُ, plenius ٱلْمُعْتَصِمُ بِٱللّٰهِ, i. e. *per Deum tutus* et *immunis a peccatis.*

عِطْرٌ *Odoramentum, aroma.*

عَطَا IV *Largitus est, dedit, donavit.* c. c. g. a.

عَظْمٌ *Os, ossis.*

عفا *Condonavit.*

عقابٌ *Poena.*

يَعْقُوبُ Nom. propr. *Jakob.*

عَقَدَ *Nodavit.* عُقْدَةٌ *Nodus.* Tropice n°. 121 حَلَّ ٱلْعُقْدَةَ ٱلْبَاقِيَةَ مِنْ سَخَطِي, propr. *resolvit nodum restantem indignationis meae*, i. e. *totum quantum me placavit.*

عَقَلَ *Ingeniosus, intelligens, prudens fuit.*

عَقْلٌ *Ingenium, intellectus, ratio, prudentia.*

عَاقِلٌ, pl. عُقَلَاءُ, *Intelligens, prudens.*

مَعْقِلٌ 1) *Arx, refugium.* 2) Nom. propr. viri. مَعْقِلٌ, cognomine ٱبْنُ عِيسَى, n°. 34, frater Abou-Dolafi. Vid. Lexic. in v.

عَلَّ *Debilis, aegrotus fuit.* عِلَّةٌ, pl. عِلَلٌ, *Morbus.*

Ad hanc stirpem referri solet عَلَّ, sive لَعَلَّ, adv. *Forsan*, in spe et metu: cum pronom. affixo 1ae pers. لَعَلِّي *forsitan ego.* Vid. Grammat. § 214.

عَالَجَ III *Curavit, sanavit.* c. c. a. عِلَاجٌ *Medendi, curandi ratio.* n°. 100.

عَلِمَ Fut. A. *Scivit, novit.* c. c. a. et أَنَّ verbi.

عَلَا *Altus, excelsus fuit.* VI *Extulit se, altus eminuit.*

تَعَالَى *Excelsus sit*, vel *habeatur!* Votum usitatissimum, quo utuntur Moslemi post pronuntiatum Dei nomen.

عُلُوٌّ *Excelsitas, eminentia.* عُلَى *Celsitudo, nobilitas.*

عَلَى Praep., cujus propria vis esse videtur, ut eâ indi-

ce-

cetur notio, quam Graeci exprimunt per ἐπὶ vel ὑπὲρ, nos per *op* vel *over*. 1) Exempla significationis ἐπὶ vide n°. 74 وَعَلَيْهِ طُنْفُسَةٌ قَاعِدٌ عَلَى ٱلسِّذَابُ *sedens in strato*; n°. 81 *et ruta ei imposita*; n°. 32 وَعَلَى يَدِهِ خَاتَمٌ, propr. *et annulus erat super manu ejus*, ubi nos dicimus *aan zijne hand*. Sic etiam de veste, qua quis indutus est, constanter dicitur كَانَ عَلَيْهِ ثَوْبٌ, quia incumbit alicui: e. g. n°. 17, 72 et 75. Ex hac propriâ hujus praepositionis vi explicanda quoque est locutio عَلَيَّ vel عَلَيْهِ, pro كَانَ عَلَيَّ vel عَلَيْهِ, propr. *res super me*, vel *illo*, *est*, i. e. mihi vel illi incumbit; e. g. عَلَيَّ دَيْنٌ *Debitum mihi incumbit*, *debeo*. Dicitur etiam عَلَيْكَ شَيْئًا, pro عَلَيْكَ أَنْ تَأْخُذَ شَيْئًا *tibi suscipienda*, sive *afferenda est res*. Alia constructio est, qua id, quod incumbit alicui, vel curae esse ei debet, per بِ annectitur; e. g. n°. 71 عَلَيْهِ بِتَخْفِيفِ ٱلسَّلَامِ, i. e. *oportet ut promtus sit ad salutandum*, sive *in salutando celer et agilis*. Notentur porro phrases عَلَى رِيقٍ vel عَلَى ٱلرِّيقِ, n°. 124, i. e., quemadmodum et nos dicimus *op de nuchtere maag*, *jejuno stomacho*: عَلَيْهِ ٱلسَّلَامُ *pax sit super eo*, *pax sit ei*.

2) Non minus frequens hujus praepositionis usus est sensu cognato ὑπὲρ, *super*, *de*. Exempla sint n°. 91 وَهُمَا عَلَى ٱلدَّوَاوِينِ *et hi praefecti erant codicibus rationariis*; n°. 116 فِي تَفْصِيلِ حَالِ ٱلْمُدَرِّبِ عَلَى حَالِ ٱلطَّبِيبِ, i. e.

i. e. *de praestantiâ statûs musici prae statu medici;* n°. 2 لَمَا ٱخْتَرْتُ عَلَى ٱلْعِطْرِ, *profecto non eligerem quidquam prae aromatibus;* n°. 92 يُعَاتِبُهُ عَلَى تَرْكِ ٱلْمُهَادَاةِ, *corripiebat eum de omissione donorum reciprocorum;* n°. 120 ثَنَآءٌ حَسَنٌ عَلَى مُحْسِنٍ, *encomium pulcrum de benefactore.* Huc refero etiam phrasin, quae occurrit n°. 81, وَهُوَ قَاعِدٌ عَلَى بَابِ دَارِهِ, *dum consedebat ad portam domûs;* praepositione عَلَى enim h. l. innuitur, eum, qui portae assidebat, eâ superiorem fuisse, sive ei imminuisse. Eodem modo dicitur جَلَسَ عَلَى ٱلْمَائِدَةِ, *consedit ad mensam.* Huc referenda quoque videtur constructio verbi دَخَلَ, *intrare*, cum عَلَى, ad indicandum talem introitum apud aliquem, quo eum domi *deprehendimus;* dum hoc verbum cum إِلَى constructum simpliciter significat *intrare domum alicujus.* Alii putant praepositione عَلَى hîc indicari *introitum inexspectatum*, *inopinatum*, ita ut دَخَلَ tunc fere significet *supervenit.*

Hujus praepositionis significatio *super* interdum hanc adjunctam notionem adsciscit, ut valeat: *super aliquâ re, quae obstaculo est; neglectu ejus habito*, et idem sit ac nostrum: *niettegenstaande*, *in weerwil van;* e. g. n°. 107 كَيْفَ تَصْبِرِينَ عَلَى قُبْحِهِ, i. e. *quomodo patiens es non obstante ejus deformitate?* Plura exempla hujus significationis vide apud Kosegarten. in Lexico s. v. على, n°. 6.

3)

3) Utuntur quoque Arabes hac praepositione, ubi Latini praepositionem *in* cum Ablativo usurpant, ad denotandum statum, vel conditionem, *in* qua aliquis versatur, praesertim diutius et permanenter; e. g. n°. 91, in fine, وَكَأْسٍ شَرِبْتُ عَلَى لَذَّةٍ, *et saepe hausi poculum in statu jucundo;* n°. 96 اذا دَامَتْ عَلَيْهِ, *quum (animus) assidue versatur in ea (re);* يَتَّصِلُ عَلَى ٱلْأَوْقَاتِ ٱلرَّغْدَةِ, *continuus est in horis affluentiae et abundantiae;* n°. 100 فَرَكَدَ ٱلْهَمُّ عَلَى قَلْبِهِ, *et (moeror) substitit in corde ejus.* Huc pertinet etiam phrasis كُنْتُ عَلَى أَنْ, n°. 130, *in eo fui ut.*

4) Magis a primâ hujus praepositionis notione recedit significatio *contra*, *erga*. Exempla vide n°. 82 فَهَجَمَ عَلَيْهِ, *qui irruit in eum*, ubi etiam nos: *die op hem aangevallen was;* n°. 121 عَتَبَ عَلَيْهِ, *succensuit ei;* vernac. *hij was boos op hem.* In universum verba *irritandi*, *instigandi* et *irascendi* fere cum عَلَى construuntur. Conferatur quoque n°. 23 غَيْرَةً عَلَيْهِ, *zelotypiâ erga eum;* n°. 54 فَأَعِنْ عَلَيْهِ, *succurre igitur contra id;* n°. 120 فَقَوَّاكَ عَلَى هٰذَا ٱلتَّعَبِ, *et corroboravit te in hanc defatigationem.*

5) Construuntur denique multa verba cum عَلَى, quae Latino sermone casum Dativum post se adsciscunt. Sic n°. 100 فَأَشَارَ عَلَيْهِ, *suasit ei*, n°. 35 وَأَفْضَلَ عَلَى أَبِى تَمَّامٍ, *et benefecit Abou-Temmamo.*

عَلِيٌّ *Ali*, nomen viri.

عَلِيُّ بْنُ حَمْزَةَ, agn. ٱلْأَصْفَهَانِيُّ, i. e. *Ispahanensis*. Vir doctus et scriptor Arabicus, mortuus a° 356. — n°. 126.

عَلِيُّ بْنُ ٱلْجَهْمِ, n°. 116, Poëta, mortuus a° 249.

عَلِيُّ بْنُ زَيْنٍ, agn. ٱلطَّبَرِيُّ, i. e., vel *natus in urbe* طَبَرِيَّة, vel *oriundus ex provinciâ* طَبَرِسْتَان. n°. 97. — Vir doctissimus Weijers, ex collatione codicis bibliothecae Leidensis 159, pro بْن زين, quod nos edidimus quanquam in codice plane ambigue et sine punctis diacriticis exaratum est, legendum putat بْن رَبَّن. In illo enim codice mentio injicitur Alii cujusdam, agnomine Attabarî, qui a patre suo, Judaeorum principe (רַבָּן), cognomen بْن رَبَّن traxisse videtur, et ipse initio quidem Judaeus fuit, at postea, auctore Almotasemo Chalifâ, apud quem in magno honore fuit, Mohammedis assecla factus est. Hunc eundem esse, qui in nostro codice commemoratur, mihi quoque ob magnam nominis similitudinem maxime probabile esse videtur. Ex eo autem, quod in isto codice in medicorum numero recensetur, satis etiam certum est quo vitae genere fuerit.

عَلِيُّ بْنُ عُبَيْدٍ, agn. ٱلزَّنْجَانِيُّ, i. e. *ex urbe* زَنْجَان *oriundus*. n°. 117. Mihi ignotus est.

عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ ٱلْعَزِيزِ, n°. 67, Jurisconsultus Schafeïticus, mortuus a° 366.

عَلِيُّ بْنُ عِيسَى, n°. 90, Vezirus chalifae Almoktaderi.

عَلِيُّ بْنُ ٱلْعَزِيزِ, praen. أَبُو ٱلْحَسَنِ, n°. 93, Judex quidam.

عَمَّ *Communis fuit et communicavit.*

عِمَامَةٌ *Cidaris, fascia*, qua Orientales obvolvunt caput.

عَمَرَ *Diu vixit, longaevus fuit.* عُمْرٌ *Vita, aetas.*

عُمَرُ *Omar*, nomen viri. N°. 2 mentio est Omari secundi Arabum chalifae.

عُمَرُ, agn. ٱلرُّخَجِيُّ, i. e., vel *oriundus ex* ٱلرُّخَجِيَّةُ, pago prope Bagdadum, vel *oriundus ex* ٱلرُّخَّجُ, Sidjestânae urbe. n°. 121. De eo mihi nihil innotuit.

عَمِلَ Fut. A. *Operatus est, fecit, egit.* X 1) *Jussit* aliquem *facere* aliquid. 2) *usurpavit, adhibuit.*

عَامِلٌ *Operator, praefectus*, pecul. *exactor, quaestor.*

عَنْ Praep., cujus propria vis haec est, ut *separationis* notionem exprimat. Reddenda ergo plerumque est 1) *a, ab;* e. c. n°. 133 فَقَطَعَنِي عَنْ خِدْمَتِهِ, propr. *et resecuit me a ministerio ejus*, i. e. *facultatem ei ministrandi mihi praecidit;* n°. 62 بُعْدُكَ عَنِّي *remotum tuum esse a me;* n°. 63 لَمَّا رَجَعَ عَنِ ٱلْعِرَاقِ *postquam reversus erat ab Iracâ.* — Interdum reddenda per: *auctore, auctoritate alicujus*, licet proprie non aliud significet quam *a, ab aliquo;* videlicet ubi de traditione sermo est; e. g. n°. 5 وَكَانَ يَرْوِي عَنْ رَسُولِ ٱللّٰهِ, i. e. per breviloquentiam pro *et referebat* (dictum) *ut descendens a prophetâ Dei;* n°. 134 فَضْلُ

عَنِ

عَنِ ٱلصَّاحِبِ, i. e. *pericope*, *narratio*, *descendens ab*, sive *auctore Alsâhibo;* n°. 95 أَنُصَدِّقُ نَصْرَانِيًّا عَنْ غُلَامِهِ عَنْ يَهُودِيٍّ, i. e. *num igitur fidem habebimus Christiano* (*qui nobis aliquid tradidit acceptum*) *a servo suo* (*qui hoc rursus*) *a Judaeo* (*accepit*)?

Difficile dictu est, quomodo cum hac primâ notione aliae significationes congruant, quae huic praepositioni tribuuntur. Saepe enim transferenda est

2) *Quod attinet ad*, *dè;* e. g. n°. 88 وَسَأَلَهُ ٱلرَّشِيدُ عَنِ ٱسْمِ ٱمْرَأَةِ ابْلِيسَ, i. e. *et interrogavit eum Arraschidus de nomine uxoris diaboli;* et sic perpetuo verbum سَأَلَ cum عَنْ construitur.

3) *Loco* alicujus, *pro* aliquo; e. g. n°. 73 يَنُوبُ عَنِّي فِي ٱلْكِتَابَةِ, i. e. *qui pro me vicem explet in scribendo.*

5) *Super*, hoc sensu, ut sit *super aliquâ re*, *quae impedimento est*, sive *neglectu ejus habito*, nostrum *afgezien van iets;* e. g. n°. 14 مَنْ عَفَا عَنْ قُدْرَةٍ, i. e. *qui condonat super potentiâ*, *quamvis sit potens.*

Ex eo, quod huic praepositioni et significatio inest rem *mittendi* vel *negligendi*, explicandum esse videtur, quod verba nonnulla *negligendi*, *obliviscendi*, et quae sunt hujus generis plura, cum عَنْ construuntur.

Unde factum sit, ut alia quoque verba, veluti رَضِيَ *gratum habuit*, cum عَنْ construantur, e. g. n°. 2 et 116, alio modo explicandum est.

عَنْبَر Comm. gen. *Ambarum*, odoramenti species.

عِنْدَ Praep., cujus propria vis est *apud* aliquem, i. e. *in domo* alicujus; e. g. n°. 93, 81; hinc et in universum *apud* aliquem, uti n°. 112 et 120, quo posteriore loco مَا ٱلَّذِى هَوَّنَ عِنْدَكَ, *quid facile reddit apud te*, idem est ac *quid facile reddit tibi*, vernac. *voor U*, sive *in uwe oogen*.

Usurpatur quoque de tempore, veluti n°. 114 عِنْدَ ذٰلِكَ *tunc*, *eo tempore*; sic et nos dicimus *daarbij*; et n°. 51 عِنْدَ بُرْئِهِ, *tempore convalescentiae ejus*, uti et nos *bij zijne herstelling*.

عَنَى Fut. يَعْنِي. *Voluit* aliquid dicendo. c. c. a.

مَعْنًى 1) *Significatio*, *vis vocabuli*, *sensus*, *mens*. 2) in genere *vis* alicujus rei, *proprietas*, *virtus*. n°. 122.

عَادَ Fut. O. 1) *Rediit*, *reversus est ad*. c. c. لِ et إِلَى. 2) *visitavit*, pec. aegrotum. c. c. a. III *Rediit ad* aliquem *iterum atque iterum*. c. c. a.

عُودٌ *Lignum*, pec. *lignum aloës*. 2) *chelys*, *testudo*, *cithara*.

عَادَةٌ, pl. عَادَاتٌ, *Consuetudo*, *mos receptus*.

عَارَ Med. و. IV *Mutuo dedit* aliquid. c. c. a. X *Mutuo petiit*, *mutuatus est* aliquid ab aliquo. c. c. a. r. et مِن p.

عَامٌ *Annus*. عَامَ كَذَا *Anno isthoc*; vernaculo sermone *in het zooveelste jaar*.

عَوَى *Latravit*, *ululavit*.

مُعَاوِيَةٌ et مُعْوِيَةٌ *Catulus.* مُعْوِيَةٌ, nomen viri.

مُعْوِيَةٌ بْنُ أَبِي سُفْيَنَ, n°. 13, nomen chalifae ex Omaiadis primi.

عَانَ Med. و. IV *Adjuvit, succurrit* alicui contra aliquem. c. c. a. p. et على p. vel r. X *Auxilium petiit* ab aliquo adversus aliquam rem. c. c. ب p. et على r.

عِيسَى Hoc nomine Arabes vocant *Jesum Christum.*

عَاشَ Med. ى. *Vixit.* — عَيْشٌ *Vita.* — مَعِيشَةٌ Idem.

عَائِشَةٌ Nomen uxoris Mohammedis tertiae.

عَيْنٌ, pl. أَعْيُنٌ et عُيُونٌ, *Oculus.*

غ

غُبْرَةٌ *Pulvis.*

غَدَا Fut. O. *Mane venit.* — غَدٌ *Crastina dies.*

غَذَا, *Aluit, nutrivit.* II Idem. c c. a.

غَرَّ Fut. A. propr. *Albâ maculâ in fronte praeditus fuit* equus; hinc in genere *candidus, albus fuit.*

غُرَّةٌ, pl. غُرَرٌ, *Quod in quavis re praestantissimum est.* n°. 84.

غَرَبَ *Abfuit, abiit, occidit* sol. Nom. act. غُرُوبٌ.

غُرْبَةٌ *Peregrinatio, peregrinitas.*

غَرِيبٌ *Peregrinus, alienigena.*

مَغْرِبٌ *Locus,* sive *plaga* solis *occasûs.*

غَرَدَ

غَرِدَ II *Modulata* est, *cecinit* avis.

غَرِمَ *Obstrictus fuit debito*, *necessarie solvendo*.

غَرِيمٌ *Debitor* et *creditor*.

غَرَّا IV *Instigavit*, *irritavit*.

غَسَلَ Fut. I. *Lavit*, *abluit* aliquid aliqua re. c. c. a. r. et ب instrumenti.

غَشَّ *Decepit*, *fefellit* aliquem. — غِشٌّ *Fraus*.

غَصَّ *Praefocatus est* cibo potuve.

غَاصٌّ, *Anxius* re in faucibus haerente; transl. de conclavi, *ad suffocationem* hominibus *referto*. n°. 62.

غُصَّةٌ *Angustia*, *angor*.

غَصَبَ, *Violenter eripuit* alicui rem. c. c. g. a.

غَفَرَ 1) *Texit* rem. 2) *condonavit*. — غَفُورٌ *Condonans*, *clemens*, epitheton Dei.

غَفَلَ VI *Studio non curavit*, *neglexit*. c. c. عن.

غَفْلَةٌ *Incuria*, *socordia*.

غَلَبَ Fut. I. *Praevaluit*, *superior fuit*, *vicit* aliquem aliquâ re. c. c. على p. et ب r.

أَغْلَبُ *Potior*, *potissimus*. n°. 101 كَانَ أَغْلَبُ ٱلْأَدْعِيَةِ عَلَى لِسَانِهِ, i. e. *precatio*, *quam potissimum*, sive *plurimum in ore habuit*, *fuit* cet.

غَلِمَ *Libidinosus fuit*.

غُلَامٌ 1) *Adolescens*, *juvenis*. 2) *Servus*, *famulus*.

غَلَا *Carus, magni pretii fuit.* c. c. ب pr. III *Magno pretio emit* aliquid. c. c. ب r.

غَنِجَ *Gestu amatorio*, veluti *limo intuitu*, *usa est* femina.

غُنْجٌ *Amatorius feminae gestus.*

غَنِيَ II *Cecinit*, *cantavit* aliquid alicui. c. c. g. a. V Idem.

غِنَآءٌ *Cantus.* — مُغَنٍّ *Cantor*, *cantator*, *musicus.*

غَاثَ Med. و. *Opem tulit*, *succurrit.* IV Idem.

غَابَ Med. ى. *Abfuit.* — غَائِبٌ *Absens.*

غَيْثٌ *Pluvia.*

غَارَ Med. ى, Fut. A. *Suspiciosus*, *zelotypus fuit* erga aliquem. c. c. على p. Nom. act. غَيْرَةٌ. II *Alteravit*, *mutavit*, *emendavit.* c. c. a.

غَيْرٌ *Mutatio*, *diversitas*; cum nomine in Genitivo vel pronomine personali adjuncto, *diversus*, *alius quam.* — غَيْرَ praep. (Cf. Grammat. § 215) *praeter*, *absque*, *sine.* n°. 28 عَلَى غَيْرِ فَهْمٍ, i. e. *dum ego versabar in eâ conditione*, *ut intelligere non possem* — مِنْ غَيْرِ *Sine.*

غَيْمٌ *Nubes.*

ف

فَ Conj. inseparab., quae arctius connectendis integris enunciationibus, raro, et fere nonnisi apud poëtas, copulandis etiam singulis nominibus inservit.

1) Conjunctionis فَ haec peculiaris est vis, ut eâ de-

no-

notetur *actionem*, *de qua sermo est in enunciatione*, *cui praefigitur*, *cum actione antecedentis enunciationis ita conjunctam esse*, *ut ex hac*, *magis vel minus necessario*, *consequatur*. Reddenda igitur plerumque per: *itaque*, *ergo*, *ideo*, *ita ut*: e. g. n°. 4. فَلَا تَرُدُّوا عَلَيْهِ صَدَقَتَهُ, i. e. *ne igitur rejiciatis in eum eleëmosynam ejus*; n°. 54 فَأَعِنْ عَلَيْهِ, i. e. *succurre igitur contra id*; n°. 23 وَعَبِثَتْ بِخَاتَمِهَا فَسَقَطَ مِنْ يَدِهَا, i. e. *et ludebat annulo suo*, *ita ut* (belg. met dit gevolg, dat) *manui ejus excideret*. Sic etiam quando narratur responsum, hoc constanter per ف praecedenti interrogationi annectitur, quia illud ex hac consequitur. Cf. e. g. n°. 1 فَقَالَ أَهُوَ لِلْبَيْعِ فَقَالَ لَا, i. e. *et dixit: an hoc venale est? Et respondit: minime*. Quemadmodum autem in ejusmodi exemplis ف non aliter reddere possumus quam per *et*, ita saepius fit: quamvis vero haec conjunctio sic eodem modo transferatur ac copula و, nequaquam tamen promiscue usurpantur, et fere semper arctior illâ, quam hac, significatur connexio.

Interdum ف ponitur ante enunciationem, quae cum antecedente ita cohaeret, ut causam reddat ejus, quod in hac dictum est, et tunc reddenda est per *nam*, *etenim*. Exemplo sit n°. 2 فَإِنْ فَاتَنِى رِبْحُهُ, i. e. *nam si carerem lucro ejus*.

2) Frequentissime quoque hac conjunctione utuntur Arabes ad copulandam cum protasi apodosin, quoties hanc

hanc ab illâ clarius distinguere volunt, perspicuitatis vel emphaseos causâ, ubi nos particulâ *dan* sive *zoo* uti solemus. Exempla sint n°. 32: مَا دَامَ أَمِيرُ ٱلْمُؤْمِنِينَ فِي دَارِ أَبِي فَهِيَ أَحْسَنُ, i. e. *quamdiu versatur Princeps credentium in domo patris mei, haec pulcrior est;* n°. 25 فَتَنْدَقُّقَا فَكِلَاكُمَا بَحْرٌ, i. e. *et, si redundatis, uterque vestrûm mare est;* n°. 118 أَمَّا شَمْسِي فَلَمْ تَزُلْ, i. e. *quod attinet ad solem meum, hic nondum occidit;* et sic perpetuo post particulam أَمَّا.

Praeter has primarias habet et alias significationes haec conjunctio, de quibus autem sileo, quandoquidem in hisce selectis non occurrunt. Cf. tamen Gramm. § 239, 5°.

فَأَرَ *Effodit* terram.

فَأْرَةٌ 1) *Mus.* 2) *Odor, acrior fragrantia musci.*

فَتَحَ *Aperuit.* فَتْحٌ 1) *Auxilium, victoria.* 2) cum Artic. ٱلْفَتْحُ nom. propr. viri; ٱلْفَتْحُ cognomine بْنُ خَاقَانَ, n°. 32, Vezirus chalifae Almotawacceli, una cum hoc interfectus a°. 247.

مِفْتَاحٌ *Clavis.*

فَتِيَ *Juvenis fuit.* IV *Edocuit* aliquem rem. c. c. a. p. et فِي r.

فَتًى *Adolescens, juvenis.*

فَجَّ *Distendit, dilatavit.* — فُجْةٌ, pl. regul., *Interstitium;* pec. *de fissura oculi.* n°. 72.

فَدَى 1) *Dato lytro redemit.* 2) *devovit se pro* aliquo. c. c. a. p. pro qua. n°. 126.

فِدًى *Pretium, quo quis redimitur, lytrum.* De formulâ جُعِلْتُ فِدَاكَ vid. Lexicon in v. جَعَلَ.

فَرَّ Fut. I. *Fugit.* c. c. من. Nom. act. فِرَارٌ.

فَرِحَ Fut. A *Laetatus est.* II *Exhilaravit.* Per مُفَرِّحَاتٌ, n°. 100, intelliguntur *medicamenta exhilarantia.*

فَرَحٌ *Laetitia, gaudium.*

فَرَدَ *Separatus, solus fuit.* IV *Segregavit, solum fecit;* n°. 80 تُفْرِدُنِى فِى ٱلتَّعَجُّبِ, propr. *Solum me facis in admiratione*, i. e. *me solum admiraris.* VII *Separatus, solus fuit.*

فَرَسٌ *Equus.* — فَارِسِىٌّ *Persicus.* ٱلْفَارِسِيَّةُ *Lingua Persica, sermo Persicus*, quemadmodum et nos dicimus *het Persisch.* n°. 40.

فَرْطٌ *Nimium, excessus.*

فِرْعَوْنُ Ita in Arabicâ dialecto audit nomen *Pharao.*

فَرَغَ *Ad finem perduxit, absolvit* rem. c. c. من r.

فَسَحَ *Amplus, spatiosus fuit locus.* فُسْحَةٌ *Amplitudo, spatium amplum.*

فَصْلٌ *Articulus, membrum, segmentum, pericope.*

فَضَلَ *Eminuit, excelluit.* II *Praetulit* aliquam rem vel personam alteri. c. c. a. r. vel p. quae praefertur, et على r. vel p. cui praefertur. IV *Praeclare benefecit* alicui, *optime de eo meritus est.* c. c. على p. V Idem, et *excellentiam eminentiamve prae aliis monstravit.*

فَضْلٌ

فَضْلٌ 1) *Praestantia*, *excellentia*, *munificentia.* فَضْلًا عَنْ seq. nom. subst., et عَنْ أَنْ seq. verbo, *multo minus*, *nedum*, *tantum abest*, *ut.* 2) Nom. propr. viri. اَلْفَضْلُ بْنُ يَحْيَى بْنِ خَالِد, n°. 47 et 128, Vezirus chalifae Hârouni Arraschîdi. — اَلْفَضْلُ بْنُ ٱلرَّبِيعِ, n°. 50 et 75, Vezirus chalifarum Hârouni Arraschîdi et Alamîni. — اَلْفَضْلُ بْنُ سَهْل, n°. 51, Vezirus chalifae Almâmouni.

أَفْضَلُ *Praestantior*, *praestantissimus.*

فَطِنَ *Animadvertit*, *intellexit*, *perspexit.* c. c. ل r.

فَعَلَ Fut. A. *Fecit*, *egit* aliquid. c. c. a.

فِعْلٌ, pl. فِعَالٌ, *Actio*, *opus.*

فَقَدَ *Desideravit*, *amisit*, *perdidit.* Nom. act. فِقْدَانٌ.

فَقِهَ *Sapiens*, *doctus*, *praeditus fuit juris rerumque divinarum scientiâ.*

فَقِيهٌ, pl. فُقَهَآءُ, *Jurisconsultus*, *theologus.*

فَكَّرَ *Cogitavit* de re, *attente consideravit* eam.

فِكْرٌ *Meditatio*, *attentio.*

فَاكِهَةٌ, pl. فَوَاكِهُ, *Fructus arborum.*

فَالُوذَجٌ *Edulium ex amylo*, *aquâ et melle confectum.*

فَلَسَ *Inops fuit.* IV Idem.

فَلْسَفَةٌ Vocab. origine Graecum: *Philosophia.*

فَيْلَسُوفٌ, pl. فَلَاسِفَةٌ, *Philosophus.*

فُلَانٌ, fem. ـَةٌ, Hebraic. פְּלֹנִי, i. q. Graec. ὁ, ἡ δεῖνα, *aliquis*, *quidam.*

فَنَّ II *In genera* vel *classes distribuit.* V *Diversi generis fuit.*

فَنٌّ, pl. فُنُونٌ, *Species*, *classis*, *genus.*

فَهِمَ *Intellexit*, *percepit.* Nom. act. فَهْمٌ. II *Intelligere*, *percipere fecit.* X *Voluit intelligere*, *rogavit*, *ut doceretur*, *ut intelligere* aliquid *posset.*

فَاتَ Fut. O. *Fugit*, *effugit*, *praeterivit* aliquem *res.* c. c. a. p.

فَازَ Fut. O. *Potitus est* re, *abstulit* eam. c. c. ب r.

فَاقَ Fut. O. *Superavit praestantiâ* aliquem. c. c. a.

فى Praep., cujus propria vis est, ut significet quietem, tam in loco quam tempore. Reddenda igitur saepissime per *in* cum Ablativo, vel per simplicem Ablativum: e. g. n°. 58 نَظَرَ الى رَجُلٍ فى مَجْلِسِهِ, i. e. *conspexit virum in conclavi suo;* n°. 28 فى أُذْنِى, i. e. *in aure meâ;* n°. 60 فى السَّمَاء, i. e. *caelo*, ubi nos dicimus *aan den hemel;* n°. 32 فى نِهَايَةِ الحُسْنِ, propr. *in fastigio pulchritudinis*, i. e. *summae pulchritudinis;* n°. 75 فى يَوْمٍ بَارِدٍ, i. e. *die frigido*, ubi nos, ex nostro loquendi usu, *op een kouden dag;* sic et n°. 76 et 124. — n°. 109. فى الطَّرِيقِ, i. e. *in via;* n°. 26 فَوَقَّعَ فى ظَهْرِ كِتَابِهِ, propr. *et inscripsit dorso epistolae.* — Neque aliam vim haec praepositio habet, quando, ut in exemplis sequentibus, *inter* reddenda est: n°. 18 ثُمَّ تَكَلَّمَ فِيهِمْ رَجُلٌ, i. e. *tum verba fecit quidam inter eos;* n°. 25 وَنَادَى فِرْعَوْنُ فى قَوْمِهِ, i. e.

et

et inclamavit Pharao inter populum, sive *in medio populi;* n°. 63 فَقَالَ بَغْدَادُ فِى ٱلْبِلَادِ, i. e. *et dixit: Bagdadi urbs inter urbes*, cet. — Non minus denique notio *quietis in loco* huic praepositioni subjecta est, quando, quod saepissime fit, usurpatur de argumento, *in quo versatur* sermo aut liber; ubi Latini praepositione *de* utuntur. Exempla sint omnes horum Selectorum capitum inscriptiones, in quibus verba فى لَطَائِف reddenda sunt *de facetiis;* porro n°. 18 تَكَلَّمَ عِنْدَهُ قَوْمٌ فِى مَسْأَلَةٍ, i. e. *verba fecerunt coram eo aliquot homines de quadam quaestione;* n°. 116 فَصْلٌ فِى تَفْضِيلٍ, i. e. *segmentum de praestantiâ*, caet.

Caeterum singularis, sive potius ex ellipsi explicandus, hujus praepositionis usus est n°. 5: فَأَمَّا فِى ثِيَابِ مِصْرَ فَلَا, *quod vero attinet ad* (consortium) *in vestibus Aegyptiacis, hoc quidem locum non habet.*

ق

قَبُحَ *Deformis, turpis fuit.* Nom. act. قُبْحٌ. X *Deformem turpemque censuit, improbavit, detestatus est.*

قَبِيحٌ, fem. ةٌ, *Deformis, turpis, teter.* قُبَيْحَةُ 1) Nomen matris chalifae Almotassi-Billah. n°. 33. 2) Nomen puellae chalifae Almotawacceli. n°. 105. أَقْبَحُ *turpior, turpissimus, magis* vel *maxime deformis.*

قَبَسَ *Accendit* ignem. VIII i. q. I. et *accepit* ab aliquo, *desumsit* et *comparavit sibi* ignem. c. c. a. r.

قَبَلَ *Ab anticâ, anteriore parte fuit, occurrit.* II *Osculatus est*, c. c. a. r. vel p. IV *Accessit, advenit, convertit se* ad aliquem. c. c. على p. X *Convertit, obvertit faciem* e regione loci alicujus. c. c. a. l. n°. 127.

قِبَلَ, propr. accusativus in statu constr. a قِبَلٌ *pars anterior* (Gramm. § 214 et 215); tum Praep. *ante*.

قِبْلَةٌ *Tractus antrorsum oppositus*, pec. *tractus, ubi templum Meccanum situm est*, quo se, dum precantur, convertunt Mohammedani.

قَبَاءٌ *Tunica virilis.*

قَتَبَ *Edenda dedit intestina assata* alicui.

قُتَيْبَةُ, Demin. vocis قِتْبَةٌ, *Intestinum*. قُتَيْبَةُ Nom. propr. viri. قُتَيْبَةُ بْنُ مُسْلِمٍ, n°. 15, Dux illustris Walîdi, sexti Chalifae ex Omaiadarum familiâ.

قَتَرَ *Parce sumptum fecit, tenax fuit* in aliquem. c. c. على p. IV Idem.

قَتَلَ *Occidit, interfecit.* — قَتْلٌ *Caedes, nex.*

قَدَّ Fut. O. *Per longum secuit, laceravit* vestem, *abrupit* sermonem.

Ad hanc quidem stirpem referenda mihi, cum Freytagio in Lexico, videtur particula قَدْ, ita ut prima ejus significatio sit *amputatio, dissectio.* Quum haec autem notio cognata sit notioni *absolvendi*, facile haec particula usurpari potuit ad denotandum, *aliquid esse prorsus ab-*

so-

solutum, *finitum*, quod nos dicimus *afgedaan*. Huic propriae potestati particulae قَدْ congruum est, ut, quod frequentissime fit, praemittatur Perfecto, atque huic *praeteriti perfecti* sensum addat, saepius et *plusquamperfecti*; e. g. n°. 28 قَدْ حَدَثَ فِي أُذْنِي ثِقْلٌ, propr. *acciderat in aure mea gravitas.* — Saepissime transferri potest per *jam*, *dudum*; e. g. n°. 24 فَقَدْ شَاخَ *jam enim senex factus est.* Quia autem quod perfectum et absolutum est, ratum et certum est, hinc fortasse explicandus est usus hujus particulae sensu *certe*, *equidem*.

قَدَحٌ *Cyathus*, *scyphus*, *poculum*.

قَدَرَ *Valuit*, *potuit*, *praevaluit*.

قَدْرٌ *Pretium*, *valor*. قُدْرَةٌ *Potentia*.

قَدَمَ *Praecessit*, *praeivit*, *prior fuit*. II 1) *Praemisit*, *antea*, *prius fecit*. n°. 61 et 107. 2) *adduxit*, *stitit coram* aliquo aliquid. c. c. a. et الى p. V i. q. I. ٱلْمُلُوكُ ٱلْمُتَقَدِّمُونَ, in inscriptione capitis Selectorum II, sunt *principes*, *qui Mohammedem aetate antecesserunt*.

قَدِيمٌ, pl. قُدَمَآءُ, *Vetus*, *antiquus*.

قَدَا VIII *Imitatus est*. c. c. بِ.

قَذِرَ *Immundus*, *spurcus fuit*. — قَذَرَةٌ *Sordes*.

قَذًى *Festuca*, *similisve res in oculum incidens*.

قَرَأَ Fut. A. *Legit* librum. c. c. فى. n°. 25.

قُرْآنٌ *Coranus*, sacer Moslemorum liber, sic dictus, ut vi-

videtur, a *lectione*, ad imitationem Judaeorum, qui Biblia מִקְרָא appellabant.

قَارِى, pl. قُرَّآء, *Legens*, *lector*, pec. *praelector Corani*, et *legendo Corano pietatique deditus*, *monachus*.

قَرُبَ Fut. O. *Prope*, *propinquus fuit* alicui. c. c. مِن. Nom. act. قُرْب.

قَرِيب, pl. قُرَبَاء *Propinquus*, pec. *consanguinitate*, *consanguineus*.

قَرَضَ X *Mutuo petiit.* c. c. g. a.

قِرْطَاس Graecum χάρτης, *Charta*.

قَرَى *Hospitio excepit* aliquem, *edendum praebuit* alicui aliquid *tanquam hospiti.* — قِرًى *Id quo excipitur hospes.*

قَصَّ *Exposuit*, *narravit.* قِصَّة 1) *Narratio*, *historia.* 2) *Expositio* alicujus rei *in libello*, *qui defertur ad regem*, Gallicum *exposé*, et *talis libellus ipse*. n°. 29.

قَصَدَ *Mediam viam tenuit*, *medio modo se habuit*, *nec parcus nec prodigus fuit.* c. c. فِى r. VIII Idem, eâdem constructione.

قَصِيدَة *Poëma modicae mensurae*, decem vel septem ad minimum constans versibus.

قَصَرَ *Continuit*, *determinavit*, *restrinxit*.

قَصْر, pl. قُصُور, *Quod parietibus inclusum est*, uti *arx*, *palatium*.

قَصِير

قَصِيرٌ, fem. ةٌ, propr. *Quod determinatum est certis limitibus*, hinc *brevis*.

قَضَى *Decrevit, sanxit, judicavit, imperavit.*

قَضَآءٌ 1) *Decretum*, pec. *quo, ab aeterno, res a Deo praedestinatae sunt.* 2) *judicis munus*, et 3) *imperium* in genere.

قَاضٍ, pl. قُضَاةٌ, *Judex.*

قَطَّ *Secuit.* Ad hanc radicem refertur قَطُّ Adv. *unquam;* negatione antecedente, *nunquam;* non nisi de praeterito tempore usurpatur.

مِقَطٌّ *Instrumentum osseum, simileve, super quo calami caput praecidunt Orientales.*

قَطَعَ Fut. A. 1) *Secuit, resecuit, amputavit.* c. c. a. 2) *praecidit* alicui *respondendi facultatem, ad silentium redegit.* c. c. a. n°. 134. VII *Amputatus, abscissus est.*

قُطْنٌ *Gossipium;* nostrum *katoen.*

قَعَدَ Fut. O. *Sedit, consedit, adsedit.* Phrasis يَقْعُدُ تَحْتَ قَوْلِ فُلَانٍ, n°. 116, propr. *sedet sub dicto alicujus*, significare videtur: *valet in eum dictum alicujus;* quod nos dicimus *het gezegde van iemand is op hem toepasselijk.*

قَاعِدٌ, fem. ةٌ, *Sedens, considens.*

قَعْرٌ *Fundus, imum putei* vel *seriae.*

قُفْلٌ *Sera, pessulus.*

قلّ *Paucus fuit.* II *Paucum fecit.*

قِلَّةٌ *Paucitas.*

قَلِيلٌ, fem. ةٌ, *Paucus.* قليلًا Adv. *Paulum.*

أَقَلُّ *Minor, paucior, paucissimus.*

قَلَبَ *Vertit, invertit, versavit.* II Idem, cum intensione, *iterum atque iterum, sursum ac deorsum versavit* aliquid manibus. c. c. a. IV i. q. I. VII *Conversus, reversus est* ad aliquid. c. c. الى.

قَلْبٌ, pl. قُلُوبٌ, *Cor, animus, mens.*

قَلَّدَ *Obvolvit.* II Idem, et *praefecit* aliquem *muneri*, quod vulgo dicitur *investituram concessit.* c. c. g. a. V Passivum formae IIdae.

قَلَمَ *Praesecuit* unguem. — قَلَمٌ *Calamus scriptorius.*

قُمٌ Nomen Urbis in Iracâ Persidis sitae.

قَمِيصٌ *Tunica* interula, pec. ex *gossipio*, Gallicum *chemise.*

قِنَاعٌ *Calantica.* Elegans locutio occurrit n°. 134 أَلْبَسَنِي قِنَاعَ ٱلْخَجَلِ, propr. *induit me calanticâ pudoris*, i. e. *pudore me suffudit.*

قَاتَ Fut. O. *Aluit* suos. قُوتٌ *Alimentum, esca, victus.*

قَوَّادٌ *Leno.*

قَوَارِيطُ Nomen puëllae cujusdam. n°. 108.

قَالَ Fut. O. *Dixit.* c. c. a. r. et لِ vel الى p.

قَوْلٌ *Dictum, effatum.* قَوْلُهُ تَعَالَى, i. e. *effatum ejus, qui exaltetur;* ita Arabes effata Corani citant.

قَامَ

قَامَ Fut. O. 1) *Stetit, constitit.* 2) *Surrexit*, in honorem alicujus. c. c. إِلَى p. n°. 81. IV *Commoratus est, constitit, substitit.*

قَوْمٌ 1) *Populus, coetus hominum.* يَا قَوْمِ, n°. 25, est pro يَا قَوْمِي *popule mi!* 2) *quidam homines, aliquot, nonnulli.*

قِيَامَةٌ et قِيَمَةٌ *Resurrectio mortuorum.*

قَوِيَ *Valuit robore, potentiâ.* II *Corroboravit.*

قُوَّةٌ *Robur, vis, potentia.*

قَيْنَةٌ, pl. قِيَانٌ, *Ancilla, puëlla cantatrix, fidicinave*, et in genere *cantrix.*

ك

كِ, fem. كَ, Pronomen pers. insepar. 2^dae pers. singulare.

كَ Praep. *Sicut, instar.* — كَأَنَّ *Ac si.* — كَمَا *Sicut, quemadmodum.* — كَذَا *Sicut hoc, sic, ita.*

كَأْسٌ *Poculum, calix.*

كَبَّ *Prostravit humi.* IV *Incubuit, irruit* in aliquam rem. c. c. عَلَى. N°. 134 usurpatur de eo, qui *avide* in edulium, sibi in deliciis habitum, *irruit, toto corpore versus illud inclinato.*

كَبِدٌ, pl. أَكْبَادٌ, *Iecur, cor.*

كَبُرَ *Magnus fuit.* — كَبِرَ *Adolevit, provectae aetatis fuit.*

كِبَرٌ *Grandaevitas, senectus.*

كَبِيرٌ, fem. ةٌ, *Magnus.* Pl. كُبَرَاءُ *magnates.*

أَكْبَرُ *Major, maximus.*

كَتَبَ Fut. O. *Scripsit* ad aliquem. c. c. ب r. et الى p.
X *Rogavit, petiit ut scriberet.* c. c. a. p.

كَاتِبٌ, fem. ةٌ, 1) *Scribens.* 2) *scriptor, scriba, amanuensis, secretarius.*

كِتْبَةٌ *Descriptio libri.*

كِتَابٌ *Scriptum, epistola, liber.* — كِتَابُ ٱللّٰهِ, n°. 89, *Liber Dei*, i. e. *Coranus.*

كَثُرَ *Multus fuit, abundavit.* IV 1) *Multiplicavit.* 2) *multum usurpavit.* c. c. من r. n°. 114. X *Multum expetivit.* c. c. من.

كَثِيرٌ, fem. ةٌ, *Multus.* كَثِيرًا مَا *Saepius.*

كَدِرَ *Impurus, turbidus fuit* liquor. II *Impurum, turbidum reddidit.* n°. 82 كَدَّرَ وَقْتَهُ, i. e. *conturbavit*, sive *contristavit vitam ejus.*

كَذَبَ *Mentitus est.* II *Mendacii arguit.* c. c. a. p.

كَاذِبٌ, fem. ةٌ, *Mentiens, mendax.*

كَرَبَ *Anxit* animum, *moerore affecit.*

كَرُمَ Fut. O. *Generosus, liberalis* et *honorificus fuit.* IV *Honoravit, honore affecit.*

كَرَمٌ *Generositas, liberalitas.*

كَرْمٌ 1) *Vitis.* 2) *Vinea.*

كَرِيمٌ, pl. كِرَامٌ, *Generosus, nobilis, liberalis.*

أَكْرَمُ *Nobilior, liberalior, liberalissimus.*

مَكْرُمٌ, pl. مَكَارِمُ, *Res, actiove, generosa, nobilis, liberalis.*

كَرِهَ Fut. A. *Aversatus est, abhorruit, respuit, detestatus est.* c. c. a. et c. أَنْ verbi.

كَسَفَ *Obscuravit, eclipsi affecit* Deus *solem.*

كُسُوفٌ *Obscuratio, eclipsis solis.*

كَسَا Fut. O. *Induit* aliquem veste. c. c. a. p.

كُشَاجِمُ, n°. 57, vid. أَبُو ٱلْفَتْحِ كُشَاجِمُ.

كَفَّ 1) *Clausit, adstrictis vinculis, peram*, hinc *prohibuit, cohibuit.* Nom. act. كَفٌّ.

كَفَّنَ *Involvit ferali amiculo* mortuum.

كُلٌّ *Universitas;* cum nomine in Genitivo casu sequente *omnis, unusquisque;* e. g. كُلُّ نَاسٍ *omnes homines;* كُلُّ شَيْءٍ *unaquaeque res.* — كُلُّ مَنْ *Quicunque.* — كُلَّمَا *Quotiescunque.*

كَلَحَ *Austero et tetrico vultu fuit*, et *talem vultum assumsit.*

كَلَّمَ II *Allocutus, affatus est* aliquem. c. c. a. p. V *Locutus, sermocinatus est, verba fecit.*

كَلَامٌ *Oratio, sermo, dictio, dictum, effatum.*

كِلَانِ

كِلَانِ, fem. كِلْتَانِ, in statu constr. كِلَا et كِلْتَا, dual. *Ambo*, *uterque*.

كُمْ, fem. كُنَّ, Pron. pers. insepar. 2 pers. plur. — كُمَا duale.

كَمَّ *Obtexit*, *operuit*. — كُمٌّ *Manica vestis*, *indusii*.

كَامَخٌ *Obsonium*, seu *condimentum paratum cum aceto*, *embamma*.

كَمَلَ *Integer*, *perfectus fuit*. Nom. act. كَمَالٌ.

كَادَ. Med. و. *Parum abfuit quin*. c. c. Futuro.

كُوزٌ *Cantharus*, *scyphus*.

كُوفَةُ, cum Artic., *Coufah*, Iracae urbs.

كَوْكَبَ Quadril. *Fulsit*. — كَوْكَبٌ, pl. كَوَاكِبُ *Stella*, *sidus*.

كَانَ Fut. O. 1) *Exstitit*, *fuit*. De constructione vid. Gramm. § 258. Animadvertatur phrasis: كَانَ لَهُ ٱبْنٌ, i. e., quemadmodum Latini quoque dicunt, *erat ei filius*, pro *habebat filium*. De phrasibus كَانَ عَلَى et كَانَ عَلَى أَنْ dictum est in in v. عَلَى. 2) *accidit*, *evenit*.

مَكَانٌ *Locus*.

كَيْفَ Adv. *Quomodo?* — كَيْفَ أَنْتَ, fem. كَيْفَ أَنْتِ, *Quomodo vales?* n°. 6.

ل

لَ Partic. asseverandi *Sane*, *vero*, *utique.* Frequenter hac particulâ utuntur Arabes ad distinguenda singula enuntiationis membra, vel subjectum a praedicato, ut ita simul vis orationi addatur, unde etiam Arabibus dicitur *Lam energetica:* imprimis hoc fit post conjunctiones لَوْ *si*, vel لَوْلَا *nisi*, et إِنَّ *profecto*, *sane;* e. c. n°. 43. وَلَوْ عَرَفْنَاكَ لَأَجَبْنَاكَ *et si nosceremus te*, *certe responderemus tibi;* n°. 51 إِنَّ فِي ٱلْعِلَلِ لَنِعَمًا, i. e. *profecto morbi sua habent bona.* Cf. etiam n°. 61, et Grammat. § 221, 7°, in fine. — لَمَا *Sane non*, *profecto non.* n°. 20. لَئِنْ vid. إِنْ.

لِ Praep. valens 1) *ad*, sive *to* Anglorum sive Gallorum *à*, et hinc saepissime respondet *casui Dativo Latinorum.* Exempla sunt n°. 10 يَوْمٌ ٱلْغَيْمِ لِلصَّيْدِ, *dies nubilus ad venationem est;* n°. 64 وَيَتَلَطَّفُ لِاسْتِرَاقِ ٱلسَّمْعِ *et sese insinuare ad sublegenda verba*, *quae fiebant;* n°. 3 وَقَالَ لَهُ (Grammat. § 221, 7°, in fine paginae) *et dixit ei;* n°. 11 يَنْبَغِي لِلْعَاقِلِ *convenit prudenti;* n°. 21 كَتَبَ إِلَى عَامِلٍ لَهُ, propr. *Scripsit praefecto*, *qui ei* (erat), i. e. *cuidam ex ejus praefectis.* Simile exemplum vid. n°. 54 دَعَا صَدِيقًا لَهُ. Huc referendus quoque usus praepositionis لِ ad denotandum *auctorem* libri, scriptive, veluti

uti in horum Selectorum titulo لِأَبِى مَنْصُورٍ cet., i. e. *auctore Abou-Mansouro;* cujus ل propria vis esse videtur haec, ut denotet, talem librum scriptumve huic illive scriptori *tribuendum esse*, sive potius sermone vernaculo, *dat het hem, als schrijver, toebehoort.*

2) *ob, propter*, e. c. n°. 16 عَاجِبْتُ لِمَنْ, propr. *admiratione affectus sum propter eum qui;* n°. 47 لِجُودِهِ *propter liberalitatem ejus;* n°. 38 لِمَ *ob quid, cur;* n°. 96 لِذٰلِكَ *ob hoc, propterea, ideo;* n°. 106 لِأَنَّ vid. أَنَّ.

Verbo personali praeposita haec particula in conjunctionem abit sive conjunctionis vim habet, et significat,

a) quando cum Conjunctivo construitur, idem ac Gallicum *que, afin que, pour que*, Latinum *ut*, vel *ad* cum gerundio; e. g. n°. 24 أَسْتَأْذَنَهُ لِيُقَبِّلَ *veniam eum rogavit, ut oscularetur;* n°. 92 لِيَغْسِلَ بِهِ طَمَعَهُ *ut eo abluat cupiditatem suam.*

b) Quando vero cum Iussivo construitur, huic addit *Imperativi* vim, et tunc reddenda est per *conjunctivum Latinorum*, sive per Gallicum *que*, e. c. n°. 41 لِتَكُنْ *sint.*

Caeterum cf. Grammat. § 221, 7°, et 49, 3°.

لَا Adv. 1) *Non, minime.* 2) *ne*, vetandi partic. c. c Iussivo. Gramm. § 235. 3) i. q. لَيْسَ *non est.* c. c. Acc. e. g.

e. g. n°. 52 لَا خَيْرَ فِى ٱلسَّرَفِ *non est bonum in nimio.* Vid. Gramm. § 244.

لَأَكَ IV *Misit.* — مَلْأَكٌ, sive مَلَكٌ, pl. مَلَائِكُ et مَلَائِكَةٌ, *Angelus.*

لِئَلَّا Conjunct. (composita ex لِ *ad*, أَنْ *ut*, et لَا *non*) *Ne, quo minus.* c. c. conjunctivo.

لَبَدَ *Substitit, constitit, inhaesit terrae* et *adpacta fuit res.* V Idem. n°. 18 مَا أُشَبِّهُ كَلَامَهُ بَعْدَ كَلَامِهِمْ إِلَّا بِمَطَرٍ تَلَبَّدَتْ عَجَاجَتُهُ; hujus loci postrema verba antea pro mendosis habui, et emendandis huncce in modum: تَلَبَّدَتْ بِهِ عَجَاجَتُهُمْ, ut redderentur: *Haud alii rei assimilem sermonem ejus post sermonem illorum, quam pluviae qua nubes pulveris illorum terrae appacta est.* Nempe Soleimanus hoc velle mihi videbatur: Quemadmodum larga pluvia pulverem concitatum terrae affigit, et ita efficit, ut respiremus, sic etiam oratio plana et perspicua hujus viri nebulas quasi molestas, confusis illorum virorum sermonibus concitatas, fugavit et nos recreavit. At vero et sine textûs recepti mutatione hic locus ita explicari posse videtur, ut bonus sensus prodeat; Vox enim عَجَاجَةٌ etiam *strepitûs* significationem habet, quâ admissâ locus sic vertendus est: *Haud alii rei assimilem*, caet. — *quam pluviae, cujus strepitus* (ingratus ille sonus, quem vehemens imber excitat) *substitit, cessavit.* Secundum hanc interpretationem Soleimanus et hujus et illorum virorum sermonem cum pluviâ comparat; illorum quidem cum imbre vehementi, animum ingrato sensu af-

afficiente, hujus vero cum leni pluviâ, quae imbrem consequi solet, et respirare facit animum a molesto illius strepitu.

لِبْدٌ *Stratum*, pec. *quod subditur ephippio*, ad molliendam sedem, et *sella ipsa*.

لَبِسَ Fut. A. *Sibi induit* vestem, et *indutus* eâ *fuit*. c. c. a.

IV *Induit* alicui aliquid. c c. g. a.

لِبَاسٌ *Indumentum*, *vestis*.

لَحَظَ *Limis adspexit* aliquem *oculis*. Nom. act. لَحْظَةٌ.

لَحَفَ IV *Importune instititit* et *coëgit*.

لَحُمَ *Carnosus fuit*. — لَحْمٌ, pl. لُحُومٌ, *Caro*.

لِحْيَةٌ *Barba*.

لَذَّ *Suave* et *volupe fuit*. — لَذَّةٌ *Voluptas*, *delectatio*.

لَزِمَ *Necessarius fuit*.

لَازِمٌ *Obstringens*. — أَلْزَمُ *Magis*, *maxime obstringens*.

لِسَانٌ, pl. أَلْسُنٌ, 1) *Lingua*. 2) *testimonium*.

لَصَّ *Furatus est*, *praedo fuit*. — لِصٌّ, pl. لُصُوصٌ, *Fur*, *praedo*.

لَطَخَ Fut. A. *Inquinavit*, *contaminavit*. c. c. a. VIII Pass. formae Imae.

لَطْخَةٌ *Macula*, *labes*.

لَطَفَ *Benignus*, *propitius fuit*, *favit*. لَطُفَ *Exilis*, *subtilis fuit* res, pecul. *elegantiae notione adjunctâ*. III *Benignus*, *comis et blandus fuit erga* aliquem. c. c. a. V *Benigne*, *comiter et blande se gessit*.

لَطَافَةٌ

لَطَافَةٌ *Subtilitas*, *elegantia*.

لَطِيفَةٌ, pl. لَطَائِفُ, *Res subtilis*, *elegans*, *venusta*, *lepida*, *festiva*.

لَعِقَ *Linxit*, *lambit*. — مِلْعَقَةٌ Cochlear.

لَعَلَّ vid. عَلَّ.

لَعَنَ *Exsecratus est* aliquem, *male dixit* alicui. c. c. a. p.

لَعْنَةٌ *Maledictio*, *dirae*.

لَفَتَ *Inflexit*, *convertit*. VIII *Convertit se* ad aliquem. c. c. الى p.

لَفَظَ *Pronuntiavit*, *protulit verba*.

لَفْظٌ et لَفْظَةٌ *Effatum*, *dictum*, *vocabulum*.

لَقِمَ *Celeriter deglutivit*. — لُقْمَةٌ *Buccea*, *bolus*.

لَقِيَ *Obvium habuit*. c. c. a. IV *Iecit*, *projecit*. c. c. a. VIII *Occurrerunt sibi invicem*.

لٰكِنْ fere ante verba, لٰكِنَّ non nisi ante nomina et pronomina, Conj. *Sed*, *at*, *tamen*, *vero*.

لِكَيْ Conj. *Ut*, *quo*. c. c. Conjunctivo.

لَمْ Adv. *Non*, *haud*. c. c. Iussivo.

لَمَّا Adv. *Quum*, *ubi*, *postquam*.

لَمَّ *Prope fuit*, *accessit*, *venit*. IV *Prope accessit* ad aliquid. c. c. ب r.

لَمَعَ *Micuit*, *splenduit*, *rutilavit*.

لَنْ Conj. *Non*, *haud*. c. c. Conjunctivo.

لَهِفَ *Doluit, ingemuit.* مَلْهُوفٌ *Injuriam et vim passus, afflictus, moestus.*

لَهَا *Lusit, oblectavit animum.*

لَهْوٌ *Lusus, oblectatio, oblectamentum.*

لَوْ Conj. *Si, quod si.* Differt ita ab إِنْ, ut haec sit conditionalis, illa hypothetica particula. — لَوْ لَا *Nisi.*

لَوْزِينَجٌ *Dulciarium opus, potissimum ex amygdalis* (لَوْزٌ) *confectum.*

لَامَ Med. و. *Reprehendit, corripuit.* Nom. act. لَوْمٌ.

لَوْنٌ, pl. أَلْوَانٌ, 1) *Color.* 2) *genus, species.*

لَيْتَ Adv. *Utinam!*

لَيْثٌ *Leo.*

لَيْسَ Verbum negandi, *Non est.* De constructione vid. Grammat. § 258.

لَيْلٌ *Nox.* — لَيْلَةٌ *Nox una.*

م

مَا 1) Pron. interrog. indecl. *Quid?* e. g. n°. 38 مَا هٰذَا *quid est hoc?* Quando ei praefigitur praepositio, littera ا vulgo omittitur, veluti l. l. فَلِمَ *cur igitur?* 2) Usurpatur quoque citra interrogationem, nunquam tamen de ratione praeditis, et tunc significat *id quod;* e. g. n°. 17 مَا أَحْسَنُ ثِيَابِكُمْ, *pulcherrimum vestimentorum vestrorum est id, quod.*

3)

3) Adv. *Quoad, quamdiu;* e. g. n°. 32 مَا دَامَ *quoad versatur.* 4) Part. exclam. *Quam!* e. g. n. 25 مَا كَانَ أَوْضَعَهُ *quam humilis fuit!* Vid. Gramm. § 233. 5) Part., quae adverbiis affixa, iis addit notionem quae Latino sermone voce *cunque* exprimitur, veluti n°. 85 كُلَّمَا *quotiescunque;* n°. 116 إِذَامَا *quandocunque.* Nonnunquam omni significatione caret, et plane expletiva est, uti in لِمَا et بِمَا i. q. لِ et بِ. 6) Adv. negandi *Non, haud.* — لَمَّا vid. لَمْ — أَمَا *Annon?*

مائَةٌ Nom. num. *Centum.*

مَتَعَ *Utilitatem, fructum cepit, fruitus est.* V Idem, et *oblectavit se.*

مَتَى Adv. 1) interrog. *quando, quonam tempore?* 2) citra interrogationem *quando, quum.* — حَتَّى مَتَى *Quamdiu? quousque?*

مَثَلَ *Similis fuit* alicui, *retulit* eum.

مَثَلٌ, pl. أَمْثَالٌ, 1) *Similitudo.* 2) *simile, parabola, proverbium, fabula.*

مِثْلٌ *Similitudo.* n°. 98 i. q. nostrum *wedergâ.* n°. 37 مِثْلُهُ vertendum est *talis viri, qualis ille erat,* sive *viri istiusmodi,* vern. *iemand van zijn slach;* sic et n°. 112 لِمِثْلِي reddas *voor iemand als ik ben.* — مِثْلُ Praep. (vid. Gramm. § 215) *Sicut, instar.*

مَحَصَ *A sordibus purgavit,* pec. *aurum igne.* II Idem.

مَحَنَ

مَحَنَ *Tentavit*, *experimento probavit.*

مِحْنَةٌ, pl. مِحَنٌ, *Res*, *qua tentatur probaturque homo*, *afflictio*, *calamitas.*

مَدَّ *Extendit*, *porrexit* manum ad aliquid. c. c. a. m. et الى r.

مِدَادٌ *Atramentum.*

مَدَحَ Fut. A. *Laudavit.* — مَدْحٌ *Laus*, *encomium.*

مَرَّ Fut. O. *Transivit*, *praeteriit* aliquem. c. c. على p. — Fut. A. *Amara fuit* res.

مِرَّةٌ *Robur*, *firmitas.*

مَرَّةٌ, pl. مَرَّاتٌ et مِرَارٌ, *Vicis una.* — مَرَّةً Adv. *Aliquando*, *semel.* مَرَّةً — أُخْرَى, n°. 87, *Unâ vice*, *alterâ vice*, *nunc*, *nunc.* — مِرَارًا Adv. *Saepius*, *pluries.*

مَرُوَ *Virilis*, *masculus fuit.* — مَرْءٌ *Vir.* — أَمْرُؤٌ et أَمْرُو Idem. — أَمْرَأَةٌ *Femina*, *mulier.*

مَرِضَ Fut. A. *Aegrotus fuit.* — مَرَضٌ *Morbus.* — مَرِيضٌ *Aegrotus.*

مَرْوَانُ Nom. viri. مَرْوَانُ بْنُ أَبِي حَفْصَةَ, n°. 130, Poëta, mortuus a°. 182. — مَرْوَانُ بْنُ أَبِي مُحَمَّدٍ, agn. آلْجَعْدِى ultimus chalifarum ex Omaiadarum familiâ. n°. 21.

مَزَحَ *Iocatus est.* III *Iocatus est cum* aliquo c. c. a. p.

مَزَقَ Fut. I. 1) *Laceravit.* 2) *obtrectando petivit*, *laesitque existimationem* alicujus. c. c. a.

مسح

مَسَحَ *Manum duxit super* re et *abstersit*, *tersit*.

مَسِيحٌ, cum Art., *Messias*. — مَسِيحِيٌّ *Qui ad Messiam spectat*, *Christianus*. — ٱلْمَسِيحِيُّ Nomen medici cujusdam. n°. 103.

مَسَكَ *Prehendit*, *retinuit*, *continuit*. c. c. a. vel c. بِ

IV Idem. c. c. بِ.

مِسْكٌ *Muscus*, seu *moschus*, pretiosum odoramenti genus.

مِشْمِشٌ et مُشْمُشٌ *Malum Armeniacum*.

مَشَى Fut. I. *Incessit*, *ambulavit*, *ivit*.

مِصْرُ, in poësi etiam مِصْرٌ, *Aegyptus*.

مَضَى Fut. I. 1) *Ivit*, *perrexit*. 2) *abiit*, *discessit*.

مَطَرَ *Pluit*. — مَطَرٌ *Pluvia*, *imber*.

مَعَ et مَعْ Praep. valens *cum*, *una cum*, Gall. *en la compagnie de;* e. g. n°. 23. وَمَعَهُ أَمْرَأَتُهُ *et una cum eo erat uxor ejus*. Haec significatio saepius hanc peculiarem nanciscitur vim, ut idem valeat ac *non obstante* aliquâ re, *licet*, *quamvis;* e g. n°. 134 فَأَحْسَنَ مَعَ اسَآءَةِ ٱلْأَدَبِ, i. e. *et pulchre fecit* (vern. hij maakte het mooi) *quamvis peccaret contra humanitatem*. Sic et nos dicimus *met dit al*, pro *in weêrwil van dit alles*.

مَعْدَةٌ et مِعْدَةٌ *Stomachus*.

مَعَنَ *Longe provectus fuit* in aliquâ re. IV Idem. c. c. فِى. N°. 134 de eo usurpatur, qui longe provectus est in con-

consumendo edulio quodam, et patinam, cui impositum erat, fere penitus evacuavit.

مَكَثَ *Moram traxit, mansit.* — مُكْثٌ *Mora.*

مَكَّة 1) Nom. urbis celebratissimae Arabiae desertae. 2) Nom. puellae cujusdam. n°. 111.

مَلَّ Fut. A. *Fastidivit, taedium cepit, pertaesus est.* c. c. a. r.

مَلَأَ *Implevit, replevit* aliquid. c. a.

مَلَحَ *Salivit.* — مَلُحَ *Pulcra, scita, elegans fuit* res.

مِلْحٌ 1) *Sal.* 2) *pulchritudo.*

مَلِيحٌ, fem. ةٌ, *Pulcher, venustus.*

مَلَاحَةٌ *Venustas, elegantia.*

مَلَكَ Fut. I. *Possedit, dominio tenuit, regnavit.*

مَلِكٌ, pl. مُلُوكٌ, *Rex, dominus.*

مُلْكٌ *Imperium, regnum.*

مَنْ Pron. 1) interr. *quis, quisnam?* — مَنْ ذَا Idem, at majore cum emphasi interrogantis. 2) relat. *is qui, quicunque.*

مِنْ Praep., cujus propria significatio est 1) *ex*, et quidem a) *motum denotans e loco, vel a re, vel a puncto temporis procedentem*; e. g. n°. 23 فَسَقَطَ مِنْ يَدِهَا *et cecidit e manu ejus*; n°. 19 وَلَمَّا هَرَبَ مِنْ طَاعُونٍ *et quum fugam cepisset a pestilentiâ.* Huc referendum videtur quod n°. 55 et 112 verbum طَابَ, n°. 57 verbum أَخَذَ, n°. 94 ver-

verbum شَرًا, n°. 51 verbum بَرَأَ et يَقِظَ, cum مِنْ construuntur: quippe in hisce omnibus exemplis quodammodo motûs e loco, vel a re vel personâ, notionem haec praepositio habet. Huc pertinet quoque n°. 67 مِنْ أَيْنَ *ex quo loco oriundus, unde es?*

b) *causam denotans, ex qua aliquid fit oriturve;* e. g. n°. 100 (accidit Abou-Alîo morbus vehemens) مِنَ ٱلْوَحْشَةِ وَٱلضَّجْرَةِ *ex tristitiâ et moerore.* Hac significatione مِنْ Latine saepe non aliter reddi potest nisi per *prae* vel *propter;* e. g. n°. 134 (et ego animi inquietudine et taedio affectus eram) مِنْ شَيْءٍ عَرَضَ لِي *propter aliquid, quod mihi acciderat;* n°. 37 وَتَعَجَّبَ ٱلنَّاسُ مِنْ كَرَمِ نَصْرٍ وَظَرْفِهِ *et admiratione affecti sunt homines propter Nesri generositatem ingeniositatemque.* Hac significatione pro simplici مِنْ saepissime usurpatur compositum مِنْ أَجْلِ, propr. *e causâ;* e. g. n°. 34 (et benefecit Abou-Temmamo) مِنْ أَجْلِ كَلَامِهِ *propter dictum ejus.*

c) *exceptionem denotans rei vel personae e pluribus ejusdem generis;* e. g. n°. 20 لَمَّا بَقِيَ مِنْ جُنْدِكَ أَحَدٌ *certò ne unus quidem de tuo exercitu remaneret;* n°. 72 وَعَلَيْكَ مِنْ شُهَرِ ٱللِّبَاسِ لِبَاسٌ *dum indutus es unâ ex vestibus vulgaribus;* n°. 38 (et fuit Abou-Gassân) مِنَ ٱلْمُرْتَبِطِينَ بِحَضْرَتِهِ *ex iis, qui adstricti erant praesentiae ejus,* i. e.

 qui

qui perpetuo ei aderant. Hûc referenda quoque sunt exempla haecce: n°. 87 فَجَعَلَ يَأْكُلُ مِنْ هٰذَا *et edere incepit de hoc* (cibo); n°. 127 وَٱسْقِنِى مِنْ دَمِهِ *et bibendum mihi da de sanguine ejus.* Quemadmodum in his exemplis praepositio مِن prorsus respondet Gallico *de*, sic imprimis in exemplis talibus, quale unum occurrit in hisce Selectis n°. 134: وَفِيهَا مِنَ ٱلْمِشْمِش *et in iis erant poma* (Gall. *des pommes*) *Armeniaca.*

2) *magis quam, prae;* hanc vero notionem solummodo in comparatione habet, e. g. n°. 21: (*si novisses numerum*) أَقَلّ مِنْ وَاحِد *minorem uno.*

3) Peculiaris denique hujus praepositionis usus est, quo praemittitur vocabulis explicandi sive definiendi causâ aliis generalioris sensûs adjectis, ubi Latini simpliciter Genitivo casu utuntur. Exempla sequentia hunc usum illustrabunt: n°. 27 (cum cognatis alicujus eodem modo se habet atque) ٱلشَّعْرِ مِنْ جَسَدِهِ *cum crinibus corporis ejus;* quo loco مِنْ جَسَدِهِ definit vagum *crines;* n°. 4 ٱلرَّحْمَة مِنَ ٱللّٰه *misericordia* (*scilicet*) *Dei;* n°. 100 اهْلِيلَجَة مِنْ ذَهَب *myrobalanum* (*et quidem*) *auri.* Cf. ibid. بَيْضَة مِنَ ٱلْعَنْبَر.

Caeterum notetur مِمَّن et مِمَّا dici pro مِنْ مَنْ et مِنْ مَا. Cf. Grammat. § 39.

مَن

مَنَّ *Benevolus*, *benignus fuit* erga aliquem.

مِنَّةٌ, pl. مِنَنٌ, *Beneficium*, *favor*.

مُنْذُ Adv. *Ab*, *inde ab*, *abhino.* n°. 28 لَمْ أَرَكَ مُنْذُ أَيَّامٍ *haud vidi te aliquot abhinc diebus.*

مَنَعَ *Prohibuit*, *impedivit.* c. c. a. VIII *Recusavit*, *denegavit.*

مَهْرٌ *Dos*, *donum sponsalitium.*

مَاتَ Fut. O. *Mortuus est.* IV *Occidit*, *interfecit.*

مَوْتٌ *Mors.* — مَيِّتٌ *Mortuus.*

اَلْمَافَرُّوخِيُّ n°. 104. Nomen viri, probabiliter ejusdem qui n°. 134 dicitur أَبُو ٱلْحَسَنِ ٱلْمَافَرُّوخِيُّ.

مُوسَى Sic Arabes nomen *Mosis* pronuntiant.

مَالٌ *Bona*, *opes*, *pecunia.*

مَآءٌ *Aqua.*

مَلَحَ Med. ى. *Donavit.* X *Donum rogavit.*

مَادَ Med. ى. 1) *Commotus fuit.* 2) *commeatu instruxit* aliquem.

مَائِدَةٌ *Mensa parata.*

مِيزَبَانٌ Vocab. pers. *Hospes*, *convivator.*

ن

نَبَّأَ *Annuntiavit.* — نَبِيٌّ, pl. أَنْبِيَآءُ, *Propheta;* cum Articulo, *Propheta* per excellentiam, i. e. *Mohammed.*

نَبَذَ *Expressit* succum. — نَبِيذٌ *Succus, vinum dactylorum.*

نَثَرَ *Sparsit, dispersit.* — نَثْرٌ *Oratio soluta, prosa.*

نَجَّزَ *Perfecit, praestitit* negotium, promissum. IV Idem. c. c. a.

نَجَمَ *Apparuit* res, *orta est* stella.

نَجْمٌ, pl. نُجُومٌ, *Stella, sidus.*

نَحَرَ *Jugulavit* aliquem. — نَحْرٌ *Jugulum.*

نَحْنُ Pronomen personale 1^mae^ pers. plurale comm. gen.

نَحْنَحَ Quadril. *Reciprocavit sonum*, pec. *tussiendo vocem oh, oh! emisit.* II Idem.

نَدَرَ *Unicus in suo genere, singularis, rarus fuit.* VI forma, qua hoc verbum occurrit n°. 81, in Lexicis, quotquot adii, frustra quaeritur; e contextu tamen vix aliud significare potest nisi *dictum novum* et *inauditum protulit*, sive potius, quod nos dicimus: *hij drukte zich op eene geheel ongemeene wijze uit.*

نَدَا *Vocavit, convocavit;* نَدِىَ *Uvidus fuit, maduit.* III *Inclamavit, proclamavit, praeconio publicavit.*

نَدًى 1) *Uvor.* 2) *liberalitas.*

نَزُرَ *Paucus, exilis, vilis fuit.*

نِزَارٌ Nomen viri. نِزَارُ بْنُ مَعْدٍ n°. 43. De eo mihi nihil innotuit, nisi quod ex narratione laudatâ patet, eum fuisse aequalem Abdorrahmâni, de quo vide Lexicon in v.

نَزَلَ *Descendit.* Nom. act. نُزُولٌ.

مَنْزِلٌ 1) *Locus ubi quis jumento descendit et devertit, deversorium, hospitium.* 2) in universum *mansio, domus.*

مَنْزِلَةٌ Idem, et *gradus dignitatis.* N°. 27 verba قُرِيَاءٌ ٱلرَّجُلِ بِمَنْزِلَةِ ٱلشَّعْرِ مِنْ جَسَدِهِ, quae proprie significant *cognati alicujus sunt eodem loco ac crines corporis ejus*, interpretanda sunt, *cum cognatis alicujus eodem modo se habet ac cum crinibus corporis ejus.*

نَزَّهَ *Abduxit, semovit.* V 1) *Remotus fuit.* 2) *Spatiatus est, et oblectavit se* in hortis.

نَسَبَ *Memoravit genus alicujus, ab origine denominavit* eum. c. c. a.

نَسَمَ *Leniter et grato modo spiravit ventus.*

نَسِيمٌ *Lenis et gratus ventus, aura.*

نَسِيَ Fut. A. *Oblitus est* alicujus rei vel pers. c. c. a.

Ad hanc stirpem vulgo refertur, etsi potius ad أَنِسَ pertinere videatur, plur. نِسَآءٌ *Mulieres.* Hujus vocis singulare haud in usu est; pro eo frequentatur ٱمْرَأَةٌ.

نَشَأَ *Crevit, adolevit.* IV *Coepit, instituit* facere. c. c. Imperf.

نَشَدَ *Novit, cognovit.* IV *Recitavit* carmen alicui. c. c. g. a.

نَصِبَ *Lassus fuit.* — نَصْبٌ *Labor, fatigatio.*

نَصَحَ *Pura et sincera fuit res.*

نَصُوحٌ, comm. gen., *Vera et sincera* poenitentia.

نَصَرَ Fut. O. *Adjuvit.*

نَصْرٌ 1) *Auxilium.* 2) Nom. propr. viri. — نَصْرُ بْنُ سَيَّارٍ, n°. 22, Praefectus quidam provinciae Chorasânae, uti etiam نَصْرُ بْنُ أَحْمَدَ, n°. 37.

نَاصِرٌ 1) *Adjutor, defensor.* 2) Nom. propr. viri. — أَلنَّاصِرُ, agn. أَلْأُطْرُوشُ, i. e. *Surdus*, n°. 36, Praefectus quidam provinciae Tabaristânae. — أَبُو ٱلْمُظَفَّرِ نَاصِرُ بْنُ نَاصِرِ أَلدِّينِ, n°. 116, nomen viri mihi ignoti.

نَصْرَانِيٌّ, pl. نَصَارَى, *Nazaraeus, Christianus.*

نَصَفَ *Mediâ parte fuit, dimidium rei cepit.* II Idem. IV 1) *Medium tenuit.* 2) *juste et ex aequo egit*, et *quod justum est fecit* alteri. c. c. a. p.

نَظَرَ Fut. O. 1) *Vidit, spectavit, conspexit, contemplatus est.* c. c. a. *oculos convertit ad* aliquam personam vel rem. c. c. a. vel c. إِلَى r. vel p. 2) *consideravit, expendit* rem. c. c. a. VIII *Exspectavit, praestolatus est.* c. c. a. vel c. لِ.

نَظُفَ *Mundus, purus fuit.* — نَظِيفٌ, fem. ةٌ, *Mundus, purus.*

نَظَمَ 1) *Ordinavit, certâ serie conjunxit.* 2) *metricis modis composuit, carmine* aliquid *expressit.* n°. 72 et 79.

نَعِمَ *Jucundus, gratus fuit.* IV *Benefecit.*

نَعَمْ Adv. affirmandi *Ita est, maxime, omnino.*

نِعْمَةٌ

نِعْمَةٌ, pl. نِعَمٌ, 1) *Delectatio*, *voluptas*, *gaudium*. 2) *beneficium*, *beneficentia*, *munificentia*.

نَعِيمٌ *Commoditas vitae*, *voluptas*, *beatitudo*.

نَاعِمٌ *Jucundus*. — أَنْعَمُ *Jucundior*, *jucundissimus*.

نَفَذَ Fut. A. *Pervenit ad* aliquem, *perlata* ei *est* epistola. c. c. الى p.

نَفَرٌ coll. *Turba*, *coetus* hominum.

نَفْسٌ fem. gen., pl. أَنْفُسٌ, 1) *Anima*, *animus*. 2) i. q. *ipse*; e. g. n°. 30 فَعَزِّ بِهِ نَفْسَكَ *et jam tibi ipse hoc solatium adhibe;* n°. 72 لِنَفْسِكَ *tibi ipsi*, quod nos dicimus *voor U zelven*.

نَفَعَ Fut. A. *Profuit* alicui. c. c. a. p. VIII 1) *Utilitatem*, *fructum percepit e* re. 2) *Usus est* re. c. c. بِ.

نَافِعٌ *Utilis*, *saluber*.

نَفَى *Repulit*, *rejecit*. c. c. a.

نَقَبَ *Perforavit*. c. c. a.

نَكِرَ *Improbavit*, *repudiavit*. — نَكُرَ *Difficilis ac durus fuit*. IV Idem ac I. med. Kesrâ, et *aegre tulit*, *displicuit illi*. — Part. Pass. مُنْكَرٌ, fem. ةٌ, n°. 124, *ingratus*, *molestus*. V *Alienatus fuit* ab aliquo. c. c. لِ p.

نَمَلَ *Conscendit proreptando* arborem.

أَنْمُلَةٌ, pl. أَنَامِلُ, *Extremitas digiti pulposa*.

نَهَرَ *Fluxit* aqua. — نَهْرٌ, pl. أَنْهَارٌ, *Fluvius*.

نَهَارٌ *Lumen*, *dies*. — بِالنَّهَارِ, n°. 103, *Interdiu*.

نَهَى *Pervenit.* II *Ad summum pertigit terminum.* VIII *Pervenit, pertigit ad.* c. c. اِلَى.

نِهَايَةٌ *Extremum, summus terminus, culmen.*

نَابَ Fut. O. *Vicem subiit explevitque pro alio, vicariam operam praestitit.* c. c. عَنْ p.

نَارَ Fut O. *Splenduit.* — نَارٌ *Ignis.* — نُورٌ *Lumen, lux.*

نَاسٌ vid. أُنْسٌ.

نَاشَ *Incessit, progressus est.* II forma, qua hoc verbum occurrit n°. 114, in Lexicis non invenitur: at quum نَاشَ, teste Golio, idem sit ac مَشَى, ex analogiâ linguae نَوَّشَ idem significare potest ac مَشَّى, videlicet *venire fecit, arcessivit;* quam significationem contextus quoque flagitat.

نَوْعٌ, pl. أَنْوَاعٌ, *Genus, species,*

نَالَ Fut. O. *Praebuit* alicui aliquid. III *Tradidit, porrexit* alicui aliquid. c. c. g. a.

نَامَ Fut. A. *Dormivit.*

نَوْمٌ *Dormitio, somnus.* — نَوْمَةٌ Nom. Unit. *Somnus unus.*

ه

هُ Pronomen personale 3tiae pers. sing. masc.; fem. هَا.

هَبَّ *Flavit* ventus.

هَجَرَ *Reliquit, deseruit patriam suosve, disjunctus fuit* ab iis. Nom. act. هِجْرَانٌ.

هَجَمَ *Irruit in* aliquem. c. c. على p.

هَجَا Fut. O. *Maledixit*, *verborum contumelià insectatus est*, pec. *carmine* sive *satyrâ*. c. c. a. Nom. act. هِجَآءٌ.

هَدَّ II *Terruit*, *comminatus est*. c. c. a.

هَدَى 1) *Duxit*, *direxit*. 2) *attulit obtulitque* donum.

III *Reciproce* donum *obtulit*, *reciprocavit* donum. n°. 92.

IV i. q. I, 2. c. c. a. r. et الى vel ل p.

هَدِيَّةٌ, pl. هَدَايَا, *Munus*, *donum*.

اَلْمَهْدِىُّ Nomen chalifae tertii ex Abbasidarum familià. n°. 44.

هٰذَا, fem. هٰذِهِ, Pron. demonstr. *hic*, *haec*, *hoc*. — يَا هٰذَا, n°. 36, i. q. Graecum ὦ οὗτος, *o tu!*

هَرَبَ Fut. O. *Fugit*, *aufugit* rem. c. c. من r.

هَرِمَ *Senio defecit* et *confectus est* homo.

هٰرُونُ Nom. propr. viri, i. q. Hebr. *Aäron*. — هٰرُونُ agn. اَلرَّشِيدُ, i. e. *probus*, nomen chalifae Abbasidarum quinti.

هَزَلَ *Jocatus est*. — هَزْلٌ *Jocatio*, *jocus*.

هَشَمَ *Fregit*, *confregit*.

هِشَامٌ 1) *Liberalis*. 2) nom. propr. viri. هِشَامُ بْنُ عَبْدِ اَلْمَلِكِ, n°. 20, Chalifa decimus ex Omaiadarum familià.

هَلْ Particula interrogandi, *An? num?*

هَلَّ *Apparuit*, *splendere coepit*. V *Reniduit* vultus, *solutus*, *laetusque fuit*.

هَلَبَ *Depilavit.* II Idem.

ٱلْمُهَلَّبُ, cogn. بْنُ أَبِى صُفْرَةَ, Provinciae Chorasânae praefectus sub Chalifâ Abdo'l-Maleko, quinto ex Omaiadarum familiâ. n°. 12.

هُمْ Pron. 3tiae pers. plur. masc.; fem. هُنَّ; dual. هُمَا.

هَمَّ *Sollicitus fuit* de aliqua re. VIII *Sollicitudine affectus fuit.*

هَمٌّ, pl. هُمُومٌ, *Sollicitudo, moeror, cura.*

هَنَأَ *Bene cessit, profuit* alicui res.

هَنِىٌّ *Gratus, utilis, commodus.*

هُوَ Pron. 3tiae pers. sing. masc.; fem. هِىَ.

هَانَ Med. و. *Facilis, levis, vilis fuit* res. II *Levem reddidit, vilipendit.*

هَوَى Fut. يَهْوِى. *Decidit, ex alto praeceps ruit, flavit* ventus. — هَوِىَ Fut. يَهْوَى. *Amavit, dilexit.* c. c. a. p.

هَوَآءٌ *Aër.* — هَوًى *Amor, cupido.*

هَيْهَاتَ Adv. *Absit! procul sit!*

و

و Partic. insepar., proprie 1) praepositio, uti videtur, valens *cum;* sed hoc sensu tantummodo in jurejurando usurpatur, e. g. in وَٱللّٰهِ, n°. 114, propr. *cum Deo!* i. e. *per Deum!* 2) Plerumque conjunctio est, qua vel integrae enun-

enuntiationes, vel singula vocabula *simpliciter copulantur*, adeoque Latine reddenda per *et*, *que*, *autem*; vid. Gramm. § 221, 8°. 3) Saepius respondet Latino *dum*; e. g. n°. 118 وَهِىَ قَاعِدَةٌ *dum illa sedebat.* 4) Interdum usurpatur eodem fere sensu ac رُبَّ, *multum est*, atque eâdem, qua haec vox gaudet, constructione, nomine indefinito in Genitivo casu subjuncto. Exemplum occurrit n°. 91: وَكَأْسٍ شَرِبْتُ, i. e. *et pocula hausi.* Vid. Gramm. § 250 et 251.

وَبِرَ *Pilosus fuit.* — وَبْرٌ *Vestimentum hiĕmale e lanâ contextum.*

وَتَرٌ, pl. أَوْتَارٌ, *Nervus, chorda.*

وَثِقَ *Confisus est* aliquo, *fidem habuit* alicui. c. c. ب p.

وَاثِقٌ *Confidens, fidem habens.*

وَجَبَ, Fut. يَجِبُ. *Necessaria fuit* res; *necesse fuit*, ut. c. c. ان. IV *Fecit opus bonum.*

وَجَدَ, Fut. يَجِدُ. 1) *Invenit, reperit, comperit.* c. c. a. *Nactus, assecutus est.* c. c. a. 2) *recuperavit.* Nom. act. وِجْدَانٌ.

وَجَزَ *Brevis* et *compendiosus fuit* in sermone.

وَجِيزٌ, fem. ةٌ, *Brevis, concisus.* — أَوْجَزُ *Brevior, brevissimus, magis, maxime concisus.*

وَجِعَ *Doluit, correptus fuit dolore.*

وَجَعٌ, pl. أَوْجَاعٌ, *Dolor, morbus.*

وَجِلَ *Timuit sibi ab* alio. — وَجَلٌ *Timor*, *metus.*

وَجَّهَ *Percussit in facie.*

وَجْهٌ 1) *Facies*, *vultus.* 2) i. q. vernaculum *uitzigt*, *voorkomen.* n°. 64.

وَحَدَ *Solus*, *unicus fuit.* — وَاحِدٌ, fem. ةٌ, *Unus.*

وَحَشَ IV 1) *Desolatus fuit et vacuus hominibus* locus. 2) *Contristavit.* X 1) *Desertus et desolatus evasit* locus. 2) *moestus fuit*, *moerorem concepit ex solitudine.* n°. 23.

وَحْشَةٌ *Solitudo*, *moestitia.*

وَخَطَ *Candicantis pili mixturâ tinxit* aliquem canities. c. c. a.

وَدَعَ Fut. يَدَعُ. 1) *Posuit*, *collocavit.* 2) *reliquit*, *missum fecit*, *sivit.* — دَعْنِي, n°. 121, *mitte*, *sine me*, vernac. *laat mij begaan!* دَعْ عَنْكَ لَوْمِي, n°. 91, propr. *mitte a te reprehendere me!* i. e. *ne reprehendas me!*

وَرِثَ *Haeres fuit*, *evasit.*

وَارِثٌ, pl. وَرَثَةٌ, *Haeres.*

مِيرَاثٌ, pl. مَوَارِيثُ, *Haereditas*, *res haereditate acquisita.*

وَرْدٌ Collect. *Rosa.*

وَرَقٌ *Folium*, sive *arboris*, sive *chartae.*

وَرَّاقٌ *Homo chartarius*, *scriba.*

وَزَرَ *Portavit*, *sustinuit* onus.

وَزِيرٌ, pl. وُزَرَاءُ, *Consiliarius* et *administrator imperii*, *vicarius principis*, vulgo *vezirus.*

وِزَارَةٌ, *Veziri dignitas et munus.*

وَسَعَ Fut. يَسَعُ. *Amplus, capax fuit, comprehendere potuit* locus.

وَسَّلَ II 1) *Gratiam Dei sibi conciliare studuit* bono aliquo opere. 2) universe *in gratiam* alicujus *se insinuare studuit.* c. c. ب r. et الى p. V Idem. n°. 54.

وَسَّى III *Solatium, auxilium attulit.* c. c. a.

وَسْوَسَ Quadril. *Apud se ipsum locutus est ac mussitavit.*

وَشَى 1) *Coloravit pinxitve* pannum. 2) *susurronem egit* et *detulit ad* regem.

وَشْىٌ 1) *Color et pictura vestis.* 2) *vestis colorata pictaque.* n°. 68. Cf. Weijersii *Specimen Criticum exhibens Locos Ibn-Khacanis de Ibn-Zeidouno*, p. 164, ann. 283.

وَاشٍ, pl. وُشَاةٌ, *Susurro, delator.*

وَصَفَ, Fut. يَصِفُ. 1) *Descripsit, enarravit.* c. c. a. 2) *praedicavit, laudavit.* Nom. act. وَصْفٌ.

وَصِيفٌ 1) *Famulus.* 2) nom. praefecti cujusdam Syriae, regnante Motasemo-Billah. n°. 30.

وَصَلَ Fut. يَصِلُ. 1) *Junxit, copulavit.* c. c. ب. 2) *donavit, largitus est* alicui. c. c. a. p. 3) *pervenit* ad. c. c. الى. III *Conjunctus fuit* alicui, *foedere, amicitiâ, consuetudine.* c. c. a. V *Copulatus, conjunctus est.* — n°. 129 nom. act. تَوَصُّلٌ in malam partem usurpatur eo sensu, quo nos vocibus *koppelen* et *koppelaarster* utimur. VIII *Continuus fuit* in aliquâ re. c. c. على r. n°. 116.

صِلَةٌ *Donum.* n°. 89.

وَصَّى IV *Praecepit, commendavit.* c. c. a p. et ب r.

وَصِيَّةٌ 1) *Praeceptum, mandatum.* 2) *mandatum ultimum, testamentum.* n°. 61.

وَضُوَ *Vicit alium munditie,* pec. *sacrae lotionis.*

وُضُوءٌ *Lotio sacra,* quae ante precationem fieri solet.

وَضَعَ 1) *Posuit, collocavit.* 2) *deposuit* aliquem, *humiliavit* eum. c. c. a. Hanc significationem quoque habet verbum admirandi (Grammat. § 233, : مَا أَوْضَعَ, n°. 85. VI *Demisit, humiliavit se, modestus, humilis fuit.* VIII *Humiliatus est, vilis abjectusque evasit.*

مَوْضِعٌ, pl. مَوَاضِعُ, *Locus.*

وَعَدَ *Pollicitus est* alicui aliquid. c. c. g. a.

وَعْدٌ *Promissio, promissum.*

مَوْعِدٌ, pl. مَوَاعِيدُ, *Promissum.* n°. 45.

وَفَقَ *Comperit conveniens esse* aliquid *et utile aptumve.* III 1) *Consensit.* 2) *convenit, congruit* res *cum* alia. c. c. a. VIII 1) i. q. III, 2, et 2) *Evenit, accidit.*

وَفَى 1) *Integra fuit* res. 2) *promissis stetit, servavit pactum, persolvit debitum.* X *Totum dedit ac persolvit.*

وَقْتٌ, pl. أَوْقَاتٌ, 1) *Hora.* 2) *tempus.*

وَقَدَ *Arsit* ignis. IV *Accendit* ignem.

وَقَعَ 1) *Cecidit, decidit.* 2) *percussit, tuditque malleo.* II 1) *Impresso* vel *inscripto signo regio consignavit* epi-

epistolam, diploma. 2) *rescripsit nomine principis, scripsit edictum regium.*

وَكَلَ *Confisus est* Deo. V Idem. c. c. على.

ٱلْمُتَوَكِّلُ عَلَى ٱللّٰهِ, i. e. *Deo confidens*, agnomen chalifae decimi ex Abbasidarum familiâ.

وَلِيَ Fut. يَلِي. 1) *Spectavit ad* aliquid. c. c. a. Sic n°. 55 مِمَّا يَلِيهِ *ab eâ parte, quae ad eum spectabat.* 2) وَلِيَ *Praefuit.* II *Praefecit* aliquem rei. c. c. g. a. VI *Continuavit; successive, continuâ serie et sine intermissione consecutus est.*

وَالٍ *Praefectus provinciae.*

وِلَايَةٌ et وَلَايَةٌ *Praefectura, regimen, regnum.*

أَوْلَى *Potior, aptior, dignior, dignissimus.* c. c ب r.

مَوْلًى *Dominus, herus.*

وَهَمَ Fut. يَهِمُ. *Opinatus est*, fere *cum errore.* VIII *Suspectum habuit* aliquem. c. c. a. p. et ب r. Passiv. n°. 116.

وَيْحٌ *Infortunium, miseria*, nostrum *wee.* — وَيْحًا, in statu constr. وَيْحَ, vox miserescentis, *vae! eheu!* e. g. n°. 124 وَيْحَكُمْ *Vae vobis!*

ى

يَا Partic. vocandi et compellandi *o! heus!*

يَاقُوتٌ *Rubinus*, gemma pretiosa.

يَحْيَى (proprie a verbo حَيَّ) Nom. propr. viri. — يَحْيَى أَبْن

اَبْنُ خَالِد, agn. اَلْبَرْمَكِى, i. e. Barmecida, Vezirus Hârouni Arraschîdi. n°. 45 et 49. — يَحْيَى بْنُ زِيَاد, agn. اَلْحَارِثِى, i. e. *sectae Abou-Hârethi assecla*, n°. 122, amicus intimus Motîi-ibn-Ijâs. Vid. supra Lexic. s. v. طَاعَ. — يَحْيَى بْنُ عَدِى, n°. 26, Philosophus peripateticus, mortuus Bagdadi a° 364.

يَدٌ *Manus.* بَيْنَ يَدَيْهِ, propr. *inter manus ejus*, i. e. *coram eo.*

يَزِيدُ (proprie a verbo زَادَ) Nomen viri. — يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ, n°. 94, nomen viri mihi ignoti. — اَلْيَزِيدِى, praen. اَبُو مُحَمَّدٍ, n. 28 et 74, Grammaticus et philologus celeber, florens sub Chalifâ Almâmouno, apud quem in magno honore fuit. Obiit a° 202.

يَسَرَ IV *Opulentus fuit evasitve.*
مُوسِرٌ, pl. مَيَاسِيرُ, *Opulentus*, *dives.*

يَقِظَ *Vigilavit.* IV *Expergefecit* aliquem.

يَهُودُ Collect. *Judaei.* — يَهُودِىٌّ *Judaicus*, *Judaeus.*

يُوسُفُ Nom. propr. viri. *Joseph.*

يَوْمٌ, pl. اَيَّامٌ, *Dies.* — يَوْمًا *Quodam die*, *aliquando.* — يَوْمَئِذٍ, adv. comp. ex يَوْمٌ et اِذْ *ibi*, *Illo die* seu *tempore*, *tunc.*

COR-

CORRIGENDA,

IN GRAMMATICA:

Pag. lin.	legatur	Pag. lin.	legatur
14, 10	لأَب	47, 4 à f.	مُقَدَّم
17, 15	رِئِيس	47, 3 à f.	تُقَدِّمَ
24, 6	عَمِّي	60, 7 à f.	أَقْدِي
26, 12	sg. m. أَنْتَ	70, 11	huius formae
26, 20	ante Veçla	94, 1	a جَارٍ
27, 9	Veçla	98, 3	خَلِيفَةٌ،
28, 3 à fine	(§ 24),	98, ult.	غُزَاةٌ
33, 9	et فَعْلَى,	102, 9	in ـِى desinunt
33, 15	(§ 39),	109, 4 à f.	*suo*, a مُلَاقُونَ,
34, 5	pro اِفْعَاعَلَ	111, 5	ثَلَاثَةٌ
35, 4 à f. [pro اِفْعَلَّ] inusit.		111, 6	عَشَرَةٌ
37, 5	(cf. § 40);	114, 6	(pro تَأَلَّكَ);
37, 13	a صَبَغَ,	134, 1	particula لْ
38, 10	(§ 35).	135, ult.	*incolae eius*);
38, 11	(§ 39);	144, 11	اَلسِّتُّمِائَةُ
40, 2 à f.	(§ 68),	150, 12	*nullus* vel *nullum*
42, 13	يُقَدِّمُ	152, 14	sicut verba, annexum
46, 4	*Jussivus* يُقْدِمْ	155, 3 à f.	أَنْعَمْتُهُ
47, 9 à f. [pro أَقْدِمْ et يُقْدِمْ]		162, 8 à f.	عِبَادِي
	inusit.	165, 2 à f.	*moribus:* in quo

IN LEXICO:

pag. 186 lin. 20 pro 39 lege 40
— 209 — 19 — خَفِّ — خَفْ

IN CHRESTOMATHIA:

pag.	lin.	pro		lege
٧	1	pro	٢٩	lege ٣٩
١١	3	—	مِنْهُ	— عَنْهُ
١١	8	—	لَنِعَمَّا	— لَنِعَمَّا
١٥	9	—	٨٩	— ٧٩
١٧	9	—	عَلَاءُ	— عُلَاءُ
٢٠	15	—	هَرُونَ	— هُرُونَ
٢١	9	—	زَيْدِ	— زَيْنِ
٢٢	1	—	خُمَى	— خُمَى
٢٣	3	—	ٱلْمَافَرُوخِيِّ	— ٱلْمَافَرُوخِيِّ
٢٤	5	—	أَقْتَاُذْنِينَ	— أَقْتَاُذْنِينَ
٢٨	6	—	الرُّخَاجِيِّ	— الرُّخَاجِيِّ
٢٩	4	—	١٢٩	— ١٢٥
٢٩	5	in margine adde		١٢٩
٣٢	4	pro	غُرْبَتَكَ	lege غُرْبَتِك

T. ROORDA,

GRAMM.

ARAB.

T. ROORDA,

GRAMM.

ARAB.

تطبّب فالبسنى قناع التخجّل وقطعنى ومنهم ابو الحسن الفريرىّ فانّه قال يوما وقد انصرفت من الدار السلطانيّة فى غير طريقى وانا ضجر من شىء عرض لى فشغل فكرى فقال من اين اقبل مولانا قلت من لعنة اللّه فقال زاد اللّه غربتك يا مولانا فاحسن مع اساءة الأدب والثالث ابو الحسن المافروخىّ فى ايّام حداثته وسلطان ملاحته وانّى داعبته بقولى له رايتك تحتى فقال عن لسان دالته بظرفه مع ثلثة مثلى فاخجلنى وحيّرنى ❁

تمّ المختار من كتاب لطائف الصحابة
والتابعين رضى اللّه عنهم اجمعين

❁

أنّه انّه جَمْعُ تفضّل لا جمع توصّل ۞ الخَثْعَميّ خصب لحيته ١٢٩
وترك منها شَعَرات بيضا ليوهّم انّ الشّيب اوّلُ ما وخطه فقيل له
ما هذا فقال غِشُّ الغشّ ۞ مَرْوانُ بن ابى حَفْصَةَ رأى رجلا يصلّى ١٣٠
صلاته خفيفة فقال صلاتك زَجْر ۞ علىّ بن الجَهْم مرّ عليه ١٣١
سائل يسْأل ويُلحِف ويقول وآسُونا فقال ان واسيناك ساويناك ۞
جَحْظَةُ البَرْمَكيّ سئل عن دَعْوة حضرها فقال كلّ شيء كان ١٣٢
باردا الّا الماء ۞ وكتب الى ابن المُعْتزّ وقد منعه تَوالى المَطَر ١٣٣
عن خِدْمته كنت على ان اجيب داعى الامير فانقطع شِرْيان
الغَيْم فقطعنى عن خدمته فكتب اليه ابن المعتزّ لئن فاتنى
السُّرور برؤيتك لم يفتنى الأُنْس برُقْعتك ۞ فَصْل فى نهاية ١٣٤
الظرف عن الصاحب اختم به هذا الباب قال الصاحب ثلثة
اخجلونى بجَوابات فى الحُسْن والجَوْدة لم اسمع امثالها
فمنهم ابو الحَسَن البَديهيّ اذ كان عندى فى نَفَر من
جلسائى باصْبَهان فقدّمت الينا أطْباق الفواكه وفيها من
المِشْمِش الاصفهانيّ ما يفوق الرُّطَب حُسْنا وطيبا فاكبّ عليه
البديهيّ وامعن فيه فقلت فى عَرْض حديث جَرَى معهم
انّ المشمش يلطخ المَعِدة فقال لا يعجبنى الميزبانُ اذا
تنبّب

كسوف وريح عاصف وغُبرة مُنْكَرة وقولهم القيامة القيامة فقال ويحكم هذه قيامة على الريف أين دابة الارض اين الدجال اين نزول عيسى اين طلوع الشمس من مغربها أشهد انها قيامة باردة ۞

١٢٩ وطلب جار له من داره ملعقة فقال له ليت لنا ما نأكله بالاصابع ۞ علىّ بن حمزة الاصفهانى كان أبوه من مياسير اصبهان وكان مُقترا عليه لا يُعطيه الّا القوت وكان علىّ يستدين على موته فلمّا مات كان يقول فديت من أحيانى على موته ۞

من الباب الحادى عشر
فى لطائف الشعراء نثرا

١٣٧ ابو نواس الامام فى الباطل دخل كرما فرأى حصرما فاستقبل القبلة وقال اللهمّ سوّد وجهه واقطع حلقه واسقنى من دمه ۞

١٣٨ ولمّا انشد الفضل بن يحيى قصيدته التى منها

سأشكوا الى الفضل بن يحيى بن خالد
هواك لعلّ الفضل يجمع بيننا

قال له الفضل ما زدت علىّ بأن جعلتنى قوّادا قال اصلحك

الله

قَلْبُهُ فى اغاثة المَلْهُوفين واعانة المَكْرُوبين ما الّذى هَوَّنَ عندك كلّ هذا النَّصْب وقَوّاك على هذا التَعَب فقال سمعتُ تَغْريد الأَطْيار بالأَسْحار على الأَشْجار وتجاوُب الأَوْتار والمِزْمار فلمْ أَطْرَب كطَرَبى لثناء حسن على مُحسن فقلتُ له احسنتَ واللّه انت فقد حُشيتَ كَرَمًا كما مُلئت ظُرْفًا۞ محمّد بن موسى ١٢١

الهاشمىّ بلغه انّ عُمَر الرُّخَجىّ عتب عليه وتنكّر له فطرقه ليلا واعتذر اليه حتّى رضى عنه ولمّا قام ليَنْصرف قال عُمَر خُذُوا الشَّمْعَة بين يديْه فقال يا سيّدى دَعْنى أَمش فى ضَوْء رِضاك عنّى فقال ظُرْف كلامك هذا حلّ العُقْدة الباقية من سَخَطى۞ يَحْيَى بن زِيَاد الحارثىّ قال لمُطيع بن اياس ١٢٢

انّ فى النَبيذ مَعْنى من الجَنّة لأَنّ اللّه تعالى حَكَى عَنْهُمْ[m] وَقَالُوا ٱلْحَمْدُ لِلّٰهِ ٱلَّذِى أَذْهَبَ عَنَّا ٱلْحَزَنَ والنبيذُ يَذْهَب بالحَزَن۞ ابو الحارث جُمَيْز قيل له أَمَا يَكْسُوك فُلانٌ فقال ١٢٣

لَوْ جاءه يَعْقُوبُ والأَنْبياء شُفَعَآء والملائكةُ ضُمَنَآء يستعير منه اِبْرَة يخيط بها قميص يُوسُف الذى قُدّ من دُبُر لَمّا أَعارها فكيف يكسونى۞ مُزَبِّدٌ المَدَنىّ سمع ضجيج الناس فى يوم ١٢٤

كسوف

m Verba Corani, Cap. XXXV: 31.

قل العيش الا ليلة طرحت بنا أواخرها فى يوم لهو معجل

وقول السرى الموصلى

اذا ما مضى يوم من العمر صالح

فصله بيوم صالح العيش من غد ۞

من الباب العاشر

فى لطائف الظرفاء من كل طبقة وفن

١١٧ على بن عبيد الزنجانى قال الجاحظ دخلت عليه لأعوده فقلت
له ما تشتهى يا ابا الحسن فقال أعين الرقباء وألسن الوشاة
١١٨ وأكباد الحساد ۞ وجمعه مجلس أنس وقينة يهواها وأذن للظهر
فقيل له وهى قاعدة قد زالت الشمس فقال أما شمسى فلم
١١٩ تزل ۞ ابن عائشة القرشى قال كن لما لا ترجوا أرجى منك لما
ترجو فان موسى عليه السلم ذهب يقتبس النار فكلمه الملك
١٢٠ الجبار ۞ ابرهيم بن السندى قال الجاحظ حدثنى ابرهيم قال
قلت فى ايام ولايتى الكوفة لرجل من ثناتها لم أر اظرف ولا
اكرم منه وكان لا يجف لبده ولا يسكن حركته ولا يستريح

فلامه

حضر ابن طرخان المغنّى مجلس أنس قد أكل أهله فغنّاهم ١١٥
ولا يشرب ثم سقوه وهو جائع فأنشأ يغنّى هذا البيت

خليليّ داويتما ظاهرًا فمن ذا يداوى جوى باطنا

ففطن صاحب البيت لجوعه وأطعمه ☆ فصل فى تفصيل حال ١١٦
المطرب على حال الطبيب قال صاحب الكتاب قال لى الامير
ابو المظفر ناصر بن ناصر الدين هل سمعت ما يقول ابو علىّ
الكوسج فى الطبيب والمطرب فقلت لا وأيّدك اللّه الامير قال انه
يقول ما على ظهرها صاحب صناعة أسوأ حالاً من الطبيب ولا
انعم بالاً من المطرب لانّ الطبيب يغدو كل يوم الى الأوجاع
والأسقام والأحزان وينظر الى القذرات والجراحات والخراجات
واذا مات المريض الذى يعالجه تطيّر منه وتشوئم به وربّما
يتّهم بسمّ الملوك فيكون فيه اراقة دمه والمطرب يدعى الى
مجالس الانس واللهو ومواضع الخير والنعمة فيكرم مثواه ويحسن
قراه ويعطى ويبرّ ويخلع عليه فينقلب الى أهله مسرورا طيّب
النفس ضاحك السنّ راضيًا عن الدهر ثم يتّصل على الأوقات
الرغدة ويتساوى فى النعيم يومه وغده ويقعد تحت قول
علىّ بن الجهم

قل

من الباب التاسع

فى لطائف المُغَنّين والمُطْرِبين

٣١١ اسْحٰق المَوْصِلىّ كان يقول حَقُّ الصَّوْت الحَسَن أَنْ يُرَدَّد أَرْبَع مَرّات فالأُولَى بَدِيهَةٌ والثانيةُ تَفْهِيمٌ والثالثة لِلْفَرَح والرابعة للشَّبَع ❊

٣١٢ جَحْظَةُ البَرْمَكِىّ قال كان البَاقَطانِىّ يَسْتَجْلِيب غِنائِى ويُكْثِر مِن قوله أَحْسَنْتَ وأَحْسَنْتَ وَاللّٰهِ أَنْتَ وَلَا أَخْلانا اللّٰهُ منْك فَقُلْتُ لى صَدِيقٌ يُحِبّ قَوْلِى وشَدْوِى وله عِنْدَ ذاك وجْهٌ صَفِيق ان تَغَنَّيْتُ قال أَحْسَنْتَ زِدْنِى وبِأَحْسَنْتَ لا يُبَاع الدَّقِيق وقال وَزَوَّشَنِى بَعْض الرُّؤساء فلمّا صِرْتُ الى بابه قيل انه قد رَكِبَ فكتَبْتُ اليه

يَا مَنْ دَعَانِى وَفَرَّ مِنِّى أَخْلَفْتَ بِاللّٰهِ حُسْنَ ظَنِّى
قَدْ كُنْتُ أَرْضَى بِخُبْزِ بُرٍّ وَكَامَخٍ أَوْ قَلِيلِ جُبْنِ
وَزُكْـرَةٍ مِـنْ نَـبِـيـذِ تَـمْـرٍ أَقَامَ دَهْرًا بِقَعْرِ دَنِّ
وَلَيْسَ يَغْلُو بِمَا ذَكَرْنَا مُحَدِّثٌ شاعِرٌ مُغَنِّى ❊

حضر

فقال [i] وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ قالت يا بَغِيض تُخَشِّمنيَ
بِالقرآن۞ قال رجلٌ لِمَعْشُوقته أَعْطِيني خاتمك أَذْكُرُكِ به قالت ۱۱.
حاتمي مِن ذهب فأَخاف ان تَذْهب ولكن خُذْ هذا العُود
لَعَلَّك تُعُود۞ وَأَسْتَعْرَضَ رجلٌ جاريةً سَوْداء مَليحَة فقال له ما ۱۱
أَسْمُك فقالت مَكّة فقال اللهُ أَكْبَرُ قد قَرُبَ الطَّرِيقُ أَتَأْذَنِينَ في
تَقْبِيل الحَجَرِ الأَسْوَد قالت هَيْهَاتَ [k] لَمْ تَكُونُوا بَالِغِيهِ إِلَّا بِشِقِّ
الأَنْفُس۞ وكانت لِمَحْمُود الوَرّاق جاريةٌ مَوْصُوفة بِالجَمال والكَمال ۱۳
فطُلِبت منه لِلْمُعْتَصِم بِالله بِعَشَرَة آلَاف دينار فأَبَى ان يَبِيعها ۱
فلمّا مات محمود ٱشْتُرِيَتْ مِن وَرَثَته بِأَلْف دينار فلمّا أُدْخِلت
على المعتصم قال لها طَلَبْناكِ بعشرة [l] آلَاف دينار وَٱشْتَرَيْناكِ
الآنَ بِأَلْف دينار فقالت له اذا كان مَلِكُ الأَرْضِ وخَلِيفَة الله
يَنْتَظِر لِشَهْوَته المَوارِيثَ فكَثِيرٌ لِمِثْلي مِايةُ دينارٍ فَٱسْتَظْرَفَها
وتَعَجَّب مِن جَوابها وحَظِيَتْ عِنْدَه۞

من

---

[i] Verba Corani, Cap. XXIV: 31.
[k] Verba Corani, Cap. XVI: 7.
[l] In codice male أَلْف.

من الباب الثامن

فى لطائف الجوارى والنساء الحسان

١٠٤ زَادَمِهْرُ جارية ٱلْمَأْمُونِ كتب اليها عاشقها بهذا الدعاء عَصَمَنا اللّٰهُ وَإِيّاكِ بِرَحْمَتِه فكتبت اليه فى الجواب يا أَحْمَقُ

١٠٥ اِنْ أُجِيبَتْ دَعْوَتُكَ لَمْ نَلْتَقِ أَبَدًا ۞ قَبِيحَةُ جارية ٱلْمُتَوَكِّلِ

١٠٦ كَتَبَتْ على خاتمها أَنَا قبيحةُ وَأَقْلِبْ ۞ سَلْمَى بِنْتُ أَنْسَى التميمية كانت من احسن الناس وجها وزوجها من أقبح الرجال فقالت له يوما علمتُ أَنّى وأنتَ فى الجنّة قال وَلِمَ قالت لِأَنّى رُزِقْتُ مِثْلَكَ فَصَبَرْتُ ورُزِقْتَ مثلى فشكرتَ والصبور والشكور

١٠٧ فى الجنّة ۞ وقيل لها كَيْفَ تَصْبِرِين على قُبْحه وأنتِ فى الحُسْنِ بِحَيْثُ أَنْتِ فقالت أَمَا أَنّه قدّمَ عِنْدَ اللّٰهِ حَسَنَةً

١٠٨ وَأَذْنَبْتُ ذَنْبًا فصيّرنى ثَوابَهُ وصيّره عقابى ۞ قَوارِيطُ جارية أَحْمَدَ بْنِ سُلَيْمَنَ قَدَّمَتْ اليه المائدة وقد نَسِيَتِ المِلْحَ فقال لها

١٠٩ أَيْنَ المِلْحُ قالت فى وَجْهِى ۞ ظَرِيفَةٌ أُخْرَى رَأَى بَعْضُ القُرَّاءِ امْرَأَةً حسنة الوجه مُسْفِرَةً فى الطريق فأراد ان يُمازِحها

حُمَّى ٱلرُّوحِ ۞ أَبُو عَلِيٍّ ٱلصَّيْمَرِيُّ عَرَضَ لِأَبِي عَلِيٍّ زَنْجِيٍّ ٱلْكَاتِبِ ١٠٠
مَرَضٌ شَدِيدٌ مِنَ ٱلْوَحْشَةِ وَٱلضَّجْرَةِ وَكَانَ ٱلسَّبَبُ فِيهِ أَنَّ ٱللُّصُوصَ
نَقَبُوا خِزَانَتَهُ وَفَازُوا بِمَالِهِ ٱلْكَثِيرِ فَرَكَدَ ٱلْهَمُّ عَلَى قَلْبِهِ حَتَّى كَانَ
يُوَسْوِسُ وَلَمْ يَنْتَفِعْ بِٱلْمُفَرِّحَاتِ وَأَدْوِيَةِ ٱلسَّوْدَاءِ فَأَشَارَ عَلَيْهِ ٱلصَّيْمَرِيُّ
بِأَنْ يَصُوغَ إِهْلِيلَجَةً مِنْ ذَهَبٍ وَيُدِيمَ إِمْسَاكَهَا فِي يَدِهِ فَزَالَ مَا
بِهِ وَعَادَ إِلَى أَحْسَنِ حَالَاتِهِ وَسُئِلَ ٱلصَّيْمَرِيُّ عَنِ ٱلْعِلَّةِ فِيهِ فَذَكَرَ
أَنَّ لِلذَّهَبِ خَاصِّيَّةً فِي تَقْوِيَةِ ٱلْقَلْبِ وَمِرَّةِ ٱلنَّفْسِ ثُمَّ أَشَارَ عَلَيْهِ
بِٱسْتِعْمَالِ بَيْضَةٍ مِنَ ٱلْعَنْبَرِ وَتَقْلِيبِهَا وَٱلِٱنْتِفَاعِ بِلَطَافَتِهَا وَحُسْنِ
أَثَرِهَا عَلَى ٱلدِّمَاغِ وَٱلْقَلْبِ فَعَجِبَ ٱلنَّاسُ مِنْ ظَرْفِ هٰذَا ٱلْعِلَاجِ
وَلَطَافَتِهِ ۞ أَيُّوبُ ٱلطَّبِيبُ كَانَ يَقْرَأُ فِي آخِرِ ٱلْأَيَّامِ ٱلْقُرْآنَ وَلَزِمَ ١٠١
ٱلصَّلَاةَ وَٱلدُّعَاءَ وَكَانَ أَغْلَبُ ٱلْأَدْعِيَةِ عَلَى لِسَانِهِ قَوْلَهُ ٱللّٰهُمَّ ٱسْقِنَا
شَرْبَةً مِنْ رَحْمَتِكَ نُسْهِلُ بِهَا ذُنُوبَنَا إِنَّكَ أَنْتَ ٱلْغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ ۞
ثَابِتُ بْنُ قُرَّةَ كَانَ يَقُولُ رَاحَةُ ٱلْجِسْمِ فِي قِلَّةِ ٱلطَّعَامِ وَرَاحَةُ ١٠٢
ٱلرُّوحِ فِي قِلَّةِ ٱلْآثَامِ وَرَاحَةُ ٱلْقَلْبِ فِي قِلَّةِ ٱلِٱهْتِمَامِ وَرَاحَةُ
ٱللِّسَانِ فِي قِلَّةِ ٱلْكَلَامِ ۞ ٱلْمَسِيحِيُّ كَانَ يَقُولُ نَوْمَةٌ بِٱلنَّهَارِ بَعْدَ ١٠٣
أَكْلَةٍ خَيْرٌ مِنْ شَرْبَةِ دَوَاءٍ نَافِعٍ ۞

من

ٱلْحَرَمَيْنِ فِي يَوْمٍ بَارِدٍ وَٱلنَّارُ تُوقَدُ بَيْنَ يَدَيْهِ فَقَالَ لَهُ أَيُّهَا ٱلْفَقِيهُ إِلَى ٱلنَّارِ فَقَالَ ٱلْقَاضِي أَوْلَى بِهَا صُلِيًّا ۞

مِنَ ٱلْبَابِ ٱلسَّابِعِ

فِي لَطَائِفِ ٱلْفَلَاسِفَةِ وَٱلْأَطِبَّاءِ

٩٦ يَحْيَى بْنُ عَدِيٍّ كَانَ يَقُولُ إِنَّ ٱلطَّبِيعَةَ تَمَلُّ ٱلشَّيْءَ ٱلْوَاحِدَ إِذَا دَامَتْ عَلَيْهِ فَلِذٰلِكَ ٱتُّخِذَتْ أَلْوَانُ ٱلْأَطْعِمَةِ وَأَصْنَافُ ٱلثِّيَابِ وَأَنْوَاعُ ٱلطِّيبِ وَفُنُونُ ٱلْأَوْتَارِ وَرَسْمُ ٱلتَّنَزُّهِ وَٱلتَّحَوُّلُ مِنْ مَكَانٍ إِلَى مَكَانٍ وَٱلِاسْتِكْثَارُ مِنَ ٱلْإِخْوَانِ وَٱلتَّفَنُّنُ فِي ٱلْآدَابِ وَٱلْجَمْعُ بَيْنَ ٱلْجِدِّ وَٱلْهَزْلِ وَٱلزُّهْدِ وَٱللَّهْوِ ۞
٩٧ عَلِيُّ بْنُ زَيْدٍ ٱلطَّبَرِيُّ كَانَ يَقُولُ ٱلطَّبِيبُ ٱلْجَاهِلُ مُسْتَحِثُّ ٱلْمَوْتِ ۞
٩٨ إِسْحٰقُ بْنُ حُنَيْنٍ كَانَ يَقُولُ قَلِيلُ ٱلرَّاحِ صَدِيقُ ٱلرُّوحِ وَكَثِيرُهُ عَدُوُّ ٱلْجِسْمِ قَالَ صَاحِبُ ٱلْكِتَابِ ٱتَّفَقَتْ لَهُ هٰذِهِ ٱللَّفْظَةُ ٱلْوَجِيزَةُ ٱلشَّرِيفَةُ ٱلَّتِي لَمْ أَسْمَعْ مِثْلَهَا فِي ٱلْجَمْعِ بَيْنَ ٱلتَّجْنِيسِ وَٱلطِّبَاقِ وَٱلتَّرْصِيعِ مَعَ صِحَّةِ ٱلْمَعْنَى ۞
٩٩ بَخْتِيشُوعُ بْنُ جِبْرِيلَ قَالَ لِلْمَأْمُونِ فِي كَلَامٍ جَرَى بَيْنَهُمَا يَاأَمِيرَ ٱلْمُؤْمِنِينَ لَا تُجَالِسِ ٱلثُّقَلَاءَ فَإِنَّ مُجَالَسَةَ ٱلثُّقَلَاءِ

دَعْ عَنْكَ لَوْمِي فَإِنَّ ٱللَّوْمَ إِغْرَآءُ

وَدَاوِنِي بِٱلَّتِي كَانَتْ هِيَ ٱلدَّآءُ

٢ فَقَالَ حَامِدٌ لِعَلِيٍّ ٱسْتَشْهَدَ بِٱلْخَبَرِ وَٱلشِّعْرِ ۞ أَبُو عَبْدِ ٱللّٰهِ
ٱلْفَارِسِيُّ كَانَ يَتَقَلَّدُ قَضَآءَ بَلْخَ وَكَانَ صَدِيقَ أَبِي يَحْيَى
ٱلْحَمَّادِيِّ فَكَتَبَ إِلَيْهِ يُعَاتِبُهُ عَلَى تَرْكِ ٱلْمُهَادَاةِ بِمَا يُجْلَبُ مِنْ
بَلْخَ فَكَتَبَ إِلَيْهِ قَدْ أَهْدَيْتُ لِلشَّيْخِ عِدْلَ صَابُونٍ لِيَغْسِلَ بِهِ
٣ طَمَعَهُ وَٱلسَّلَامُ ۞ أَبُو ٱلْحَسَنِ عَلِيُّ بْنُ ٱلْعَزِيزِ ٱلْقَاضِي دَخَلَ عَلَيْهِ
مَنْ أَطَالَ ٱلْجُلُوسَ عِنْدَهُ ثُمَّ قَالَ لَهُ لَعَلَّ ٱلْقَاضِيَ يَقُولُ أَبْرَمْتَ
٤ نَقُمْ فَقَالَ لَا بَلْ أَنْعَمْتَ فَدُمْ ۞ أَبُو مُحَمَّدٍ ٱلشِّيرَجِيُّ كَانَ مِنْ
ظُرَفَآءِ ٱلْفُقَهَآءِ بِبَغْدَادَ فَرَكِبَ يَوْمًا فِي سَفِينَةٍ مَعَ بَعْضِ مَيَاسِيرِ
ٱلنَّصَارَى فَلَمَّا بُسِطَتْ سُفْرَتُهُ سَأَلَهُ مُسَاعَدَتَهُ فَفَعَلَ فَلَمَّا فَرَغَا
مِنَ ٱلطَّعَامِ أَحْضَرَ شَرَابًا يَحْكِي عَيْنَ ٱلدِّيكِ وَفَأْرَةَ ٱلْمِسْكِ وَأَرَادَ
أَنْ يَجِدَ رُخْصَةً فَقَالَ مَا هٰذِهِ فَقَالَ خَمْرٌ ٱشْتَرَاهَا غُلَامِي مِنْ
يَهُودِيٍّ فَقَالَ نَحْنُ مِنْ أَصْحَابِ ٱلْحَدِيثِ نُكَذِّبُ سُفْيٰنَ بْنَ
عُيَيْنَةَ وَيَزِيدَ بْنَ هٰرُونَ أَفَنُصَدِّقُ نَصْرَانِيًّا عَنْ غُلَامِهِ عَنْ يَهُودِيٍّ
وَٱللّٰهِ مَا أَشْرَبُهَا إِلَّا لِضَعْفِ ٱلْإِسْنَادِ وَمَدَّ يَدَهُ إِلَى ٱلْكَأْسِ فَمَلَأَهَا
وَشَرِبَهَا ۞ سَهْلٌ ٱلصُّعْلُوكِيُّ دَخَلَ عَلَى أَبِي ٱلْحُسَيْنِ قَاضِي ٥
ٱلْحَرَمَيْنِ

هِيَ قَالَ لَمْ يُكْتَبْ كِتَابُ ٱللّٰهِ إِلَّا بِهِ فَقَالَ أَحْسَنْتَ وَأَمَرَ لَهُ
١٠ بِٱلصِّلَةِ ۞ عَلِيُّ بْنُ عِيسَى كَانَ مُقْتَصِدًا فِي لِبَاسِهِ وَكَانَ أَبُو عُمَرَ
ٱلْقَاضِي مُبَالِغًا فِي تَحْسِينِهِ [g] وَٱلْمُغَالَاةِ بِهِ فَقَالَ لَهُ عَلِيٌّ فِي
ذٰلِكَ فَقَالَ لِبَاسُ ٱلْوَزِيرِ يَتَجَمَّلُ بِهِ وَأَنَا مُتَجَمِّلٌ بِلِبَاسِي ۞
١١ [h] وَسَأَلَ حَامِدُ بْنُ ٱلْعَبَّاسِ فِي أَيَّامِ وِزَارَتِهِ عَلِيَّ بْنَ عِيسَى وَهُمَا
عَلَى ٱلدِّيوَانِ عَنْ دَوَآءِ ٱلْخُمَارِ فَكَلَحَ وَقَالَ لَيْسَتْ مِنْ حَالِي
هٰذِهِ ٱلْمَسْأَلَةُ فَأَقْبَلَ عَلَى أَبِي عُمَرَ وَقَالَ لَهُ أَيُّهَا ٱلْقَاضِي أَفْتِنَا فِي
دَوَآءِ ٱلْخُمَارِ فَتَنَحْنَحَ وَأَصْلَحَ مِنْ صَوْتِهِ ثُمَّ ذَكَرَ إِسْنَادًا رَفَعَهُ إِلَى
ٱلنَّبِيِّ صَلَّى ٱللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ ٱسْتَعِينُوا عَلَى كُلِّ صَنْعَةٍ
بِأَرْبَابِهَا وَمِنْ أَرْبَابِ هٰذِهِ ٱلصِّنَاعَةِ أَعْشَى قَيْسٍ فِي ٱلْجَاهِلِيَّةِ
وَهُوَ يَقُولُ

وَكَأْسٍ شَرِبْتُ عَلَى لَذَّةٍ وَأُخْرَى تَدَاوَيْتُ مِنْهَا بِهَا
لِكَيْ يَعْلَمَ ٱلنَّاسُ أَنِّي ٱمْرُؤٌ أَتَيْتُ ٱلْمَعِيشَةَ مِنْ بَابِهَا

وَأَبُو نُوَاسٍ فِي ٱلْإِسْلَامِ يَقُولُ

دَعْ

g In codice minùs accurate والمغالات.

h Cf. Ill. Sacyi Anthol. grammat. Arab. pag. Arab. 53 seq. et pag. 98 seq. translationis Gallicae, ubi eadem historia iisdem fere verbis narratur.

مِنَ ٱلْبَابِ ٱلسَّادِسِ
فِي لَطَائِفِ ٱلْقُضَاةِ وَٱلْفُقَهَاءِ

أَبُو يُوسُفَ ٱلْقَاضِي تَحَاكَمَ إِلَيْهِ ٱلرَّشِيدُ وَزُبَيْدَةُ فِي ٱلْفَالُوذَجِ ٨٧
وَٱللَّوْزِينَجِ أَيُّهُمَا أَطْيَبُ فَقَالَ أَنَا لَا أَحْكُمُ عَلَى ٱلْغَائِبِ فَأَمَرَ
بِٱتِّخَاذِهِمَا وَتَقْدِيمِهِمَا إِلَيْهِ فَجَعَلَ يَأْكُلُ مِنْ هٰذَا مَرَّةً وَمِنْ ذَاكَ
أُخْرَى حَتَّى نَصَّفَ ٱلْجَامَ ثُمَّ قَالَ يَاأَمِيرَ ٱلْمُؤْمِنِينَ مَا رَأَيْتُ
أَجْدَلَ مِنْهُمَا كُلَّمَا أَرَدْتُ أَنْ أُسَجِّلَ لِأَحَدِهِمَا أَدْلَى ٱلْآخَرُ
بِحُجَّتِهِ ۞ وَسَأَلَهُ ٱلرَّشِيدُ عَنِ ٱسْمِ ٱمْرَأَةِ إِبْلِيسَ فَقَالَ تِلْكَ وَلِيمَةٌ ٨٨
لَمْ أَحْضُرْهَا ۞ وَسَأَلَ ٱلرَّشِيدُ ٱلْأَوْزَاعِيَّ بِحَضْرَةِ أَبِي يُوسُفَ عَنِ ٨٩
ٱلسَّوَادِ فَقَالَ يَاأَمِيرَ ٱلْمُؤْمِنِينَ لَا يُبْلَى فِيهِ مُحْرِمٌ وَلَا تُجْلَى فِيهِ ٩٠
عَرُوسٌ وَلَا يُكَفَّنُ فِيهِ مَيِّتٌ فَكَرِهَ ٱلرَّشِيدُ قَوْلَهُ وَزَوَى مَا بَيْنَ عَيْنَيْهِ
لِأَنَّ ٱلسَّوَادَ شِعَارُ بَنِي ٱلْعَبَّاسِ وَنَظَرَ إِلَى أَبِي يُوسُفَ كَٱلْمُسْتَقْبِحِ
كَلَامَهُ فَقَالَ يَاأَمِيرَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ٱلنُّورُ فِي ٱلسَّوَادِ يَعْنِي أَنَّ ٱلْإِنْسَانَ
يُبْصِرُ ٱلدُّنْيَا بِسَوَادِ ٱلْعَيْنِ فَتَهَلَّلَ وَرَحَّبَ ٱلرَّشِيدُ بِكَلَامِهِ فَقَالَ
أَبُو يُوسُفَ وَخَصْلَةٌ أُخْرَى فِي ٱلسَّوَادِ يَا أَمِيرَ ٱلْمُؤْمِنِينَ قَالَ مَا

هِيَ

لا بَلْ أَتْعَبَنِي بِشُكْرِهِ وَخَفَّفَ ظَهْرِي عَنْ ثِقْلِ ٱلْمِحَنِ لا بَلْ أَثْقَلَهُ بِأَعْبَآءِ ٱلْمِنَنِ وَأَحْيَانِي بِتَحْقِيقِ ٱلرَّجَآءِ لا بَلْ أَمَاتَنِي بِفَرْطِ ٱلْحَيَآءِ فَأَنَا لَهُ رَقِيقٌ بَلْ عَتِيقٌ وَأَسِيرٌ بَلْ طَلِيقٌ ۞ وَمِنَ ٱلْغُرَرِ ٱلظَّرِيفَةِ قَوْلُهُ مَنْ لَمْ يَذْكُرْ أَخَاهُ إِلَّا إِذَا رَآهُ فَوِجْدَانُهُ كَفِقْدَانِهِ وَوِصَالُهُ كَهِجْرَانِهِ ۞ أَبُو ٱلْفَضْلِ ٱلْبَدِيعُ ٱلْهَمَذَانِيُّ كَتَبَ إِلَى بَعْضِ ٱلرُّؤَسَآءِ فَأَحْسَنَ وَأَظْرَفَ أَرَانِي أَذْكُرُ ٱلشَّيْخَ كُلَّمَا طَلَعَتِ ٱلشَّمْسُ أَوْ هَبَّتِ ٱلرِّيحُ أَوْ نَجَمَ ٱلنَّجْمُ أَوْ لَمَعَ ٱلْبَرْقُ أَوْ عَرَضَ ٱلْغَيْثُ أَوْ ذُكِرَ ٱللَّيْثُ أَوْ ضَحِكَ ٱلرَّوْضُ إِذْ هُوَ لِلشَّمْسِ مُحَيَّاهُ وَلِلرِّيحِ رَيَّاهُ وَلِلنَّجْمِ عُلَاهُ وَلِلْبَرْقِ سَنَاهُ وَلِلْغَيْثِ نَدَاهُ وَلِلَّيْثِ حِمَاهُ وَلِلرَّوْضِ سَجَايَاهُ وَفِي كُلِّ صَالِحَةٍ ذِكْرَاهُ وَفِي كُلِّ حَالٍ أَرَاهُ فَمَتَى أَنْسَاهُ وَأَشَدَّ شَوْقَاهُ عَسَى ٱللّٰهُ أَنْ يَجْمَعَنِي وَإِيَّاهُ ۞ وَكَتَبَ إِلَى مُسْتَمِيحٍ عَاوَدَهُ مِرَارًا مَثَلُ ٱلْإِنْسَانِ فِي ٱلْإِحْسَانِ كَمَثَلِ ٱلْأَشْجَارِ فِي ٱلثِّمَارِ فَيَجِبُ إِذَا أَتَى بِٱلْحَسَنَةِ أَنْ يُرَفِّهَ إِلَى سَنَةٍ ۞

مِنْ

فَقَالَ إِنْ كُنْتَ كَاذِبًا فَجَعَلَكَ ٱللّٰهُ صَادِقًا وَإِنْ كُنْتَ مَلُومًا
فَجَعَلَكَ ٱللّٰهُ مَعْذُورًا ۞ أَبُو ٱلْعَيْنَاءِ قَالَ لَهُ ٱلْمُتَوَكِّلُ كَيْفَ تَرَى ٧٩
دَارَنَا هٰذِهِ فَقَالَ يَا أَمِيرَ ٱلْمُؤْمِنِينَ رَأَيْتُ ٱلنَّاسَ يَبْنُونَ ٱلدُّورَ
فِي ٱلدُّنْيَا وَأَنْتَ تَبْنِي ٱلدُّنْيَا فِي دَارِكَ وَقَدْ نَظَمَ بَعْضُ ٱلْأُدَبَاءِ
فِي ٱلصَّاحِبِ

وَلِي مَسْأَلَةٌ بَعْدُ فَعَاجِلْنِي بِإِخْبَارِي
بَنَيْتَ ٱلدَّارَ فِي دُنْيَاكَ أَمْ دُنْيَاكَ فِي ٱلدَّارِ ۞

وَلَقِيَهُ ٱبْنُ مُقْلَةَ ٱلْكَاتِبُ سَحَرًا فَجَعَلَ يَتَعَجَّبُ مِنْ بُكُورِهِ فَقَالَ ٨٠
أَيَا عَجَبًا تُشَارِكُنِي فِي ٱلْفِعْلِ وَتُفْرِدُنِي فِي ٱلتَّعَجُّبِ ۞ أَبُو ٨١
ٱلْعَبَّاسِ ٱلْمُبَرِّدُ كَانَ يَقُولُ مَا تَنَادَرَ أَحَدٌ قَطُّ كَمَا تَنَادَرَ سَذَابٌ
ٱلْوَرَّاقُ فَقَالَ إِنِّي ٱجْتَزْتُ بِهِ يَوْمًا وَهُوَ قَاعِدٌ عَلَى بَابِ دَارِهِ فَقَامَ
إِلَيَّ وَلَاطَفَنِي وَعَرَضَ عَلَيَّ ٱلْقِرَى فَقُلْتُ مَا عِنْدَكَ فَقَالَ عِنْدِي
أَنْتَ وَعَلَيْهِ أَنَا يَعْنِي ٱللَّحْمَ ٱلْمُبَرَّدَ وَعَلَيْهِ ٱلسَّذَابُ ۞ أَبُو ٱلْحَسَنِ ٨٢
قَوْلُهُ فِي ثَقِيلٍ هَجَمَ عَلَيْهِ فَكَدَّرَ مَا صَفَا مِنْ وَقْتِهِ فَقَالَ لَا مَرْحَبًا
بِقَذَى ٱلْعَيْنِ وَشَجَى ٱلْحَلْقِ وَغُصَّةِ ٱلصَّدْرِ وَعَظْمِ ٱللُّقْمَةِ وَشَعْرَةِ
ٱلْقَلَمِ وَلَطْخَةِ ٱلثَّوْبِ وَعَثْرَةِ ٱلْفَرَسِ وَذُبَابَةِ ٱلْقَدَحِ ۞ ٱلْخُوَارِزْمِيُّ لَمْ ٨٣
أَسْمَعْ فِي رَسَائِلِهِ فَصْلًا أَظْرَفَ مِنْ قَوْلِهِ قَدْ أَرَاحَنِي ٱلشَّيْخُ بِبِرِّهِ

لا

دُرَاهِمَ دِرْهَمٌ يُخْلَى بِهِ حَمَّامٌ فِي ضَحْوَةِ ٱلنَّهَارِ لِي وَدِرْهَمٌ أَشْتَرِي بِهِ كُوزًا جَدِيدًا أَسْتَعْذِبُ بِهِ مَآئِي وَدِرْهَمٌ أَشْتَرِي بِهِ رَيْحَانًا أَفْدِي بِهِ رُوحِي وَدِرْهَمٌ أَسْتَكْتِبُ بِهِ وَرَّاقًا يَنُوبُ عَنِّي فِي ٱلْكِتْبَةِ ❁

٧٤ ٱلْخَلِيلُ بْنُ أَحْمَدَ قَالَ ٱلْيَزِيدِيُّ دَخَلْتُ عَلَيْهِ فَوَجَدْتُهُ قَاعِدًا عَلَى طُنْفُسَةٍ فَكَرِهْتُ ٱلتَّضْيِيقَ عَلَيْهِ فَقَالَ إِلَيَّ يَآأَبَا مُحَمَّدٍ فَإِنَّ سَمَّ ٱلْخِيَاطِ لَا يَضِيقُ عَنْ مُتَصَادِقَيْنِ وَٱلدُّنْيَا لَا تَسَعُ مُتَبَاغِضَيْنِ ❁

٧٥ ٱلْأَصْمَعِيُّ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى ٱلْفَضْلِ بْنِ ٱلرَّبِيعِ فِي يَوْمٍ بَارِدٍ وَعَلَيَّ ثِيَابُ قُطْنٍ فَقَالَ يَآأَبَا سَعِيدٍ أَيْنَ ٱلْوَبَرُ قُلْتُ مُعَدٌّ فِي خِزَانَتِكَ

٧٦ أَصْلَحَكَ ٱللّٰهُ فَضَحِكَ وَأَمَرَ لِي بِدُوَّاجٍ سَمُّورٍ ❁ وَمِثْلُهُ أَنَّ أَبَا ٱلْعَمَيْثَلِ دَخَلَ عَلَى عَبْدِ ٱللّٰهِ بْنِ طَاهِرٍ فِي يَوْمٍ بَارِدٍ مِنْ أَيَّامِ ٱلْخَرِيفِ وَعَلَيْهِ قَبَاءُ خَزٍّ مُبَطَّنٌ بِسَمُّورٍ وَعِمَامَةُ خَزٍّ فَقَالَ يَآأَبَا ٱلْعَمَيْثَلِ مَا أَعْدَدْتَ لِلشِّتَآءِ فَقَالَ خِلَعُ ٱلْأَمِيرِ فَقَالَ عَجِّلُوهَا لَهُ ❁

٧٧ وَٱسْتَقْرَضَ جَارُ ٱلْأَصْمَعِيِّ إِيَّاهُ دُرَيْهِمَاتٍ فَقَالَ لَهُ أَيْنَ ٱلرَّهْنُ فَقَالَ أَلَسْتَ وَاثِقًا بِي فَقَالَ بَلَى وَهٰذَا إِبْرٰهِيمُ خَلِيلُ ٱللّٰهِ عَلَيْهِ ٱلسَّلَٰمُ

٧٨ كَانَ وَاثِقًا بِرَبِّهِ وَحَيْثُ[f] قَالَ بَلَى وَلٰكِنْ لِيَطْمَئِنَّ قَلْبِي ❁ مُحَمَّدُ بْنُ شَبَابَةَ كَتَبَ إِلَى صَدِيقٍ لَهُ يَسْتَقْرِضُهُ فَكَتَبَ يَعْتَذِرُ بِٱلْإِضَاقَةِ فَقَالَ

---

f Verba Corani, Cap. II: 262.

وَٱلْبِشْرُ نُورُ ٱلْإِيجَابِ وَٱلْمُعَاشَرَةُ تَرْكُ ٱلْمُعَاسَرَةِ وَعَادَاتُ ٱلسَّادَاتِ
سَادَاتُ ٱلْعَادَاتِ ۞ أَبُو مُحَمَّدٍ عَبْدُ ٱللّٰهِ بْنُ ٱلْعَزِيزِ كَانَ يَقُولُ ٧٠
ٱلصَّدَقَةُ تَرُدُّ بَلَآءَ ٱلْآخِرَةِ وَٱلْهَدِيَّةُ تَرُدُّ بَلَآءَ ٱلدُّنْيَا ۞ أَبُو ٱلْحَسَنِ ٧١
مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ ٱلْمُزَنِيُّ قَالَ مَنْ دَخَلَ عَلَى ٱلسَّادَةِ فَعَلَيْهِ
بِتَخْفِيفِ ٱلسَّلَامِ وَتَقْلِيلِ ٱلْكَلَامِ وَتَعْجِيلِ ٱلْقِيَامِ ۞

مِنَ ٱلْبَابِ ٱلْخَامِسِ

فِي لَطَائِفِ ٱلْبُلَغَآءِ وَٱلْأُدَبَآءِ

أَبُو عَمْرٍو ٱبْنُ ٱلْعَلَآءِ نَظَرَ إِلَى بَعْضِ أَصْحَابِهِ وَعَلَيْهِ ثِيَابٌ مُشَهَّرَةٌ ٧٢
فَقَالَ يَا بُنَيَّ كُلْ مَا تَشْتَهِي وَٱلْبَسْ مَا يَشْتَهِي ٱلنَّاسُ وَقَدْ نَظَمَهُ
مَنْ قَالَ

إِنَّ ٱلْعُيُونَ رَمَتْكَ مِنْ فُجَاءَتِهَا
وَعَلَيْكَ مِنْ شُهَرِ ٱللِّبَاسِ لِبَاسُ
أَمَّا ٱلطَّعَامُ فَكُلْ لِنَفْسِكَ مَا ٱشْتَهَتْ
وَٱلْبَسْ ثِيَابَكَ مَا ٱشْتَهَاهُ ٱلنَّاسُ ۞

أَبُو زَيْدٍ ٱلْأَنْصَارِيُّ كَانَ يَقُولُ مَا فِي ٱلدُّنْيَا أَرْغَفُ مِنْ أَرْبَعَةِ ٧٣
دَرَاهِمَ

١١ أَبُو ٱلْفَتْحِ كُشَاجِمْ مِنْ ظَرِيفِ كَلَامِهِ لَوْلَا أَنَّ ٱلْمَخْمُورَ يَعْرِفُ
١٢ قِصَّتَهُ لَقَدَّمَ وَصِيَّتَهُ ۞ أَبُو عَبْدِ ٱللّٰهِ بْنُ ثَوَابَةَ دَخَلَ إِلَيْهِ صَدِيقُهُ
لَهُ وَمَجْلِسُهُ غَاصٌّ بِأَهْلِهِ فَقَعَدَ بَعِيدًا عَنْهُ فَقَالَ لَهُ ٱبْنُ ثَوَابَةَ مَا
١٣ زَادَكَ بُعْدُكَ عَنِّى إِلَّا قُرْبًا مِنْ قَلْبِى ۞ ٱلصَّاحِبُ لَمَّا رَجَعَ عَنِ
ٱلْعِرَاقِ سَأَلَهُ ٱبْنُ ٱلْعَمِيدِ عَنْ بَغْدَادَ فَقَالَ بَغْدَادُ فِى ٱلْبِلَادِ
١٤ كَٱلْأُسْتَاذِ فِى ٱلْعِبَادِ ۞ وَرُفِعَ إِلَيْهِ أَنَّ رَجُلًا غَرِيبَ ٱلْوَجْهِ يَدْخُلُ
دَارَهُ وَيَتَلَطَّفُ لِٱسْتِرَاقِ ٱلسَّمْعِ فَوَقَّعَ دَارُنَا هٰذِهِ خَانٌ يَدْخُلُهَا كُلُّ
١٥ مَنْ وَفَى وَخَانَ ۞ وَذَكَرَ بَعْضَ ٱلْفُقَهَآءِ وَعْدًا وَعَدَهُ إِيَّاهُ فَقَالَ وَعْدُ
١٦ ٱلْكَرِيمِ أَلْزَمُ مِنْ دَيْنِ ٱلْغَرِيمِ ۞ وَكَتَبَ إِلَيْهِ مَنْ يَعْتَذِرُ مِنْ تَرْكِهِ
حُضُورَهُ لِخَوْفِ ٱلثِّقَلِ عَلَى حَضْرَتِهِ فَوَقَّعَ فِى رُقْعَتِهِ مَتَى ثَقُلَ
١٧ ٱلْجَفْنُ عَلَى ٱلْعَيْنِ ۞ وَأَطَالَ رَجُلٌ فِى مَجْلِسِهِ ٱلْمُكْثَ وَلَمْ يَقْتَدِ
بِغَيْرِهِ فِى ٱلْقِيَامِ فَقَالَ لَهُ ٱلْفَتَى مِنْ أَيْنَ قَالَ مِنْ قُمْ قَالَ فَإِذَا
قُمْ وَقَالَ لَهُ عَلِىُّ بْنُ عَبْدِ ٱلْعَزِيزِ لَعَلِّى قَدْ طَوَّلْتُ فَقَالَ لَا بَلْ
١٨ تَطَوَّلْتَ ۞ أَبُو ٱلْعَبَّاسِ أَحْمَدُ بْنُ إِبْرٰهِيمَ ٱلضَّبِّىُّ كَتَبَ فِى وَصْفِ
آثَارِ ٱلرَّبِيعِ ٱلْأَرْضُ زُمُرُّدَةٌ وَٱلْأَشْجَارُ وَشْىٌ وَٱلْهَوَآءُ مِسْكٌ وَٱلنَّسِيمُ
١٩ عَنْبَرٌ وَٱلْمَآءُ رَاحٌ وَٱلطُّيُورُ قِيَانٌ ۞ أَبُو ٱلْفَتْحِ ٱلْبُسْتِىُّ مِنْ ظَرِيفِ
٢٠ كَلَامِهِ قَوْلُهُ ٱلنِّعْمَةُ عَرُوسٌ مَهْرُهَا ٱلشُّكْرُ وَٱلرِّشْوَةُ رِشَآءُ ٱلْحَاجَةِ
وَٱلْبِشْرُ

أَحْمَدُ بْنُ صَالِحِ بْنِ شِيرَزَادَ وَصَفَ جَارِيَةً كَاتِبَةً فَقَالَ كَأَنَّ خَطَّهَا ٥٦
أَشْكَالُ صُورَتِهَا وَكَأَنَّ مِدَادَهَا سَوَادُ شَعْرِهَا وَكَأَنَّ قِرْطَاسَهَا أَدِيمُ
وَجْهِهَا وَكَأَنَّ قَلَمَهَا بَعْضُ أَنَامِلِهَا وَكَأَنَّ سِكِّينَهَا غُنْجُ لَحْظِهَا وَكَأَنَّ
مِقَطَّهَا قَلْبُ عَاشِقِهَا ۞ سُلَيْمٰنُ بْنُ وَهْبٍ كَانَ يَقُولُ إِنِّى أَغَارُ عَلَى ٥٧
أَصْدِقَائِي كَمَا أَغَارُ عَلَى عِرْسِى وَأَخَذَهُ مِنْ قَوْلِ كُشَاجِمَ

وَكُنْ عَالِمًا أَنِّى أَغَارُ عَلَى أَخِى
وَخِلِّى كَمَا إِنِّى أَغَارُ عَلَى عِرْسِى ۞

ٱلْحَسَنُ بْنُ وَهْبٍ نَظَرَ إِلَى رَجُلٍ فِى مَجْلِسِهِ يُعَبِّسُ فِى كَأْسِهِ ٥٨
فَقَالَ مَا أَنْصَفْتَهَا تَضْحَكُ فِى وَجْهِكَ وَتُعَبِّسُ فِى وَجْهِهَا ۞
وَيَدْعُوهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ ٱلْمَلِكِ إِلَى ٱلدِّيوَانِ فَكَتَبَ إِلَيْهِ ٱلْحَسَنُ ٥٩
أَنَا بَيْنَ مَجْلِسٍ بَهِيٍّ وَطَعَامٍ شَهِيٍّ وَشَرَابٍ هَنِيٍّ وَغِنَاءٍ رَضِيٍّ فَكَيْفَ
أَتَحَوَّلُ مِنْ حَالِ ٱلسَّعِيدِ إِلَى حَالِ ٱلشَّقِيِّ ۞ سَعِيدُ بْنُ حُمَيْدٍ ٦٠
كَتَبَ إِلَى مُحَمَّدِ بْنِ مُكَرَّمٍ يَدْعُوهُ إِلَى مَجْلِسِ أُنْسِهِ طَلَعَتِ
ٱلْكَوَاكِبُ تَنْتَظِرُ بَدْرَهَا فَرَأْيُكَ فِى ٱلطُّلُوعِ قَبْلَ غُرُوبِهَا فَأَلَمَّ بِمَعْنَاهُ
مَنْ قَالَ

كَأَنَّا نُجُومٌ فِى ٱلسَّمَاءِ مُضِيئَةٌ
وَلَا بُدَّ مِنْ بَدْرٍ فَهَلْ أَنْتَ نَائِعُ ۞

أَبُو

اقْرَأْ أَحْسَنَ وَأَظْرَفَ فِى ٱلْجَمْعِ بَيْنَ ٱلشُّكْرِ وَٱلشِّكَايَةِ فِى فَصْلٍ
قَصِيرٍ وَأَوْجَزَ مِمَّا كَتَبَ إِلَى يَحْيَى بْنِ خَالِدٍ أَنَا فِى شُكْرِ مَا
تَقَدَّمَ مِنْ إِحْسَانِكَ شَاغِلٌ عَنِ ٱسْتِبْطَآءِ مَا تَأَخَّرَ مِنْهُ ✿ ٱلْفَضْلُ ٥٠
ٱبْنُ ٱلرَّبِيعِ رَأَى ٱلرَّشِيدُ يَوْمًا فِى دَارِهِ رَجُلًا بِيَدِهِ حُزْمَةُ خَيْزُرَانٍ
فَقَالَ لِلْفَضْلِ مَا تِلْكَ قَالَ عُرُوقُ ٱلرِّمَاحِ يَآأَمِيرَ ٱلْمُؤْمِنِينَ وَلَمْ يُرِدْ
أَنْ يَقُولَ ٱلْخَيْزُرَانُ لِمُوَافَقَتِهِ ٱسْمَ أُمِّ أَمِيرِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ٱلرَّشِيدِ ✿ ٱلْفَضْلُ ٥١
ٱبْنُ سَهْلٍ ذُو ٱلرِّئَاسَتَيْنِ قَوْلُهُ عِنْدَ بُرْئِهِ مِنْ عِلَّةٍ إِنَّ فِى ٱلْعِلَلِ
لَنِعَمًا لَا يَنْبَغِى لِلْعُقَلَآءِ أَنْ يَجْحَدُوهَا مِنْهَا تَمْحِيصُ ٱلذُّنُوبِ
وَتَعَرُّضٌ لِثَوَابِ ٱلصَّبْرِ وَإِيقَاظٌ مِنَ ٱلْغَفْلَةِ وَٱدِّكَارٌ بِٱلنِّعْمَةِ فِى حَالِ
ٱلصِّحَّةِ وَٱسْتِدْعَآءُ ٱلتَّوْبَةِ وَحَضٌّ عَلَى ٱلصَّدَقَةِ وَفِى قَضَآءِ ٱللّٰهِ أَتَمُّ
ٱلْخِيَرَةِ ✿ أَخُوهُ ٱلْحَسَنُ بْنُ سَهْلٍ قِيلَ لَهُ لَا خَيْرَ فِى ٱلسَّرَفِ ٥٢
فَقَالَ لَا سَرَفَ فِى ٱلْخَيْرِ فَرَدَّ ٱللَّفْظَ وَٱسْتَوْفَى ٱلْمَعْنَى ✿ وَتَعَرَّضَ ٥٣
لَهُ رَجُلٌ فَقَالَ مَنْ أَنْتَ قَالَ أَنَا ٱلَّذِى أَحْسَنْتَ إِلَىَّ عَامَ كَذَا
فَقَالَ مَرْحَبًا بِمَنْ تَوَسَّلَ بِنَا إِلَيْنَا وَشَكَرَ إِحْسَانَنَا ✿ أَحْمَدُ بْنُ ٥٤
يُوسُفَ دَعَا صَدِيقًا لَهُ وَكَتَبَ إِلَيْهِ يَوْمُ ٱلِٱلْتِقَآءِ قَصِيرٌ فَأَعِنْ عَلَيْهِ
بِٱلْبُكُورِ ✿ وَطَلَبَ مِنْهُ ٱلْمَأْمُونُ ٱلسِّكِّينَ فَنَاوَلَهُ إِيَّاهُ وَحَدُّهُ مِمَّا ٥٥
يَلِيهِ فَعَلِمَ أَنَّهُ أَخْطَأَ فَقَالَ فِى نَحْرِ أَعْدَائِكَ يَآأَمِيرَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ✿

مَنْ شِئْتَ ۞ سَيْفُ ٱلدَّوْلَةِ عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ ٱللّٰهِ كَانَ يُخَاطِبُ ٤٢
بِسَيِّدِنَا فَخَاطَبَهُ جَعْفَرُ بْنُ وَرْقَاءَ يَوْمَئِذٍ بِسَيِّدِي فَقَالَ إِنْ
سَمُحْتَ بِأَنْ أَكُونَ سَيِّدَكَ فَلَا تَبْخَلْ بِأَنْ أَكُونَ سَيِّدَ غَيْرِكَ ۞
عَبْدُ ٱلرَّحْمٰنِ صَاحِبُ ٱلْأَنْدَلُسِ كَتَبَ إِلَيْهِ نِزَارُ بْنُ مَعْدٍ يَسُبُّهُ ٤٣
فَوَقَّعَ فِي كِتَابِهِ عَرَفْتَنَا فَنَسَبْتَنَا وَلَوْ عَرَفْنَاكَ لَأَجَبْنَاكَ وَٱلسَّلَامُ ۞

مِنَ ٱلْبَابِ ٱلرَّابِعِ

فِي لَطَائِفِ ٱلْوُزَرَاءِ وَٱلْكُبَرَاءِ

أَبُو عَبْدِ ٱللّٰهِ وَزِيرُ ٱلْمَهْدِيِّ ٱعْتَذَرَ إِلَيْهِ رَجُلٌ فَلَمْ يُحْسِنْ فَقَالَ لَهُ ٤٤
مَا رَأَيْتُ عُذْرًا أَشْبَهَ مِنِ ٱسْتِئْنَافِ ذَنْبٍ مِنْ هٰذَا ۞ يَحْيَى بْنُ ٤٥
خَالِدٍ ٱلْبَرْمَكِيُّ قَالَ ٱلْمَوَاعِيدُ شِبَاكُ ٱلْكِرَامِ يَصِيدُونَ بِهَا مَحَامِدَ
ٱلْأَحْرَارِ ۞ وَقِيلَ لَهُ لِمَ لَا تَسْتَبْدِلُ بِحَاجِبِكَ فَقَدْ شَاخَ وَهَرِمَ قَالَ ٤٦
فَمَنْ يَعْرِفُ إِخْوَانِي ٱلْقُدَمَاءَ ۞ ٱلْفَضْلُ بْنُ يَحْيَى جَرَى يَوْمًا مَدْحُ ٤٧
ٱلنَّاسِ إِيَّاهُ لِجُودِهِ فَقَالَ وَمَا قَدْرُ ٱلدُّنْيَا حَتَّى يُمْدَحَ مَنْ يَجُودُ
بِكُلِّهَا فَضْلًا عَنْ بَعْضِهَا ۞ وَكَانَ يَقُولُ مَا سُرُورِي بِٱلْمَوْعُودِ كَسُرُورِي ٤٨
بِٱلْإِنْجَازِ ۞ إِسْمٰعِيلُ بْنُ صَبِيحٍ قَالَ صَاحِبُ ٱلْكِتَابِ لَمْ أَسْمَعْ وَلَمْ ٤٩

أَقْرَأْ

خُرَاسَانَ كَانَ أَبُو ٱلطَّيِّبِ ٱلطَّاهِرِيُّ يَهْجُو بَنِى سَامَانَ وَيُمَزِّقُ
أَعْرَاضَهُمْ فَدَخَلَ يَوْمًا إِلَى نَصْرٍ مُسَلِّمًا فَقَالَ لَهُ نَصْرٌ يَا أَبَا ٱلطَّيِّبِ
حَتَّى مَتَى تَأْكُلُ خُبْزَكَ بِلُحُومِ ٱلنَّاسِ فَسُقِطَ فِى يَدِهِ وَأَمْسَكَ
بِلِسَانِهِ وَنَصْرٌ يَضْحَكُ فِى وَجْهِهِ فَقَبَّلَ ٱلْأَرْضَ وَقَامَ يَجُرُّ ذَيْلَ
خَجَلٍ وَوَجَلٍ وَحِينَ وَصَلَ إِلَى مَنْزِلِهِ تَصَدَّقَ بِمَالٍ وَتَابَ مِنَ
ٱلْهِجَاءِ تَوْبَةً نَصُوحًا وَلَمْ يَعُدْ لِعَادَتِهِ فِيهِ وَتَعَجَّبَ ٱلنَّاسُ مِنْ
كَرَمِ نَصْرٍ وَظَرْفِهِ وَتَصَوُّنِهِ عَنِ ٱسْتِئْصَالِ مِثْلِهِ وَكَفِّ عَادِيَةِ لِسَانِهِ
بِتِلْكَ ٱللَّفْظَةِ ✿ وَكَانَ أَبُو غَسَّانَ ٱلتَّمِيمِيُّ مِنَ ٱلْمُرْتَبِطِينَ بِحَضْرَتِهِ ٣٨
وَكَانَ مِنَ ٱلْأُدَبَاءِ ٱلَّذِينَ يُسِيئُونَ آدَابَهُمْ بِٱلْأَدَبِ فَدَخَلَ يَوْمًا عَلَى
نَصْرٍ وَبِيَدِهِ دَفْتَرٌ فَقَالَ مَا هٰذَا يَا أَبَا غَسَّانَ فَقَالَ كِتَابُ أَدَبِ
ٱلنَّفْسِ قَالَ فَلِمَ لَا تَعْمَلُ بِهِ ✿ ٱلرَّاضِى بِٱللّٰهِ يَقُولُ ٱلْإِنْسَانُ خَادِمُ ٣٩
ٱلْإِحْسَانِ وَٱلْحُرُّ عَبْدُ ٱلْبِرِّ ✿ ٱبْنُهُ أَبُو عَلِيٍّ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ ٤٠
أَبْغَضُ ٱلْأَشْيَاءِ إِلَىَّ صَبِىٌّ يَتَشَايَخُ وَٱمْرَأَةٌ تَتَأَمَّرُ وَكِتَابٌ يَنْفُذُ إِلَىَّ
بِٱلْفَارِسِيَّةِ وَٱمْتِنَاعُ مَنْ أَدْعُوهُ إِلَى مُدَاخَلَتِى ✿ وَدَعَا يَوْمًا أَبَا ٤١
مَنْصُورٍ ٱلسَّاجِىَّ ٱلتَّاجِرَ إِلَى مَائِدَتِهِ فَقَالَ أَنَا رَجُلٌ سُوقِىٌّ لَا
أُحْسِنُ مُؤَاكَلَةَ ٱلْمُلُوكِ فَقَالَ يَا أَبَا مَنْصُورٍ لِتَكُنْ أَظْفَارُكَ مَقْلُومَةً
وَطَرَفُ كُمِّكَ نَظِيفًا وَصَغِّرِ ٱللُّقْمَةَ وَلَا تُدَسِّمِ ٱلْمِلْحَ وَٱلْخَلَّ وَكُلْ مَعَ

اَلرَّيَاحِينِ فَكُلٌّ مِنَّا أَوْلَى بِصَاحِبِهِ ۞ اَلْفَتْحُ بْنُ خَاقَانَ مَرِضَ ٣٢
خَاقَانُ فَعَادَهُ ٱلْمُعْتَصِمُ وَٱلْفَتْحُ اِذْ ذَاكَ صَبِيٌّ فَقَالَ لَهُ ٱلْمُعْتَصِمُ ١
دَارِي أَحْسَنُ أَمْ دَارُ أَبِيكَ فَقَالَ مَا دَامَ أَمِيرُ ٱلْمُؤْمِنِينَ فِي دَارِ
أَبِي فَهِيَ أَحْسَنُ وَقَالَ لَهُ وَعَلَى يَدِهِ خَاتَمٌ يَاقُوتٍ أَحْمَرَ فِي
نِهَايَةِ ٱلْحُسْنِ رَأَيْتَ أَحْسَنَ مِنْ هٰذَا ٱلْخَاتَمِ فَقَالَ نَعَمِ ٱلْيَدُ
ٱلَّتِي فِيهَا ۞ اَلْمُعْتَزُّ بِٱللّٰهِ لَمَّا حَرَّضَتْهُ أُمُّهُ قَبِيحَةُ عَلَى قَتْلِ ٱلْأَتْرَاكِ ٣٣
لِثَأْرِ أَبِيهِ وَأَبْرَزَتْ اِلَيْهِ قَمِيصَهُ ٱلْمُلَطَّخَ بِدَمِهِ تَرَأَّتْهُ يَتَغَافَلُ عَنْهَا وَلَمْ
يَرِدْ عَلَى ٱلسُّكُوتِ جَآءَتْهُ يَوْمًا بِٱلْقَمِيصِ وَشَكَتْ وَبَكَتْ فَقَالَ لَهَا ٤
اِرْفَعِيهِ وَإِلَّا صَارَ ٱلْقَمِيصُ قَمِيصَيْنِ فَسَكَتَتْ وَمَا عَادَتْ لِعَادَتِهَا
بَعْدَ ذٰلِكَ ۞ مَعْقِلُ بْنُ عِيسَى كَتَبَ اِلَى أَخِيهِ أَبِي دُلَفَ فِي ٣٤
شَأْنِ أَبِي تَمَّامٍ يَا أَخِي اِنْ لَمْ تَغْلِبْ عَلَيْهِ بِفَضْلِكَ غَلَبَ عَلَيْهِ
فَضْلُ غَيْرِكَ فَقَالَ أَبُو دُلَفَ مَا أَظْرَفَ مَا أَوْصَانِي بِهِ أَخِي وَأَفْضَلَ
عَلَى أَبِي تَمَّامٍ أَحْسَنَ ٱلْإِفْضَالِ مِنْ أَجْلِ كَلَامِهِ ۞ عَبْدُ ٱللّٰهِ بْنُ ٣٥
ٱلْمُعْتَزِّ بِٱللّٰهِ أَظْرَفُ مَا قَالَ فِي ٱلزُّهْدِ طَلَاقُ ٱلدُّنْيَا مَهْرُ ٱلْجَنَّةِ
وَمَنْ بَخِلَ بِٱلدُّنْيَا جَادَتْ بِهِ ۞ اَلنَّاصِرُ ٱلْأُطْرُوشُ صَاحِبُ طَبَرِسْتَانَ ٣٦
كَانَ اِذَا كَلَّمَهُ اِنْسَانٌ فَلَمْ يَرْفَعْ صَوْتَهُ قَالَ يَا هٰذَا زِدْ فِي ٢
صَوْتِكَ فَإِنَّ فِي أُذُنِي بَعْضَ مَا بِرُوحِكَ ۞ نَصْرُ بْنُ أَحْمَدَ وَالِي ٣٧
خُرَاسَانَ

٢٦ وَكَتَبَ إِلَيْهِ نَقْفُورُ مَلِكُ ٱلرُّومِ يُهَدِّدُهُ فَوَقَّعَ فِي ظَهْرِ كِتَابِهِ
ٱلْجَوَابُ مَا تَرَاهُ لَا مَا تَقْرَأُهُ ۞ ٱلْمَأْمُونُ كَانَ يَقُولُ قُرَبَآءُ ٱلرَّجُلِ
بِمَنْزِلَةِ ٱلشَّعْرِ مِنْ جَسَدِهِ فَمِنْهُ مَا يُخْدَمُ وَيُكْرَمُ وَمِنْهُ مَا
٢٧ يُحْفَى وَيُنْفَى ۞ قَالَ يَوْمًا لِلْيَزِيدِيِّ لَمْ أَرَكَ مُنْذُ أَيَّامٍ فَقَالَ يَآ أَمِيرَ
ٱلْمُؤْمِنِينَ قَدْ حَدَثَ فِي أُذُنِي ثِقَلٌ أَكْرَهُ أَنْ أُجِيبَكَ عَلَى غَيْرِ
فَهْمٍ أَوْ أُتْعِبَكَ بِٱلِٱسْتِفْهَامِ فَقَالَ أَطْيَبُ مَا كُنْتَ بِمُجَالَسَتِنَا ٱلْآنَ
فَإِنَّا إِذَا شِئْنَا أَنْ نُسْمِعَكَ أَسْمَعْنَاكَ وَإِنِ ٱحْتَشَمْنَاكَ فِي شَيْءٍ
٢٨ أَسْرَرْنَاهُ عَنْكَ فَأَنْتَ شَاهِدٌ غَائِبٌ ۞ ٱلْمُعْتَصِمُ بِٱللّٰهِ رَفَعَ إِلَيْهِ رَجُلٌ
قِصَّةً فِيهَا يَا أَمِيرَ ٱلْمُؤْمِنِينَ إِنِّي أَتَظَلَّمُ إِلَيْكَ مِمَّنْ وَافَقَ ٱسْمُهُ
فِعْلَهُ فَإِنَّهُ غَصَبَنِي ضَيْعَتِي فَلَمْ يُعْرَفْ حَتَّى قَالَ ٱلْمُعْتَصِمُ إِنَّهُ
٢٩ يَتَظَلَّمُ مِنْ ظَلُومَ جَارِيَتِنَا وَأَمَرَ كَاتِبَهَا بِإِنْصَافِهِ ۞ وَصِيفٌ ٱلتُّرْكِيُّ
وَالِي ٱلشَّامِ أَصَابَتْهُ مُصِيبَةٌ فَرَكِبَ إِلَيْهِ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ ٱلْمَلِكِ
ٱلزَّيَّاتِ فَعَزَّاهُ بِأَخْبَارٍ وَأَشْعَارٍ وَأَمْثَالٍ ثُمَّ أُصِيبَ مُحَمَّدٌ بِمُصِيبَةٍ فَرَكِبَ
إِلَيْهِ وَصِيفٌ فَقَالَ لَهُ يَا أَبَا جَعْفَرٍ أَنَا رَجُلٌ أَعْجَمِيٌّ لَا أَدْرِي
مَا أَقُولُ لَكَ وَلٰكِنِ ٱنْظُرْ كُلَّ مَا عَزَّيْتَنِي بِهِ ذٰلِكَ ٱلْيَوْمَ فَعَزِّ بِهِ
٣٠ نَفْسَكَ ٱلْآنَ فَٱسْتَظْرَفَ ٱلنَّاسُ كَلَامَهُ ۞ ٱلْمُتَوَكِّلُ عَلَى ٱللّٰهِ كَانَ
يُعْجِبُهُ ٱلْوَرْدُ جِدًّا فَيَقُولُ أَنَا مَلِكُ ٱلسَّلَاطِينِ وَٱلْوَرْدُ مَلِكُ

تُبْدُوا كَبِيرَةً ثُمَّ تَصْغُرُ وَكُلُّ شَيْءٍ يَرْخُصُ اذَا كَثُرَ الَّا ٱلْأَدَبَ فَانَّهُ
اذَا كَثُرَ غَلَا۞ أَبُو ٱلْعَبَّاسِ ٱلسَّفَّاحُ أَوَّلُ مُلُوكِ بَنِي ٱلْعَبَّاسِ كَانَ ٢٣
يَوْمًا مُشْرِفًا عَلَى صَحْنِ دَارِهِ يَنْظُرُ الَيْهِ وَمَعَهُ ٱمْرَأَتُهُ أُمُّ سَلَمَةَ
وَعَبِثَتْ بِخَاتِمِهَا فَسَقَطَ مِنْ يَدِهَا الَى ٱلدَّارِ فَأَلْقَى ٱلسَّفَّاحُ أَيْضًا
خَاتِمَهُ مِنْ يَدِهِ فَقَالَتْ يَآأَمِيرَ ٱلْمُؤْمِنِينَ مَا أَرَدتَّ الَى هٰذَا فَقَالَ
خَشِيتُ أَنْ يَسْتَوْحِشَ خَاتِمُكِ فَآنَسْتُهُ بِخَاتِمِي غَيْرَةً عَلَيْهِ مِنِ
ٱنْفِرَادِهِ۞ ٱلْمَهْدِيُّ ٱسْتَأْذَنَهُ سَالِمُ بْنُ قُتَيْبَةَ لِيُقَبِّلَ يَدَهُ فَقَالَ ٢٤
يَآأَمِيرَ ٱلْمُؤْمِنِينَ يَدُكَ أَحَقُّ بِٱلتَّقْبِيلِ لِعُلُوِّهَا فِي ٱلْمَكَارِمِ وَطُهُورِهَا
مِنَ ٱلْمَآثِمِ فَقَالَ يَا ٱبْنَ قُتَيْبَةَ انَّا نَصُونُكَ عَنْهَا وَنَصُونُهَا عَنْ
غَيْرِكَ۞ هٰرُونُ ٱلرَّشِيدُ كَانَ يَقْرَأُ فِي ٱلْمُصْحَفِ فَٱنْتَهَى الَى ٢٥
قَوْلِهِ تَعَالَى [e] وَنَادَى فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ قَالَ يَا قَوْمِ أَلَيْسَ
لِي مُلْكُ مِصْرَ وَهٰذِهِ ٱلْأَنْهَارُ تَجْرِي مِنْ تَحْتِي فَقَالَ لَعَنَهُ
ٱللّٰهُ مَا كَانَ أَوْضَعَهُ ٱدَّعَى ٱلرُّبُوبِيَّةَ بِمُلْكِ مِصْرَ وَٱللّٰهِ لَأُوَلِّيَنَّهَا
أَخَسَّ خَدَمِي فَوَلَّاهَا ٱلْخَصِيبَ وَكَانَ عَلَى وُضُوئِهِ وَفِيهِ يَقُولُ
أَبُو نُوَاسٍ ·

أَنْتَ ٱلْخَصِيبُ وَهٰذِهِ مِصْرُ   فَتَدَفَّقَا فَكِلَاكُمَا بَحْرُ۞

وَكَتَبَ

[e] Verba Corani, Cap. XLIII: 50.

فَأَسَاؤُا ثُمَّ تَكَلَّمَ فِيهِمْ رَجُلٌ فَأَحْسَنَ فَلَمَّا ٱنْصَرَفُوا وَصَفَهُ سُلَيْمٰنُ
فَقَالَ مَا أَشْبَهَ كَلَامَهُ بَعْدَ كَلَامِهِمْ إِلَّا بِمَطَرٍ تَلَبَّدَتْ عَجَاجَتُهُ ۞
١٩ وَلَمَّا هَرَبَ مِنْ طَاعُونِ ٱلشَّامِ قِيلَ لَهُ إِنَّ ٱللّٰهَ تَعَالَى يَقُولُ
[c] قُلْ لَنْ يَنْفَعَكُمُ ٱلْفِرَارُ إِنْ فَرَرْتُمْ مِنَ ٱلْمَوْتِ أَوِ ٱلْقَتْلِ وَإِذًا
٢٠ لَا تُمَتَّعُونَ إِلَّا قَلِيلًا فَقَالَ فَذَاكَ ٱلْقَلِيلَ نُرِيدُ ۞ سُلَيْمٰنُ بْنُ أَحْنَفَ
شَكَا إِلَيْهِ جُنْدُ هِشَامِ بْنِ عَبْدِ ٱلْمَلِكِ تَأَخُّرَ أَرْزَاقِهِمْ وَٱخْتِلَالَ
أَحْوَالِهِمْ فَضَمِنَ لَهُمْ مَا يُصْلِحُهُمْ ثُمَّ قَالَ لِهِشَامٍ يَا أَمِيرَ ٱلْمُؤْمِنِينَ
لَوْ نَادَى مُنَادٍ [d] يَا مُفْلِسًا لَمَا بَقِيَ مِنْ جُنْدِكَ أَحَدٌ إِلَّا ٱلْتَفَتَ
٢١ إِلَيْهِ فَضَحِكَ هِشَامٌ وَأَمَرَ لَهُمْ بِأَرْزَاقِهِمْ ۞ مَرْوَانُ بْنُ أَبِي مُحَمَّدٍ
ٱلْجَعْدِيُّ آخِرُ مُلُوكِ بَنِي أُمَيَّةَ كَتَبَ إِلَى عَامِلٍ لَهُ أَهْدَى إِلَيْهِ
غُلَامًا أَسْوَدَ فَقَالَ لَوْ عَلِمْتَ عَدَدًا أَقَلَّ مِنْ وَاحِدٍ وَلَوْنًا شَرًّا مِنَ
٢٢ ٱلسَّوَادِ لَأَهْدَيْتَهُ وَٱلسَّلَامُ ۞ نَصْرُ بْنُ سَيَّارٍ وَالِي خُرَاسَانَ مِنْ
ظَرِيفِ كَلَامِهِ كُلُّ شَيْءٍ يَبْدُوا صَغِيرًا ثُمَّ يَكْبُرُ إِلَّا ٱلْمُصِيبَةَ فَإِنَّهَا
تَبْدُوا

c Verba Corani, Cap. XXXIII: 16.

d Ductûs literarum obscuri, quibus particulam يَا intendi suspicatus, sum, admittere quoque videntur, ut legatur عَمَّا: quod fortasse praeferendum est.

مِنَ ٱلْبَابِ ٱلثَّالِثِ
فِى لَطَائِفِ مُلُوكِ ٱلْإِسْلَامِ وَأُمَرَائِهِ

كَانَ مُعٰوِيَةُ بْنُ أَبِى سُفْيٰنَ رَضِىَ ٱللّٰهُ عَنْهُ يَقُولُ نَحْنُ ٱلزَّمَانُ ١٣
فَمَنْ رَفَعْنَاهُ ٱرْتَفَعَ وَمَنْ وَضَعْنَاهُ ٱتَّضَعَ ✿ وَقَالَ عَبْدُ ٱلْمَلِكِ بْنُ ١٤
مَرْوَانَ أَفْضَلُ ٱلنَّاسِ مَنْ عَفَا عَنْ قُدْرَةٍ وَتَوَاضَعَ عَنْ رِفْعَةٍ وَأَنْصَفَ
عَنْ قُوَّةٍ ✿ قُتَيْبَةُ بْنُ مُسْلِمٍ لَمَّا أَشْرَفَ عَلَى سَمَرْقَنْدَ ٱسْتَحْسَنَهَا ١٥
جِدًّا فَقَالَ لِأَصْحَابِهِ شَبِّهُوهَا فَقَالُوا ٱلْأَمِيرُ أَحْسَنُ تَشْبِيهًا فَقَالَ
كَأَنَّهَا ٱلسَّمَآءُ فِى ٱلْخُضْرَةِ وَكَأَنَّ قُصُورَهَا ٱلنُّجُومُ ٱلزَّاهِرَةُ وَكَأَنَّ
أَنْهَارَهَا ٱلْمَجَرَّةُ ✿ ٱلْمُهَلَّبُ بْنُ أَبِى صُفْرَةَ يَقُولُ عَجِبْتُ لِمَنْ يَشْتَرِى ١٦
ٱلْعَبِيدَ بِمَالِهِ وَلَا يَشْتَرِى ٱلْأَحْرَارَ بِفِعَالِهِ ✿ وَقَالَ لِبَنِيهِ أَحْسَنُ ١٧
ثِيَابِكُمْ مَا كَانَ عَلَى غَيْرِكُمْ وَخَيْرُ دَوَابِّكُمْ مَا رُاىَ [b] تَحْتَ
سِوَاكُمْ ✿ سُلَيْمٰنُ بْنُ عَبْدِ ٱلْمَلِكِ تَكَلَّمَ عِنْدَهُ قَوْمٌ فِى مَسْئَلَةٍ ١٨
فَأَسَآءُوا

---

[b] Sic in codice est, et auctoritate codicis edendum putavimus, etsi vulgo scribitur رُئِىَ.

مِنَ ٱلْبَابِ ٱلثَّانِى

فِى لَطَائِفِ ٱلْمُلُوكِ ٱلْمُتَقَدِّمِينَ

٧ رَأَى ٱلْاسْكَنْدَرُ رَجُلًا حَسَنَ ٱلْاسْمِ قَبِيحَ ٱلسِّيرَةِ فَقَالَ لَهُ إِمَّا أَنْ
٨ تُغَيِّرَ ٱسْمَكَ أَوْ سِيرَتَكَ ۞ وَرَأَى رَجُلًا خَضِيبًا فَقَالَ لَهُ إِنْ صَبَغْتَ
٩ ٱلشَّيْبَ فَكَيْفَ تَصْبُغُ ٱلْكِبَرَ ۞ وَقَالَ بَهْرَامُ جُورٍ هُمُومُ ٱلدُّنْيَا سُمٌّ
١٠ دِرْيَاقُهُ ٱلرَّاحُ ۞ وَكَانَ أَنُوشَرْوَانُ يَقُولُ يَوْمُ ٱلْغَيْمِ لِلصَّيْدِ وَيَوْمُ ٱلرِّيحِ
١١ لِلنَّوْمِ وَيَوْمُ ٱلْمَطَرِ لِلشُّرْبِ وَيَوْمُ ٱلشَّمْسِ لِلْحَاجَاتِ ۞ وَكَانَ
بَطْلِيمُوسُ [a] ٱلْأَخِيرُ مَلِكُ ٱلرُّومِ يَقُولُ يَنْبَغِى لِلْعَاقِلِ إِذَا أَصْبَحَ
أَنْ يَنْظُرَ فِى ٱلْمِرْآةِ فَإِنْ رَأَى وَجْهَهُ حَسَنًا لَمْ يَشِنْهُ بِقَبِيحٍ مِنْ
١٢ فِعْلِهِ وَإِنْ رَآهُ قَبِيحًا لَمْ يَجْمَعْ بَيْنَ قَبِيحَيْنِ ۞ وَقَالَ غَيْرُهُ إِنْ
لَمْ تَصِدْ قُلُوبَ ٱلْأَحْرَارِ بِٱلْبِرِّ وَٱلْبِشْرِ فَبِأَيِّ شَىْءٍ تَصِيدُهَا ۞

مِنْ

a In codice notae vocalium desunt, ut dubium sit, utrum legendum sit ٱلْأَخِيرُ, an ٱلْأَخْيَرُ: sed posterius praeferendum esse videtur. Vid. Lexicon in voce بَطْلِيمُوسُ.

مِنَ ٱلْبَابِ ٱلْأَوَّلِ

فِي لَطَائِفِ ٱلصَّحَابَةِ وَٱلتَّابِعِينَ

رَأَى أَبُو بَكْرٍ ٱلصِّدِّيقُ رَضِيَ ٱللّٰهُ عَنْهُ رَجُلًا بِيَدِهِ ثَوْبٌ فَقَالَ أَهُوَ ١
لِلْبَيْعِ فَقَالَ لَا أَصْلَحَكَ ٱللّٰهُ قَالَ قُلْ لَا قُلْتَ لَا وَأَصْلَحَكَ ٱللّٰهُ
لِئَلَّا يَشْتَبِهَ ٱلدُّعَآءُ لِي بِٱلدُّعَآءِ عَلَيَّ ۞ وَكَانَ عُمَرُ رَضِيَ ٱللّٰهُ عَنْهُ ٢
يَقُولُ لَوْ كُنْتُ تَاجِرًا لَمَا ٱخْتَرْتُ عَلَى ٱلْعِطْرِ فَإِنْ فَاتَنِي رِبْحُهُ
لَمْ يَفُتْنِي رِيحُهُ ۞ وَقَالَ لَهُ رَجُلٌ ٱلصَّمْتُ مِفْتَاحُ ٱلسَّلَامَةِ قَالَ نَعَمْ ٣
وَلٰكِنَّهُ قُفْلُ ٱلْفَهْمِ ۞ وَكَانَ ٱبْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ ٱللّٰهُ عَنْهُمَا يَقُولُ ٱلرُّخْصَةُ ٤
مِنَ ٱللّٰهِ صَدَقَةٌ فَلَا تَرُدُّوا عَلَيْهِ صَدَقَتَهُ ۞ وَكَانَ كَثِيرًا مَا يَرْوِي ٥
عَنْ رَسُولِ ٱللّٰهِ صَلَّى ٱللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ٱلْهَدَايَا مُشْتَرَكَةٌ فَأُهْدِيَ
إِلَيْهِ مِنْ مِصْرَ ثِيَابٌ فَأَمَرَ بِتَسْلِيمِهَا إِلَى خَازِنِهِ فَقَالَ لَهُ جُلَسَاؤُهُ
أَلَمْ تَرْوِ لَنَا أَنَّ ٱلْهَدَايَا مُشْتَرَكَةٌ فَقَالَ لَهُمْ مِمَّا يُؤْكَلُ وَيُشْرَبُ
فَأَمَّا فِي ثِيَابِ مِصْرَ فَلَا ۞ وَدَخَلَ ٱبْنُ عَتِيقٍ عَلَى عَائِشَةَ رَضِيَ ٦
ٱللّٰهُ عَنْهَا يَعُودُهَا فِي مَرَضِهَا ٱلَّذِي مَاتَتْ فِيهِ فَقَالَ لَهَا كَيْفَ
أَنْتِ جُعِلْتُ فِدَاكِ فَقَالَتْ بِٱلْمَوْتِ يَا ٱبْنَ أَخِي قَالَ فَلَا جُعِلْتُ
فِدَاكِ فَإِنِّي ظَنَنْتُ فِي ٱلْأَمْرِ فُسْحَةً ۞

مِنَ

ٱلْمُخْتَارُ

مِنْ كِتَابِ لَطَائِفِ ٱلصَّحَابَةِ

وَٱلتَّابِعِينَ رَضِيَ ٱللّٰهُ عَنْهُمْ أَجْمَعِينَ

لِأَبِي مَنْصُورٍ عَبْدِ ٱلْمَلِكِ بْنِ مُحَمَّدِ

ٱبْنِ إِسْمٰعِيلَ ٱلثَّعَالِبِيِّ ٱلنَّيْسَابُورِيِّ

رَحِمَهُ ٱللّٰهُ